

АРТЪР КЛАРК ЗЕМЯ ИМПЕРСКА

Превод от английски: Иван Златарски, 1998

chitanka.info

*Защото всеки има работа и
търси удоволствие.*

„Хамлет
“, Първо
действие,
сцена 5

I ТИТАН

ГЛАВА 1

ПИСЪК В НОЩТА

Дънкан Маккензи беше на десет години, когато откри магическото число. Стана абсолютно случайно: искаше да се обади на баба си Елън, но поради разсеяност набра погрешен код. Веднага осъзна, че е на правил грешка, защото видеофонът на баба се включваше след двесекундно забавяне, дори в режим *Auto/Record*. Този път обаче връзката стана незабавно. Но нито се чу сигнал за повикване, нито се появи картина. Екранът остана абсолютно празен, дори без следи от смущения. Дънкан се досети, че или се е включил към аудиоканал, или се е свързал с пост, където камерата е изключена. Във всеки случай това определено не беше номерът на баба му и той посегна да се изключи.

И тогава дочу звука. Първоначално му се стори, че някой тихо диша в микрофона на другия край, но бързо разбра грешката си. В едва доловимия шум имаше нещо случайно, извънземно — в него отсъстваше какъвто и да било ритъм и той бе накъсан от дълги интервали на пълна тишина.

Дънкан стоеше заслушан в благоговение. Въпреки че случващото се излизаше извън всички граници на досегашния му житейски опит, той веднага бе разбрал, че е свидетел на нещо изключително. През десетгодишния му живот в съзнанието му се бяха запечатали впечатления от много светове, но той знаеше, че никой не би могъл да чуе веднъж този будещ най-различни мисли звук и да го забрави. Струваше му се, че седи заслушан в самия глас на вятъра, шепнещ над безлюдния пейзаж стотици метри над главата му.

Забравил напълно за баба си, Дънкан усили звука до максимум. Легна на дивана, затвори очи и се опита да се пренесе в пълния с неизвестности враждебен свят навън, от който го защитаваха всички възможни прегради, които навършващата триста години космическа технология бе в състояние да измисли. Някой ден, когато издържеше изпита по оцеляване, щеше да има възможност да се качи горе в този свят и да зърне със собствените си очи езера, пропасти и нисколетящи

оранжеви облаци, озарени от слабите студени лъчи на далечното слънце. Очакваше този ден по-скоро с хладнокръвна пресметливост, отколкото с възбуда — всички Маккензи бяха известни с неспособността да изпитат тръпката на възбуда, — но сега изведнъж осъзна какво му липсва. Същото би изпитало едно земно дете в прашна пустиня, далеч от океана, когато опре ухо в раковината и се заслуша със сладък копнеж в зова на далечното море.

В звука, в който бе заслушан сега, нямаше никаква мистерия, но как все пак достигаше той до него? Можеше да долита от всяка точка на стотината милиона квадратни километри над главата му. Някъде — може би в някой изоставен строеж или в лабораторията на някоя изследователска станция — някой бе забравил включен микрофон, долавящ ледените отровни ветрове на горния свят. Едва ли щеше да остане незабелязан за дълго — рано или късно все някой щеше да го открие и да го изключи. Изглежда, бе най-добре да запише този звук, докато все още го приемаше, защото дори да установеше кой номер е набрал случайно, едва ли щеше да може да се свърже пак.

Количеството аудио-визуален материал, който вече бе записал в раздела „Разни“, бе забележително дори за едно любопитно десетгодишно момче. Не би могло да се каже, че му липсва организационна дарба — тя бе най-забележителният от всички таланти на Маккензи, — но най-много го интересуваха неща, които знаеше как да класифицира. Въпреки крехката си възраст, той вече бе установил на собствения си гръб истината: недобре класифицираната информация е все едно безвъзвратно загубена.

Сега се замисли за момент — самотният вятър продължаваше да стене, ридае и донася смразяващия студ на космическото пространство в малката му топла кабинка. Дънкан въведе от клавиатурата дълъг команден ред: *ALPHA INDEX WIND SOUNDS PERM STORE #*.^[1]

От момента на натискане на клавиша #, означаващ „Изпълнение“, той бе започнал да записва гласа от света над главата си. Ако всичко протечеше нормално, щеше да може да го извика от паметта на компютъра когато пожелае, като използваше ключа *WIND SOUNDS*. Дори да бе направил грешка и програмата за търсене да не успееше да намери записа, той все пак щеше да се намира някъде в постоянната неизтриваема памет^[2] на машината. Така че поне щеше да му остане надеждата някой ден да се натъкне на този запис напълно

случайно, както впрочем се случваше непрекъснато с много информационни единици, записани от него във все същия раздел „Разни“.

Реши да запише поне няколко минути, преди да се обади на баба си. Лошият късмет обаче му изигра шега — веднага след натискането на клавиша # вятърът, изглежда, бе стихнал, защото настъпи дълга влудяваща тишина. И тогава от тази тишина се разнесе нещо напълно различно.

Започна слабо и в далечината, но носеше със себе си усещането за невероятна мощ. Първо се разнесе тъничък писък, който бързо се засили, но без да създава впечатлението, че се приближава. Писукането без забавяне прерасна в демоничен вой, издигащ се над глух гръмотевичен тътен, който стихна също така бързо, както се бе зародил. Цялата му продължителност едва ли беше повече от половин минута. А след това отново остана само воят на вятъра, по-самотен и отпреди.

В един дълъг момент на неимоверно наслаждение Дънкан вкуси от уникалното усещане на неимоверен страх, без истинска опасност, а после направи онова, което правеше винаги, когато се сблъскаше с нещо ново или възбуждащо интересно. Набра номера на Карл Хелмър и му каза:

— Чуй това!

На три километра от него, в северния край на Оазис Сити, Карл изчака затихването на писъка. Лицето му както винаги остана безизразно и след известно замисляне той само каза:

— Пусни ми го пак.

Дънкан повтори целия запис, уверен, че мистерията всеки момент ще намери своето решение. Защото Карл беше на петнайсет години, следователно знаеше всичко.

Замайващо сините му очи, външно така обезоръжаващо откровени, но вече загадъчно тайнствени, гледаха право в Дънкан.

— Не се ли досети сам?

Дънкан се поколеба. В главата му прелетяха няколко очевидни възможности, но... ако отговореше погрешно, Карл щеше да му се надсмее. По-добре да не рискува...

— Не — призна той. — А ти?

— Естествено — каза Карл с най-покровителствения си тон. След това направи драматична пауза и после наклони лице към камерата, така че образът му зае целия екран: — Това е разгневен хидрозавър!

За част от секундата — не, не повече — Дънкан възприе думите му напълно сериозно, хващайки се на номера. Но веднага се досети и се изсмя:

— Ти си луд. Значи не знаеш какво е...

Защото „хидрозавър рекс“ — дишащото метан чудовище — беше тайната им шега, продукт на юношеското им въображение, възпламенено от картинки за древната Земя и чудесата, живели на нея в зората на Творението. Дънкан вече много добре знаеше, че нищо подобно не съществува сега, нито някога се бе появявало на този свят, който наричаше свой дом — единствено Човек бе стъпвал по вечно замръзналата му повърхност. От друга страна, ако хидрозавърът съществуваше, нищо чудно бойният му рев да звучи точно така, когато се нахвърля върху безпомощните „карботериуми“, плаващи из някое амонячно езеро...

— О...! Аз знам какво издава този звук — самодоволно заяви Карл. — Не се ли досещаш? Това е рам-танкер, загребващ вещество. Ако се обадиш на диспечерите, ще ти кажат накъде лети.

За Карл обяснението изглеждаше съвсем правдоподобно. Дънкан вече също бе помислил за подобна възможност, но тайничко в себе си се бе надявал да чуе по-романтично обяснение. Макар да нямаше никакви основания да се надява на метанови чудовища, отговорът, че това е най-обикновен космически кораб, му изглеждаше обидно банален. Струваше му се, че е изигран, и вече съжаляваше, че е дал на Карл поредната възможност да спуска балона на мечтите му. Защото Карл бе много добър в това упражнение.

Но както всички здрави десетгодишни момчета, Дънкан бе жилав и упорит. Магията не бе унищожена. Макар първите космически кораби да бяха напуснали земната повърхност триста години преди да се бе родил, чудото на космоса още не бе помръкнало. Да, имаше предостатъчно романтика в този писък от границата на атмосферата, родил се в резултат на загребването на водород от някой търговски танкер в орбита, преди да се насочи към вътрешността на Слънчевата система.

Сигурно след не повече от няколко часа скъпоценният му товар щеше да се отправи в посока към Слънцето, да подмине външните луни на Сатурн, да се стрелне покрай Юпитер и да разтовари скъпоценното гориво, скачвайки се с някоя от множеството станции за зареждане, обикалящи около някоя от вътрешните планети. Е, вярно че щяха да са необходими месеци, дори години, за да стигне дотам, но никой не бързаше. Докато евтиният водород течеше по този невидим тръбопровод, пресичащ Слънчевата система, ракетите щяха да могат да летят от един свят към друг, така както навремето океанските лайнери бяха прекосявали морските простори на Земята.

Дънкан разбираше това положение на нещата по-добре от другите деца на неговата възраст: водородната икономика бе историята на неговото семейство и несъмнено щеше да повлияе в значителна степен на бъдещето му, когато пораснеше достатъчно, за да вземе участие в събитията на Титан. Вече ставаше цял век, откакто дядо му Малкълм бе осъзнал ключовата роля на Титан по отношение на всички останали планети и далновидно бе използвал този факт за благо на човечеството... и за себе си.

Така че Дънкан продължи да слуша записа дълго след като Карл се бе изключил. Отново и отново пускаше този триумфален тържествуващ вик на мощ и власт, опитвайки се да определи момента на окончателното му заглъхване в космическата пустош. В продължение на много години след това този писък щеше да го преследва в сънищата му и щеше да го събужда в мрака на нощта, напълно сигурен, че го е чул за пореден път от върха на скалата, защитаваща Оазис Сити от враждебното обкръжение над тях.

А после, когато отново заспеше успокоен, винаги щеше да сънува Земята.

[1] Без да се знае операционната система, под която работи системата за управление на базата данни (или може би база знания), трудно биха могли да се дешифрират параметрите на тази команда, но някои неща подсказват смисъла ѝ: alpha — вероятно в смисъл текст, index — ключ за търсене, wind — вятър, sounds — звуци, perm (от permanent) — постоянен, store — запис в компютърна памет — Б.пр. ↑

[2] Романът е публикуван през 1975 година, когато значителна част от сега използваната компютърна терминология изобщо не е

съществувала. Като се има предвид склонността на Кларк към прогнозиране, може само да се гадае дали говори за и тогава съществуващите външни магнитни запомнящи устройства като диск, лента или барабан (по-малко вероятно) или нещо като съвременните FLASH памети — електрически изтриваеми и препрограмируеми (по-вероятно) — Б.пр. ↑

ГЛАВА 2

ДИНАСТИЯТА

Малкълм Маккензи бе имал редкия шанс да се окаже необходим когато трябва. И други преди него бяха поглеждали с възделение към Титан, но той пръв бе разработил инженерните подробности и бе видял в съзнанието си глобалната система от обикалящи в орбита колектори, компресори и евтини резервоари за еднократна употреба, способни да съхраняват при минимални загуби огромни количества втечен водород, докато без да бързат, се спускат към вътрешността на Слънчевата система.

Когато най-накрая приключи с пресмятанията и открадна достатъчно време на компютъра, за да начертае великолепните си чертежи, младият Малкълм се обърна към отдел „Планиране“ на марсианското Министерство по транспорта. Не очакваше сериозна критика, понеже знаеше, че фактите, на които основава логиката си, са абсолютно верни.

Един голям космически лайнер с атомен реактор може да пренесе за един полет десет хиляди тона водород, главно под формата на втечнена инертна маса. Деветдесет и девет процента от това гориво не взема участие в ядрената реакция, а само се изхвърля през соплото със скорост десетки километри в секунда, създавайки необходимия за междупланетното пътешествие двигателен момент.

На Земята има много водород, леснодостъпен в океаните, но стойността на издигането дори на един-единствен мегатон в открития космос е убийствена. Нито един от другите населени светове — Марс, Меркурий, Ганимед и Луната — не можеше да помогне. Те просто не разполагаха с излишен водород.

Разбира се, Юпитер и другите газови гиганти притежават огромни запаси от жизненоважния елемент, но собствените им гравитационни полета го охраняват по-зорко от незаспиващ дракон, навит около някое митично съкровище на боговете. В цялата Слънчева система Титан се оказваше единственото място, където майката Природа бе създала парадокса на едновременно съществуващата слаба

гравитация в съчетание с атмосфера, забележително богата на водород и неговите съединения.

Малкълм се бе оказал напълно прав, че никой няма да започне да проверява изчисленията му, нито ще се усъмни в реализуемостта на схемата му, но един добросърдечен администратор реши да загуби малко от скъпоценното си време и да прочете на младия Малкълм една лекция върху политическите и икономически факти на живота. Така изобретателят научи, при това за забележително кратко време, за неща като криви на растежа, отстъпка при бъдещи доставки, междупланентни заеми, темп на обезценяването, техническа амортизация и за пръв път в живота си разбра защо соларът е обезпечен не със злато, а с киловатчасове.

— Проблемът е стар — търпеливо му обясняваше неговият наставник. — Може да се каже, че датира от самото начало на астронавтиката през двайсети век. Не е било възможно да се появи търговска космическа флота, докато не се появят проспериращи извънземни колонии, а тяхното възникване зависи на свой ред от съществуването на космически полети с чисто търговска ориентация. Порочен кръг, като в приказката за онзи, който се издърпал сам за косата от блатото. Една от онези ситуации, при които скоростта на растеж е нищожна до критичната точка на доходността. Оттам нататък кривата излита нагоре и бизнесът става възможен... Не знам, може би същото се отнася и до твоята схема с доставките на гориво от Титан — но имаш ли някаква оценка за размера на първоначалната инвестиция? Според мен само Световната банка би могла да стане гарант на подобна инициатива, но...

— Ами банка „Селена“? Тя не е ли по-предприемчива?

— Не вярвай на всичко, което чуваш за „Гномите от Аристарх“^[1] — те са точно толкова предпазливи като всички останали. И няма как да бъде иначе — банкерите на Земята дебнат за всяка възможна погрешна стъпка и...

Оказа се, че точно банка „Селена“ три години по-късно вложи първите пет мегасола в първоначалния проект. След това се заинтересува Меркурий, а Марс се включи последен. Тогава Малкълм, разбира се, беше престанал да бъде авиокосмически инженер. Той постепенно бе сменил няколко професии (не задължително в упоменатия ред): финансов експерт, съветник по връзките с

обществеността, говорител за връзка с медиите и не на последно място — проникателен политик. В резултат, за невъзможно краткия срок от само двайсет години, първите товари водород вече пътуваха от Титан.

Постигнатото от Малкълм беше нещо изключително и бе подробно документирано в дузини научни трудове, във всички от които се долавяше уважение към него, макар някои да не звучаха особено ласкателно. Най-забележителното в това дело — факт, който го правеше уникално — бе пътят, по който той бе извършил прехода от натрупания с толкова труд професионален опит към администрацията. Процесът се бе оказал толкова плавен, че никой не бе осъзнал мащаба на случващото се. Малкълм съвсем не бе първият инженер, станал държавен глава, но със сигурност бе първият — кисело отбелязваха критиците, — съумял да основе династия. И бе направил това противно на всякакви вероятности, които биха обезсърчили по-обикновени хора още в началото.

През 2195 година, на 44 години, той се бе оженил за Елън Килнър, емигрирала неотдавна от Земята. Дъщеря им Анитра беше първото дете, родено в малкото пионерско общество на Оазис — тогава единствената база на Титан — и трябваше да изминат няколко години, преди любвеобилните родители да осъзнаят жестоката шега, която им бе изиграла Природата.

Още като бебе Анитра бе изключително красива, което даваше основание на всички вкупом да заявяват, че ще израсне като безнадеждно разглежена. Излишно е да се припомня, че тогава на Титан още нямаше детски психолози и може би точно затова никой не забеляза, че малкото момиченце израства като прекалено послушно, прекалено възпитано и... прекалено мълчаливо дете. Едва когато стана на четири годинки, Малкълм и Елън най-сетне приеха факта, че Анитра никога няма да може да говори и че във великолепната черупка, която двамата са създали, всъщност няма никой.

Оказа се, че проблемът е в гените на Малкълм, а не в тези на Елън. В някой момент от безкрайните му совалки между Марс и Земята някакъв отклонил се протон, носещ се из космическия безкрай от мига на Творението, беше сложил край на надеждите му за бъдеще. Поражението се бе оказало непоправимо, както откри Малкълм след консултации с най-добрите генни хирурзи от четирите свята. Беше научил и една дори още по-смразяваща истина: появата на Анитра в

този ѝ вид се бе оказала огромен късмет, като се имат предвид много по-вероятните други възможности за увреждания...

Когато Анитра почина, преди да е навършила шест години, всички посрещнаха това със скръб, но и с известна доза облекчение. Смъртта ѝ сложи край и на брака на Маккензи: Елън се хвърли в работата, за да забрави, а Малкълм пое на — както щеше да се окаже — последно пътуване до Земята. Отсъства две години и през това време постигна невероятно много.

Успя да консолидира политическото си положение и заложи модела на икономическото развитие на Титан за следващия половин век. А след това се сдоби със син, за какъвто не бе спирал да мечтае.

Човешкото клониране — създаването на точно копие на даден индивид чрез използване на клетки от тялото, нямащи нищо общо със системата му за възпроизводство — беше постигнато още в началото на двайсет и първото столетие. Но дори след като техниката бе усъвършенствана, тя така и не получи широко разпространение, донякъде поради етични съображения, но в по-голяма степен поради това, че рядко възникваха обстоятелства, налагащи прилагането ѝ.

Малкълм не беше богат човек — вече в продължение на сто години нямаше хора, притежаващи огромно лично състояние, — но в никакъв случай не можеше да бъде причислен към страдащите от недоимък. Той използва умело комбинация от пари, ласкателства и някои по-деликатни методи за упражняване на натиск, за да постигне целта си. В крайна сметка, когато се върна на Титан, той донесе със себе си бебе, което бе негов еднотайчен близък... само че половин век по-млад.

Колин израсна и никой не можеше да забележи каквито и да било разлики от баща му на същата възраст. Представляваше негово точно физическо копие във всеки мислим аспект. Но Малкълм не беше Нарцис, интересуваш се от създаването на копие под индиго — освен наследник, той искаше да има и партньор. Затова Колин получи образование с оглед слабостите на Малкълм, и макар да научи предостатъчно за инженерните науки, специализира още история, право и икономика. Така че докато Малкълм беше инженер-администратор, Колин стана администратор-инженер. Едва бе прехвърлил двайсетте, когато вече представяше баща си като негов заместник, където бе законно, а в някои случаи и там, където не бе

съвсем законно. Двамата Маккензи заедно представляваха непобедима комбинация и опитите да се открият някакви макар и трудно забележими разлики в психиките им се бяха превърнали в любима тема за разговор през свободното време на титанците.

Може би защото никога не му се бе налагало да се бори за постигането на някаква голяма цел през живота си, тъй като всичките му цели бяха формулирани дълго преди да се появи на този свят, Колин бе по-мек и по-приятен за общуване от Малкълм — а в резултат и по-популярен. Никой извън семейството никога не се бе обръщал към Малкълм с малкото му име, и от друга страна — малцина бяха онези, които наричаха Колин по друг начин. Той просто нямаше истински врагове и на целия Титан имаше един-единствен човек, който не го харесваше. Или поне всички смятаха, че Елен — отблъснатата съпруга на Малкълм — би трябвало да изпитва някаква неприязън към него, защото тя просто отказваше да приеме съществуването му.

Може би тя гледаше на Колин като на натрапник, неприемлив заместник на сина, който така и не бе родила. Ако бе така, тогава обичта ѝ към Дънкан бе наистина странна.

Но Дънкан бе клониран от Колин почти четиридесет години по-късно, а през това време Елън вече бе изживяла втора трагедия — този път нямаща нищо общо с фамилията Маккензи. За Дънкан тя винаги си беше баба Елън, но сега той бе вече достатъчно голям, за да осъзнава, че в неговото сърце тя обединява две поколения и запълва една празнина, за съществуването на която досега не бе предполагал.

Ако баба имаше някакво генетично родство с него, всички следи от тази връзка бяха безвъзвратно загубени още преди столетия на един друг свят. Но въпреки това, благодарение на някаква странна игра на случайността, в която не малка роля бяха изиграли и чисто човешките ѝ качества, Елън се бе превърнала в майка-фантом, защото той никога не бе имал друга, истинска майка.

[1] Ярък лунен кратер, в контекста синоним на Луната — Б.пр. ↑

ГЛАВА 3

ПОКАНА ЗА ЧЕСТВАНЕ

— И кой, по дяволите, е тоя Джордж Вашингтон? — попита Малкълм Маккензи.

— Фермер от Вирджиния на средна възраст, който върти ранчо на име „Маунт Върнън“...

— Шегуваш се.

— Не, не се шегувам. Не е родственик, естествено — старият Джордж си е останал бездетен, — но това е истинското му име, а и самият той си е съвсем истински.

— Предполагам, направил си нужните справки в посолството?

— Разбира се, и получих в резултат разпечатка от петдесет реда за родословното му дърво. Доста любопитно между впрочем: в него са изброени половината американски аристократи през последните триста години. Срещат се фамилни имена като Кабът, Дюпон, Кенеди и Кисинджър. А преди тях няколко африкански вожда.

— Теб това може и да те впечатлява, Колин — намеси се Дънкан, — но аз хвърлих един поглед на програмата и тя ми се струва малко детинска. Възрастни мъже, преструващи се, че са исторически фигури. И наистина ли смятат да хвърлят чай в бостънското пристанище?^[1]

Преди Колин да отговори, се намеси дядо Малкълм. Всяка дискусия между тримата Маккензи — събитие, на което малцина бяха ставали свидетели — се развиваше по-скоро под формата на монолог, отколкото като спор. Понеже личностите на тримата се различаваха само благодарение на дребни събития, свързани с израстването им или с индивидуалното за всекиго образование, истински несъгласия между тях практически не съществуваха. Когато се налагаше да бъдат взети важни решения, Дънкан и Колин съзнателно заемаха противоположни гледни точки и дебатираха върху тях в присъствието на Малкълм, който слушаше, без да проговаря, макар че веждите му можеха да бъдат много изразителни. Той рядко произнасяше присъда, защото двамата адвокати обикновено без много труд стигаха до споразумение,

но решише ли да го стори, това слагаше край на темата. Безкрайно удобен начин да се управлява семейство... а защо не и цял свят.

— Не знам нищо за чая, макар че според мен това ще бъде чисто разхищение при петдесет солара на кило, но ми се струва, че ти си малко несправедлив към господин Вашингтон и неговите приятели. Ако ние можехме да се похвалим с петстотин години зад гърба си, всеки щеше да ни прости малко помпозност и церемониалност. И не забравяй: Декларацията за независимостта е едно от най-важните исторически събития през последните три хиляди години. *Нас самите* нямаше да ни има тук без нея. В края на краищата Договорът от Фобос започва с думите: „Когато, в хода на човешката история, се наложи един народ да...“

— Напълно неподходящо в дадения контекст. Защото Земята бе много доволна да се отърве от нас.

— Абсолютно вярно, но не позволявай някога земните жители да го чуят.

— Както и да е, аз все още съм объркан — оплака се Дънкан. — Какво би могъл да иска добрият генерал от нас? С какво бихме могли ние, недодяланите колонисти, да допринесем за тържествата?

— Той е само професор, а не генерал — отговори Колин. — Такива вече няма, дори на Земята. Доколкото схващам, от нас се очакват няколко добре написани речи, в които да се теглят онези паралели, които и без това съществуват в историческото ни развитие. Мисля, че става дума за внасяне на малко екзотичен чар, нали се досещаш: полъх от границата, където хората все още живеят, обградени от опасности. Обикновената варварска виталност, на която земяните-декаденти не могат да устоят. И не на последно място малко благодарност — една-две сърдечно казани думи — за получения като неочакван подарък отворен билет „Земя-Титан“ със заплатени разноски по престоля в рамките на два месеца. Това решава няколко от проблемите ни и ние би следвало да сме признателни.

— Наистина — замислено отговори Дънкан, — макар да разрушава плановете ни за следващите пет години.

— Не, не ги разрушава — обади се Колин. — Придвижва ги напред. Спечеленото време е време създадено. А успехът в политиката...

— ... зависи от уелото използване на непредсказуемите обрати, както често обичаш да казваш. Е, добре, тази покана определено бе непредсказуема, така че ще опитам да се възползвам от нея. Изпратихме ли официална благодарност?

— Само обичайното потвърждение, че сме я получили. Предлагам, Дънкан, лично ти да благодариш на президента... ъъ... на професора Вашингтон.

— Не си сбъркал — поправи го Малкълм, прочитайки официалната покана. — Тук се казва: „Председател на Комитета по отпразнуване на петстотингодишнината и Президент на Историческата асоциация на Вирджиния“. Така че използвай което обръщение повече ти харесва.

— Трябва да внимаваме много, защото някой може да повдигне въпрос в Парламента. Поканата официална ли е, или лична?

— Не е на междуправителствено ниво, за щастие, понеже е спонсорирана от Комитета. А и факсът е адресиран до Почитаемия Малкълм Маккензи, а не до *Президента*. — Почитаемият Малкълм Маккензи, заемащ още и поста Президент на Титан, беше видимо доволен да направи това разграничаване.

— Защо ми се струва, че долавям зад всичко това умелата ръка на твоя добър приятел посланик Фаръл? — попита Колин.

— Сигурен съм, че на него тази идея дори не му е минавала през главата.

— И аз съм на това мнение. Добре, дори да няма конфликт с протокола, това едва ли ще попречи да бъдат изказани някои възражения. Ще се разнесат обичайните вопли за злоупотреба с привилегиите и отново ще ни обвинят, че ръководим Титан в посока на личните си интереси.

— Да, искам да знам кой измисли това „феодално владичество“. Трябваше да отворя речника, за да видя за какво става дума.

Колин не обърна внимание на бележката. Като Главен администратор той трябваше да се сблъсква с ежедневните проблеми по управляването на този свят и не можеше да си позволи дори най-дребни прояви на безотговорност, каквито Малкълм си позволяваше с напредването на възрастта. Не ставаше дума за старческа сенилност — Дядо все още беше само на сто двацет и четири години, — а по-скоро

за безгрижност, за заемането на някаква... олимпийска поза от човек, видял всичко и осъществил всичките си амбиции.

— Има две съображения в наша полза — продължи Колин. — Не са използвани никакви официални фондове, следователно не можем да бъдем критикувани за злоупотреба с пари на правителството. А и нека забравим за фалшивата скромност: Земята ще очаква *Маккензи*. Ако не отиде някой от нас, това може дори да бъде сметено за обида. Освен това Дънкан е единствената възможност, така че въпросът е решен.

— Ти си абсолютно прав, разбира се. Но не всеки ще види нещата в същата светлина. Всяко семейство би искало да изпрати своя син или дъщеря.

— Че кой ги спира? — намеси се Дънкан.

— Но колко са тези, които биха могли да си го позволят? Самите ние не можем!

— Бихме могли, ако се откажем от някои скъпи допълнителни удобства. Същото се отнася и до семейства Танака-Смит, Мохадин, Шварц, Дюи...

— Но не и до Хелмър, предполагам.

Колин бе подметнал това просто така, без хумор, и след думите му настъпи продължително мълчание. В главите и на тримата Маккензи се въртеше една и съща мисъл.

— Не подценявайте Карл — бавно каза Малкълм. — Ние имаме власт и сме умни. Той обаче е гений, а те винаги са непредсказуеми.

— Но той е луд — възрази Дънкан. — Когато се видяхме последния път, се опита да ме убеди, че на Сатурн имало разумен живот.

— И успя ли?

— Почти.

— Ако е луд — в което се съмнявам въпреки онзи нашумял припадък, — той е дори още по-опасен. Особено по отношение на теб, Дънкан.

Дънкан не направи опит да отговори. Неговите по-възрастни и по-мъдри близнаци разораха вълнуващите го чувства, макар и да не ги споделяха напълно.

— Има още нещо — замислено проговори Малкълм, — и то може би е най-важното. По всичко личи, че разполагаме с още десет години, през които да променим основата, на която е стъпила цялата ни

икономика. Ако успееш да намериш отговор на този проблем по време на екскурзията си — или се натъкнеш дори на някакъв намек в тази връзка! — ще се върнеш тук като герой. Никой няма да помисли да те критикува за всичко, което си направил междувременно, нито като официално, нито като частно лице.

— Аз да не съм магьосник?

— Щом не си, най-добре е да започнеш да вземаш уроци. Защото ако асимптотичният двигател не е чиста магия, аз не знам как иначе да го назова.

— Чакай малко! — намеси се Колин. — Не трябваше ли първият А-двигател да дойде тук след няколко седмици?

— Вторият. Имам предвид товарния кораб „Фомалхаут“. Качих се на борда му, но те не ми позволиха да разгледам нищо. А „Сириус“ е първият пасажерски лайнер, който ще влезе в орбита след... въ, около трийсет дни.

— Ще си готов ли дотогава, Дънкан?

— Много се съмнявам.

— Разбира се, че ще се справиш.

— Имах предвид *физиологическия* смисъл. Дори при интензивна програма са нужни месеци за адаптация към земната гравитация.

— Хм... Но възможността, която се открива, е прекалено удобна, за да се изпусне — всичко се нарежда направо прекрасно. В крайна сметка, нали си роден на Земята?

— Същото може да се каже и за теб. А колко време ти трябваше когато... когато ходи там?

Колин въздъхна.

— Тогава ми се стори, че минаха векове, но не е изключено методиката да се е развила. Не използват ли вече невропрограмиране по време на сън?

— Това става причина за ужасни кошмари, а аз ще имам нужда от всичкия сън, който мога да си позволя. И все пак, което е добро за Титан...

Не беше нужно да довършва поговорката, измислена от някакъв циник преди половин век. Цели трийсет години Дънкан не се бе съмнявал във верността на това клише — някога измислено да засегне, а днес възприемано като семеен девиз.

„Кое е добро за един Маккензи, добро е и за Титан.“

[1] На 16 декември 1773 година група бостънски граждани под предводителството на Самюел Адамс и дегизирани като индианци се качили на три пристигнали от Англия кораба, натоварени с 342 сандъка чай и го изхвърлили в морето в знак на протест срещу наложения от Англия данък върху внасяния в САЩ чай; когато бостънското правителство отказало да заплати чая, англичаните затворили пристанището. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 4

ЧЕРВЕНАТА ЛУНА

От осемдесет и петте известни естествени спътника само Ганимед — царят на пространството около Юпитер — е по-голям от Титан, макар и с малко. Но има едно друго отношение, в което Титан е без съперници: нито една друга луна на коя да е планета не притежава дори и следа от атмосфера. А атмосферата на Титан е толкова плътна, че ако беше от кислород, човек спокойно би могъл да я диша.

Откриването на този факт в края на двайсети век постави пред астрономите истинска загадка. Как е възможно един свят, не много по-голям от абсолютно лишената от атмосфера Луна, да има не просто *някаква* атмосфера, а такава от водород — възможно най-лекия съществуващ газ? Който отдавна би трябвало да се е разсеял в междупланетното пространство.

Но тази загадка съвсем не беше единствената. Подобно на Луната, повечето други спътници са практически безцветни, защото са покрити от скален материал и прах, образуван в резултат на милиарди години метеоритна бомбардировка. Само Титан беше *червен* — червен като Марс, чийто зловещ блясък открай време напомня на хората за кръвопролитие и война.

Първите роботи-сонди разрешиха някои от загадките на Титан, но, както обикновено се случва, поставиха нови. Червеният цвят се дължеше на слой ниски плътни облаци, образувани от същата загадъчна смес от органични компоненти, която образува Голямото червено петно на Юпитер. А под тези облаци се простираше свят поне със сто градуса по-топъл, отколкото имаше право да бъде: и наистина на Титан имаше райони, където човек можеше да се разхожда на открито едва ли не само с кислородна маска и обикновен термозащитен костюм. За най-голямо удивление на всички, Титан се оказваше най-гостоприемното място в Слънчевата система след Земята.

Част от тази неочаквана топлина се дължи на известния „парников“ ефект, понеже водородната атмосфера задържа слабичките

лъчи на далечното Слънце. Но по-голямата част идва от недрата на спътника. Екваториалният пояс на Титан изобилства с нещо, което поради липса на по-точна фраза трябва да се нарече „студени вулкани“. А в няколко редки случая някои от тези вулкани изригваха не друго, а най-обикновена вода.

Тази активност, дължаща се на радиоактивна горещина, генерирана дълбоко в ядрото на Титан, изхвърля в атмосферата мегатонове водородни съединения и с това възстановява загубите от изтичането на водород в космоса. Разбира се, един ден тези резерви — подобно на изчерпаните петролни залежи на Земята — щяха да свършат, но геолозите бяха изчислили, че Титан ще може да се противопоставя на заобикалящия го вакуум поне още два милиарда години. Колкото и да разширяваха хората мащаба на своите операции по добив на водород, тяхното влияние върху тази оценка бе пренебрежимо малко.

Подобно на Земята, на Титан се наблюдават отделни сезони, макар да е трудно да се използва думата „лято“, когато температурата по обед не се качва над петдесет градуса под нулата. И понеже на Сатурн са нужни трийсет години за една обиколка около Слънцето, всеки от сезоните на Титан продължава по повече от седем земни години.

Дребничкото слънце, което преминава през небосвода за осемдесет дни, рядко наднича през облачната покривка, така че температурните разлики между ден и нощ са минимални — както впрочем и тези между екватор и полюси. При това положение на Титан не може да става дума за климат в истинското понятие на тази дума, макар че понякога той демонстрира свой собствен и доста зрелищен вариант на „време“.

Най-впечатляващото метеорологично явление е така нареченият „метанов мусон“, който често, макар и не винаги, се заражда с началото на пролетта в северното полукълбо. През дългата зима част от метана в атмосферата кондензира на отделни места, образувайки плитки езера, обхващащи понякога хиляди квадратни километри площ, рядко по-дълбоки от няколко метра и често скрити под плаващи планини от амонячен лед с фантастична форма. Но за да остане метанът втечен, са необходими много ниски температури от порядъка

на минус сто и шейсет градуса, а никой район на Титан не остава толкова студен за дълго.

Достатъчен е само един „топъл“ повей на вятъра или краткотрайно разкъсване на облаците и метановите езера мигновено се превръщат в пара. За сравнение е достатъчно да си представим какво би се случило на Земята, ако един от океаните се изпари, рязко увеличавайки обема си стотици пъти и драстично изменяйки състоянието на атмосферата. Резултатът би бил катастрофален; и на Титан бе именно катастрофален. Регистрирани бяха ветрове със скорост до петстотин километра в секунда, макар че е по-точно да се каже, че не бяха регистрирани с уреди, защото тази оценка можеше да се направи само на база на последствията от опустошителното им преминаване. Продължаваха само по няколко минути, но това беше достатъчно дълго. Няколко от ранните земни експедиции бяха буквално унищожени от мусоните, преди хората да се научат да предсказват момента на появата им.

Преди първите кацания на Титан, осъществени в началото на двайсет и първи век, няколко оптимистично настроени екзобиолози^[1] се бяха надявали да намерят живот в относително по-топлите оазиси, за които се знаеше, че съществуват. Тази надежда угасна бавно и за кратко дори бе възкресена след откриването на странните восьъчни формации в Кристалните пещери. Но към края на века окончателно се разбра, че на Титан никога не се е зараждал живот.

Никой никога не бе хранил надежди да намери живот на някой от другите спътници, защото условията там бяха несравнимо по-враждебни. Само на Япет и Рея, с размери наполовина от тези на Титан, имаше някакви следи от атмосфера. Останалите спътници не бяха нищо повече от голи скали или грамадни снежни топки или по малко и от двете. Към средата на двайсет и третото столетие бяха открити над четиридесет и повечето не надвишаваха няколкостотин километра в диаметър. Най-външните от тях — отстоящи на двайсет милиона километра от Сатурн — обикаляха в обратна посока и бяха просто временни гости от астероидния пояс, така че за тях бе спорно дали изобщо следва да бъдат разглеждани като истински спътници. Някои бяха посетени от геолози, но повечето така и си останаха неизследвани. Там кацаха само автоматични сонди, но никой не очакваше изненадващи открития.

Може би някой ден, когато на Титан щеше да живее процъфтяващо общество, обхванато от скука, бъдещите поколения щяха сериозно да се заемат с предизвикателството на тези малки светове. Някои оптимисти развиваха идеи за превръщането на богатите на въглеродни съединения снежни топки в орбитални зоопаркове, къпеци се в топлината на собствените си изкуствени слънца и гъмжащи от екзотични форми на живот. На други им се присънваха частни домове, скрити под куполи, курорти с ниска гравитация или космически острови за експерименти със свръхтехнологични начини на живот. Но тези фантазии бяха чиста проба утопия: в момента, през 2276 година, Титан се нуждаеше от цялата си енергия, за да посрещне приближаващата криза.

[1] Учени, занимаващи се с извънземните форми на живот — Б.пр. ↑

ГЛАВА 5

ПОЛИТИКА НА ПРОСТРАНСТВОТО И ВРЕМЕТО

Когато си говорят само двама Маккензи, разговорът им е много по-стегнат и телеграфичен, отколкото когато са тримата. Интуицията и паралелно развиващите се мисловни процеси, в комбинация с общите изживявания, запълват онези празнини в разговора, които биха го направили абсолютно непонятен за всеки случен негов свидетел.

— Дали? — попита Малкълм.

— Ние? — отвърна му Колин.

— 31? Момче!

Което би могло да се преведе на нормален език така:

— Дали ще се справи с работата?

— Нима се съмняваш, че ние не бихме могли да я свършим?

— На 31 години? Не съм сигурен. Та той е още момче!

— Както и да е, нямаме избор. Тази възможност е дар от небето — хм, дар от Вашингтон — и сме длъжни да се възползваме от нея. Той ще трябва да бъде запознат в съкратени срокове с развитието на събитията на Земята и да научи всичко необходимо за Съединените щати...

— Думите ти ми напомнят... какво всъщност представляват Съединените щати днес? Загубих им сметката.

— Сега това са четиридесет и пет обединени щата — Тексас, Ню Мексико, Аляска и Хавай се присъединиха към съюза, поне за годишнината.

— Какво означава това в правен аспект?

— Нищо особено. Правят се на автономни, но плащат регионалните си и общи данъци както всички останали. Типичен компромис в земен стил.

Малкълм, който помнеше собствения си произход, понякога намираще за уместно да защити родния си свят от подобни цинични забележки.

— Често ми се иска и ние да бяхме способни на малко „земен“ компромис тук. Колко хубаво би било да се инжектира една добра доза

от него в братовчеда Арман.

Арман Хелмър, Контрольор на ресурсите, не беше всъщност братовчед на Малкълм, а само племенник на бившата му съпруга Елън. Но в малкия затворен свят на Титан всеки с изключение на последните неотдавна пристигнали имигранти се оказваше в родствени връзки с всички останали, така че обръщения като „чичо“, „леля“, „племенник“ и „братовчед“ се използваша, без да се държи особено на точността им.

— Братовчедът Арман — отбеляза Колин с нотка на задоволство — много ще се разстрои, когато разбере, че Дънкан е на път към Земята.

— И какво ще предприеме в отговор на това? — тихо попита Малкълм.

Въпросът беше добър и за момент двамата Маккензи потънаха в мрачни размисли за задълбочаващото се съперничество между тяхната фамилия и тази на Хелмър. В известен смисъл в това нямаше нищо необичайно: и Арман, и синът му Карл бяха родени на Земята, така че бяха донесли със себе си влудяващата надменност в поведението си, така характерна за майчиния свят. Някои имигранти успяваха да я потиснат, но процесът определено не беше лесен. Малкълм Маккензи бе успял след като бе живял над сто години на три различни планети, но никой Хелмър дори не бе опитвал. И макар Карл да бе напуснал Земята едва на петгодишна възраст, той, изглежда, бе изживял следващите трийсет години от живота си в непрестанен опит да стане по-земен от самите земни жители, фактът, че всичките му жени се бяха оказали от Земята, в никакъв случай не беше случаен.

Допреди само десетина години всичко това бе повод единствено за весели коментари, а не за досада. В детството си Дънкан и Карл бяха неразделни и между двете фамилии не бе имало нито един повод за конфликт, до момента, когато стремителното изкачване на Арман в технологичната йерархия на Титан го бе извело на пост, който му бе дал власт. Сега Контрольорът дори не се опитваше да скрие убеждението си, че три поколения Маккензи са предостатъчни. И с наслаждение цитираше насмешливия в устата на другите девиз „Което е добро за един Маккензи...“, независимо дали той бе неговият автор, или не.

Справедливостта изискваше да се отбележи, че амбициите на Арман се разпростираха повече върху сина му, отколкото върху самия

него. Дори само този факт би бил достатъчен да помрачи в известна степен приятелството между Дънкан и Карл, но то бе устояло на всякакъв родителски натиск. Онова, което в крайна сметка бе довело до окончателния разрыв между двамата, все още оставаше загадка, макар несъмнено да бе свързано с психологическия срив, който Карл бе изживял преди петнайсетина години.

Той се бе възстановил след него, запазвайки всичките си способности непокътнати, но в характера му настъпи забележима промяна. След като завърши с отличие Университета на Титан, той се хвърли в изследователска работа, започвайки от измерване на галактическото радиоизлъчване и свършвайки с изучаване структурата на магнитните полета около Сатурн. Цялата тази негова дейност имаше пряко практическо значение, но Карл не се задоволи само с нея и започна да играе значителна роля в монтирането и поддържането на комуникационната мрежа на Титан, без която животът тук би бил невъзможен. В интерес на истината обаче, неговите интереси бяха по-скоро теоретични, отколкото практически, и той не пропускаше да се възползва от натрупания си опит винаги когато някой възобновеше стария спор на тема „Двете култури“.

Въпреки двете столетия хули и нападки и от двете страни, никой не вярваше, че Учените (с главно „У“) са по-културни (каквото и да означаваше това) от Инженерите. Самата концепция за чистота на теоретичното познание е философска приумица, която би била осмяна още преди хиляди години във всеки съд от самите гръцки мислители, които я бяха предложили, факти като този, че най-великият скулптор на Земята е започнал своята кариера като строител на мостове, или че най-големият цигулар на Марс продължава да се занимава с изследователска работа в теорията на числата, не доказваха нищо нито в полза на едната страна, нито на другата. Това не пречеше на семейство Хелмър да твърди, че е дошло време за промяна, че Инженерите са управлявали достатъчно дълго Титан и че сега вече са налице идеалните им заместници, които могат да допринесат за интелектуалната тежест на този свят.

Макар и на трийсет и шест години, Карл все още притежаваше онзи свой чар, с който бе омайвал по-старшите от него, но днес на много хора — в това число и на Дънкан — им се струваше, че под този чар се крие нещо твърдо, пресметливо и донякъде отблъскващо. Да,

него все още можеха да го обичат, но той самият бе загубил способността си да обича. Беше странно, че нито един от зрелищните му бракове не бе донесъл наследник.

Но докато Арман се опитваше да разклати режима на Маккензи, липсата на наследник не бе единствената му грижа. Каквото и да говореха Седемте свята за своята независимост, центърът на властта все още беше на Земята. Точно както преди две хиляди години хората са посещавали Рим в търсене на справедливост, на престиж или на знания, така и днес Имперската планета привикваше разпръснатите си чедра. Никой не можеше да разчита на място на арената, където се развиваше политиката на Слънчевата система, ако не познаваше лично ключовите фигури, влияещи върху събитията на Земята и ако поне веднъж не бе търсил път из лабиринта на земната бюрокрация.

А за да го стори, човек трябваше да отиде на Земята — точно както в дните на цезарите; алтернатива на това не съществуваше. Онези, които вярваха — или се преструваха, че вярват — в другото, рискуваха да им окачат ужасния етикет „колонисти“.

Нещата сигурно щяха да стоят по-иначе, ако скоростта на светлината не беше крайна, но тя бе само някакви си един милиард километра в час и този факт правеше невъзможен всякакъв разговор в реално време между Земята и коя да е планета отвъд орбитата на Марс. Глобалното електронизирано общество, съществувало цели векове на родната планета, никога не би могло да излезе в космическите простори. Политическите и икономически последици от този лимитиращ фактор бяха изключително важни, макар и все още не напълно осъзнати.

Поколения наред обитателите на Земята живееха свикнали да се свързват с когото си пожелаят чрез обикновеното натискане на няколко бутона. Това бе станало възможно благодарение на комуникационните спътници и постепенно бе довело до появата на така наречената „световна държава“. И противно на многото стракове в началото, това бе държава, управлявана от хора, а не от машини.

Имаше сигурно хиляда личности с ключово значение за обществото и десетина хиляди, считани за особено важни, и всички те бяха в непрекъснатата връзка един с друг, независимо къде се намираха — от полюс до полюс. Важни за управлението на света решения можеха да бъдат взети в рамките на няколко минути и това нямаше да

бъде възможно без наличието на пряка, мигновено осъществявана връзка „лице в лице“. Тя ставаше факт за някаква си частица от секундата и така в течение на триста години хората постепенно свикнаха с мисълта, че разстоянията вече не ги разделят.

Тази „интимност“ на съвместното съществуване изчезна с установяването на първата база на Марс. Да, Земята можеше да разговаря с Марс, но думите отнемаха по три минути, за да изминат разстоянието първо в едната, после в другата посока. Това правеше разговорите невъзможни, така че работа можеше да се върши само с помощта на телекса и неговите еквиваленти.

Теоретично погледнато това би следвало да бъде достатъчно и обикновено наистина беше. Но имаше и катастрофални изключения — скъпо струващи и понякога фатални междупланетни неразбирателства, дължащи се на факта, че двамата разговарящи в двата края на връзката не се познаваха и не разбираха начина на мислене на събеседника поради простия факт, че никога не бяха имали личен контакт.

А личният контакт бе съществено необходим на най-високите нива на управление и администрация. Дипломатите знаеха това от хилядолетия и го постигаха с помощта на мисии, пратеници и официални посещения. Едва след този контакт и неизбежно следващата го оценка на персоналните особености, едва след напипване на деликатните пътища за взаимно разбирателство и след намирането на областите на взаимен интерес — едва тогава ставаше възможно да се върши работа чрез средствата за телекомуникация и да се запази увереност в реакцията отсреща.

Малкълм Маккензи никога не би успял в издигането си на Титан без приятелските връзки, които си бе създал, когато се бе върнал на Земята. Навремето му се бе сторило много странно, че точно благодарение на личната си трагедия той бе успял да съсредоточи в ръцете си власт и отговорност, далеч надхвърлящи най-фантастичните му юношески мечти, но за разлика от Елън той бе успял да погребее миналото и то бе престанало да го измъчва още преди години.

А след като и Колин бе повторил действията му четиридесет години по-късно и се бе върнал на Титан с малкия Дънкан, позицията на техния клан бе просто циментирана. За по-голямата част от човешката раса най-голямата луна на Сатурн вече се идентифицираше с фамилия Маккензи. Никой не би могъл да помисли да им се

противопостави, ако не успееше да създаде подобна на тяхната мрежа от лични контакти на Земята и навсякъде, където това имаше значение. Защото фамилия Маккензи вършеше своята работа само благодарение на тази мрежа, а не на официалните канали, неохотно признаваха техните противници.

И ето че бе дошло време четвъртото поколение да консолидира династията. Всеки знаеше, че това някога ще стане, но никой не очакваше, че ще бъде толкова скоро.

Нито дори Маккензи... а още по-малко семейство Хелмър.

ГЛАВА 6

КРАЙ БРЕГОВЕТЕ НА АДСКОТО ЕЗЕРО

В миналото Дънкан винаги стигаше до дома на баба Елън с велосипеда си или вземаше електрическата количка, когато се налагаше да откара някоя вещ за домакинството. Този път щеше да извърви дългия две мили тунел пеша и да носи внимателно разпределения багаж от петдесетина килограма маса, която обаче увеличаваше теглото му само с десет килограма.

Колин го запозна със сложната система от тежести и ремъци и въздъхна с облекчение: „Слава Богу, че вече няма да ми се наложи да използвам това! Знаех, че го бях оставил тук някъде, но ми трябваша два дни да го намеря. Оказа се истина, че ние, Маккензи, не изхвърляме нищо!“

Дънкан установи, че може да повдигне доспехите само с две ръце. Отвори една от множеството малки торбички и видя в нея продълговатото парче изненадващо тежък метал с размерите на молив.

— Какво е това? Тежи повече от злато.

— Така е. Доколкото си спомням, това е волфрамова суперсплав. Общата маса е към седемдесет килограма, но не започвай да носиш всичко от първия ден. Аз започнах от четиридесет и всеки ден добавях по нови два. Важното е равномерното му разпределение и още нещо — внимавай да не се претриеш някъде.

Дънкан вече бе направил някои сметки наум и бе стигнал до потискащ резултат. Земната гравитация беше петкратно по-голяма от тази на Титан, а това дяволско устройство можеше само да удвои местното му тегло.

— Не е възможно — мрачно заяви той. — Никога няма да мога да вървя на Земята.

— Е, аз можах... макар в началото да не ми беше лесно. Прави всичко, което ти кажат лекарите, даже ако ти звучи налудничаво. Прекарвай колкото можеш по-дълго във ваната или поне легнал. Не се срамувай да използваш инвалидна количка или протези — поне през първите една-две седмици. И дори не помисляй да тичаш.

— Да тичам ли!

— Рано или късно ще забравиш, че си на Земята, и ще си счупиш крака. Искаш ли да се обзаложим?

Обзалагането бе един от полезните пороци във фамилия Маккензи. Парите оставаха в семейството, а загубилият научаваше нещо полезно. Макар Дънкан да бе неспособен да си представи *петкратно* по-голяма сила на тежестта, никой не би могъл да оспори факта, че Колин бе прекарал цяла година на Земята и бе оцелял, за да разказва за преживелиците си. Това съображение подсказваше, че предлаганият му бас е с малки изгледи за спечелване.

С течение на времето бе започнал да вярва в предсказанието на Колин и постепенно бе престанал да забелязва допълнителната маса... поне докато се движеше по права линия, защото опитахе ли се да промени посоката си и върху него започваше да въздейства мощна сила. Ако не се брояха пристигащите от Земята, той беше станал най-силният човек на Титан. Не че тялото му бе развило допълнителна сила — по-скоро той бе събудил за живот дремещите в него латентни сили, които сякаш бяха чакали някой да се сети за тях. И все пак усещаше, че само след още някоя година това, което се опитваше да направи сега, вече щеше да бъде невъзможно.

Широкият четири метра тунел беше пробит с помощта на лазер още преди години и минаваше през стената на малкия кратер, заграждащ Оазис от всички страни. Първоначално го бяха използвали като тръбопровод за базиращите се на амонячна основа петролоподобни продукти, добивани в доста подходящо нареченото Адско езеро, превърнало се в един от централните източници на суровини за района. По-голямата част от езерото отдавна беше отишла да захранва различните промишлени производства на Титан, а експериментите по овладяването на вътрешната топлина на недрата на луната — последица от местен проект по планетарно инженерство — бяха довели до това, че останалата част се бе изпарила.

Когато Елън Маккензи бе обявила намерението си, имаше недоволни, но в крайна сметка Министерството на ресурсите бе изпомпало останалата част от водородно-метановата мъгла в тунела и за досада на роптаещите бе пуснало в него кислород от запасите на града. Сега тук имаше два ръчно задействани шлюза, в допълнение към автономната система за херметизиране. Знаеше се, че всеки излиза

през втория шлюз на свой риск, който всъщност бе минимален. Тунелът минаваше през вътрешността на плътна скала и налягането в него бе по-високо от външното, така че не съществуваше практически никаква опасност от просмукване навътре на отровната атмосфера на Титан.

От главния тунел започваха дузина по-малки отклонения, но всички бяха надеждно блокирани. Дънкан помнеше как бе дошъл тук за пръв път като малък и въображението му бе населило тези отклонения с чудеса и магия. Сега знаеше, че това са само свързващи галерии към отдавна изоставените изпитателни камери. Макар с това мистерията да бе изчезнала завинаги, продължаваше да му се струва, че сред тези дълги и напълно безлюдни коридори бродят два призрака. Единият бе на малко момиченце, познато и обичано от шепа пионери-заселници, а другият бе на гигант, за когото скърбяха милиони.

С името на Робърт Клайнман^[1] бяха свързани безброй шеги, защото той беше почти два метра висок с пропорционално на ръста си телосложение. Дори талантите му изглеждаха свързани с неговата физика: той още на трийсетгодишна възраст бе станал един от най-опитните пилоти, въпреки трудностите, свързани с наместването на грамадното му тяло в ограниченото пространство на кабината. Дънкан никога не го бе смятал за кой знае колко красив — мнението му по този въпрос рязко се различаваше от това на една малка армия от жени, в това число Елън Маккензи.

Баба му бе срещнала капитан Клайнман само година след окончателната раздяла с Малкълм и макар това да обясняваше емоционалната ѝ нестабилност, подобно извинение за него не можеше да има. Капитан Клайнман повече не бе погледнал друга жена и любовта им се превърна в нещо, за което се говореше дори и на другите светове. Тя продължи по време на организацията и подготовката на първата експедиция до Сатурн, както и докато сглобяваха „Челънджър“ в орбита около Титан. Всъщност за Елън Маккензи тази любов така и не умря, а само замръзна завинаги в момента, когато корабът се сблъска със загадъчната си и все още необяснена съдба, подхванат от ураганните течения над Южната температурна зона.

Вървейки доста по-бавно, отколкото в началото на пътя, Дънкан стигна до втория шлюз. На стотния рожден ден на баба му по-младите

членове на рода го бяха боядисали в ярки флуоресциращи цветове, които изобщо не бяха избледнели през изтеклите оттогава дванайсет години. Елън изобщо не споменаваше за наличието му, а понеже имаше навика да не чува въпроси, на които не смята да отговаря, никой така и не разбра дали идеята ѝ е допаднала.

— Пристигнах, бабо — изрече Дънкан в древния интерком, подарен ѝ незнайно кога от анонимен обожател (на него все още се четеше „*Made in Hong Kong*“ и дори се виждаше, че е произведен през 1995; колкото и срамно да бе това, но устройството веднъж бе станало обект на опит за кражба, макар че след като на Титан кражби нямаше, това по-скоро бе тъпа детска шега или акт на неприязън към Маккензи).

Както винаги никой не отговори, но ключалката на вратата веднага щракна и Дънкан влезе в малкото фоайе. Електроциклетът на баба му стоеше на все същото място, от което не бе помръдвал с години. Дънкан прегледа акумулатора и ритна с крак гумите, както постъпваше винаги, без изключение. Този път не се налагаше нито да дозарежда, нито да донапомпва — ако старата жена почувстваше импулс да се спусне в града, нищо нямаше да ѝ попречи.

Кухничката — това всъщност бе кухненски бокс, свален от орбитална совалка — този път бе по-подредена от обикновено. Най-вероятно някой от доброволните ѝ помощници току-що бе приключил със седмичното си посещение. Въпреки това във въздуха се долавяше неизбежната сладко-кисела миризма — от престояла храна и недобро рециклиране на въздуха, така че Дънкан задържа дъх, докато я прекоси и влезе в дневната. Той никога не приемаше повече от чаша кафе и в редките случаи, когато се осмеляваше да опита продукта на кухненския робот, правеше го с чувство на страх от случайно отравяне. Но за Елън това бе върховно удоволствие — с течение на годините тя бе развила особена симбиоза със своята кухня. Оборудването все още не бе ремонтирано — какво по-убедително потвърждение на гаранцията за безотказна работа, дадена от производителя — макар понякога да предлагаше неща с меко казано необичаен аромат. Баба му явно не ги забелязваше и Дънкан недоумяваше какво ли ще направи тя, когато настъпи денят на неизбежната според него катастрофа.

Дневната както винаги бе претъпкана с какво ли не. На едната стена имаше лавици със старателно надписани камъни — пълната

минералогия на Титан и другите изследвани луни на Сатурн, както и проби от всеки пръстен. Откакто Дънкан се помнеше, тук имаше само една празна секция — единственият знак, че баба му продължава да очаква завръщането на Клайнман.

Срещуположната стена бе доста по-оскъдно накачена с комуникационно и информационно оборудване. До нея бяха изправени шкафове с микромодули, които ако бъдеха използвани както трябва, сигурно щяха да съберат повече познание, отколкото натрупаното до края на двайсет и първи век във всички земни библиотеки.

Останалата част от стаята представляваше малка компактна работилница. По пода имаше различни машини, по които Дънкан се бе захласвал още през детските си години и които щеше да свърза с баба си Елън, докато бе жив.

Тук се виждаха петрографски микроскопи, инструменти за шлифване и рязане, ултразвукови зачиствачки, лазерни ножове... изобщо всички най-разнообразни лъскави и блестящи дребни принадлежности, без които не може нито един бижутер и гемолог^[2]. Дънкан се бе научил да използва повечето от тях, макар че изобщо не придоби сръчността и уменията на баба си, да не говорим за художествената дарба, от която изглежда бе напълно лишен. Но имаше и нещо, което ги свързваше, и то в много по-голяма степен, а това бяха математическите ѝ интереси, подпомагани от портативния ѝ компютър и свързания към него холографски дисплей.

Компютърът, също като кухнята, отдавна плачеше за пенсиониране. Но беше напълно автономен, така че баба му не зависеше от безкрайно по-мощните запомнящи устройства, разположени в града. Интересът ѝ към минералите я бе отвел по неизбежност до кристалографията, а оттам до теорията на групите и след нея до безобидната страст, която заемаше толкова централно място в самотното ѝ съществуване. Преди двайсет години, в същата тази стая, тя бе заразила и Дънкан с нея. В неговия случай вирусът бе загубил силата си след няколко незабравими месеца, но той знаеше — усещаше го с известна насмешка към самия себе си, — че няма да му се размине без някои краткотрайни връщания към старата болест. Беше действително невероятно как пет идентични квадратчета могат да създадат Вселена, която нито човек, нито компютър някога биха могли подробно да изследват...

Нищо в тази стая не се бе променило от последното му гостуване преди три седмици. Струваше му се, че дори баба му не се е помръднала — тя седеше все така, захласната над работната си маса, подреждайки камъни и кристали, а на екрана до нея стремглаво се сменяха различни решения на задачата, която бе поставила на компютъра си. Както обикновено беше облякла дългата си рокля, която я правеше да изглежда като римска матрона, макар Дънкан да бе убеден в себе си, че нито една римска матрона никога не е обличала толкова измачкана или — ако трябваше да се каже цялата истина — толкова нуждаеща се от пране рокля. Но Дънкан я познаваше отдавна и много добре съзнаваше, че грижата на Елън за нейните инструменти и апаратура никога няма да може да се сравнява с вниманието, което тя обръща на себе си.

Тя не стана, но наклони леко глава, давайки му възможност да я дари с обичайната целувка. Той го направи и забеляза, че поне отвън нещо се е променило.

Гледката през прозореца на жилището на баба му беше знаменита — или поне така се говореше, защото малцина бяха привилегированите щастливци, могли да я видят със собствените си очи. Домът ѝ беше построен частично взидан в скален перваз, надвесен над изсъхналото легло на Адското езеро и каньона, извеждащ до него, така че предлагаше 180-градусов панорамен изглед към най-живописния пейзаж на Титан. Понякога из планините се разразяваше буря и тогава гледката се скриваше за часове под облаци от фини амонячни кристали, но времето днес беше спокойно и погледът на Дънкан стигаше поне на двайсет километра.

— Какво става там? — попита той.

Първоначално му се стори, че това е един от огнените фонтани, изригващи понякога в районите с висока нестабилност, но то би означавало, че градът е в опасност, а той не бе чул нищо такова. След това осъзна, че ярката димяща колона светлина, която гореше с подозрителна хомогенност на един хребет на три-четири километра, може да бъде само дело на човешки ръце.

— Това е фюзър^[3] на Хюйгенс. Не знам какво правят там, но разбирам, че искат да изгорят кислорода.

— О, един от проектите на Арман. Не ти ли досаждат?

— Не... струва ми се даже красиво. Пък и ние се нуждаем от вода. Погледни онези дъждовни облаци... наистина са дъждоносни. Освен това, струва ми се, че там нещо расте. Забелязах промяна в цвета на онези скали, откакто се появи този пламък.

— Много е възможно... биоинженерите сигурно знаят какво точно става. Един ден може би ще можеш да се наслаждаваш на гора, а не на тези голи скали.

Той се шегуваше, разбира се, и тя знаеше това. С изключение на някои съвсем ограничени райони, тук никаква растителност не можеше да расте на открито. Но някои експерименти вече бяха започнали и един ден наистина...

Там горе в планините имаше водороден завод, който разтапяше кората на Титан, за да освободи достъпа до елементите, необходими за съществуването на малкия свят. А понеже половината от състава на кората бе кислород, вече необходим в съвсем минимални количества за нуждите на затворения жизнен цикъл в икономиката на градчетата, той просто биваше изгарян.

— Осъзнаваш ли, Дънкан — изненада го с въпроса си баба му, — колко точно символизира този пламък разликата между Титан и Земята?

— Хм... струва ми се, че там не им се налага да изгарят скалите, за да добият всичко, от което имат нужда.

— Имах предвид нещо много по-фундаментално. Ако един жител на Земята иска огън, той запалва струя от въглеродороди и я оставя да гори. Ние правим точно обратното: запалваме струя кислород и я оставяме да гори в нашата хидро-метанова атмосфера.

Това беше елементарен факт, представляващ толкова банална екологична реалност, че Дънкан изпита разочарование — беше очаквал по-проникновена забележка. Мислите му, изглежда, не останаха скрити за баба му, защото тя не му даде шанс да направи коментар.

— Опитвам се да ти кажа — продължи тя, — че може да не се окаже толкова лесно да се адаптираш за живот на Земята, колкото ти се струва. Може и да знаеш — по-скоро си *мислиш*, че знаеш — какви са условията там, но това знание не се основава на никакъв опит. Така че ако този опит ти потрябва по спешност, ти няма да има на какво да разчиташ. Инстинктът ти на човек, израсъл на Титан, ще ти подскаже

погрешен отговор. Затова действай бавно и мисли, преди да предприемеш каквото и да било.

— Аз изобщо не бих могъл да реагирам бързо — мускулите ми не биха го позволили.

— Колко време ще отсъстваш?

— Около година. Официалната ми покана е за два месеца, но понеже пътуването ми е платено, ще разполагам със средства за много по-дълъг престой. А и ще бъде жалко да изпусна тази възможност, понеже едва ли някога ще ми се открие втора.

Опитваше се да говори бодро, понеже много добре се досещаше за мислите, които в този момент минаваха през главата на Елън. И двамата добре съзнаваха, че това може да е последното им виждане — сто и четиринайсет години не са кой знае колко напреднала възраст за една жена, но всъщност какъв бе смисълът на живота на баба му? Надеждата някога да го види отново, когато той се завърне от Земята? Искаше му се да мисли така...

Но имаше и още нещо, което макар и неспоменавано, бе от особена важност. Баба му прекрасно разбираше коя е главната цел на посещението му на Земята и това знание, макар и след толкова много години, беше като кинжал в сърцето ѝ. Тя така и не бе простила на Малкълм Маккензи и не бе приела Колин... щеше ли да продължи да приема и него самия, когато той се върнеше заедно с малкия Маккензи?

Тя затърси нещо с непохватност, нехарактерна за обичайните ѝ прецизни движения, по работната маса.

— Това е сувенир за теб. Искам да го вземеш със себе си.

— Какво... о, колко е красива!

Но реакцията му се дължеше не толкова на красотата на предмета, колкото на изненадата. Плоската кутийка с капак от кристал, която държеше в ръцете си, бе най-изящният предмет на геометричното изкуство, който бе виждал. Баба ми едва ли би могла да избере нещо по-напомнящо за неговата младост и за света, който макар и да се готвеше да напусне, винаги щеше да остане негов дом.

Той се вгледа в мозайката от разноцветни камъни, плътно запълващи малката кутийка. Взираше се във всяка добре позната му форма като в стар приятел и очите му се замъглиха, а годините като че

ли се стопиха. Баба му не се беше променила изобщо, а той пак бе само на десет...

[1] „Малък мъж“ (нем.) — Б.пр. ↑

[2] Човек, занимаващ се със скъпоценни камъни. — Б.пр. ↑

[3] От fusion (англ.) — стопявам, сливам, сплавям — Б.пр. ↑

ГЛАВА 7

ТИТАНИТОВИЯТ КРЪСТ

— Вече си достатъчно голям, Дънкан, за да разбереш тази игра...
макар да става дума за нещо много повече от обикновена игра.

Каквото и да бе това, то не изглеждаше особено вълнуващо.
Какво чак толкова можеш да направиш с пет еднакви квадратчета от
бяла пластмаса?

— Такаа... — проточи баба му, — първата задача е да видим
колко различни фигури можеш да получиш от тези квадратчета.

— Така както са сложени на масата ли?

— Да, като ги поставяш едно до друго, без застъпване.

Дънкан започна да размества квадратчетата.

— Ами... мога да ги подреда в права линия, ето така... след това
мога да преместя крайното отстрани, под формата на буквата Г...
после и това, в другия край, така че да направя П...

Той бързо продължи с различните комбинации и скоро разбра, че
започва да се повтаря.

— Мисля, че това са всички... а, колко съм глупав!

Беше пропуснал най-очевидната фигура от всички — Х,
образуваща се от поставянето на едно квадратче в средата и
заобикалянето му с други от четирите страни.

— Повечето хора — отбеляза баба му — *започват* с тази
комбинация. Не знам какво да кажа за твоя мисловен процес. Смяташ
ли, че си открил всички?

Дънкан не спираше да размества квадратчетата и подир известно
време получи още три фигури. След това се отказа.

— Това са — заяви той убедено.

— Ами тази?

— О!...

— И тази...

Дънкан усети, че се чувства доста глупаво, затова изпита голямо
облекчение, когато баба му продължи:

— Ти се справи доста добре — пропусна само тези две. Всъщност общият им брой е точно *дванайсет* — ни повече, ни по-малко. Ето, това са те. Можеш да опитваш цяла вечност, но няма да намериш нито една друга.

Тя измести встрани петте малки пластмасови квадратчета и постави на масата една дузина ярко оцветени пластмасови формички. Всяка беше различна от останалите и те заедно представляваха комплекта — Дънкан все още не беше напълно готов да го приеме за изчерпателен, — който може да се получи от комбинирането на пет еднакви квадратчета.

Но тук сигурно имаше нещо повече. Невъзможно бе това да е краят на тази игра. Не, баба му със сигурност криеше още нещо в ръкава си.

— Сега чуй ме внимателно, Дънкан. Всяка от тези фигурки — между другото те се казват *пентамино* — очевидно има една и съща площ, понеже всички те се състоят точно от пет еднакви квадратчета. А понеже общо са дванайсет, пълната площ, която покриват, е *шейсет* квадратчета. Нали така?

— Тъ... да.

— От друга страна, шейсет е едно чудесно число, което можеш да разложиш по най-различни начини на множители. Най-лесният е десет по шест. Ето, това е площта на тази малка кутийка — десет на шест единици. Значи дванайсетте фигурки биха могли изцяло да я запълнят — като в мозайка.

Дънкан се замисли дали тук не се крие някаква клопка — баба му имаше склонност към различни словесни и математически парадокси, не всички от които бяха разбираеми за десетгодишната ѝ жертва, — но не намери такава. Ако кутията наистина беше с размерите, които баба му твърдеше, че имала, значи дванайсетте формички би трябвало плътно да я покриват. Нали и двете имаха площ по шейсет единици.

Минутка... площта може и да беше еднаква, пък формата да е различна. Напълно възможно бе да няма начин да се наредят формичките в тази правоъгълна кутия, макар размерите ѝ да бяха каквито трябва.

— Ще те оставя да се занимаваш — каза баба му, след като той размества формичките в продължение на няколко минути, — но

уверявам те, че *може* да се направи.

Десет минути по-късно Дънкан вече сериозно се съмняваше в думите ѝ. Лесно беше да събере десет от формичките, а един път му се удаде да нареди дори единайсет. За нещастие оставаше дупка, различаваща се по форма от елемента, който държеше в ръката си... макар че, разбира се, имаше същата площ. Дупката беше X, а формичката бе 2...

След половин час той вече изнемогваше от недоумение. Баба му го бе оставила съвсем сам и водеше сериозен диалог с компютъра си, но от време на време го поглеждаше развеселено, сякаш опитвайки се да му каже без думи: „Видя ли, че не е толкова лесно, колкото си мислеше...“

Дънкан беше упорито за възрастта си дете — повечето му връстници отдавна биха се отказали (чак след години той се досети, че баба му го е подлагала и на психологически тест). Затова не поиска помощ цели четиридесет минути...

Тогава тя отново се намеси. Пръстите ѝ ловко литнаха по мозайката. П, X и Г се плъзнаха една в друга и... изведнъж кутийката се запълни цялата. Елементите покриха площта ѝ.

— Ама... ти знаеше отговора! — направи неуспешен опит да се оправдае Дънкан.

— *Отговора* ли? — срязва го баба му. — Я да чуя колко според теб са *различните* начини, по които могат да се наредят тези елементи в кутийката?

Не, тук имаше някаква уловка — Дънкан бе уверен в това. Той не бе успял да намери нито едно решение в продължение на близо час, а бе опитал поне сто различни варианта. Но май наистина беше възможно да съществуват... колко... десетина различни решения.

— Мисля... че може да има двасет начина на подреждане — отговори той, решавайки все пак да се подсигури.

— Опитай още веднъж.

Поканата беше недвусмислен сигнал за опасност. Явно ставаше дума за нещо много повече, отколкото му се бе сторило на пръв поглед, така че най-разумно щеше да е да не рискува с гадаене.

— Нямам представа — поклати глава той.

— Ти си умно момче. Интуицията е опасно нещо... макар че понякога тя е единственото, на което можем да се осланяме. Никой

никога не би могъл да се досети за правилния отговор. Защото има над две хиляди различни начина да се подредят елементите в кутийката. По-точно, става дума за 2339 начина. Е, какво ще кажеш?

Не му се вярваше, че баба му го лъже, но от друга страна, Дънкан се чувстваше толкова унижен от пълния си провал да намери поне един от масата варианти, че извика:

— Не вярвам!

Баба му рядко се сърдеше, макар че когато я обидеше, бе способна да стане студена и дистанцирана. Този път обаче само весело се засмя, въведе някакви команди в компютъра си и каза:

— Я погледни.

Екранът присветна и на него се появиха ярките разноцветни фигурки, подредени в рамка шест на десет. Картината се задържа за няколко секунди, след това се смени с друга, видимо различна, макар Дънкан да бе неспособен да запомни подреждането, което му беше показано само за миг. После се показа трета, след нея друга, следваща... Накрая баба му спря програмата.

— Дори с тази скорост ще са ни нужни пет часа да ги разгледаме всичките — обясни тя. — И можеш да ми повярваш, макар нито един човек досега да не ги е проверявал една по една — те всички са различни.

Дънкан дълго гледа комплекта от дванайсетте измамно прости фигурки. И докато бавно схващаше какво е казала баба му, изживя първото си истинско математическо откритие. Онова, което първоначално бе приел за детска игра, разкриваше пред него безкрайни гледки и далечни хоризонти.

Този момент на озарение и смайване, граничещо с възхищение, беше напълно пасивен. Много по-грандиозна бе експлозията от интелектуално наслаждение, която той изпита като намери *своето* първо решение на задачата. Цели седмици носи със себе си кутийката с комплекта пентамино, използвайки всеки удобен момент, за да си поиграе.

Започна да възприема всяка отделна фигурка като личен приятел и ги наименува с буквите, на които най-много приличаха, макар в някои случаи да ставаше дума за доста изкривено сходство. Така се получи странната група F, I, L, P, N и азбучната последователност: T, U, V, W, X, Y, Z.

А веднъж, в пристъп на геометричен транс или по-скоро някакъв екстаз, който повече не се повтори, той откри цели пет решения за по-малко от час. Едва ли Нютон, Айнщайн или Чен-Цу бяха чувствали по-близко родство с боговете на математиката в своите моменти на откровение...

Не след дълго се досети сам, без подсказване от баба си, че е възможно дванайсетте пентамино да се подреждат и в други форми, а не само десет на шест. Теоретично погледнато, оставащите възможности се изчерпваха с правоъгълници пет на дванайсет, четири на петнайсет и дори тясната ивица три на двайсет.

Без особени усилия налучка няколко решения за вариантите 5×12 и 4×15 . Последва отчайваща седмица в опити да нареди дюзината елементи в ивица 3×20 . Можда да създаде няколко по-къси правоъгълника, но онова, което оставаше, правеше задачата безнадеждна и скоро той реши, че тя изобщо няма решение.

Победен, той отиде при баба си. Там обаче го чакаше нова изненада.

— Радвам се, че си решил да опиташ — каза тя. — Обобщаването, изследването на всички възможности, е точно онова, с което се занимава математиката. Но в случая бъркаш. Решение съществува. При това има две — намериш ли едното, другото е съвсем лесно.

Окуражен, Дънкан продължи опитите с нова стръв. Измина една седмица и той започна да осъзнава сложността на задачата. Броят на вариантите, по които могат да се подредят практически в права линия дванайсет обекта, за всеки от които се допускат по четири различни ориентации се измерваше с главозамайващо число.

Той пак се обърна към баба си, изтъквайки отчайващо малката вероятност. Щом решенията са само две, каза ѝ той, колко време ще му трябва, за да намери едното от тях?

— Ще ти кажа — отговори му тя. — Ако си безмозъчен компютър и слагаш елементите със скорост един в секунда, изпробвайки всички възможности, ще ти трябват... — тя поспря за посилен ефект, — малко повече от шест милиона години.

Земни или титански, смаяно се запита ужасеният Дънкан. Не че това имаше някакво значение, разбира се.

— Но ти не си безмозъчен компютър — продължи баба му. — Ти с един поглед виждаш цели групи варианти, които изобщо са безперспективни, така че дори не започваш да ги разглеждаш. Опитай пак...

Дънкан я послуша, макар и без особена вяра в успеха. И тогава му хрумна гениална идея.

Карл се заинтересува и веднага пое предизвикателството. Взе комплекта пентамино и в продължение на няколко часа Дънкан нито го чу, нито видя.

После му позвъни, видимо смутен, и попита:

— Сигурен ли си, че има решение?

— Абсолютно. При това цели две. Нима не успя да намериш поне едното? Мислех си, че си добър математик.

— Добър съм. И точно поради тази причина знам колко е трудна задачата. Има над един милион милиарда възможни начини на подреждане.

— Как ги пресметна? — засмя се с удоволствие Дънкан, доволен, че е поставил на приятеля си непосилна за него задача.

Карл погледна листа хартия пред себе си, покрит със схеми и числа.

— Ами като се изключат „забранените комбинации“ и решенията, различаващи се едно от друго само по симетрия или ротации, броят се свежда до дванайсет факториел по две на двайсет и първа степен. Няма да ти обяснявам защо — и без това не си в състояние да разбереш! Това число е доста голямо... всъщност ето го...

Той вдигна листа, на който бе смятал. На него с големи цифри бе изписана внушителната комбинация:

1 004 539 160 000 000

Дънкан изгледа числото с удовлетворение — той ни най-малко не се съмняваше, че Карл е способен да го пресметне.

— Е, значи се предаваш?

— *НЕ!* Само ти обяснявам колко е трудно — натърти Карл и с мрачна решимост прекъсна връзката.

На следващия ден Дънкан изживя една от най-големите изненади в краткия си дотогава живот. На екрана му ненадейно се появи Карл с подпухнали от безсъние очи.

— Ето го — заяви той с глас, в който си съперничеха триумфът и изтощението.

Дънкан не можеше да повярва на очите си — той бе предварително убеден, че вероятността за успех е нищожна. Но на екрана се виждаше тясна ивица, образувана от всичките дванайсет елемента в комплекта.

С трепереци от умора пръсти Карл хвана двата края и ги размени, оставяйки средната част на лентата както си беше.

— А това пък е второто решение — каза той. — Сега отивам да си легна. Лека нощ или добро утро — не знам кое от двете е.

Дънкан остана притихнал да гледа в празния екран. Не можеше да разбере какво се бе случило — единственото ясно нещо бе, че Карл се е справил противно на всяка логика.

Не че това му бе неприятно — той обичаше Карл прекалено много, за да го е яд на малката му победа, и наистина можеше да се радва на триумфа на своя приятел, макар това да изглеждаше за негова сметка. Но умът му отказваше да побере случилото се, без да приеме, че става дума за... за магия.

Това бе първият сблъсък на Дънкан със силата на интуицията и с мистериозната способност на мозъка да минава отвъд фактите, давайки „на късо“ естествения ход на логическите съждения. Само за няколко часа Карл бе осъществил процес на търсене, изискващ трилиони елементарни операции, които само след секунди биха задръстили и най-производителния компютър.

Един ден Дънкан щеше да осъзнае, че всички хора притежават подобна сила, но могат да я използват само веднъж в живота си. При Карл тази дарба бе изключително развита. Урокът за Дънкан беше: да разглежда напълно сериозно дори най-идиотските предположения.

Оттогава бяха изминали две десетилетия. Какво ли се бе случило с онзи малък комплект пластмасови фигурки? Изобщо не можеше да си спомни кога ги бе виждал за последен път.

И ето че отново ги държеше в ръцете си, този път превъплътени в разноцветни минерали: особения розов гранит от хълмовете на Галилей, обсидиана от платото на Хюйгенс, псевдомрамора от склона на Хершел. И сред тях — не можеше да повярва на очите си, но фактът беше несъмнен — най-редкият и тайнствен от всички скъпоценни камъни, открити на този свят. Х-ът на пъзела беше от титанит: никой

никога не би могъл да сбърка с нещо друго синьо-черния лъскав камък, напръскан със златни точки. Това бе най-големият къс титанит, който Дънкан бе виждал, и той дори не можеше да предположи каква би могла да е цената му.

— Не знам какво да кажа — заекна той. — Това е великолепно... никога не съм виждал нещо подобно.

Той сложи ръце върху крехките рамене на баба си... и за свое пълно объркване установи, че те треперят неудържимо. Нежно я притисна към себе си, докато треперенето спря. Разбираше, че в подобни моменти просто няма какво да се каже и най-сетне осъзна, че е последната любов в празния ѝ живот и че я оставя насаме със спомените ѝ.

ГЛАВА 8

ДЕЦА НА КОРИДОРИТЕ

Имаше някакво чувство на тъга и окончателност в почти всичко, което вършеше през тези последни дни. И в известна степен това го озадачаваше: не трябваше ли да е по-скоро възбуден в очакване на великото приключение, което само шепа хора от неговия свят биха могли да изпитат? Макар никога досега да не се бе разделял с приятели и семейство за повече от няколко часа, той беше сигурен, че едната година отсъствие ще изтече достатъчно бързо сред чудесата и развлеченията, предлагани на Земята.

Защо беше тогава тази меланхолия? Дори да се сбогуваше с нещата от своята младост, това щеше да бъде само за кратко и той сигурно щеше да им се радва повече, когато се върнеше...

Когато се върнеше. Точно в това бе проблемът, разбира се, защото в известен смисъл онзи Дънкан Маккензи, комуто предстоеше да напусне Титан, никога вече нямаше да се върне — именно такава бе целта на цялото начинание. Подобно на Колин преди трийсет години и на Малкълм четиридесет преди него, той щеше да се отправи към Слънцето, търсейки познание, власт, съзряване... и най-вече наследника, който неговият собствен свят никога не би могъл да му дари. Понеже, естествено, като пълно копие на Малкълм, той също носеше в слабините си онзи фатален ген на всички Маккензи.

Трябваше да подготви семейство за новия член в срок. След обичайното експериментирание на младини, още преди четири години той се бе спрял на Мириса, може би защото обичаше децата ѝ толкова — сигурен бе, че е така, — колкото ако бяха от неговата плът и кръв. Клайд вече бе на шест години, Карлийн — на три, и те, изглежда, също обичаха Дънкан като истинските си бащи, на които сега се гледаше като на почетни членове на Клана Маккензи. Подобно нещо се бе случило и с поколението на Колин — той се бе сдобил или бе осиновил три семейства, — както и с това на Малкълм. Дядо му така и не се бе оженил повторно след като Елън го бе напуснала, но това не означаваше, че бе оставал без компания за дълго. Само компютър би

могъл да води точен отчет за всички промени в състава на Клана и често изглеждаше, че целият Титан по един или друг начин е свързан с него. Един от главните проблеми на Дънкан в момента бе да прецени кой не би му се обидил смъртно, ако пропуснеше да се сбогува лично с него.

Дори забравяйки за фактора време, той имаше и други причини да не прекалява със сбогуванията. Оказа се, че всички приятели и роднини — в това число и неколцина абсолютни непознати — имат някаква поръчка за него, някаква задача, която искаха да изпълни веднага щом се озове на Земята. Или, което беше много по-лошо, някаква изключително важна вещ („Изобщо няма да те затрудни!“), която молеха да им донесе оттам. Започваше да изглежда, че ще му трябва цял товарен кораб, ако приеме всички заявки.

Всяка задача можеше да бъде отнесена към една от двете възможни категории: имаше неща, които просто *трябваше* да бъдат свършени, преди да отлети от Титан, но за щастие имаше и такива, които можеше да отложи за през полета. В последната група се включваха заниманията му, свързани с изучаването на последните събития на Земята, за които въобще не оставаше време въпреки все поточаяните опити на Колин да го държи в курс.

Не беше никак лесно и да се измъкне от текущите официални задължения и в един момент Дънкан осъзна, че само след няколко години тази задача би била непосилна. Оказа се, че малко по малко се е заел с твърде много работи, макар това по правило да бе семейната политика. Няколко пъти си позволи да се оплаче, че постът му на „Специален помощник на Главния администратор“ го натоварва с прекалено много отговорности, без да му дава никаква реална власт. На което Главният администратор Колин бе отвърнал: „А ти имаш ли представа какво означава понятието власт в нашето общество? Означава да даваш заповеди на хората... само ако на тях им се иска да ги изпълняват!“

Това определение беше крайно несправедливо по отношение на титанската администрация, която функционираше удивително ефективно при минимум бюрокрация. Понеже всички „началници“ се познаваха, значителна част от работата се вършеше по каналите на личния контакт. Всеки избрал да дойде на Титан, се отличаваше с интелигентност и способности и добре разбираше, че оцеляването е

възможно само с общи усилия и взаимно сътрудничество. Онези, които се изкушаваха да изоставят социалните си задължения, първо трябваше да се научат да дишат метан с температура сто градуса под нулата.

За щастие му бе спестен поне един притеснителен ангажимент. Той едва ли можеше да отлети от Титан, без да се сбoguва с едновременния си най-близък приятел, но за щастие Карл просто не беше тук. Още преди няколко месеца той бе излетял с една от совалките, за да стане член на групата, заминала да изследва външните луни. Каква ирония на съдбата: Дънкан му бе завиждал за шанса да види непознати светове, а сега несъмнено Карл щеше да завижда на него.

Просто си представяше безпомощната завист на Карл, когато разбереше, че Дънкан е отпътувал за Земята. Но тази мисъл повече го натъжаваше, отколкото радваше — никой Маккензи, при всичките му недостатъци, не се славеше с отмъстителност. Но въпреки това Дънкан се питаше колко ли често щеше да обръща сега Карл мислите си в посока към Слънцето и към онзи момент от миналото, когато техните емоции неразривно се свързаха с родния им свят.

Дънкан беше само на шестнайсет, а Карл — на двацет и една, когато пътническият лайнер „Ментор“ пристигна за пръв — и единствен, както всички след това се надяваха — път на Титан. Беше отремонтиран бивш товарен кораб с ядрен реактор — бавен, но икономичен, особено ако съумееше да намери необходимото количество водород в няколко критични точки от полета.

„Ментор“ спря край Титан за последно презареждане, готов да поеме по последната отсечка от така наречената „голяма обиколка“, която досега бе включвала Марс, Ганимед, Европа, Палада и Япет, заедно с прелитане покрай Меркурий и Ерос. Щом заредеше петнайсет хиляди тона водород, измъченият му екипаж щеше да го насочи обратно към Земята по възможно най-бързата възможна траектория, без да се съобразява с евентуалните роптания на пътниците.

Обиколката сигурно бе изглеждала отлична идея, когато преди няколко години я бе замислил консорциум от земни университети. Така и се бе оказало в крайна сметка, защото випускниците на „Ментор“ бяха успели да докажат своята полезност там, откъдето бяха минали. Но още при влизането в орбита на кораба под командите на

преждевременно побелелия си капитан, цялото начинание бе започнало да изглежда като грандиозна катастрофа.

Явно беше, че никой не е мислил върху проблема да се осигурят достатъчно забавления за петстотин младежи, които оставени сами на себе си са склонни към пакости и поразии. Професорът по право, които се бе съгласил да изпълнява по съвместителство и длъжността оръжейник, по-късно не спря да се оплаква от липсата в склада на достатъчно количество хиподермични пистолети и упойващ газ. От друга страна, досега не бяха имали нито един случай на смърт или сериозни наранявания, бяха се отървали само с една бременност и всички бяха научили много неща, макар и не точно в областите, планирани от организаторите. Първите няколко седмици например бяха протекли в сексуални упражнения в състояние на безтегловност въпреки сериозните предупреждения, че това крие сериозни опасности от скъпо струващо пристрастяване за онези, на които е съдено да прекарат останалата част от живота си на повърхността на някоя планета.

Имаше и други занимания, които не бяха толкова безобидни. Докладвани бяха няколко случая на пушене на *тютюн* — поведение, което не че беше противозаконно, но едва ли можеше да се приеме за разумно при наличието на толкова много по-безопасни алтернативи. По-обезпокоителни бяха упоритите слухове, че някой е качил незаконно на борда на „Ментор“ усилвател на емоции. Така наречените „машини на радостта“ бяха забранени на всички планети и използването им беше допустимо само под стриктен медицински контрол, но, разбира се, винаги се намират хора, за които реалността не е достатъчно добра и които са готови да опитат нещо по-различно.

Въпреки ужасяващите съобщения, разпращани навсякъде от препатилите междинни станции по курса на „Ментор“, Титан очакваше с нетърпение възможността да поздрави с добре дошли младите пасажери. Всички смятаха, че те ще добавят колорит към местното ежедневие и ще помогнат за установяването на някои приятни контакти с Майката Земя. Освен това нали ставаше дума само за някаква си седмица престой...

Никой не можа да предвиди, че тази една седмица щеше да се разтегли до цели два месеца. Вината за това не беше на „Ментор“. Титан можеше да се сърди само на себе си.

Когато „Ментор“ влезе в орбита, Земята и Титан бяха подхванали поредния периодично повтарящ се спор за цената на водорода. Предлаганото от Титан 15-процентно увеличение, възмутено крещяха земяните, щяло да срине междупланетната търговия. Всичко под 10 процента, кълняха се титанци, ще доведе до моменталния им банкрут, и за тях ще е невъзможно да внасят скъпите стоки, които Земята на всяка цена държи да им продаде. За всеки историк на икономическото развитие тези дебати бяха досадно познати.

Така „Ментор“ увисна в орбита с празни резервоари и без твърда оферта. Първоначално капитанът в известен смисъл даже се зарадва: той и екипажът му имаха нужда от малко почивка, пасажерите бяха свалени със совалка на Титан и се бяха пръснали по целия нещастен спътник. Но едната седмица се проточи във втора, трета, после стана месец. Титан вече беше съгласен на всякакви условия, но за нещастие „Ментор“ бе пропуснал удобните възможности за оптимални траектории и трябваше да изчака още четири седмици преди да се отвори следващият прозорец за отлитане. Междувременно петстотинте гости се наслаждаваха на престоя си, при това значително повече от своите домакини.

За младите титанци това се оказа време, което те щяха да запомнят за цял живот. На техния малък свят, където всички се познаваха, се бяха изсипали цели петстотин очарователни пришълци, пълни с истории — голяма част от които истински — за чудесата на Земята. Това бяха мъже и жени, повечето навършили съвсем неотдавна двайсетте, които бяха виждали гори, прерии и океани с течна вода и които се бяха разхождали без никакви защитни костюми под слънце, чиято топлина наистина можеше да се почувства...

Самият този контраст в житейския опит бе потенциален източник на опасност. На земяните не биваше да им се разрешава да се разхождат сами, дори в очертанятия на зоните за живеене. Те трябваше винаги да бъдат придружавани, за предпочитане от отговорни хора на приблизително тяхната възраст, за да се избегне възможността да убият сами себе си или своите домакини.

Естествено имаше случаи, когато те възроптаваха срещу натрапената им протекция и понякога дори се опитваха да избягат от нея. Една група веднъж даже успя, но има късмета да се отърве само с няколко парещи вдишвания амоняк. Пораженията бяха толкова

незначителни, че глупавите търсачи на приключения се измъкнаха с рутинна трансплантация на бели дробове. За щастие след този случай повече сериозни неприятности нямаше.

Но имаше множество други проблеми. Истинско предизвикателство бе дори самият механизъм на приемането на петстотин новодошли от общество, чийто жизнен стандарт бе в известна степен спартански, а жизненото пространство — ограничено. Първоначално неочакваните гости бяха разпределени в един комплекс коридори, останали след прекратен миннодобив и преобзаведени в общежития. След това, когато бяха взети съответните мерки, те бяха извадени оттам и разпределени като бежанци от бомбардиран град по домакинствата, които можеха да ги приемат. На тази фаза все още не се усещаше недостиг на доброволци, сред които бяха Колин и Шийла Маккензи.

Апартаментът им беше празен, след като Глин — псевдосестрата на Дънкан — бе напуснала дома, за да работи от другата страна на Титан. Юри, другото дете на Шийла, се беше изнесъл още преди десетина години. Макар домът с номер 402, второ ниво, Меридиан Парк, да не бе просторен според земните стандарти, помощник-администраторът Колин Маккензи — тогава той все още беше такъв — избра една бездомна душа за временно осиновяване.

По този начин в живота на Дънкан и в този на Карл се появи Калинди.

ГЛАВА 9

ФАТАЛНИЯТ ПОДАРЪК

Катрин Линдън Елерман бе посрещнала два̀сет и първия си рожден ден малко преди „Ментор“ да стигне до Сатурн. Всички бяха на мнение, че празненството бе преминало знаменито (точно то бе положило последния сребърен кичур в останалата коса на капитана). Калинди обаче не бе загубила своята невъзмутимост, защото след красотата ѝ, това беше най-открояващата ѝ се особеност. В центъра на хаоса — та било това хаос, създаден от самата нея — тя си оставаше мъртво спокойното око на урагана. С достойнството си, характерно за някой много по-възрастен, в очите на Дънкан тя беше олицетворение на земната култура и изтънченост. Сега, едно и половина десетилетия по-късно, той с горчивина се усмихваше на тогавашната си момчешка наивност, но разбираше, че тя е била поставена на сериозно изпитание. Защото Калинди беше забележителен природен феномен.

Дънкан знаеше, разбира се, че всички земяни са богати (възможно ли бе да е иначе, след като всеки от тях бе наследник на стотици хиляди поколения?), но бе силно впечатлен от скъпоценностите и коприните ѝ, без да осъзнава, че всъщност тя има доста ограничен гардероб, но го използва с изключително умение. Най-забележително беше изумително красивото ѝ палто от златиста мека кожа — единственото, което някога бе виждано на Титан, — ушито от кожата на някакво животно, наречено норка. Това беше толкова характерно за Калинди: на никой друг не би му хрумвало да домъкне кожено палто на борда на междупланетен лайнер. А тя го бе направила не защото бе чула, че край Сатурн е студено — така твърдяха някои зловни слухове. Не, тя беше прекалено интелигентна за подобна глупост и прекрасно знаеше какво прави — взела си бе палтото просто защото то бе красиво.

Може би защото я бе виждал само през воала на собственото си възхищение, Дънкан така и не можа да извика образа ѝ в съзнанието си, когато порасна. Винаги щом се сетеше за Калинди и се опиташе да си я представи, той виждаше не истинското момиче, а единственото

нейно копие, с което разполагаше, съхранено в едно от стереоскопичните устройства, така популярни през 50-те.

Сигурно хиляди пъти бе вземал в ръцете си изглеждащата напълно материална, но всъщност ефирно безплътна сфера и леко я разклащаше, за да активира петсекундния запис. Благодарение на загадъчната магия на организираните газови молекули, всяка от които освобождаваше своя квант светлина, лицето на Калинди сякаш изплуваше от въртяща се мъгла — неголямо наистина, но с перфектна форма и естествени цветове. В началото тя се материализираше в профил, след това се завърташе и внезапно — Дънкан така и не успя да долови момента, в който настъпваше тази промяна — на лицето ѝ се появяваше усмивка, толкова загадъчна, че само Леонардо би могъл да я улови и то преди много векове. Изглеждаше като че ли се усмихва не на него, а на някого зад гърба му. Впечатлението бе толкова силно, че Дънкан неведнъж се бе обръщал, за да види кой стои зад него.

После образът ѝ избледняваше, сферата ставаше непрозрачна и той трябваше да чака цели пет минути, за да може системата да се зареди отново. Не че това имаше някакво значение — стигаше му само да затвори за миг очи и в съзнанието му отново изплуваше идеалният овал на лицето ѝ, нежната кожа с цвят на слонова кост, пищната блестяща гарвановочерна коса, събрана на кок и пристегнатата със сребърна фиба, принадлежала на някаква испанска принцеса по времето, когато Колумб е бил дете. Калинди обожаваше да играе роли — без да се вживява в нито една от тях, — а тази на Кармен бе любимата ѝ.

В домакинството на Маккензи тя отначало се държеше като аристократка в изгнание, снизходително приемаща гостоприемството на любезни провинциалисти и пристигнала с няколкото семейни скъпоценности, които е успяла да спаси от хаоса на Революцията. Понеже поведението ѝ не впечатли никого освен Дънкан, тя бързо се превърна в съсредоточен антрополог и започна да си води бележки за бъдещата си дисертация върху странните нрави на примитивните общества. В тази ѝ втора роля поне имаше нещо истинско, тъй като Калинди, първо, наистина се интересуваше от различните начини на живот, и, второ, понеже според някои дефиниции Титан действително можеше да бъде разглеждан като примитивен — или най-малкото не съвсем развит — свят.

Невъзмутимите земяни с огромна изненада установиха, че на Титан има семейства с по три — а дори и четири! — деца. Милионите изпосталели от глад бебета на двајсети век все още предизвикваха угризения на световната съвест, а такива трагични, но напълно разбираеми ексцеси като кампанията „Линч за плодящите се“ и опожаряването на Ватикана бяха оставили постоянна незарастваща рана върху човешката психика. Дънкан още помнеше изражението на Калинди, когато тя за пръв път срещна шестчленно семейство — възмушение, примесено с любопитство, и двете сдържани благодарение на доброто ѝ земно възпитание. Той търпеливо ѝ бе разяснил някои прости житейски истини, изтъквайки, че в доктрината за „нулев прираст“ няма нищо свещено и че за Титан е от жизнено значение да удвоява населението си на всеки петдесет години. В края на краищата тя бе приела аргументите му с разума си, но така и не бе успяла да ги разбере емоционално. А именно емоциите осигуряваха движещата сила в живота на Калинди. Нейната воля, красота и интелигентност бяха само техни слуги.

За млада жителка на Земята тя съвсем не беше склонна към промискуитет. Каза веднъж на Дънкан — и той ѝ повярва, — че никога не си е позволявала повече от двама любовници едновременно. На Титан — за голямо разочарование на Дънкан — тя имаше само един.

Дори двете фамилии Хелмър и Маккензи да не бяха свързани с родствени връзки благодарение на баба Елън, тя сигурно пак щеше да срещне Карл на някой от безбройните концерти и балове, които непрестанно се организираха за „корабокрушенците“ от „Ментор“. Така че Дънкан нямаше защо да се самообвинява, че ги е запознал — в крайна сметка това сигурно не би променило нищо. Но все пак той не спираше да се пита...

Карл тогава бе почти на двајсет и две — една година по-голям от Калинди, но в житейско отношение много по-неопитен. Все още притежаваше здравето телосложение на човек, роден на Земята, но се бе адаптирал толкова добре към по-малката сила на тежестта тук, че се движеше по-грациозно от повечето хора, прекарвали целия си живот на Титан. Той някак си знаеше тайната да изглежда силен, без да е непохватен.

Освен това беше „златното момче“ на своето поколение в почти буквалния смисъл на думата. Макар приятелят му да се преструваше,

че мрази това прозвище, Дънкан знаеше, че той тайничко се гордее с титлата, която някой му бе дал още в юношеските му години: „Момчето със слънчевата коса“. Подобно определение би могло да дойде само от някой посетител от Земята. Никой титанец не би се сетил за такова нещо, макар всички да бяха съгласни, че е безкрайно подходящо.

Защото Карл Хелмър беше един от онези, които Господ вероятно за собствено забавление бе дарил с фаталния чар на красотата.

Трябваше да минат години, та Дънкан да разбере някои нюанси на възникналата любовна връзка. Малко след двайсет и третия му рожден ден семейство Маккензи получи последната картичка в чест на Звездния ден от Калинди.

— Още не знам дали тогава не допуснах грешка — въздъхна със съжаление Колин, докосвайки с връхчетата на пръстите си кафявото картонче, прекосило половината Слънчева система, за да донесе няколкото стандартни поздравителни фрази. — Но идеята ми се стори толкова добра...

— Е, не мисля, че си навредил някому... особено като се има предвид развитието на нещата днес.

Колин го погледна малко загадъчно.

— Не знам... Както и да е, струва ми се, че историята не се разви както очаквах.

— И какво си очаквал?

Понякога е голямо предимство, а друг път крайно притеснително да имаш за баща човек, който едновременно с това е и четиридесет години по-голям от теб твой еднояйчен близък. На него са му известни всички грешки, които си склонен да направиш, защото той вече ги е допускал. Не е възможно да скриеш нищо от него, защото мисловният му процес е идентичен с твоя. Единственото разумно поведение в такава ситуация е да си абсолютно честен — толкова, на колкото е способно едно човешко същество.

— Не съм съвсем сигурен. Но в мига, в който зърнах Калинди, сияйна като свръхнова звезда в мрака и хаоса на стара мина, изпитах силно желание да науча повече за нея... исках да я направя част от моя живот. Би трябвало да разбираш какво искам да кажа.

Дънкан можа само да кимне безмълвно.

— Шийла нямаше нищо против... а и аз все пак не съм похитител на малки деца! Пък и се надявахме, че Калинди ще ти даде повод да мислиш за други неща, а не само за Карл.

— Тогава, струва ми се, вече бях започнал да преодолявам това. Но процесът беше много труден.

Колин кимна със съчувствие.

— Така и предполагам. Карл се разкъсваше на много места. В онези дни половин Титан бе влюбен в него... всъщност сигурно още е така. Точно това е причината, поради която трябва да го държим настрана от политиката. Това ми напомня да ти разкажа някой ден за Алкивиад.

— Кой е той?

— Древногръцки военачалник — прекалено умен и очарователен, което не му е донесло щастие... нито пък на някого друго.

— Виж, оценявам загрижеността ти — каза Дънкан с едва доловима саркастична нотка. — Но ще ти кажа, че тогава ти само удвои проблемите ми. Тя показва пределно ясно, че съм прекалено малък, а Карл, разбира се, не можеше да не се заинтересува от нея. Най-досадното беше, че те нямаха нищо против дори да споделям леглото им... стига да не им преча. Всъщност...

— Да?

Лицето на Дънкан потъмня. Колко странно, че никога не бе помислял за това, а колко очевидно е било то!

— Нямаха нищо против ли, дявол да ги вземе! Та те се наслаждаваха да съм там, само и само да ме дразнят! Сигурен съм, че поне за Карл е било така.

Това закъсняло прозрение би трябвало да бъде разтърсващо, но интересно защо не му причини онази болка, която би могла да се очаква. Сигурно вътре в себе си отдавна бе осъзнал, без да го признава пред себе си, че у Карл има някаква склонност към жестокост. Неговата техника на правене на любов бе лишена от всякаква нежност, а имаше случаи, когато поведението му бе плашило Дънкан до състояние на пълна безпомощност. Да причиниш такова нещо на едно напълно здраво шестнайсетгодишно момче беше наистина нещо, което трудно би могло да се забрави.

— Доволен съм, че осъзна това — тихо каза Колин. — Трябваше сам да стигнеш до този извод, защото никога не би повярвал, ако ти го бе казал някой от нас. И все пак, каквото и да е направил Карл, той плати скъпо за всичко. Защото онзи припадък беше много сериозен. И честно казано, аз изобщо не вярвам на твърденията на лекарите, че наистина се е възстановил напълно.

Това беше друга нова за Дънкан мисъл и той ѝ отдели известно време. Припадъкът на Карл беше истинска загадка, която никой от семейство Хелмър никога не обсъждаше с външни лица. Да, най-просто бе романтичното обяснение: Карл бил съкрушен от загубата на Калинди. Просто, но неприемливо за Дънкан обяснение: той познаваше Карл достатъчно добре, за да знае, че приятелят му е прекалено корав, за да се разкапе от тъга като герой на сълзлива мелодрама, особено след като има хиляди доброволки, мечтаещи да го утешат по всякакъв начин. От друга страна... факт бе, че припадъкът се бе случил само няколко седмици след като „Ментор“ за облекчение на всички най-сетне бе поел към Земята.

Малко след това характерът на Карл бе претърпял коренна промяна: през следващите години Дънкан виждаше пред себе си почти непознат човек.

Физически погледнато той бе останал все така красив... дори повече, благодарение на съзряването си. Все още можеше да се държи приятелски, но понякога изпадаше в паузи на мълчание, по време на които се свиваше някъде дълбоко в себе си без никаква видима причина. Преставаше да бъде комуникативен, а може би едва сега се разбираше, че никога не бил способен на това.

Не, подобни разсъждения не бяха справедливи. Двамата бяха изживели много хубави моменти преди в живота им да се появи Калинди. И един, вярно, само един, след като си бе заминала.

Заминаването ѝ бе свързано с най-голямата болка, която Дънкан бе изпитвал. Той бе загубил дар слово от скръб, когато се сбогуваха на „Меридиан“ — терминала за совалката, — заобиколени от десетки други изпращачи и заминаващи. За своя голяма изненада Титан откри, че младите гости ще му липсват. Може би затова сега всеки един от тях бе заобиколен от просълзени местни жители.

Но скръбта на Дънкан се увеличаваше и от чувството на ревност. Той така и не разбра как Карл — а може би Калинди — бе успял да го

уреди, но те двамата излетяха заедно със совалката, за да се сбогуват на борда на кораба. Когато Дънкан за последен път видя Калинди, тя му махна с ръка зад бариерата на карантинната служба, а Карл беше до нея. В този безутешен момент Дънкан не вярваше, че някога пак ще я види.

Карл се върна след пет часа с последния курс на совалката. Лицето му бе изопнато и бледо и той бе изгубил обичайната си жизненост. Без да промълви нито дума, той подаде на Дънкан малко пакетче, опаковано в ярко оцветена хартия, на което пишеше: „С ЛЮБОВ ОТ КАЛИНДИ“.

Дънкан го отвори с разтреперани пръсти и намери в него стереопортрета. Измина дълго време, преди да може да види през пелената от сълзи образа, запечатан в него.

Много по-късно същия ден, когато двамата продължаваха да стоят унили и безмълвни, в съзнанието на Дънкан се формира един напълно естествен въпрос.

— А какво ти даде на теб, Карл? — попита той.

Дишането на Карл за миг секна и той усети как тялото му се напряга и откъсва от него. Движението бе напълно неволно и Карл най-вероятно даже не осъзна, че го е направил.

Когато най-сетне отговори, гласът му прозвуча странно оправдателно:

— Това е... тайна. Нищо особено. Може би някой ден ще ти кажа.

Но Дънкан почувства, че никога няма да научи, и някакво вътрешно чувство му подсказа, че това е последната вечер, която двамата прекарват заедно.

ГЛАВА 10

КРАЯ НА СВЕТА

Така наречените „наземни транспортни средства“ бяха много зрелищни в условията на слаба гравитация и плътна атмосфера, понеже притежаваха свойството да променят пейзажа, особено когато той е главно пухкав сняг. Те създаваха и един проблем обаче, отнасящ се до онзи, който имаше нещастieto да ги следва: когато достигнеше нормалната си скорост от двеста километра в час, шейната на въздушна възглавница оставяше зад себе си истинска снежна буря.

Сега обаче не пътуваха с двеста километра, а с цели триста и Дънкан започваше да съжالياва, че не си е останал вкъщи. Щеше да бъде безкрайно тъпо, ако си счупеше врата по време на излизане, при което присъствието му изобщо не се налагаше, само два дни преди заминаването си за Земята.

Всъщност нямаше никаква пряка опасност — движеха се по гладък амонячен сняг през терен, за който се знаеше, че няма дупки и пропасти. Скоростта им беше съвсем безопасна, а и повече от оправдана. Открилата се възможност бе идеална и той я бе чакал от години. Никой никога не беше наблюдавал „восъчен червей“ в активна фаза, а този, към който пътуваха, се намираще само на осемдесет километра от Оазис. Сеизмографите бяха засекли характерния му „профил“ и компютърът, следящ състоянието на околната среда, бе издал предупреждение. Десет минути по-късно шейната вече бе излязла от въздушния шлюз.

Сега тя се приближаваше към полегатите склонове на планината Шакълтън — един малък вулкан, който ранните заселници след дълго обмисляне бяха решили да приемат за свой съсед. „Восъчните червеи“ почти без изключение имаха връзка с вулканите, а някои от тях буквално ги бяха накичили — като „експлозия във фабрика за спагети“, както остроумно се бе изразил един от първите им изследователи. Нищо чудно, че откриването им бе предизвикало толкова вълнения — наблюдавани отгоре, те приличаха на защитните тунели, които термитите и други насекоми строяха на Земята.

За горчиво разочарование на екзобиолозите, те се оказаха чисто природно явление — еквивалент, при много по-ниска температура, разбира се, на земните лавови канали. Ако се съдеше по някои сеизмични записи, главата на „червея“ се движеше с до петдесет километра в час, отдавайки предпочитание на склонове с наклон не по-голям от десет градуса, като бяха наблюдавани случаи на преместване на кратки разстояния дори *нагоре*, стига налягането, стоящо зад цялата тази активност, да бе достатъчно високо. Когато ядрото на горещите петрохимически продукти преминеше, след него оставаше куха тръба понякога до пет метра в диаметър. „Восъчните червеи“ бяха едно от най-безобидните явления на Титан. Те не само бяха ценен източник на суровини, но можеха лесно да се пригодят за складове и дори за по-непретенциозни жилищни помещения на повърхността... стига човек да беше в състояние да понесе богатите смеси от миризми на най-различни органични съединения.

Шейната-всъдеход имаше и друга причина да бърза — беше сезонът на затъмненията. Два пъти през всяка сатурнианска година, около равноденствията, Слънцето се скриваше зад невидимата маса на планетата за около шест часа. Това ставаше без преходен период като на Земята: със смайваща внезапност чудовищно голямата сянка, хвърляна от Сатурн, се понасяше през повърхността на Титан, и настъпваше неочаквана нощ. Горко на всеки пътник, имал глупостта да излезе, без да провери календара.

Днешното затъмнение щеше да настане след малко повече от час, което им даваше предостатъчно време да стигнат до „червея“, стига да не се случеше нещо непредвидено. В момента шейната се спускаше по тясна долина, между великолепни амонячни скали, оцветени във всички оттенъци на синьото, като се започне от най-бледо сапфиреното и се стигне до индигото. Титан имаше славата на най-оцветен свят в цялата Слънчева система — без да се изключва Земята — и ако Слънцето тук бе малко по-ярко, пейзажът сигурно щеше да изглежда ослепително крещящ. Макар да доминираха червеният и оранжевият цветове, тук окото можеше да открие всеки нюанс на спектъра с уговорката, че всяко място всеки път изглеждало различно. Метановите бури и амонячните дъждове бяха неуморими скулптори.

— Ало, Шейна Три — внезапно се обади контролната зала в Оазис. — След пет километра отново ще излезете на открито... това

означава след по-малко от две минути при сегашната ви скорост. След това ви чака десеткилометрово изкачване по глетчера Амундсен и оттам би трябвало да можете да наблюдавате „червея“. Но на мен ми се струва, че закъснявате — той вече почти стигна Края на света.

— Дявол да го вземе — изруга геологът, който управляваше шейната. — Точно от това се опасявах. Май никога няма да мога да хвана „червей“ в движение.

Той рязко намали скоростта, понеже снежната вихрушка свеждаше видимостта до нула и през следващите няколко минути им се наложи да се движат по уреди в снежната мъгла. По предното стъкло започна да се образува лепкав слой от въгледороди, който застрашаваше скоро да облечи цялата шейна, ако не вземеха незабавни мерки. В кабината се разнесе пронизителен звук, свръхяката пластмасова обшивка започна да вибрира с ултразвукова честота, лепкавият непрозрачен слой се покри с фина мрежа от постоянни вълни и след малко се разби на фини частици.

Шейната изведнъж изскочи от снежната буря и те видяха на хоризонта извисяващата се синьо-черна стена на глетчера Амундсен. След няколко хилядолетия бавно настъпващата планина щеше да стигне до Оазис и тогава сигурно щеше да се наложи да се предприеме нещо. През лятото вискозитетът на маслата и восъците падаше до ниво, позволяващо на глетчера да се премества с главозамайващата скорост от няколко сантиметра в час, но по време на дългата зима той ставаше непоклатим като скала.

Преди много време някакво местно затопляне беше разтопило част от глетчера и в резултат се бе образувало езерото Туонела, почти също толкова непрогледно черно като своя родител, но украсено с величествени венци и спирали в местата, където по-леките субстанции, хванати за миг в зони на турбулентност, бяха замръзнали завинаги. Всеки, видял макар и за миг това явление, прелитайки над него, се смяташе за страшно оригинален като възкликваше: „Но това изглежда точно като чаша кафе с разбъркана сметана!“

Шейната се понесе през езерото и очите им се премрежиха от летящите назад застинали шарки, прекалено близко под тях, за да могат да ги разгледат. Последва нов дълъг склон, осеян от грамадни канари, над които можеха да прелетят само след форсиране на двигателя до пълна мощност. Това намали скоростта им до под сто

километра в час. Носеха се на зигзаг нагоре по склона. Водачът неспокойно поглеждаше часовника си.

— Там! — изведнъж извика Дънкан.

Само на няколко километра пред тях от мъглата, която винаги обгръщаше полите на Шакълтън, излизаше тънка бяла линия, подобна на въже, опънато през пейзажа, спускаше се по склона, и изчезваше зад хоризонта. Водачът зави нататък, за да тръгне покрай нея. Но Дънкан вече знаеше, че са закъснели, за да постигнат целта си — бяха прекалено близко до Края на света. Само след няколко минути вече бяха там и шейната спря на безопасно разстояние.

— Дотук. По-нататък не отивам — заяви водачът. — Не искам да ни подбере някоя вихрушка, ако подкарам по ръба. Такаа... кой ще излезе? Разполагаме с не повече от трийсет минути светлина.

— Каква е температурата? — попита някой.

— Топло. Само минус петдесет. За костюми с единична изолация.

Дънкан излизаше навън за пръв път от няколко месеца, но тук ставаше дума за навици, които никой от живелите достатъчно дълго на Титан не можеше да си позволи да забрави. Той провери налягането на кислорода, допълнителния резервоар, радиото, уплътнението на яката — всички онези дреболии, на които се крепяха надеждите му за дълъг живот, фактът, че щеше да се намира в радиус от сто метра от шейната и щеше да е заобиколен от хора, които можеха да му се притекат на помощ във всеки момент, не повлия на вниманието, с което извърши проверката.

Подценяването на Титан обикновено води след себе си плачевни резултати. Лесно е наистина да забравиш за предпазливостта на свят, където можеш да се движиш по защитен костюм, а не в скафандър, и където няма защо да се безпокоиш от измръзване, дори през нощта. Достатъчно е термокостюмът ти да запази целостта си, излъчваните от собственото ти тяло сто и петдесет вата топлина ще поддържат комфортна температура, докато си жив.

Всички тези факти могат да внушат измамно чувство на фалшива сигурност. Разкъсването на костюма — което във вакуум ще бъде незабавно забелязано и поправено — тук можеше да се игнорира като досаден инцидент, докато не станеше прекалено късно и пръстите на ръцете и краката не започнеха да окапват от премръзване. Макар да

изглежда невероятно, че някой може да махне с ръка на предупреждение за свършване на кислорода или да продължи безгрижно отвъд точката, след която не би могъл да се върне, тук и това се бе случвало. А отравянето с амоняк не е сред най-приятните начини да умреш.

Дънкан не позволяваше на тези факти да развалят настроението му, но и не искаше да ги изгони от мислите си. Той напредваше бавно към „червея“, вслушваше се в хрущящата под краката му кора, подобна на застинал восък от свещ, проверяваше разположението на най-близко вървящите до него спътници за в случай, че се наложи да помогне на някой от тях... или сам да потърси помощ.

Цилиндричната стена на „червея“ вече се издигаше над него, призрачно бяла, покрита с малки бели люспи, които бавно се отделяха и падаха. Дънкан свали ръкавицата си и постави голата си ръка върху стената на тръбата. Беше едва доловимо топла и се долавяше слаба вибрация: горещата течност все още пулсираше вътре в нея като кръв през гигантска артерия. Но самият „червей“, управляван от едновременно упражняващите своето въздействие сили на повърхностното напрежение и на тежестта, вече се бе „самоубил“.

Докато другите се занимаваха с различни измервания, снимки и вземане на проби, Дънкан отиде до Края на света. Не за пръв път имаше възможност да се наслади на фантастичната гледка, но въздействието ѝ винаги беше неописуемо.

Малко пред него теренът пропадеше почти вертикално на повече от хиляда метра. Там долу, по лицето на склона, обезглавеният „червей“ лениво изтичаше под формата на восъчни сталактити. От време на време някоя глобула се откъсваше и политаше бавно към облачния слой под нея. Дънкан знаеше, че повърхността е на един километър под него, но морето от облаци се простираше до самия хоризонт и никога досега никой не го бе виждал да се разкъсва.

А над главата му бе удивително ясно. С изключение на един малък етиленов перест облак, нищо друго не скриваше небето и Слънцето бе все така ярко, както Дънкан го бе запомнил от първото си идване тук. Можеше дори да различи на трийсетина километра на север характерния вечно димящ конус на Шакълтън.

— Побързайте със снимките — чу се глас в наушниците му. — Остават ви още пет минути.

На един милион километра от тях невидимото кълбо на Сатурн се приближаваше към звездата, която изливаше върху този странен пейзаж светлина десет хиляди пъти по-ярка от онази на пълната Луна в земното небе. Дънкан отстъпи няколко крачки от ръба на пропастта, но не чак толкова далеч, че да изгуби от поглед облаците под краката си, защото се надяваше да види как сянката на затъмнението се носи по тях към него.

Светлината намаляваше, намаляваше... и в един миг изчезна. Той така и не успя да забележи връхлитащата върху него сянка. Остана с впечатлението, че нощта е погълнала света за нищожна част от секундата.

Вдигна поглед към изчезващото Слънце с надеждата да види поне веднъж дори намек за прословутата корона. Но видя само смаляващия се диск и за няколко секунди му се стори, че различава извития край на Сатурн, докато планетата-гигант неумолимо се носеше през небосвода. От другата му страна се виждаше слабичка далечна звезда, която всеки миг също щеше да бъде погълната.

— Затъмнението ще продължи дванайсет минути — обади се водачът на шейната-всъдеход. — Ако някой от вас иска да остане отвън, нека се държи по-далеч от ръба. Внимавайте да не загубите ориентация в тъмнината.

Но Дънкан не обърна внимание на думите му. Някаква буца заседна в гърлото му, сякаш под маската беше проникнал амоняк.

Така и не можа да откъсне поглед от малката далечна звезда през секундите, преди Сатурн да я скрие. И продължи да се визира дълго след като тя изчезна с всичката си топлина и вековете цивилизация.

За пръв път в живота си Дънкан Маккензи бе успял да види планетата Земя с невъоръжено око.

II ТРАНЗИТ

ГЛАВА 11 „СИРИУС“

След тристагодишен период на космически кораби, които не бяха нищо друго освен летящи резервоари с гориво, „Сириус“ представляваше нещо трудно за вярване. На пръв поглед изглеждаше, че има прекалено много илюминатори, както и шлюзове, разположени на най-необичайни места, някои от които дори в този момент зееха отворени за внасяне на различни товари. „Добре че зарежда поне малко водород“ — мислеше си с развалено настроение Дънкан, защото какъв ли удар върху нараненото им достойнство би било, ако се оказеше, че космическият кораб е в състояние да направи и обратния полет без дозареждане. Макар че според някои слухове дори това не било изключено, ако се избяряла по-икономична траектория, предполагаща два пъти по-продължителен престой на Титан в изчакване на оптимален прозорец за отлитане.

В допълнение към другите неща трудно беше да се повярва, че този къс, широк цилиндър, с огледално гладкия си пръстен с формата на огромен чадър, изпълняващ ролята на радиационен екран около двигателя, е една от най-бързите машини, построени някога от човешка ръка. Само междузвездните сонди — поели в продължаващо с векове пътешествие — биха могли да съперничат на теоретично максималната му скорост, равна на почти един процент от скоростта на светлината. Корабът обаче нямаше да развие повече от половината на този максимум, понеже се налагаше да пренася и гориво, необходимо за забавянето му при достигане на крайната цел. Дори и в този случай обаче „Сириус“ беше в състояние да измине разстоянието между Сатурн и Земята за двайсет дни, при това с едно незначително отклонение — повече по психологически причини — за избягване на опасностите, свързани с пресичането на астероидния пояс.

Четиридесет и пет минутният полет от повърхността до орбитата на „Сириус“ не бе първият досег на Дънкан с космическото пространство — той вече бе летял до близките луни на борда на същата тази совалка. Цялата пасажерска флотилия на Титан се

състоеше от пет совалки и тъй като нито една от тях не беше способна да осигури скъпия лукс на центробежната гравитация, по време на целия полет се налагаше използването на предпазни колани. Пасажерите, които имаха желание да вкусят от радостите и опасностите, свързани с безтегловността, щяха да разполагат само с два часа на борда на „Сириус“, преди да бъде включен главният му двигател. Макар Дънкан изобщо да не се притесняваше от усещането за свободно падане, той позволи на стюардите да го „внесат“ в кораба през въздушния шлюз.

Твърде много би било да очаква, че организационният комитет му е подсигурил *единична* каюта — и без това на кораба имаше само четири такива — и Дънкан предполагаше, че ще му се наложи да споделя с някого двойна. Така и стана — L3 беше тясна кутийка с две сгъваеми койки, две заключващи се шкафчета за дрехи, две седалки — също сгъваеми — и огледален екран. Нямаше илюминатор с директен изглед навън — това, както внимателно се обясняваше в брошурата „Добре дошли на борда!“, би създавало труднопреодолими проблеми с якостта на корпуса. Дънкан изобщо не повярва на това обяснение и се запита дали конструкторите не са се изплашили, че някои склонни към клаустрофобия пасажери могат да се опитат да се измъкнат навън със зъби и нокти.

На всичко отгоре нямаше нито баня, нито тоалетна — необходимите за целта съоръжения бяха изнесени в съседна каюта, обслужваща четирите, намиращи се от двете ѝ страни. Е, в крайна сметка, нали всичко щеше да продължи само някакви си две седмици...

Настроението на Дънкан се подобри, когато реши, че е набрал достатъчно увереност, за да започне огледа на малкия свят на кораба. Той бързо се научи да визуализира местоположението си, следвайки указанията, отпечатани на бордовите карти. Не след дълго установи, че му е най-удобно да разглежда „Сириус“ като десететажна цилиндрична кула. Петдесетте кабинни бяха разпределени на шестия и седми етаж, а под тях — на пето ниво — бяха зоните за отдых и хранене и салонът.

Територията извън тези три етажа беше забранена за пасажери. Нагоре бяха кабините за екипажа, отделението за поддържане на живота, и — приличаше на нещо като мансарда — командният мостик. В другата посока, на четирите по-долни нива, се разполагаха

последователно корабният камбуз, трюмът, резервоарът за гориво и отсека на двигателя. Подреждането беше повече от логично, но на Дънкан му трябваше известно време, за да открие, че домакин-касиерът е на нивото на кухнята, корабният лазарет е до товарния отсек, гимнастическият салон е до отделението, където бяха животоподдържащите системи, а библиотеката е до аварийния шлюз, до който се стигаше както от ниво шест, така и от ниво седем.

По време на обиколката на новия си дом Дънкан срещна десетина други пасажери, поели със същата изследователска цел, и размени с тях онези учтиви поздравии, подходящи при непознати, на които предстои да се опознаят може би прекалено добре. Вече беше успял да прегледа списъка на пасажерите, за да види дали на борда няма някой, когото познава добре, и се бе натъкнал на няколко добре познати му имена на титанци, макар сред тях да нямаше нито един близък познат. Успя и да разбере, че ще живее в каюта L3 заедно с някоя си доктор Луиз Чанг, но болката от раздялата с Мириса още бе достатъчно силна, за да събуди у него какъвто и да било интерес към спътничката му.

Когато се върна в L3, видя, че доктор Чанг е умна дребна възрастна жена, доста над стоте. Тя го поздрави с онази разсеяна учтивост, която — това тепърва му предстоеше да разбере — така и не прерасна в пълно осъзнаване на факта, че той съществува. Скоро Дънкан разбра, че тя е един от водещите специалисти на Слънчевата система в областта на математическата физика и експерт по резонансните явления, наблюдавани на спътниците на външните планети. Разбра се и че тя в продължение на половин век напразно се опитва да намери обяснение защо пролуките между пръстените на Сатурн не се намират точно там, където изискват най-добрите съвременни теории.

Двата часа изтекоха бавно и накрая по високоговорителите се разнесе отдавна очакваното съобщение:

— Говори капитан Иванов. Остават пет минути до излитането. Всички членове на екипажа да заемат местата си или да бъдат на разположение, а всички пасажери да затегнат предпазните колани. Началното ускорение ще бъде една стотна от земното или десет сантиметра в секунда на квадрат. Повтарям: една стотна от земното.

Това ще продължи десет минути, през което време ще бъде направена рутинна проверка на реактивната система.

„Ами ако тази проверка доведе до проблеми?“ — запита се Дънкан. Известно ли е на математиците какво би могло да се случи, когато асимптотичният двигател започне да функционира неправилно? Тези мисли не водеха към нищо добро и Дънкан бързо ги изчисти от главата си.

— Остават четири минути. Стюардите да проверят коланите на пътниците.

Е, това вече си беше чиста проба неизпълнима заповед. Имаше общо 325 пасажери, половината от тях по своите каюти, другата половина в двата салона и просто нямаше начин, по който дванайсетима изтормозени стюарди да проверят дали всеки от поверените им се държи прилично. Те вече бяха направили една обиколка трийсет минути и втора десет преди излитане, така че онези, които по някаква причина междувременно бяха разкопчали коланите си, сега можеха да се сърдят само на себе си. „А всеки, който пострада от ускорение една стотна «же» — помисли си Дънкан, — направо си го заслужава.“ Ефектът от подобно ускорение можеше да се сравни с удар с голяма мокра гъба.

— Остават три минути. Всички системи работят нормално. Пасажерите в салон „В“ ще могат да наблюдават изгряването на Сатурн.

Дънкан се усмихна доволно. Точно тази беше причината да избере салон „В“ след справка с един от стюардите. Понеже Титан обикаляше около планетата-майка винаги обърнат с едната си страна към нея, зрелището на бавното изпълзяване на величественото кълбо иззад хоризонта не можеше да се наблюдава от повърхността, дори ако вечната пелена от въглеродородни облаци някога се разкъсаше.

Същата тази пелена сега се простираше на хиляда километра под тях, скривайки света, който защитаваше от смразяващия студ на космоса. И в този момент — напълно *неочаквано*, макар той да бе подготвен за това — се появи Сатурн. Беше като златен призрак.

В цялата известна Вселена нямаше нищо, което би могло да се сравни с чудото пред очите му. Стотици пъти по-голям от дребничката Луна, която плува в земното небе, плоският жълт диск изглеждаше като илюстрация, извадена от учебник по планетарна метеорология.

Преплетените ивици на облаците сменяха вида си почти всеки час, докато хиляди километри по-надолу в тази водородно-метанова атмосфера изригвания с все още необяснена природа надигаха от скритото ядро мехури, превишаващи по размерите си земните континенти. Те достигаха горните слоеве на атмосферата, разпукваха се и само след минути бързото околоосно въртене на Сатурн ги разтегляше в дълги цветни ленти, опънати през половината диск на планетата.

Някъде там долу в този ад, със страхопочитание си спомни Дънкан, преди седемдесет години бе намерил смъртта си капитан Клайнман, отнасяйки със себе си и част от баба Елън.

Никой никога не се бе върнал оттам. Сатурн бе едно от най-неизследваните места на Слънчевата система и може би само за нажежения ад на Венера се знаеше по-малко, отколкото за него.

Самите пръстени бяха толкова невзрачни, че човек лесно можеше и да не ги забележи. По някаква ирония на космоса всичките вътрешни спътници бяха разположени в почти същата равнина като тези нищожно тънки ивици материя, които правеха Сатурн уникален. Гледани откъм ръба, както в момента, пръстените бяха само тънки светли линии, стърчащи от двете страни на планетата, но се виждаше, че хвърлят широка сянка в екваториалната зона.

След няколко часа, през които Сатурн щеше да се издига над равнината, в която лежеше и орбитата на Титан, пръстените щяха да се извъртят и да засияят в пълния си блясък. Дори само тази гледка би била достатъчна, за да оправдае цялото пътешествие.

— Остава една минута...

Така и не беше чул предупреждението за оставащите две минути — величественият свят, надигащ се от скрития под облачната пелена хоризонт, го бе хипнотизирал. След шейсет секунди устройството за автоматично стартиране в сърцето на двигателя щеше да постави началото на последната мистериозна фаза. Сили, достъпни за въображението само на шепа живи хора, щяха да откъснат „Сириус“ от захвата на Сатурн и да го запратят към Слънцето и далечната Земя.

— ... десет секунди... пет секунди... контакт!

Колко странно беше оцеляването на тази технологически остаряла дума в жаргона на астронавтиката след двеста години практика. Дънкан едва успя да помисли за това, когато почувства

ускорението. Теглото му от точно нула скочи на малко под един килограм — достатъчно, колкото да остави едва различим отпечатък на възглавницата, над която се бе реел допреди секунди. Другият белег за някаква промяна бе лекото отпускане на предпазния му колан.

Имаше и още ефекти. Настъпи например определена промяна в тембъра на онези най-различни звуци, които никога не престават на борда на един космически кораб, чийто механични сърца не спират да работят. Освен това на Дънкан му се струваше, че различава някъде в далечината слабо съскане. Но не беше сигурен.

И тогава, на хиляда километра под себе си той видя неопровержимото доказателство, че „Сириус“ напуска орбитата си. Допреди малко корабът се бе насочвал в нощта по последната си обиколка около Титан и слабата слънчева светлина бързо бе избледнявала върху морето от облаци под тях. Сега обаче се бе появила втора зора, образувала широк сърп върху лицето на света, който той скоро щеше да остави далеч зад себе си. Причината бе в колоната пламтяща плазма, пръснала невъобразимото с мощността си от няколко квинтилиона свещи сияние, озарило карминовочервения облачен пейзаж на Титан. „Сириус“ се насочваше към Слънцето в по-голямо великолепиe от самото него.

— Десет минути след контакта. Всички проверки на двигателя са приключени. Сега плавно ще увеличим мощността до нула две „же“ — двеста сантиметра в секунда на квадрат.

Беше дошъл моментът „Сириус“ да покаже на какво е способен. Мощността плавно се увеличи двайсеткратно и се задържа на това ниво. Светлината върху облачната покривка долу стана толкова ярка, че причиняваше болка в очите, и Дънкан дори погледна към все още издигащия се диск на Сатурн, за да види дали и по него няма следи от това новоизгряло слънце. Чуваше слабия, но ясно доловим и много характерен свистящ грохот, който явно щеше да се превърне във фон за живота на борда чак до края на пътуването. „Дали е просто съвпадение — мислеше си той, — че страховитият глас на асимптотичния двигател е толкова сходен с рева на старите химически двигатели, дарили на човека свободата на космоса?“ Плазмата, изхвърляна от реактора на кораба, излиташе с хиляди пъти по-голяма скорост от газовете на всяка ракета от стария тип, дори и от тези с ядрен реактор. Какво причиняваше този несъмнено познат шум си оставаше загадка, която

бе невъзможно да се реши с помощта на наивната механична интуиция.

— Сега се движим с една пета от земното ускорение. Пасажерите могат да освободят коланите, но моля бъдете внимателни, докато не се приспособите.

„Е, на мен това няма да ми отнеме дълго“ — каза си Дънкан и откопча колана. Ускорението на кораба създаваше сила на тежестта, равна на тази на Титан. Дори лунните жители биха се чувствали комфортно в тази обстановка, а земните и тези на Марс биха имали очарователното усещане, че плават във въздуха.

Осветлението в салона, намалено до минимум заради спектакъла навън, бавно просветна до нормалната си яркост. Няколкото звезди от първа величина, видими допреди малко, изчезнаха и дори издутото кълбо на Сатурн избледня, загубвайки всички цветове. Дънкан можеше да затъмни около себе си, придърпвайки черните завеси, отделящи нишата на обсерваторията, но дори тогава очите му щяха да имат нужда от поне няколко минути, за да се адаптират. И докато се питаше дали си струва, решението бе взето вместо него.

Извън мелодичен гонг и се разнесе нов глас с няколко степени по-безчувствен от този на капитана:

— Говори Главният стюард. Най-любезно моля пасажерите да запомнят, че първа смяна започва обяд точно в дванайсет, втора — в тринайсет нула-нула и последната — в четиринайсет часа. Моля да не правите опити за разместване без предварителна консултация с мен. Благодаря. — Гонгът прозвуча отново.

Дънкан с изненада установи колко огладнява човек, докато съзерцава чудесата на Вселената. Беше едва единайсет и половина, а той бе доволен, че е в първа смяна. Не се съмняваше, че в този момент маса умираци от глад пасажери атакуват главния стюард с искания да бъдат преместени в по-ранна смяна.

Наслаждавайки се на изкуствено създаденото усещане за тежест, което, ако не се случеха неприятни инциденти, щеше да остане непроменено до средата на разстоянието, отделящо Земята от Сатурн, Дънкан се отпрати към непрестанно удължаващата се опашка в кафе-сладкарницата.

И усети, че първите трийсет години от живота му на Титан вече принадлежат на едно съвсем друго съществуване.

ГЛАВА 12

ПОСЛЕДНИ ДУМИ

Болезнено познатият образ остана застинал на екрана за един последен миг. Дънкан можа да различи зад Мириса и децата двете кресла в дневната, фотографията на дядо си (както винаги леко изместена настрани), покривката върху люка към устройството за доставка на храна, вратата към спалнята, библиотечката с малкото на брой, но за сметка на това безценни съкровища, оцелели след двеста години междупланетни скиталчества... Това беше неговата Вселена — в нея бе всичко, което той обичаше и което сега оставяше. В този момент тя вече бе станала част от неговото минало.

Минало, което отстояше само на три секунди разстояние — малко, но предостатъчно. Той беше изминал един милион километра за по-малко от половин ден, но чувството за откъсване беше несъмнено и окончателно. Непоносимо бе да чака по шест секунди за всяка реакция на думите си и за всеки отговор — когато най-сетне чуеше думите, които бе очаквал, той вече бе забравил въпроса си и бе започнал да говори за нещо съвсем различно. Така разговорът се израждаше в поредица от недовършени реплики и спирания, за да изслуша какво му казват в резултат на което след няколко опита той и Мириса спряха да говорят и мълчаливо загледаха образа на другия, чакайки да заговори той. Испита облекчение, когато дойде краят на това мъчение.

Както никога досега почувства абсолютната необятност на разделящото ги разстояние. Вече започваше да подозира, че Слънчевата система не е замислена по начин, способен да обезпечи удобства за човека, и че самонадеяните опити на това същество да я използва за своите цели са обречени на провал поради действието на неумолими физически закони, намиращи се извън неговите възможности за контрол. През целия си живот досега Дънкан бе живял, приемайки за даденост, че може да говори със своите приятели или семейство веднага когато пожелае, където и да се намира. А ето че сега — и то още преди дори да бе подминал най-външните луни на Сатурн — тази възможност му бе отнета. Предстоеше му да изживее

следващите двайсет дни в този изолиран остров на човечеството, наистина в компанията на своите спътници, но лишен от реален контакт с останалата част от човешкия род.

Това мъчително чувство на самосъжаление продължи само няколко секунди. Защото към него се примесваше и някаква възбуда, опиянение... дори усещане на свобода, а най-важно от всичко бе осъзнаването, че той предприема едно от най-дългите и най-бързи пътешествия, в които някой би могъл да се отпрати. Макар пътуванията към външните планети да се бяха превърнали в нещо обичайно и лишено от всякакви изненади, те си оставаха редки и само на малцина представители на човешката раса бе писано някога да ги изживеят. Дънкан си спомни любимия земен девиз на Малкълм, обикновено използван в по-различен контекст, но приемлив като съвет за всякакви ситуации: „Когато се случва неизбежното, отпусни се и му се наслаждавай“. Да, той щеше да стори всичко по силите си, за да изпита наслаждение от това пътуване.

Но когато най-сетне легна в койката в края на първия си ден в космоса, той се почувства изтощен. Напрежението от безбройните сбогувания не само с членовете на семейството, но и с множеството дошли да го изпратят приятели, го бе изцедило емоционално. Към всичко това се добавяха и собствените му безпокойства, свързани със заминаването. Какво бе забравил да направи? Какви жизненоважни лични вещи бе пропуснал да вземе? Беше ли багажът му натоварен, без нищо да се счупи? С кого не бе успял да се сбогува? Нямаше никакъв смисъл да се тревожи вече за тези неща, защото в този момент се отдалечаваше от дома си със скорост, увеличаваща се с по двайсет и пет хиляди километра на час, да, на *всеки час*, така че притесненията наистина бяха напълно безсмислени. Но колкото и изморен да се чувстваше, превъзбуденият му мозък отказваше да заспи.

Само гений би могъл да създаде легло, което да е неудобно дори и при една пета от земната сила на тежестта, но за щастие проектантите на „Сириус“ не бяха приели това предизвикателство. След около половин час Дънкан започна да се отпуска и бясно препускащите в главата му мисли забавиха своя ход. Той винаги се бе гордял, че може да заспива без спомагателни средства, и ето че вече започваше да изглежда, че и този път няма да се наложи да използва апарата за електронаркоза. Беше го правил няколко пъти и макар да се

твърдеше, че той е съвсем безвреден, Дънкан никога не се бе чувствал напълно събуден на следващия ден.

„Заспиваш — казваше си той. — И ще забравиш за всичко до закуска... Ще сънуваш само щастливи сънища...“

Звук като от малък вулкан, провали всичките му усилия. Той моментално се разсъни и се запита какво ли бедствие е сполетяло „Сириус“. Трябваше да изминат няколко тревожни секунди, преди да осъзнае, че лишената му от всякаква загриженост за околните негова спътничка е решила, че се налага да посети съседната до тяхната каюта кабинка на тоалетната.

Мърморейки проклетия, той се опита да си възвърне загубеното умиротворение и някак да се добере отново до преддверието на царството на сънищата. Нямаше никакъв смисъл — неспирният шепот на всички шумове в кораба оглушително задрънча в главата му, изисквайки от него да насочи към тях цялото си внимание. Изглеждаше, че е загубил изцяло контрол над аналитичната функция на мозъка си, който се бе превърнал в рецептор на всички звуци, насочени към него от обкръжаващата го Вселена.

Трябваше да изминат часове преди да може да разпознае от тях далечното, приглушено свистене на двигателя. Всяка секунда „Сириус“ изхвърляше по сто грама водород със скорост една трета от тази на светлината — нищожна загуба на маса, превърната в милиони гигавати мощност за двигателя. Всички заводи на Земята за първите няколко века на промишлената революция не бяха произвели толкова енергия, колкото тази, която сега ги тласкаше към Слънцето.

Този несъответстващо слаб и немощен писък не беше тревожен, но върху него се наслагваха най-различни странни други звуци. Какво наистина стоеше зад това „бъзз... клик-клик... бъзз“ или по-мекото „тъмп... тъмп... тъмп“ или необяснимото „грррр... хсссс“ и зад най-влюдяващото от всички „уии-уии-уии“?

Дънкан се извъртя в леглото и се опита да зарови глава под възглавницата. Не, това не му донесе никакво облекчение. И все пак май имаше някаква разлика... да, по-високочестотните звуци бяха филтрирани, за сметка на по-нискочестотните, които се засилиха. В същия момент той долови и някаква странна постоянна вибрация на самото легло, чиято честота от десетина херца вероятно бе изчислена така, че да гарантира всекиму епилептичен припадък.

А... това пък е нещо съвсем ново: някакво безстрастно „кър-плънк... кър-плънк... кър-плънк“, достойно да бъде изтръгнато от самите недра на готов да се разпадне всеки миг допотопен двигател с вътрешно горене. Макар Дънкан да изпитваше сериозни съмнения в необходимостта от подобни двигатели — независимо дали стари или нови — на борда на „Сириус“.

Обърна се на другата страна... и тогава, разбира се, усети върху лявата си буза постоянния хладен въздушен поток на вентилатора. Може би ако се опиташе да го игнорира, това усещане щеше да пропадне под прага на съзнанието му. За съжаление самото усилие да се преструва, че не го забелязва, фокусира цялото му внимание върху досадния дразнител.

От другата страна на тънката разделителна стена канализацията отново оповести присъствието си със серия приглушени почуквания. Изглежда, някъде в системата имаше въздушна тапа и Дънкан с ужас осъзна, че никой няма да отстрани тази повреда до самия край на полета.

А това пък какво беше? Звукът бе стържещ, в комбинация с някакво свистене, но толкова неравномерен, че изглеждаше невъзможно да е издаван от какъвто и да било добре настроен механизъм. Дънкан лежеше в тъмнината, измъчвайки мозъка си в търсене на някакво логично обяснение за неговата природа и постепенно дразненето му прерасна в истинско безпокойство. Дали не трябваше да извика стюарда и му съобщи, че има някаква повреда?

И докато се изтезаваше в терзания как да постъпи, гръмогласна промяна във височината и силата на звука разкри истинския му произход. Проклинайки късмета си Дънкан се примири с мисълта, че му е писано да прекара безсънна нощ.

Доктор Чанг хъркаше...

Някой внимателно се опитваше да го събуди. „Махни се“ — измърмори той и отново се понесе към дълбините на прекъснатия сън.

— Ако не побързате — уведоми го доктор Чанг, — ще изпуснете закуската.

ГЛАВА 13

НАЙ-ДЪЛГОТО ПЪТУВАНЕ

— Говори капитанът. През следващите петнайсет минути ще направим последна корекция на траекторията във връзка с излизането ни от равнината на еклиптиката. Това ще бъде последната удобна възможност за наблюдаване на Сатурн и ние ще ориентираме кораба така, че планетата да се вижда през илюминаторите на салон „В“. Благодаря.

„Аз благодаря“ — помисли си Дънкан, макар да не беше чак толкова благодарен, когато стигна при салон „В“. Този път явно доста повече пасажери бяха предварително предупредени от стюардите. Все пак успя да си намери удобно място, макар и прав.

Въпреки че полетът им едва бе започнал, Сатурн вече изглеждаше много далеч. Планетата се бе смалила до една четвърт от размера, с който той бе свикнал и сега беше само два пъти по-голяма, отколкото би изглеждала Луната в земното небе.

Независимо от това, гледката беше станала дори още по-впечатляваща. „Сириус“ се бе издигнал на няколко градуса над екваториалната равнина на гиганта и това най-сетне даваше възможност да зърнат пръстените в част от великолепието им. Тънки, концентрични, сребристи ореоли, те изглеждаха така, че бе невъзможно да се приеме, че не са дело на някакъв митичен космически занаятчия, използващ за суровини световите. Макар на пръв поглед да изглеждаха твърди, когато се вгледа внимателно, Дънкан успя да различи под тях блещукането на планетата, чиято жълтеникава светлина странно контрастираше със снежнобялата им белота. На стотици хиляди километри под себе си пръстените хвърляха сянка под формата на тясна ивица по дължината на екватора, която лесно би могла да бъде взета за по-тъмен облачен слой, а не за нещо, обяснимо с причина, намираща се далеч в космоса.

Двете големи пролуки в пръстените се виждаха и без вглеждане, но внимателният наблюдател можеше да различи поне дузина по-тесни пролуки в местата, където се забелязваха резки промени в яркостта на

съседните секции. От самото откриване на пръстените някъде през седемнайсети век математици като доктор Чанг се опитваха да намерят обяснение на тяхната структура. Отдавна бе станало известно, че гравитационното привличане на множеството луни на Сатурн е разделило неизброимото множество частици на отделни ленти, но точните детайли на този процес все още не бяха известни.

Имаше и значителни разлики между самите пръстени. Най-външният например притежаваше ясно забележима зърниста структура, в източния край на която се различаваше светло струпване на частици. „Какво е това — питаше се Дънкан, — признак, че се заражда нова луна, или последните свидетелства за отдавна унищожен спътник?“

С известно притеснение той зададе същия въпрос на доктор Чанг.

— Трябва да се разглеждат и двете възможности — отговори тя. — Моите изследвания сочат, че е по-вероятно да става дума за първата. Според мен наблюдаваме кондензация на материя, която след няколко хиляди години може да доведе до образуването на нов спътник.

— Не бих могъл да се съглася с вас, доктор Чанг — намеси се друг пасажер. — По-скоро сме свидетели на обикновена, статистически обяснима флукутация в плътността на частиците. Най-обикновено явление, което едва ли ще просъществува по-дълго от няколко години.

— Вие сте прав за областите с по-малки размери. Но това, за което говорим, е с много по-голяма интензивност и прекалено близко до периферията на пръстен В.

— Но Вандерпласовия анализ на задачата на Янус.

Оттук нататък разговорът се превърна в нещо като престрелка от стар каубойски филм. Дватама учени едновременно посегнаха към пристегнатите на коланите им портативни компютри и шепнейки неразбираеми формули, се усамотиха в дъното на салона, забравяйки за истинския Сатурн, макар да бяха направили това дълго пътешествие именно за да го изследват отблизо и — по всяка вероятност — едва ли щяха да го видят отново.

— Говори капитанът. Направихме необходимата корекция на скоростта и отново връщаме кораба в равнината на еклиптиката.

Надявам се, че сте доволни от гледката, защото следващия път, когато го видите, Сатурн ще бъде много далеч.

Без да почувстват нищо, те видяха как гигантският глобус бавно започва да пълзи обратно към края на наблюдателното поле. Пасажерите на предните седалки се наведоха, за да го проследят докрай, и когато той окончателно се скри от погледите им зад защитната обшивка в долната част на кораба, се разнесе протяжен стон на разочарование. Предназначението на тази метална „престилка“ беше едно-единствено — да блокира радиацията, излъчвана от реактора. Дори само един поглед към ослепително ярката струя би могъл да предизвика пълна и необратима слепота, а няколко секунди излагане на нея би означавало смърт.

Сега „Сириус“ беше насочен почти право към Слънцето и отново се ускоряваше към зоната на вътрешните планети. Докато двигателят работеше, не можеше да става и дума за наблюдения на района, от който идваха. Дънкан знаеше, че когато види отново Сатурн с невъоръжено око, планетата ще представлява просто една невзрачна звезда.

Един ден по-късно, движейки се с триста километра в секунда, корабът подмина друга забележителна граница. Още преди няколко часа се бяха изскубнали от гравитационното поле на планетата и вече нито Сатурн, нито Слънцето, естествено, можеха да ги притеглят към себе си. Границата, която пресичаха сега, беше в известна степен произволно определена и това бе орбитата на най-външната луна.

Мнемозина със своите петнайсет километра в диаметър би могла да претендира поне за два скромни рекорда: тя имаше най-дългия период на обиколка от всички спътници в Слънчевата система, защото ѝ трябваша ни повече, ни по-малко от 1139 дни, за да обиколи Сатурн, а освен това притежаваше и най-дългия ден от всички тела в Слънчевата система със своите 1143 дни, необходими ѝ за едно завъртане около оста. Макар да бе повече от ясно, че тези два факта са свързани, никой досега не бе успял да предложи правдоподобно обяснение за „ленивостта“ на Мнемозина.

Съвсем случайно „Сириус“ мина на по-малко от един милион километра от малкия спътник. В началото, дори в окуляра на корабния телескоп, Мнемозина не бе нищо повече от мъничък сърп, върху който не бе възможно да се различат никакви детайли, но този сърп бързо

израсна до полумесец и на него се появиха светли и тъмни петна, които скоро след това се превърнаха в кратери. Представляваше типичен представител на плътните сателити от така наречения „меркуриев“ тип — за разлика от другата група на снежните топки като Мимас, Енцелад и Тетида, — но за Дънкан беше от особен интерес. Защото за него това бе повече от последен километричен камък по пътя към Земята.

Тук беше Карл, прекарал вече много седмици в състава на съвместно организираната от Титан и Земята експедиция за изследване на външните спътници. Всъщност това изследване продължаваше, откакто Дънкан се помнеше, защото общата повърхност на всички луни изненадващо превишаваше един милион квадратни километра, а съвместната експедиция си бе поставила за цел да свърши работата съвместно. Чуваха се оплаквания за общата стойност на това изследване, но критиците мирясаха само когато им бе обещано, че изследването ще бъде толкова подробно, че никога вече няма да се наложи да обръщат каквото и да било внимание на външните луни. Дънкан обаче се опасяваше, че това обещание ще бъде забравено.

Той видя полумесеца на Мнемозина да се изпълва до диск и едновременно да се смалява, защото корабът им стремглаво падаше към Слънцето, и се запита дали да не изпрати до Карл няколко прощални думи. Страх го бе обаче, че подобен жест може да бъде схванат като насмешка.

Трябваша му няколко дни, за да се адаптира към сложното разписание на дневния ред на борда на кораба, определено в основна степен от факта, че трапезарията (така наричаха салона в съседство с кафе-сладкарницата) можеше да поеме наведнъж само една трета от всички пасажери. Така че девет часа от всеки ден поне сто пътници се хранеха, докато двеста други или мислеха за следващото ядене, или недоволстваха по повод предишното. Това в максимална степен затрудняваше работата на касиер-домакина, който по съвместителство бе натоварен и с ролята на организатор на културната програма. А фактът, че повечето от пасажерите изобщо не желяеха да бъдат „организирани“, ни най-малко не му помагаше.

Въпреки това за всеки ден имаше по няколко предварително набелязани мероприятия, посещавани от немалко хора, готови на всичко само и само да се преборят със скуката. В 8:00 започваше излъчване на новини от Земята с повторение в 10:00 и актуализация в 19:00 и 21:00. В началото на пътуването новините от Земята закъсняваха с поне по час и половина, но интервалът се скъсяваше с приближаването на „Сириус“ към крайната му цел. Когато влезеше в орбита около Земята, закъснението щеше да бъде равно на нула и най-сетне щяха да могат да синхронизират часовниците си с радиосигналите от планетата-майка. На онези пасажери, които не осъзнаваха този факт, им предстоеше да се борят с постоянно объркване на графика и — което беше най-лошото — да изпуснат поне няколко пъти смяната си за храна.

Малката библиотека, където можеха да влязат най-много десетина читатели, предоставяше най-различни средства за визуализиране на съдържанието на няколкото милиона записани книги, както и достъп до музикалната съкровищница на човечеството. Всяка вечер в главния салон имаше по две прожекции на филми, избирани — ако можеше да се вярва на думите на касиера-домакин — чрез възможно най-демократичната процедура на индивидуалното гласуване. Видеотеката притежаваше всички велики класически филми, като се започнеше от началото на двайсети век. За пръв път през живота си Дънкан можа да види „Модерни времена“ с Чарли Чаплин, повечето филми на Дисни, „Хамлет“ с Оливие, „Патер Панчали“ с Рей, „Наполеон Бонапарт“ на Кубрик, „Моби Дик“ на Жимановски и много други стари шедьоври, чиито имена дори не бе чувал. Но най-голям успех несъмнено пожъна „Ако сме вторник, това трябва да е Марс“ — селекция от безброй филми, посветени на космически пътешествия, от времената преди излизането на човек в космоса. Кадрите докарваха публиката до безпомощен истеричен кикот и беше трудно да се повярва, че филмът някога е бил забранен за прожекция по време на полет, защото някой напълно лишен от въображение бюрократ бе сметнал, че кадрите с катастрофи — сред които кацането на погрешна планета — могат да разтревожат по-неспокойните пътници. Ефектът по-скоро бе в обратна посока: те се смееха така, че забравяха за евентуалните си тревоги.

Самият Дънкан се хвана сериозно на работа още от втория ден на пътуването — черта, характерна за всички Маккензи.

Работеше върху три проекта — един физически и два интелектуални. Първият, изпълняван под безстрастния поглед на корабния лекар, трябваше да го направи годен за пълноценен живот при земната сила на тежестта. Вторият бе свързан с това да научи колкото може повече за новия си дом, за да не му бъде отредена ролята на „братовчеда от село“, когато пристигне. А третият имаше за цел да подготви благодарствената му реч — или поне трябваше да напише подробен конспект, който да бъде ревизиран според развоя на меропрятията от програмата му.

Планът му за физическото му укрепване включваше два петнайсетминутни сеанса дневно в корабната центрофуга или на „колодрума“. Никой не се радваше на центрофугата, защото дори най-приятната музика в слушалките не бе в състояние да премахне скуката във въртящата се кабинка, докато ръцете и краката ти се наляят с олово. Но „колодрумът“ се ползваше с такава популярност, че работеше без прекъсване, и някои ентузиастични дори се опитваха да си откраднат допълнително време на него.

Част от тази популярност несъмнено се дължеше на елемента на новост — кой наистина би очаквал да намери *велосипеди* в космоса? Самата писта представляваше тесен тунел с издигащ се встрани заоблен под, опасващ целия кораб, и в голяма степен напомняше за едновременните ускорители на елементарни частици... със съществена разлика, че в случая частиците трябваше да се ускоряват сами.

Всяка вечер преди лягане Дънкан влизаше в тунела, яхваше едно от четирите колела и бавно поемаше по дългата шейсет метра писта. Първата обиколка изминаваше без никакво напъване за половин минута, после стъпваше на педалите по-енергично. Повишаването на скоростта го издигаше по-високо на извития под и когато набереше максимална скорост, той вече се намираще под прав ъгъл спрямо пода. Едновременно с това усещаше как тежестта му плавно се увеличава и тъй като спидометърът на велосипеда бе градуиран да показва както абсолютна скорост, така и проценти спрямо земната сила на тежестта, той можеше да се ориентира докде е стигнал. Четиридесет километра в час се равняваха на едно „же“. След седем дни съвместно упражняване

Дънкан беше в състояние да поддържа това състояние в продължение на десет минути без голямо усилие. В края на пътуването можеше да го понася колкото пожелае — това щеше да му се наложи, когато стъпеше на земната повърхност.

„Колодрумът“ предлагаше съвсем друг тип емоции, когато на него се намираха двама или повече велосипедисти — особено ако се движеха с различни скорости. Макар изпреварването да бе абсолютно забранено, то беше предизвикателство, на което никой не би могъл да устои. В допълнение към всичко останало, Дънкан се снабди и с материален сувенир под формата на псевдосредновековен манускрипт, деклариращ за всички, които биха могли да се заинтересуват, че *АЗ, ДЪНКАН МАККЕНЗИ, ОТ ОАЗИС СИТИ, ТИТАН, С НАСТОЯЩОТО УДОСТОВЕРЯВАМ, ЧЕ СЪМ ИЗМИНАЛ НА КОЛЕЛО РАЗСТОЯНИЕТО ОТ САТУРН ДО ЗЕМЯТА СЪС СРЕДНА СКОРОСТ ОТ 2 176 420 КИЛОМЕТРА В ЧАС.*

Интелектуалната подготовка на Дънкан за живота на Земята отнемаше много по-съществена част от времето му, но поне не беше толкова изтощителна. Той вече бе успял да натрупа значителни познания за земната история, география и текущи събития, макар досега всичко да бе останало в чисто теоретичен план, поради невъзможността да го приложи където и да било. Както астрономически, така и психологически Земята продължаваше да отстои на голямо разстояние от него. Но вече се приближаваше с милиони километри на ден.

Особено съществено бе обстоятелството, че ежедневно се намираше в компанията на земни жители. На борда на Титан се бяха качили само седмина титанци кореняци, така че те бяха буквално погълнати от численото превъзходство на земяните в съотношение петдесет към едно. Независимо дали това му харесваше, или не, мозъкът на Дънкан бе бързо промиван и настройван към възприемането на новата култура. Не след дълго той се улови да използва земни фразеологизми, установи, че говори с леко напевната интонация, универсално възприета на Земята, и забеляза, че включва в речта си все повече и повече думи с китайски произход. Всичко това можеше да се очаква, но най-обезпокоителен бе фактът, че светът, който бе оставил зад гърба си, му се струваше все по-малко реален.

Започваше да подозира, че още преди края на пътешествието ще се е превърнал наполовина в земянин.

Прекарваше голяма част от времето си в анализиране на сцени от живота на Земята, слушаше знаменити политически дебати, опитваше се да осмисли текущите промени в сферите на културата и изкуствата, за да не изглежда като истински варварин, изпъзлял от покрайнините на света. Когато не седеше пред видеото, обикновено прелистваше страниците на малката, но натъпкана с информация книжка, оптимистично озаглавена „Земята за десет дни“. Допадаше му да открива нови за него факти от разговорите със спътниците си, обичаше да изучава реакциите им и да ги сравнява със своето разбиране за онова, което бе повод на разговора. Понякога реакцията бе неразбиращ, празен поглед, друг път се изразяваше в лека снизходителна усмивка. Но всички неизменно оставаха вежливи с него и Дънкан скоро усети колко истина има в старото клише „Земяните не съзнават грубостта си“.

Естествено беше абсурдно да се прилага подобна квалификация по отношение на половин милиард души, базирана върху наблюдение на триста и петдесетте на борда на кораба. И все пак Дънкан беше изненадан колко често собствените му предубеждения се оказват правилни. Повечето земяни наистина се държаха макар и несъзнателно с известна доза превъзходство. Първоначално Дънкан се дразнеше от това, после почувства, че няколкото хиляди години история и култура зад гърба им им дават основания за известна гордост.

Но все още беше прекалено рано да отговори на основния въпрос, така често дискутиран по всички други светове: „Настъпва ли на Земята упадък?“ У хората, с които се бе запознал на „Сириус“, нямаше дори и следа от онази упадъчна свръхчувствителност, в която така често биваха обвинявани земните жители... но, разбира се, обществото, в което се намираше, не беше статистически значима извадка. Повече от ясно бе, че всеки, имал възможността да посети далечните покрайнини на Слънчевата система, би трябвало да притежава изключителни качества или значителни средства.

Налагаше се да изчака, подир кацането си на Земята, докато бъде в състояние да измери степента на упадък там достатъчно точно. Този проект обещавахе да е изключително интересен, стига, разбира се, да

издържеше собственият му бюджет и ако му стигнеше времето, с което щеше да разполага.

ГЛАВА 14

ПЕСНИТЕ НА ИМПЕРИЯТА

Дори сто години подготовка не биха стигнали на Дънкан, за да планира това нарочно. Какво умело възползване от непредвидимото наистина! Колин би се гордял с него...

Всичко започна съвсем случайно. Когато узна, че главният инженер има не съвсем обикновеното име Маккензи, му се стори съвсем естествено да се представи и да предложи да сравнят родословните си дървета. Дори само поглед беше достатъчен, за да разбере, че всякакво родство е много малко вероятно: Уорън Маккензи, доктор по астротехнология (реактивни системи), беше червеносок и луничав.

Оказа се, че това е без значение, понеже той прояви любезността да се запознае с Дънкан и дори беше щастлив да разговаря с него. Така между тях се зароди истинско приятелство и измина много време, преди Дънкан да реши да се възползва от него.

— Понякога се чувствам — не съвсем сериозно се оплакваше Уорън, — като живо клише. Знаеш ли, че едно време всички корабни инженери са били шотландци и са се наричали „Мак-еди-кой си“?

— Не знаех. А защо не германци или руснаци? Нали от тях е тръгнало всичко?

— Ти май си на друга вълна. Говоря за кораби, които са плавали по вода. Първите, задвижвани от двигател, са използвали пара — били са бутални и са имали гребни колела — някъде в началото на деветнайсети век. От друга страна, промишлената революция е започнала в Англия, а първата парна машина с практическо приложение е била изобретена от шотландец. Така че когато парните кораби плъзнали по всички краища на света, Мак-овете поели с тях. Никой друг не бил в състояние да разбере сложното устройство на машината.

— *Парни машини? Със сложно устройство? Да не се шегуваш?*

— А ти разглеждал ли си някога такава машина? В нея има повече тънкости, отколкото можеш да си представиш, макар че не е

необходимо много време, за да се проумеят... Както и да е, имало параходи — говорим за период от около стотина години — и те били в ръцете на шотландците. Стана ми хоби да изучавам тази епоха и ще ти кажа, че има някои доста изненадващи паралели с нашето време.

— Продължавай... изненадай ме.

— Ами... онези стари кораби са били отчайващо бавни и са развивали средна скорост към десетина възли, поне товарните. Така че дългите пътешествия около земното кълбо отнемали седмици. Точно както космическите полети.

— Разбирам. В онези дни държавите по Земята са били така раздалечени една от друга, както днес са планетите.

— Да, особено някои от тях. Но идеалната аналогия е Британската общност — последната световна империя. В продължение на почти сто години страни като Канада, Индия и Австралия зависели почти изцяло от параходите за връзка с Великобритания — дори пътешествията в една посока отнемали по месец и повече, и хората рядко имали шанса да пътуват повече от веднъж в живота си. При това само богатите или онези, пътуващи по официални дела, можели да си ги позволят. И — точно както в наше време — хората в колониите рядко можели дори да *говорят* с родината. Психологическата изолация била практически пълна.

— И все пак са имали телефони, нали?

— Само за местна употреба и то малцина. Не забравяй, че говоря за началото на двайсети век. Всеобщата глобална комуникация става факт едва към края на века.

— Тази аналогия започва да ми се струва малко пресилена — възрази Дънкан. Беше заинтригуван, но далеч не убеден, и имаше желание да изслуша аргументацията на Маккензи... поне засега.

— Мога да ти дам още примери, за да обоснова тезата си. Чувал ли си за Ръдиард Киплинг?

— Да, макар че не съм чел нищо от него. Англо-американец по времето между Мелвил и Хемингуей. Признавам, че английската литература за мен е неизвестна територия. Какво да се прави, животът е толкова кратък.

— Уви, така е. Но *аз* съм чел Киплинг — той е първият поет на машинната епоха и според някои хора е най-финият писател на къси разкази за своя век. Не мога да бъда съдник, разбира се, но той съвсем

точно описва периода, за който ти говоря. Вземи, да кажем, „Псалмът на Макендрю“ — един възрастен инженер разсъждава за бутала, котли и колянови валове, благодарение на които неговият кораб може да обикаля света. Тази технология не съществува вече от триста години, но нейният дух не е умрял... Освен това е писал поеми и разкази за далечни места, които ги правят да изглеждат толкова далечни, колкото са планетите днес, а понякога и също толкова екзотични! Аз имам един любим разказ, „Песента на градовете“ — не разбирам дори половината алюзии в него, но възторжените слова за Бомбай, Сингапур, Рангун, Сидни, Оукланд ме карат да си мисля за Луната, Меркурий, Марс, Титан... — Маккензи замлъкна видимо притеснен, после добави: — И аз се опитах да създам нещо подобно... не, не се безпокой, няма да ти натрапвам стиховете си.

Дънкан обаче го окуражи, както усещаше, че се очаква да направи. Беше сигурен, че преди края на пътуването ще му бъде поискано критично мнение — оценка, възхвала — за литературните опити на Маккензи.

Което идваше съвсем навреме, за да му припомни и за собствените му задължения. Макар още да бяха в самото началото на дългия път, най-добре беше да започне веднага.

Десет минути, бе предупредил Джордж Вашингтон, и нито секунда повече. Дори самият Президент щеше да разполага само с петнайсет, а на всички останали планети се полагаше еднакво време. Беше планирано цялото мероприятие да продължи два и половина часа от момента на влизане в Капитолия до напускането за приема в Белия дом...

Все още му се струваше малко абсурдно да пропътува три милиарда километра, за да произнесе десетминутна реч, та било то и по повод, толкова уникален като петстотингодишнината. Дънкан не смяташе да прахосва времето си за вежливи официални фрази; от друга страна, Малкълм съвсем точно бе отбелязал, че искреността на една благодарствена реч е обратнопропорционална на нейната продължителност.

Просто ей така, както и за да маркира в съзнанието си другите участници, Дънкан бе опитал да състави официалното обръщение,

използвайки предвидливо изпратения му от професор Вашингтон списък на гостите. Получи се следното:

„Госпожо Президент, господин вицепрезидент, ваша чест господин Върховен съдия, уважаеми господин председателю на Сената, уважаеми господин председателю на Камарата, ваши превъзходителства господа посланици на Луната, Марс, Меркурий, Ганимед и Титан... — В този момент той леко щеше да наклони глава в посока на посланик Фаръл, ако, разбира се, преди това успееше да го забележи сред тълпата гости в галерията. — ... достопочтени представители на Албания, Аустранд, Кипър, Бохемия, Франция, Кхмер, Палестина, Калинга, Зимбабве, Ейре...“

Беше пресметнал, че ако спомене всичките петдесет или шестдесет региона, които все още настояваха за някаква форма на официално признание, ще изтече една четвърт от отпуснатото му време, преди да е изговорил и една дума по същество. Това беше повече от абсурдно и той се надяваше, че повечето говорители ще се съгласят с мнението му. Какъвто и да бе протоколът, Дънкан бе взел решение да се спре на варианта „почтително и кратко“.

„Хора на Земята“ бе доста всеобхващащо, но изолираше останалите присъстващи. Тогава? „Приятели от другите светове“? Не, това бе прекалено претенциозно, още повече че се отнасяше до хора, които му бяха абсолютно непознати. Може би: „Госпожо Президент, достопочтени гости, познати и непознати приятели от много светове...“. Изглеждаше по-добре, но някак все още не му звучеше точно.

Започваше да осъзнава, че в предстоящата му задача се крие доста повече, отколкото изглеждаше на пръв поглед... или на първо чуване. Несъмнено много хора щяха с удоволствие да му предложат съветите и помощта си, но той беше решил в духа на добрите стари традиции на семейство Маккензи да види какво може да направи сам, преди да търси помощ. Беше чел някъде, че най-добрият начин да се научиш да плуваш е да те хвърлят в дълбоки води. Дънкан не можеше да плува — това умение бе повече от ненужно на Титан, — но схващаше аналогията. Кариерата му на политик в Слънчевата система щеше да започне със зрелищно цамбурване във водата и то пред очите на милиони.

Не, не беше неспокоен — все пак веднъж вече се бе обръщал към целия свой свят в качеството си на свидетел-експерт по време на технически обсъждания в Парламента. Беше се справил добре, макар да трябваше да направи сложна преценка на аргументите за и против разработката на амонячните глетчери на планината Нансен — дори Арман Хелмър го бе поздравил, независимо от факта, че двамата бяха стигнали до различни препоръки. В онези дебати, отнасящи се до бъдещето на Титан, той бе поел истинска отговорност и бе заложил кариерата си, която можеше да се сгромоляса, ако се изложеше.

Земната аудитория, макар и хиляди пъти по-многобройна, щеше да бъде не така критично настроена. И наистина, слушателите му щяха да запазят приятелската си благоразположеност, освен ако той не извършеше непростимия грях да им доскучае.

За съжаление не бе сигурен как да избегне именно това. Защото все още нямаше и най-малка представа как да използва десетте най-важни минути в своя живот.

ГЛАВА 15

НА МЕЖДИННАТА СТАНЦИЯ

По земните морета го наричаха „Пресичане на екватора“. Винаги когато корабът преминаваше от едното полукълбо в другото, се провеждаха шеговити церемонии, по време на които онези, които дотогава не бяха пресичали екватора, биваха подлагани на безобидни шегички от страна на бог Нептун и неговите придворни.

През първите столетия на космически полети подобно пресичане на въображаемата линия ставаше напълно незабелязано — само навигационният компютър можеше да определи кога междупланетният кораб преставаше да „излита“ от една планета и започваше да „пада“ към друга. Но сега, когато бе станало възможно използването на двигатели, работещи в режим на постоянно ускорение, средната точка или „точката на обръщане“ бе нещо с реален физически смисъл и определено психологическо въздействие. След като бяха живели дни наред в напълно осезаемо гравитационно поле, пасажерите на „Сириус“ щяха да загубят теглото си в продължение на няколко часа и щяха най-сетне да почувстват, че наистина се намират в космоса.

Щяха да наблюдават и бавното завъртане на звездите, докато корабът се обръщаше на сто и осемдесет градуса и двигателят се насочваше абсолютно точно в противоположната посока на тази, в която бе работил досега, за да намали постепенно огромната скорост, набрана през предшестващите десет дни полет. Можеха да гъделичкат самочувствието си с това, че точно в момента се движеха по-бързо от всяко човешко същество в цялата история на астронавтиката... и също можеха да помислят над вълнуващата перспектива как само след няколко хиляди години „Сириус“ щеше да достигне най-близките звезди, ако сега двигателят откажеше да заработи...

Да, това определено е възможно, макар и почти невероятно, но понеже човешката натура в някои аспекти е една и съща, повечето пътници се занимаваха със съвсем други неща.

За много от тях това щеше да бъде единствен шанс да се насладят на пълната безтегловност. Щеше да е престъпление да

пропуснат тази възможност! Нищо чудно при това положение, че най-популярното четиво в библиотеката през последните няколко дни бе „Наса Сутра“ — една стара книга и една стара шега, обяснявана толкова често, че вече беше престанала да бъде забавна.

С доста искрено възмущение капитан Иванов отрече, че графикът на обръщането е бил така нагласен, че да даде на пасажерите възможност да удовлетворят най-ниските си инстинкти. Когато някой повдигна темата на капитанската маса ден преди обръщането, той защити доста убедително необходимостта от него:

— Това е единственият логичен момент да се изключи двигателят. Между нула-нула и нула-четири всички пасажери ще си бъдат по каютите, хм... предполагам спейки. Това означава минимум вълнения. Просто е невъзможно да изключим през деня — не забравяйте, че нито кухня, нито тоалетни ще могат да функционират по време на периода на безтегловност. Не забравяйте! Ще напомним на всички късно вечерта, но винаги има самоуверени идиоти или пияни глави, които няма да си направят труда да прочетат указанията в каютите.

Дънкан също бе изкушен — образът на Мириса бе започнал да избледнява в съзнанието му, а и не можеше да се оплаче от липса на възможности. Вече бе прехванал няколко недвусмислени сигнала от различни посоки и от най-различни групи, наброяващи от един до петима. Нямахше да е никак лесно да вземе решение, но съдбата му спести двоуменията.

Бяха пътували вече точно една седмица и до „обръщането“ оставаха три дни, когато той набра смелост да се възползва от нарастващата близост с главен инженер Маккензи и направи няколко невинни намека. Предложението му не бе отхвърлено, но Уорън явно смяташе да обмисли възможностите. Накрая даде отговор на Дънкан дванайсет часа предварително.

— Няма да се преструвам, че това може да ми коства работата — каза му той, — но ако се разчуе, определено ще ме постави в неудобно положение, за да не кажа нещо повече. Но ти си Маккензи, Специален помощник на Администратора и така нататък. Ако се случи най-лошото, а аз се надявам да не стигаме дотам, поне ще можем да кажем, че искането ти е било направено официално.

— Разбира се... мисля, че те разбирам напълно и оценявам онова, което правиш. Няма да те изоставя.

— Добре... тогава идваме на въпроса за най-подходящия момент. Ако всичко мине гладко — нямам основания да мисля иначе — ще свърша след два часа и ще освободя помощниците си. Те ще излетят като метеори — можеш да бъдеш сигурен, че всеки си е подсигурил по нещо — така че ще разполагаме с цялото място. Ще ти позвъня в нула-три или веднага щом имам възможност.

— Надявам се да не провалям някои твои... лични планове?

— Всъщност не проваляш нищо. За мен тези изживявания отдавна не са новост. А ти на какво се усмихваш?

— Току-що се сетих — отговори Дънкан, — че ако някой ни срещне в два през Нощта на Обръщането, ще имаме напълно естествено алиби...

И все пак изпитваше чувство на вина, докато вървеше по коридорите зад Уорън Маккензи. Изпадналият в безтегловност — но далеч не спящ — кораб изглеждаше изоставен от хората и нямаше никакви основания да се опасяват, че точно в този момент ще се намери някой, който да има повод да слезе под товарната палуба на ниво три. Дори не се налагаше да се преструват, че отиват на безобидна среща.

Но чувството на вина съществуваше и той се досещаше защо. Беше се възползвал от приятелството им за свои тайни цели, намеквайки, че интересът му към асимптотичния двигател е съвсем естествен за човек с инженерен опит и техническо образование. Но може би Уорън съвсем не беше толкова наивен, колкото изглеждаше — малко вероятно бе да не разбира каква опасност представлява този двигател за цялата икономика, позволила съществуването на обществото на Дънкан. Нищо чудно да бе решил да помогне по свой тактичен начин.

— Вероятно ще се разочароваш — каза Уорън, докато минаваха през тежката врата, отделяща ниво две от ниво три. — Защото няма кой знае какво за гледане. Но има достатъчно, за да предизвика у някои хора кошмари, и точно това е причината, поради която се опитваме да отклоняваме исканията за разглеждане.

Това едва ли бе най-важната причина. Двигателят официално не беше тайна, понеже съществуваше обстойна литература по темата,

като се започнеше от най-специализираните и мъгляви монографии и се стигнеше до популяризации, представящи нещата с опростенчески описания от типа „Включваш и потегляш“. И все пак справедливостта изискваше да се отбележи, че земното Управление за космически транспорт бе странно уклончиво, когато опреше до разкриване на практически подробности, и допускаше само собствения си персонал на малкия астероид, където бе сглобен двигателят. Малкото съществуващи снимки на астероид 4587 представляваха замъглени увеличения през телескоп, показващи две съоръжения с цилиндрична форма, дълги по над хиляда километра и излизащи в космическото пространство от двете противоположни страни на астероида, който беше като почти невидима пращинка между тях. Известно бе, че това са ускорители, които осъществяват сблъскване на частици материя с такава скорост, че тя се уплътнява в точка на сингуларност, която след това се превръща в сърцето на двигателя. И това бе единственото, което се знаеше извън УКТ.

Сега Дънкан плуваше във въздуха на няколко метра зад своя водач по коридор, по чиято дължина минаваха тръби и кабели — все същата анонимна гледка, характерна за машинното отделение на всеки морски, въздушен или космически кораб през последните триста години. Единствено многото дръжки за хващане и дебелията тапицерия по стените разкриваха, че това е вътрешността на кораб, проектиран да функционира независимо от гравитацията.

— Виждаш ли ей онази тръба? — попита инженерът. — Тънката червена.

— Да... и какво?

Дънкан беше сигурен, че никога не би я погледнал втори път, дори защото тя не беше дебела повече от молив.

— Ако искаш вярвай, но това е главният тръбопровод за подаване на водород. Всичките сто грама в секунда. Или осем тона на ден при пълна мощност.

Дънкан се чудеше какво ли биха си помислили старите ракетни инженери за тази тънка тръбичка. Опитваше се да си представи чудовищните тръби и помпи на ракетите-носители „Сатурн“, които бяха извели първите хора на Луната. Какъв ли дебит осигуряваха те? Беше сигурен, че става дума за повече гориво в секунда, отколкото „Сириус“ консумира за ден. Добър показател за това колко далеч бе

стигнала технологията за триста години развитие. Какво ли щеше да стане след още три века?

— Пази си главата... това там са отклоняващите намотки. Не се доверяваме още напълно на новите свръхпроводници, работещи при стайна температура — онова там са добре известните ти криогенни инсталации.

— „Отклоняващи намотки“? За какво служат?

— Замислял ли си се някога какво ще се случи, ако онази струя случайно докосне само за миг корпуса на кораба? Ролята на тези намотки е да държат лъча в центъра и освен това да ни дадат необходимата гъвкавост при промяна на посоката.

Сега се рееха над масивен — но все пак с изненадващо малки габарити — цилиндър, който спокойно можеше да бъде дуло на морско оръдие от дваисети век. Изглежда, това бе горивната камера на двигателя — беше трудно човек да не почувства мистично страхопочитание от знанието, лежащо материализирано на няколко сантиметра под него. Дънкан лесно можеше да обвие металната тръба с двете си ръце... Колко странно би било усещането да обхванеш сингуларността и по този начин, ако някои теории бяха верни, да прегърнеш с ръце Вселената...

Към средата на петметровата тръба имаше участък със свалена изолация, където, подобно на врата към хранилище, се виждаше кристален прозорец. В този очевидно временен отвор бе насочен микроскоп, монтиран на шарнирно рамо, за да се премества след използване.

Инженерът се пристегна с ремъците, закрепени за удобство към кожата на двигателя, погледна в окуляра, нагласи фокусировката и каза:

— Погледни!

Дънкан долетя по-наблизо и също се пристегна, макар и по-несръчно. Изобщо не знаеше какво го очаква и си спомни, че окото трябва да е образувано, за да може да предаде разбираема информация на мозъка. Всичко абсолютно непознато би могло да се счита за невидимо. Но не се разочарова от това, което видя.

А то беше нещо съвсем обикновено: решетка от тънки като косъм линии, пресичащи се под прав ъгъл и образуващи мрежа, подобна на онези, които често се използват при оптичните

измервания. Макар внимателно да огледа ярко осветеното зрително поле, погледът му не се спря на нищо друго — със същия успех би могъл да разглежда чист лист неизползвана милиметрова хартия.

— Обърни внимание на кръстосването в самия център — посъветва го водачът му — и завърти съвсем леко диска отляво... много бавно. Не повече от половин оборот, но сам трябва да прецениш в коя посока...

Дънкан се подчини, но и сега не видя нищо в продължение на следващите няколко секунди. После съзря малка изпъкналост да се премества по дължината на почти незабележимата линия и започна да я следва с микроскопа — изглеждаше като че ли наблюдава мрежата през стъкло, в което има малко мехурче въздух.

— Видя ли я?

— Да... току-що. Сякаш е малка като карфица лупа. Но без мрежата би било невъзможно да се забележи.

— Като *карфица* ли! Това е най-безумното преувеличение, което съм чувал. Сингуларността е по-малка от атомно ядро. И изобщо ти виждаш не нея, а изкривяването, което тя създава около себе си.

— Но въпреки това там са съсредоточени хиляди тонове материя, нали?

— Всъщност не повече от хиляда или две хиляди тона — уклончиво отговори инженерът. — Използвана е вече за дузина полети и приближава точката на насищане, така че скоро ще се наложи да инсталираме нова. Разбира се, тя ще продължи да абсорбира водород, докато я захранваме, но не можем да си позволим да внесем прекалено много маса наблизко до нея, понеже това ще влоши ефективността от използването ѝ. Също като при едновременните морски кораби — корпусът им се покрива с ракообразни и забавя хода им, така че се налага да спрат и да бъдат почистени.

— А какво правят със старите сингуларности, когато те станат прекалено масивни, за да могат да се използват? Вярно ли е, че ги хвърлят в Слънцето?

— И какво може да се постигне с това? Сингуларността просто ще мине през него и ще излезе от другата му страна. Честно казано, нямам представа как постъпват с излезлите от употреба. Не изключвам да ги събират в една суперсингуларност, по-малка от неутрон, но тежка няколко милиона тона.

Имаше маса други въпроси, които Дънкан жадуваше да зададе. Как се манипулират тези нищожно малки, но удивително масивни обекти. Сега, когато на „Сириус“ царуваше безтегловността, малката черна дупка оставаше на мястото си, но какво ѝ пречеше да излети от тръбата на двигателя, когато той заработеше отново? Сигурно имаше някаква комбинация от мощни магнитни и електрически полета, които я задържаха на едно място и едновременно с това предаваха двигателния момент на кораба.

— И какво ще се случи, ако опитам да я докосна? — попита Дънкан.

— Знаеш ли, всички без изключение задават този въпрос.

— Не съм изненадан. И какъв е отговорът?

— Ами, ще трябва да разхерметизираме тръбата и когато вътре нахлуе въздух... не искам да ти описвам какво точно ще стане.

— Добре, да предположим тогава, че постъпя по друг начин... Ще облека скафандър, ще се вмъкна в тръбата и ще протегна пръст...

— Колко умно! Само че ако го направиш, в мига, в който пръстът ти се приближи на около един милиметър, той ще се окаже в зоната на действие на гравитационните приливни сили, които ще започнат да го разкъсват. И когато първите атоми от плътта ти пропаднат в полето, те ще освободят енергията от превръщането на масата и на теб ще ти се стори, че в лицето ти избухва малка водородна бомба. Експлозията най-вероятно ще те издуха от тръбата със скорост, близка до тази на светлината.

Дънкан неспокойно се засмя.

— Изглежда, това малко нещо може да бъде откраднато само от наистина умен човек. Не те ли измъчват кошмари?

— Не, за мен това е средство, което съм обучен да използвам, и аз разбирам малките му своенравности. Ще ти кажа честно, не си представям как бих могъл да се занимавам със свръхмощни лазери — те буквално ме ужасяват... Знаеш ли, Киплинг го е казал много точно. Нали си спомняш, че ти споменах за него?

— Да.

— Той е написал поема, озаглавена „Тайната на машините“, и в нея с няколко строфи се казва онова, което си повтарям винаги, когато сляза тук, долу:

*„Не забравяй закона, по който живеем,
ние не знаем що е лъжа,
не можем да обичаме или жалеем,
провалиш ли се с нас, зове те смъртта!“*

И колко е вярно това за всички машини и за природните сили, които сме се научили да управляваме. Защото няма съществена разлика между огъня на първия пещерен човек и сингуларността в сърцето на асимптотичния двигател.

След час Дънкан лежеше в леглото си и, отворил широко очи, чакаше включването на двигателя, което щеше да оповести началото на втората половина от полета. Все още виждаше нищожно малкото разкъсване в структурата на пространството, увиснало в зрителното поле на микроскопа, и знаеше, че тази гледка ще го преследва до края на живота му. Едва сега беше разбрал, че Уорън Маккензи всъщност не бе злоупотребил със служебното си положение, защото всичко, което му бе разказал, беше вече публикувано хиляди пъти. Но никакви думи, снимки или илюстрации не биха могли да се сравнят по емоционалното си въздействие с онова, което беше видял с очите си.

В този миг някакви малки пръстчета го задърпаха — на „Сириус“ се бе завърнала силата на тежестта. И отново някъде в далечината се разнесе слабото свистене на двигателя, но сега Дънкан не можеше да се отърси от мисълта, че слуша смъртния писък на материята, отдаваща в последния миг на своето съществуване всичката енергия, съсредоточена в нейната маса, на онзи нищожно малък по размери, но с неутолим апетит вихър — черната дупка, която никога не би могла да бъде запълнена.

Останалата част от нощта Дънкан спа тежко. Измъчваше го сън, че пропада в тази кошмарна точка... дълбоко и все по-дълбоко. А когато най-сетне се озова в центъра ѝ, усети как тялото му се смачква първо до съставящите го молекули, после става на атоми, за да се превърне накрая в облак от субатомни частици. И така очакваше стремително приближаващия момент, когато сам щеше да изчезне в блясъка на ослепителна експлозия...

Но този момент така и не настъпи, защото със свиването на Пространството в точка, Времето се забави до безкрайност и

изтичащите секунди ставаха все по-дълги и по-дълги... и по-дълги,
докато накрая той увисна завинаги в неизменната вечност.

ГЛАВА 16

ПОРТ „ВАН АЛЕН“

Когато Дънкан си легна за последен път на борда на „Сириус“, Земята се намираше на пет милиона километра от тях. А сега запълваше цялото небе и изглеждаше точно като на снимките, които бе виждал. Спомни си колко откровено се бе смял, когато по-опитните пасажери му бяха казали, че гледката ще го изненада, а сега сам се изненадваше на собствената си изненада.

Понеже корабът бе пресякъл равнината на земната орбита, те захождаха откъм слънчевата страна и полукълбото, обърнато към тях, беше обляно в светлина. Долу лениво плуваха цели континенти облаци и само през редките пролуки в тях можеха да се видят късове земя, които бе невъзможно да се идентифицират без карта. Най-открояващата се характеристика бе ослепително яркото сияние на антарктическата полярна шапка, но макар пейзажът да изглеждаше изключително мразовит, Дънкан си спомни, че това е тропическа жега в сравнение с по-голямата част от неговия свят.

Земята беше прекрасна планета и този факт не можеше да се оспорва. Но също му беше и чужда, а доминиращите бял и син цвят не правеха нищо, за да стоплят сърцето му. Наистина бе парадокс, че Титан с жизнерадостните си оранжеви облаци, изглеждаше много по-гостоприемен, погледнат от космоса.

Докато Дънкан се сбогуваше в салон „В“ с многото си кратковременни приятели, междувременно се наслаждаваше на гледката на приближаващата се Земя. В началото порт „Ван Аллен“ бе ярка звезда, забодена върху черното кадифе на небето, после израсна в блещукащ пръстен и накрая се превърна в грамадно, бавно въртящо се колело. Двигателят, пренесъл ги през половината Слънчева система, плавно намаляваше отделяната мощност и силата на тежестта на борда бавно отслабваше. Само от време на време леки, едва доловими тласъци подсказваха за включването на двигателите за маневра в импулсен режим на работа.

Космическата станция продължаваше да расте — габаритите ѝ изглеждаха невероятни, дори когато човек си спомнеше, че е била постоянно разширявана в течение на почти три столетия. В един момент тя напълно скри зад себе си планетата-майка, чиято междупланетна търговия изцяло бе поела. Миг по-късно леко раздрусване, мигновено успокоено от хидравличните системи, подсказа на всички, че корабът им се е скачил. След няколко секунди този факт бе потвърден и от гласа на капитана:

— Добре дошли на „Ван Ален“ — входната врата към Земята. Бе ми приятно, че бяхте на борда и се надявам, че престоят ви не е бил досаден и за вас. Моля последвайте стюардите и проверете дали не сте забравили нещо в каютите си. Съжалявам, че се налага да го кажа, но трима пасажери *още* не са уредили сметките, които са направили, така че касиерът ще ги чака на изхода...

Разнесоха се няколко възмутени стона, заглушени от подсвиркванията, съпроводили това съобщение, но миг по-късно всичко потъна в шума на устремилата се да слезе от кораба тълпа. Макар тази процедура отдавна да бе отработена, настана хаос. Напълно объркани, различни хора тръгваха не накъдето трябва, а системата за оповестяване умолително приканваше лица с най-невероятни имена да се явят на различни места. На Дънкан му отне поне час да слезе в станцията, а всичкия си багаж успя да види на едно място едва на втория ден от пребиваването си на Земята.

И все пак с намаляване на процеждащата се през контролно-пропускателните пунктове тълпа, всеобщото объркване постепенно затихваше. Хората с облекчение се измъкваха навън, за да се отправят към различните нива на станцията. Дънкан съвестно следваше указанията, които бе прочел предварително, и в крайна сметка се озова заедно с останалите разпределени по азбучен принцип пътници на опашката, строена пред офиса на Карантинната служба. Всички други формалности вече бяха зад гърба му, но това, което оставаше, не можеше да бъде свършено от електрониката. Случваше се тази служба да върне някой пътник, стигнал до самия праг на Земята, така че Дънкан се изправи пред това последно препятствие не без известно безпокойство.

— Хм... не бих казал, че сме затрупани с гости от Титан — измърмори лекарят, докато преглеждаше информацията в компютъра

за Дънкан. — С по-малко от четвърт „же“ вие спадате към „лунната“ група. Може да ви се стори трудничко долу през първата седмица, но сте достатъчно млад и ще се адаптирате бързо. Все пак е добре, че родителите ви са родени на...

Гласът на лекаря заглъхна — той беше стигнал до графата „Майка“. Дънкан бе свикнал с тази реакция и тя отдавна бе престанала да го притеснява. Всъщност беше се приучил да очаква с интерес изненадата, предизвиквана от истината за неговия произход. Благодарение на медицинското си образование мъжът пред него поне не му зададе тъпия въпрос, за който отдавна беше приготвил автоматичен отговор: „Разбира се, че имам пъп и то най-добрия, който може да се купи с пари“. Другото стандартно подмятане, свързано с мита, че клонингите са силно потентни „защото имат двоен баща“, той разумно оставяше без отговор. Макар че в няколко случая се бе възползвал от това заблуждение.

Може би поради факта, че зад Дънкан в опашката чакаха още шестима, лекарят потисна всички напираници в него чисто научни въпроси и изпрати Дънкан „горе“ — към зоната със земна сила на тежестта. Асансьорът пое по една от осите към периферията на бавно въртящото се колело и Дънкан усети теглото му безмилостно да се увеличава.

Вратата най-сетне се отвори и той излезе с вдървени крака от кабината. Макар все още да се намираше на хиляди километри над Земята и да съзнаваше, че силата на тежестта тук е изкуствена, той вече се усещаше вкопчен в жестоката хватка на планетата долу. Знаеше, че ако не издържи на този тест, най-позорно ще бъде върнат на Титан.

Всъщност за онези, които се проваляха само с малко, съществуваха възможността за ускорен курс по засилване на физическия тонус, предназначен главно за идващите на Земята лунни заселници. Той, разбира се, беше безопасен само за онези, израсли на Земята, а Дънкан изобщо не спадаше към тази група.

Всички страхове обаче излетяха от главата му, когато влезе във фойето и видя земния сърп, изпълващ половината небе и бавно пълзящ по дължината на огромния прозрачен купол — сам по себе си връх на космическите технологии. Дънкан изобщо не искаше да пресмята за колко тона въздушно налягане е пресметнато това

съоръжение. Той бавно тръгна към невидимата стена и за миг забрави, че изобщо има нещо, което го защитава от космическия вакуум. Усещането бе възбуждащо и едновременно с това тревожно.

Първоначалното му намерение бе да се запознае с инструкциите, дадени му от доктора, но страховитата гледка го накара да забрави за това. Изправи се застинал на едно място и само преместваше тежестта си от единия крак върху другия, вслушвайки се в оплакванията на различни мускулни групи, за чието съществуване досега не бе предполагал.

Порт „Ван Ален“ обикаляше Земята за два часа, а едновременно с това се въртеше около собствената си ос с три оборота в минута. След малко Дънкан почувства, че може да се абстрахира от въртенето на станцията — мозъкът му беше в състояние да го блокира като несъществен фонен шум или силна, но неутрална миризма. Постигнал тази особена умствена нагласа, той вече бе в състояние да си представи, че е сам в космоса — сателит във формата на човек, понесъл се над екватора от нощта към деня. Защото земният сърп се разширяваше видимо и извитата линия на хоризонта пълзеше към него, докато те летяха на изток.

Както и преди, виждаше се съвсем малко от сушата, и стрелкащите се през пролуките в облаците очертания изглеждаха така, сякаш нямаха нищо общо с каквито и да било карти. От тази височина не се забелязваха и никакви признаци на живот, да не говорим за разум. Беше трудно да се повярва, че под това ослепително бяло одеяло е протекла по-голямата част от историята на човечеството, както и че само допреди някакви си триста години никой не се е издигал над него.

Погледът му все още търсеше следи от живот, когато дискът отново започна да се свива в сърп и в същото време оповестителната система обяви, че всички пътници за Земята трябва да използват втори и трети асансьор, за да се регистрират на изхода за совалката.

Разполагаше с време точно колкото да се възползва от тоалетната, подходящо кръстена „Последен шанс“ — и не по-малко известна от прозрачния купол във файето, — след което асансьорът го понесе отново надолу към света на безтегловността в центъра на станцията, където орбиталната совалка се подготвяше за полет.

Тук нямаше илюминатори, но всеки пасажер разполагаше със собствен екран за наблюдение, монтиран в гърба на седалката пред него, който можеше да се върти във всички посоки и да се фиксира в най-удобен за наблюдение ъгъл. Е, всъщност далеч не във всички посоки, но никой не наблягаше точно на този факт. В допълнение компютърът на совалката предвидливо цензурираше някои тревожни епизоди като моментите на скачване или приземяване.

Беше му приятно отново да е по-лек и от перце — макар и само за петдесетте минути, след които щяха да навлязат в горните слоеве на земната атмосфера — и да наблюдава бавното превръщане на Земята от планета в свят. Кривата на хоризонта се изправяше все повече и повече, започнаха се избистрят очертанията на сушата и дори се оформи спиралата на величествена буря, безшумно разразила се под тях. И тогава най-сетне се появи нещо, което Дънкан бе в състояние безпогрешно да разпознае — характерният провлак на калифорнийската брегова линия, към която совалката се спускаше за кацане откъм Тихия океан. След малко се озоваха над планини, сплескани до невзрачност, после под тях се стрелна назъбен измъчен пейзаж от преплетени каньони — гледка по-характерна за Марс, отколкото за Земята. Това трябва да бе Колорадо... а ето я и гравитацията!

Усети, че потъва все по-дълбоко във великолепно тапицираната седалка, която разпределяше тежестта равномерно върху цялото му тяло. Но изведнъж почувства, че диша с труд, и си спомни брошурата „Съвети към пътниците“, която все пак бе успял да изчете докрай. Не се опитвайте да дишате дълбоко, казваше се в нея, поемайте къси, остри вдишвания, за да намалите напрежението върху гръдните си мускули. Опита тази техника и установи, че му помага.

В следващия момент совалката се разтресе и се разнесе далечен грохот, а миг по-късно екранът пред него избухна в пламъци и автоматично бе превключен от поглед към кърмата в изглед през борда. Каньоните и пустините вече изчезваха в далечината и на тяхно място идваха езера — очевидно изкуствени — с повърхност, обсипана с малките бели точки на яhti. За миг зърна огромната V-образна следа, широка километри, зад кърмата на някакъв плавателен съд, без съмнение порещ водите с огромна скорост, макар от тази височина да изглеждаше като закотвен.

Сцената се смени така рязко, че той се стресна. За момент си помисли, че отново летят над океана — толкова еднообразна бе гледката под тях. Но макар да се намираха на прекалено голяма височина, за да може да различава отделните дървета, той се досети, че се носят над безкрайните лесове на американския Среден запад.

Това вече наистина бе доказателство за наличието на живот и то в мащаб, какъвто никога не си бе представял. На целия Титан имаше по-малко от стотина дървета, обект на всеобща любов и несекващи грижи. А в този миг под него имаше неизброими милиони.

Някога Дънкан се бе натъкнал на фразата „вековна гора“ и сега тя изплува в съзнанието му. Такава сигурно бе изглеждала Земята в онези предисторически времена, когато човекът още не се е бил захванал с нея с огън и секира. Днес, в края на кратката Епоха на земеделието, голяма част от планетата отново се връщаше към първоначалния си вид.

Макар да му бе трудно да приеме този факт, Дънкан чудесно знаеше, че безкрайната „вековна гора“ долу едва ли е по-стара от дядо му. Само преди двеста години тук, из тези земи, се бяха простирали ферми, чийто ниви бяха пожълтявали от златни класове, натежали от зърно (самата концепция за различни сезони бе друга страна на местната реалност, която му бе трудно да проумее). Все още имаше много ферми, управлявани от ексцентрични особи или изследователски биологични организации, но катастрофите на двайсети век бяха научили хората никога вече да не залагат на технология, чиято ефективност дори в най-добрия случай не бе надвишавала и един процент.

Слънцето залязваше с неестествена скорост заради полета на совалката. То увисна над западния хоризонт, сякаш вкопчено в него, после намигна и се скри. Гората продължи да се вижда почти цяла минута, след това всичко притъмня.

Но не защото бе паднал мрак. Земята долу се покри с фина мрежа от светли линии, сякаш извикани към живот от някаква магия — излъчваща сияние паяжина, простираща се докъдето стигаше поглед. В някои места три и дори четири линии се събираха в блещукащ възел, но имаше и изолирани островчета на слаба фосфоресценция, явно откъснати от гъстата мрежа. Това бе следващото доказателство за съществуването на човека — гъстата гора се оказа много по-оживено

място, отколкото можеше да се види на дневна светлина. Но Дънкан продължаваше да изпитва затруднение в свързването на тези все пак скромни прояви на човешката дейност с картините от ранната атомна епоха, които помнеше, картини, запечатали върху себе си милиони квадратни километри, излъчващи такова сияние, че хората бяха забравили за съществуването на звездите.

Изведнъж зърна гъсто съзвездие от проблясващи светлинки, движещо се отделно от едва забележимия пейзаж под тях. Гледката го озадачи за момент, но после той се досети, че вижда огромен летателен апарат, носещ се не по-бързо от облак. Да, това бе едно от онези изживявания, които Титан изобщо не можеше да предложи, и той реши да му се наслади при първа възможност.

И тогава се появи град — голям, поне стотина хиляди жители. Совалката се бе спуснала вече толкова ниско, че той различаваше сгради, пътища, паркове... дори стадион, озарен от ярка светлина, където без съмнение се провеждаше някакво спортно състезание. Градът изпълзя настрани и назад и няколко минути по-късно всичко потъна в сива мъгла, осветявана от проблясванията на светкавици, абсолютно невзрачни по мащабите на Титан. Вътре в совалката Дънкан изобщо не почувства бурята, през която летяха, но шумът на двигателите доловимо се промени и той усети, че корабът започва бързо да се спуска. Въпреки това се изненада, когато тялото му изведнъж рязко натежа, последваха няколко леки раздрусвания и на екрана се появи море от мокър бетон, плетеница от светлини и пелена от дъжд, през която се носеха половин дузина автобуси и няколко обслужващи коли.

След трийсет години Дънкан Маккензи се бе върнал в света, в който се бе родил и който досега не бе виждал.

III TEPA

ГЛАВА 17

ВАШИНГТОН, ДИСИ

— Извинявам се за лошото време — каза Джордж Вашингтон. — Някога имахме локално управление на климата, но се отказахме от него, защото веднъж парадът по случай Деня на независимостта бе провален поради паднал сняг.

Дънкан учтиво се засмя, въпреки че не бе съвсем сигурен дали наистина се очаква да повярва на казаното.

— Няма нищо — отговори той. — За мен всичко е ново. Досега не бях виждал дъжд.

Това не беше абсолютната истина, но беше почти вярно. Той често бе пътувал през амонячни бури и все още добре си спомняше отровните порои, изсипващи се върху прозорците на въсхода само на сантиметри от очите му. Това тук обаче беше безвредна... не, *благословена* вода, източник на живота както на Земята, така и на Титан. Отвореше ли сега вратата, само щеше да се намокри, а не да умре в мъки. Но инстинктите му бяха силни и сигурно щеше да му трябва съзнателно волево усилие, за да напусне доброволно защитното прикритие на лимузината.

Защото те се намираха в истинска лимузина — едно друго първо изживяване за Дънкан. Никога не му се бе случвало да пътува в толкова сибаритски комфорт, с комуникационна конзола от едната страна и добре заредено барче от другата. Вашингтон прехвана възхитения му поглед и си позволи да коментира:

— Впечатляващо, нали? Вече не ги произвеждат. Това всъщност е била любимата кола на президента Бърнстейн.

Дънкан не беше добре запознат с историята на американските президенти, но все пак имаше смътна представа кога е управлявал Бърнстейн. Затова пресметна набързо наум, не повярва на резултата и отново пресметна.

— Това означава... че е на повече от сто и петдесет години!

— И вероятно ще остане в същата добра форма поне още сто и петдесет. Е, тапицерията — истинска кожа, ако забелязвате — се сменя

на всеки двайсетина години. Ако тези седалки можеха да говорят, биха разказали любопитни тайни. Всъщност често са го правили... но вие имате личните ми уверения, че колата е основно прочистена.

— „Прочистена“? Аха... сещам се какво имате предвид. Но аз нямам никакви тайни.

— Е, скоро ще имате — това е гордостта на местната ни индустрия.

Докато великолепната антична кола плавно и напълно безшумно се носеше под управлението на системата за автоматичен контрол, Дънкан се опита да разгледа местността, през която пътуваха. Космодрумът беше на петдесетина километра от града — никой досега не бе успял да изобрети тиха ракета — и по четирите ленти на магистралата се носеха удивително много превозни средства. Дънкан успя да наброи поне двайсетина различни вида коли и макар всички да пътуваха в една и съща посока, гледката определено беше обезпокоителна.

— Надявам се, че всички тези коли са на автопилот — тревожно подметна той.

Вашингтон не скри изненадата си.

— Но, разбира се! От поне... ъъ, сто години е углавно престъпление да се кара по обществена магистрала на ръчно управление. Макар все още да се срещат разни психопати.

Интересно признание: Земята не бе решила *всичките* си проблеми. Една от най-големите опасности в технологически развитото общество е появата на непредсказуем луд, решен да избие комплексите си — съзнателно или не — чрез саботаж. Имаше няколко запомнени с ужасния си развой подобни случаи в миналото и може би най-печално известният сред тях бе унищожаването на реактора „Гондвана“ в началото на двайсет и първи век. И понеже Титан бе много по-уязвим от Земята в това отношение, Дънкан имаше желание да поговорят по-подробно по този въпрос. За нещастие темата не изглеждаше особено подходяща за разговор само час след неговото пристигане на Земята.

Беше сигурен, че ако извърши подобна *faux-pas*^[1], неговият домакин ловко ще измени темата, без да му причини и най-малко притеснение. Макар да се познаваха от много кратко, Дънкан вече бе решил за себе си, че Джордж Вашингтон е завършен и фин дипломат,

чиято увереност и лекота в общуването имат своето обяснение в корените на родословно дърво на възраст поне неколкостотин години. Въпреки това човек трудно би могъл да си представи някой по-различен от знаменития му съименник, защото *този* Джордж Вашингтон беше нисък, плешив и възпълен човек с тъмнобронзова кожа, много елегантно облечен и с една очевидна слабост — украшенията. Плешивостта и пълнотата бяха най-изненадващи, защото много лесно можеха да бъдат коригирани. От друга страна, те определено допринасяха за неповторимото излъчване на този мъж и сигурно точно в това беше идеята. Но и тази бе измежду забранените теми, които Дънкан трябваше да отбягва... поне докато не опознаеше по-добре човека, който го бе поканил. А може би и след това.

Колата минаваше по изящен мост, опънал се над широка и доста мръсна река. Гледката на толкова много вода бе захласваща, но будеше чувство на студ и печал в тази неприветлива нощ.

— Потомак — поясни Вашингтон. — Но изчакайте да я видите в слънчев ден, когато течението отнесе мътилката. Тогава тя е синя и искряща и никога няма да се досетите, че зад това стоят двеста години тежък труд. Ето и Уотъргейт. Не оригиналният, разбира се — него го събориха около 2000-та година, макар демократите да искаха да бъде превърнат в национален паметник. Там е Кенеди Сентър — той вече е оригиналният... е, не съвсем. На всеки петдесет години се намира архитект, решен да го спаси за поколенията, но в момента тази задача се смята за безнадеждна.

Това значи беше градът Вашингтон, все още къпещ се (не много успешно в нощ като тази) в старата си слава. Дънкан бе чел, че физическият облик на града се е променил незначително през последните триста години, и вече започваше да вярва, че е така. Повечето от старите правителствени и обществени сгради бяха запазени и резултатът, според критиците, бе създаването на най-големия обитаем музей на света.

След малко колата зави по алея, минаваща през грижливо поддържани поляни. Пултът на автопилота мелодично иззвъня и под лоста за управление светна надпис „Превключете на ръчно управление“. Джордж Вашингтон пое нещата в ръцете си и продължи с предпазливите двайсет километра в час между цветни лехи и фигурно подкастриени храсти, за да спре накрая пред портала на

очевидно много стара сграда. Изглеждаше прекалено голяма, за да е частен дом, но, от друга страна беше малка за хотел, въпреки надписа, изрисуван с толкова стилизирани букви, че бе почти невъзможно да се разчете: „Хотел Сентениъл“^[2].

Професор Вашингтон, изглежда, притежаваше необикновената способност да предугажда въпросите.

— Издигнат е в края на деветнайсети век от влиятелен предприемач, занимаващ се със строеж на железопътни линии. Искал да разполага с място, където да забавлява познатите си конгресмени, и направил инвестиция, която му се изплатила стократно. Наехме го за честването и повечето от официалните гости ще отседнат тук.

За изумление на Дънкан — и силно негово притеснение, защото личното обслужване беше нещо непознато на Титан — скромният му багаж бе сграбчен от двама чернокожи мъже, облечени в разкошни ливреи. Единият се обърна към него на мек, мелодичен език, от който той не разбра нито една дума.

— Престараваш се, Хенри — меко го смъмри Вашингтон. — Може и наистина да говориш като роб, но каква е ползата, щом като не може да те разбере никой друг освен специалист по история на езика? И откъде намери този грим? Може и на мен да ми потръбва.

Въпреки забележката, Дънкан не разбра нищо и от отговора. Когато се качиха в подобната на птича клетка кабинка на асансьора и поеха нагоре, Вашингтон поясни:

— Професор Мърчисън прекалено се вживява в духа на 76-а година. И все пак това поне показва, че имаме известен прогрес. Ако някой му беше предложил преди два века да изиграе ролята на един от своите обезправени прадеди, сигурно би смазал главата на оскърбителя. А ето че сега така се наслаждава на момента, че ще ни бъде трудно да го убедим да се върне към лекциите си в Джорджтаун. — Вашингтон свали поглед върху пухкавата си кафява ръка, въздъхна и побърза да обясни: — Става все по-трудно и по-трудно да се намери *истинска* черна кожа. Не съм сноб на расова тема, но би било жалко, ако всички сме в един и същ нюанс на белезникаво бялото. Хм, предполагам досещате се, че се ползвате от донякъде несправедливо предимство?

Дънкан го погледна, без да разбира за какво става дума. Досега не се бе замислял за цвета на кожата си повече, отколкото мислеше за

този на косата си. Всъщност ако някой поискаше от него да определи който и да е от двата, той щеше да изпадне в сериозно затруднение. Никога не бе гледал на себе си като на чернокож, но сега осъзна, че е няколко степени по-тъмнокож от Джордж Вашингтон, потомъка на африканските крале.

Когато вратата на апартамента се затвори зад гърба му и вече не беше необходимо да се преструва, Дънкан с облекчение се свлече в едно от тапицираните кресла. Облегалката се отпусна назад с такава готовност, че той се досети: конструкцията бе измислена специално за гости от планети с по-слаба гравитация. Да, Вашингтон определено бе идеалният домакин и изглежда бе предвидил всички възможни проблеми и затруднения. Но Дънкан вече знаеше, че ще мине много време, преди да се почувства удобно тук.

Дори ако забравеше за момент за силата на тежестта, съществуваха десетки по-деликатни напомняния, че не е на родния си свят. Например размерът на тази стая — по титанските стандарти тя беше необятна. А в допълнение бе обзаведена в лукс, какъвто той бе виждал само в исторически филми. Това наистина имаше своето оправдание, понеже той бе попаднал направо в миналото. Имението бе построено много преди човек да напусне за пръв път пределите на атмосферата и мебелировката напълно съответстваше на онази епоха. Бюфетите бяха пълни с изящна стъклария, а маслените картини, странно изглеждащите едновременни фотографии, запечатали образите на вдървено позиращи и отдавна забравени знаменитости (сред тях може би и на истинския Вашингтон... не, фотоапаратите тогава още не са били изобретени), тежките завеси — нищо от всичко това не би могло дори да бъде наподобено на Титан. Дори Централната библиотека не разполагаше с холограми на тези неща.

Дже самата комуникационна конзола изглеждаше като съхранена от миналия век. Макар всичките ѝ блокове да му бяха познати — изключеният сив екран, цифрено-буквената клавиатура, обективът на камерата, решетката на вградения микрофон — нещо в цялостния ѝ дизайн ѝ придаваше вид на антична мебел. Когато почувства, че отново може да направи няколко крачки, без да се свлече на пода, Дънкан предпазливо се отправи към конзолата и тежко се отпусна в креслото пред нея.

Марката и фабричният номер бяха на обичайните си места, заврени долу, под ръба на екрана. Да, имаше и дата — 2183. Беше почти на сто години.

Но с изключение на леко поизтритите надписи върху клавишите „Е“ и „А“, нямаше никакви видими признаци на износване. А и би ли могло да има такива върху оборудване, в което няма нито една движеща се част?

Това бе ново рязко напомняне, че Земята е стар свят и че се е научила да съхранява своето минало. Новостта, сама за себе си, не бе нищо друго освен един никому ненужен спомен от вековете на безсмислената разточителност. Ако някаква апаратура вършеше работата си, никой не помисляше да я сменя само заради промените в стила. Подмяната ставаше неизбежна едва когато нещо се повредеше или станеше възможно да се внесат съществени нововъведения, свързани с подобряване на използването. Домашната комуникационна конзола — или както съкратено я наричаха комзолата — беше достигнала своя технологичен връх още в началото на двайсет и първи век и Дънкан бе готов да се обзаложи, че на Земята биха могли да се намерят устройства, работили без прекъсване повече от двеста години.

Което, от друга страна, представляваше по-малко от една десета от историята на този свят. За пръв път в живота си Дънкан почувства потискащ комплекс за малоценност. Досега не му бе хрумвало, че земяните може да погледнат на него като на варварин, дошъл от света на мрака...

[1] Гаф, грешка пред общество чрез думи или поведение (фр.) — Б.пр. ↑

[2] От centenary (англ.) — стогодишнина — Б.пр. ↑

ГЛАВА 18

ПОСОЛСТВОТО

Дънкан бе получил своя „Минисек“ като подарък за пътуването от Колин и още не бе овладял напълно всичките възможности на миниатюрното устройство. Старият му секретар бе вършил работата си безукорно и той се бе разделил с нежелание с него, но боята му се бе олющила, а корпусът носеше следи от удари, така че нямаше никакво съмнение — за Земята той имаше нужда от нещо по-модерно.

„Сек“-ът имаше стандартен размер, независимо от модела, и се побираше върху една нормална човешка длан. На пръв поглед устройството не се различаваше много от малките електронни калкулатори, получили широко разпространение в края на двайсети век, но, за разлика от тях, беше многофункционално и Дънкан дори не искаше да мисли как би изглеждал животът му без него.

Поради размера на човешките пръсти, бутоните върху корпуса му бяха не повече от бутоните върху едновременните калкулатори — петдесет малки цилиндърчета. Но всеки от тях предлагаше практически неограничен брой функции в зависимост от режима на работа. За удобство символът върху всеки бутон се променяше с превключването от режим в режим. Така например в режим на цифрено-буквена клавиатура върху двайсет и шест от бутоните се появяваха двайсет и шестте букви на азбуката, а други десет служеха за въвеждане на цифрите от 0 до 9. В режим „Математика“ буквите изчезваха, за да бъдат сменени със знаци и символи за всички стандартни математически функции.

Друг режим на работа бе „Речник“: „сек“-ът съхраняваше над сто хиляди думи, чиито определения можеха да бъдат извеждани с по два-три реда на малкия екран и прелиствани страница по страница, ако се налагаше. „Часовник“ и „Календар“ също използваша екрана за извеждане на информацията, но когато станеше необходимо да се преглеждат по-големи информационни масиви, бе препоръчително свързването на малкия „сек“ към много по-големия екран на комзолата. Това се осъществяваше чрез оптичния интерфейс на

устройството — приемник/предавател, комбинирани в миниатюрен елемент, работещ в областта на ултравиолетовата светлина. Достатъчно беше само да се доближи „сек“-ът до съответния елемент на комзолата и двете устройства започваха да обменят информация със скорост мегабитове в секунда. Това създаваше възможност при препълване на собствената памет на „сека“-а нейното съдържание да бъде разтоварено във външно запомнящо устройство за постоянно съхранение и обратно — беше възможно да се заредят данни за работа по специален проект.

Дънкан го използваше във възможно най-простата му функция — тази на гласозаписващо устройство, което беше истинско оскърбление за апарат с толкова разнообразни възможности. Но в случая ставаше дума и за още нещо, при това от съществено значение — необходимостта да се запази записаната информация в тайна.

Най-простият възможен ключ би бил дума, която никога не би произнесъл. Но още по-добре щеше да е, ако използваше дума, която дори не съществува, а следователно не би могла случайно да разблокира паметта на неговия „сек“.

И изведнъж той се сети. Имаше едно име, което никога не би могъл да забрави... и ако я въведеше с грешка...

Той внимателно въведе „КАЛИНТИ“, последвана от серия инструкции за конфигуриране на паметта. След това извади малкия микрофон, закрепил го на ризата си, произнесе няколко изречения за проверка и се убеди, че машинката наистина ги възпроизвежда само след получаване на необходимата парола.

Никога досега Дънкан не бе водил дневник, но бе решил да го прави от момента на кацането си на Земята. Само след няколко седмици щеше да се е запознал с повече хора и да е посетил повече места, отколкото през целия си живот досега, а и със сигурност щеше да е изживял неща, които едва ли щяха да се повторят след завръщането му на Титан. Искаше да запомни всичко и знаеше, че тези спомени ще изиграят огромна роля в живота му в бъдеще. Опитваше се да си представи колко пъти ще пуска на старини тези думи от своята младост...

— „Дванадесети юни 2276 година. Все още се адаптирам към земната гравитация и ми се струва, че никога няма да свикна с нея. Но вече мога да стоя прав по цял час без почивка и без големи болки.

Вчера видях един човек да скача. Не повярвах на очите си... Джордж, който мисли за всичко, ми намери масажист. Не съм сигурен, че това може да ми помогне, но ми беше много интересно.“

Дънкан прекъсна записа и се замисли над последните си думи, които определено не бяха способни да изразят нищо. Подобен лукс беше рядкост на Титан, а и досега не го бяха масажирани. Бърни Патрас, симпатичният и лишен от всякакви задръжки младеж, който го бе посетил, бе демонстрирал забележително (и в не по-малка степен удивително) познаване на психологията и бе дал на Дънкан много безкрайно полезни съвети. Беше се специализирал по „обработка“ на гости от други планети и му бе дал универсално средство за борба с гравитационните му оплаквания: „Прекарвай по един час всеки ден във вана — поне първия месец. Не допускай програмата ти за деня да те лиши от това, без значение колко си зает. Ако чак толкова се налага, знай, че можеш да свършиш безкрайно много работа във ваната — да четеш, диктуваш и какво ли още не. За твое сведение самият ‘лунен’ посланик имаше навика да ръководи съвещания, потопен във водата до носа. Твърдеше, че така му било по-лесно да мисли...“

Дънкан обаче смяташе, че това би било определено недипломатичен спектакъл — уникален даже за този град.

— „Тук съм вече трети ден и за пръв път чувствам, че имам сили... желание... и възможност да подреда мислите си. Но отсега нататък, кълна се, ще го правя всеки ден... На първата сутрин след пристигането ми Джордж — така май го наричат всички тук — ме заведе в посолството, което се намира само на неколкостотин метра от хотела. Посланик Робърт Фаръл ми се извини, че не могъл да дойде на космодрума, и ми каза буквално: «Знаех, че ще си в добри ръце, защото Джордж е най-великият организатор на света.» След това Джордж ни остави насаме и имахме дълъг частен разговор... Запознах се с Боб Фаръл при последното му посещение на Титан преди три години и сега се оказва, че той ме е запомнил — или поне остави това впечатление у мен, което, мисля, е изкуство, задължително за всеки дипломат. Държа се много приятелски и с готовност да послужи, но останах с чувството, че ме «прислушва», без да ми казва всичко, което знае. Съзнавам, че положението, в което се намира, е крайно двусмислено, след като е земен жител, а трябва да представя нашите интереси. Един ден това може да доведе до затруднения, но изобщо не

знам какво може да се направи по този въпрос, след като никой от родените на Титан не би могъл да живее на Земята... За щастие няма никакви текущи проблеми, понеже преговорите за преподписване на Водородното споразумение са насрочени чак за през 80-а. Но аз имах предвид някои неща, така че му оставих материал за размисъл. Например: защо доставките за нас се бавят толкова, не може ли да се направи нещо, за да се оптимизират графици на полетите, какво провали програмата за обмен на студенти? И други въпроси от все същото важно за цялата галактика естество. Той обеща да ми организира срещи с всички лица, които биха могли да помогнат в изглаждането на тези малки проблеми, но аз се опитах да му намекна, че възнамерявам да остана повече време на Земята, за да мога да я разгледам. В крайна сметка, той не само е нашият човек във Вашингтон, но и представителят ни на Земята... Изненада се, когато разбра, че планирам да остана тук почти цяла година, но засега реших да не му споменавам за истинската причина — сигурен съм, че и така ще се досети бързо. Когато тактично се информира за средствата, с които разполагам, му обясних, че Организационният комитет много ми е помогнал и че в Световната банка още има пари по сметката на Маккензи, които съм решен да използвам. «Разбирам — отговори ми той. — Старият Малкълм вече е на сто и двацет, нали? Даже и на Земята предоставянето на колкото е възможно по-малко лични средства за обществени цели е много популярно занимание». После допълни не много окуражаващо, че всякакви лични сметки биха могли да бъдат прехвърлени по напълно законен начин на посолството, за да се облекчи неговата издръжка. Измънках, че това е много интересен момент, върху който ще трябва да си помисля... Обеща ми съдействие в подготовката на моята реч и това беше много мило от негова страна. Когато споделих, че все още работя над нея, той ми напомни, че е много важно да разполагам с окончателния ѝ вариант към края на юни, за да могат по-известните коментатори да се запознаят със съдържанието ѝ предварително. Иначе имало опасност да потъне незабелязана в потока слова, които несъмнено ще се изсипят на Четвърти юли. Това съображение е много важно, а аз не бях помислил по въпроса. Изведнъж се сетих нещо друго и го попитах: «А няма ли всички говорители да постъпят по същия начин?», на което той отговори: «Да, разбира се, но аз имам няколко много добри приятели в

медиите, а и към Титан по правило се проявява значителен интерес. В очите на другите вие все още сте пионери, усвояващи границите на Слънчевата система, и строители на една нова цивилизация в пустошта. Е, тук може и да няма чак толкова мераклии за строители, но ние обичаме да слушаме за тези неща». Вече разбирах, че ние двамата трябва да намерим начин да се разбираме по-добре, така че рискувах и уж на шега го запитах: «Значи е истина, че на Земята настъпва упадък?» Той ме погледна усмихнато и бързо отговори: «О, не... не може да се говори за никакъв упадък... Но не бих казал същото и за следващото поколение». Не знам дали това беше шега, не го познавам толкова добре, че да мога да преценя... Разговаряхме още близо десетина минути за общи приятели като фамилиите Хелмър, Уонг, Морган и Лий — о, той, изглежда, познава всеки по-важен човек на Титан. Накрая дори ме запита за баба Елън. Казах му, че тя си е все такава, каквато е била винаги, и той ме разбра прекрасно. После Джордж ме откара във фермата си — това беше първата ми възможност да видя открита местност извън града посред бял ден. Още не мога да дойда на себе си...“

ГЛАВА 19

„МАУНТ ВЪРНЪН“

— Не гледай на тази програма чак толкова сериозно — каза Джордж Вашингтон. — Все още я променят всеки ден. Но най-важните ти срещи — маркирал съм ти ги специално — ще си останат както са съгласувани. Особено тези за Четвърти юли.

Дънкан прелистваше тъничката брошурка, която му бяха връчили още с качването в лимузината на президента Бърнстейн. Беше натъпкана от корица до корица с адреси, приеми, балове, процесии и концерти. Изглежда, никой в столицата не възнамеряваше да спи през първите няколко дни на юли и Дънкан изпита съчувствие към нещастната Клеър Хансен.

Като жест на уважение, през тази юбилейна година тя беше президент не само на Съединените щати, но и на Земята. И съвсем естествено изобщо не се бе кандидатирила за нито един от тези два поста. Ако го бе направила — дори ако бе възникнало макар и само подозрение, че е способна на подобен гаф — щеше автоматично да бъде отхвърлена. От един век всички отговорни политически назначения на Тера се правеха чрез случаен избор на лицето от списък кандидати с квалификация, съответстваща на поста. Няколко хиляди години бяха необходими на човешката раса, за да бъде осъзнато, че има длъжности, на които никога не трябва да бъдат назначавани хора, кандидатстващи за тях, особено ако проявяват прекомерен ентузиазъм. По този повод един проникателен политически коментатор бе отбелязал: „Ние искаме президент, който да бъде откаран в Белия дом пищящ и съпротивляващ се, но след това да вложи в работата си всичко, на което е способен, така че да заслужи правото мандатът му да бъде съкратен за добро поведение“.

Дънкан остави програмата — щеше да има достатъчно възможности да я разгледа по-късно. Сега очите му трябваша за едно-единствено нещо — за първия поглед върху планетата Земя в ясен слънчев ден.

И точно в това беше първият му проблем: никога досега не се бе излагал на толкова ярка светлина. Макар да беше предупреден, той наистина бе смаян от жестоко ослепителното слънце, което тук светеше почти сто пъти по-ярко от слабата звездичка, озаряваща родния му свят. Колата безшумно се носеше из предградията на Вашингтон, а той постоянно нагласяше настройката на слънчевите си очила, търсейки поносимо ниво на яркостта.

Беше като новородено, отворило току-що очи, за да види света. Почти всеки предмет в зрителното му поле беше непознат или в най-добрия случай видян в някой филм, който беше гледал в процеса на подготовката си за това посещение. Новите впечатления бомбардираха съзнанието му така интензивно, че той беше съвсем объркан. Накрая реши, че е най-разумно да се съсредоточи само върху една категория предмети и да игнорира всички останали... макар те настойчиво да претендираха за вниманието му.

Например... дървета. Имаше милиони дървета, но той го бе очаквал. Оказа се обаче, че въображението му е било бедно да си представи това смазващо изобилие от форми, размери и цветове. На всичко отгоре му липсваха думи за тях — той осъзна със срам, че не би могъл да разпознае дори няколкото дръвчета в добре известния му Меридиан Парк на Титан. Тук обаче ставаше дума за цяла нова сложно организирана Вселена, елемент от ежедневието живот на по-голямата част на човечеството от самото начало на историята, а той не можеше да обели две смислени думи за нея и то поради обидната причина, че не притежаваше речник, за да изрази мислите си.

После... цветята. В началото Дънкан бе просто поразен от пъстрите парчета земя, които зърваше. Не че на Титан нямаше цветя, само че там това бяха изключително скъпи, изолирано растящи екземпляри, макар да имаше и някои, които можеха да се намерят в Парка на групи от по десетина. Тук обаче цветята бяха толкова безбройни, колкото и дърветата. И пак същият проблем — липсваха му наименованията. Този свят бе пълен с красоти, за които той не можеше да разговаря. Престоят му на Земята заплашваше да бъде провален от непредвидени трудности...

— Какво беше това? — внезапно извика той.

Вашингтон се извърна в седалката и откри с поглед единствения предмет, който само преди секунди се бе стрелнал през пътя.

— Мисля, катеричка. Из тези гори има много... и разбира се, голяма част свършват смазани на пътя. Това, уви, е проблем, който така и не може да бъде решен. — Той замълча и после тихо попита: — Ти не си виждал катеричка, нали?

Дънкан се засмя, но не му беше много весело.

— Досега не бях виждал никакво животно... с изключение на човека.

— На Титан няма ли поне зоопарк?

— Не. Спорим за това от години, но проблемите са много. А и трябва да призная, че повечето хора се страхуват нещо да не се обърка — нали помниш нашествието от плъхове по време на първата лунна колония? Но ако има нещо, което истински ни ужасява, това са насекомите. Сигурен съм, че когато някой открие муха, случайно промъкнала се през карантинната служба, ще избухне всеобща истерия. Ние живеем в уютна стерилна среда и искаме нещата да си останат такива.

— Хм — изсумтя Вашингтон. — В такъв случай ще ти е трудно да се адаптираш към нашия мръсен и пълен със зараза свят. А нямаш представа колко много хора тук напоследък се оплакват, че всичко е прекалено чисто и подредено. Това, разбира се, са глупости: в наши дни има много повече диви кътчета, отколкото биха могли да се намерят преди хиляда години.

Колата се бе изкачила по билото на хълма и за пръв път Дънкан можа да обхване с поглед цялата местност. Погледът му стигаше поне на двайсет километра и ефектът от цялото това открито пространство беше зашеметяващ. Всъщност той бе гледал и много по-обширни пейзажи на Титан, но там те по правило таяха смъртни опасности и когато се наложеше да върви през открита местност, беше задължително да се защити от враждебната околна среда с всички средства на модерната технология. Беше му почти невъзможно да повярва, че тук — от единия хоризонт до другия — няма нито едно място, където да не може да се изправи незащитен и да вдиша спокойно от атмосфера, която няма да му изгори веднага дробовете. Осъзнаването на този факт обаче не му даваше чувство на свобода — по-скоро му се завиваше свят.

Още по-лошо ставаше, като вдигнеш поглед към небето, толкова различно от навъсените ниски алени облаци на Титан. Беше прекосил

половината Слънчева система, но не бе предполагал, че ще се сблъска с такова усещане за пространство и разстояние, каквото изпитваше, когато вдигнеше очи към белите облаци, плуващи в една синя пропаст, която като че ли продължаваше до безкрая. Безполезно бе да се убеждава, че се намират само на десет километра височина — разстояние, което космическият кораб ще прелети за част от секундата. Дори звездните полета на Млечния път не предлагаха такъв поглед в безкрайността.

За пръв път, наистина за пръв, той обърна поглед към поля и гори, простиращи се във всички посоки под откритото небе, и осъзна необятността на планетата Земя, съотнесена към единствената мерна единица, която имаше значение — мащабите на отделния човешки индивид. И едва сега разбра онази загадъчна фраза, подхвърлена от Ричард Клайнман преди излитането му за Сатурн: „Космосът е малък — само планетите са големи“.

— Преди триста години — прекъсна размишленията му неговият домакин, без да скрива основателното си задоволство, — около осемдесет процента от този свят са били заети от къщи и магистрали. Сега това число е свалено до около десет процента и ще подчертая, че говоря за един от най-гъсто застроените райони на целия континент. Отне ни много време, но най-сетне разчистихме бъркотията, оставена ни в наследство от двайсетия век. Говоря за по-голямата част, защото някои неща запазихме както си бяха, за да ни напомнят. В Пенсилвания например има два стоманени града, които дори не сме докосвали — посещаването им е незабравимо изживяване, което никой не би пожелал да повтори... Един от основните проблеми, с които се сблъсквам, когато се налага да забавлявам гости от други светове като теб, е, че обяснявам надълго и нашироко неща, които те знаят прекрасно, но са прекалено вежливи, за да ме прекъснат. Преди две години например пътувахме с един статистик от Морето на спокойствието по същия този път и аз му изнесох блестяща лекция за демографските промени в района Вашингтон-Вирджиния през последните триста години. Останах с впечатлението, че ме е разбрал и то си беше така, но малко по-иначе. Защото ако се бях подготвил наистина както трябва — обикновено така постъпвам, но по някаква причина бях пропуснал да го направя в онзи случай, — щях да установя, че този човек е автор на монография по въпроса, цитирана от

всички. Когато замина, ми изпрати копие от труда си с чудесно посвещение.

Дънкан се запита каква ли бе „подготовката“ на Джордж за неговия случай. Нямахте съмнение, че е много старателна.

— Спокойно можеш да приемеш, че съм пълен невежа по всички тези въпроси. И все пак, трябва да призная, че едва сега осъзнавам колко важна е фюзърната технология не само за извънземните колонии, но и за самата Земя.

— Не съм специалист точно в тази област, но предполагам, че си прав. Когато установили, че е много по-евтино и по-просто да разтопиш в скалата своя дом под земята, отколкото да го построиш отгоре, и да го съоръжиш с екрани, през които се виждат гледки, пред които бледнеят всякакви прозорци, е, тогава повърхността загубила веднъж завинаги своето предишно очарование.

Голямата кола забави ход. Компютърният ѝ мозък несъмнено бе установил някъде напред наличието на отбивка от магистралата. И наистина, след малко завиха и отново се устремиха по тесен път, който рязко премина в едва забележима обрасла с трева пътека. Вашингтон пое волана само миг преди на пулта да светне предупредителният надпис „Изключване на автопилота“.

— Водя те във фермата по няколко причини — каза той. — Съвсем скоро животът и за двама ни силно ще се промени и не на последно място това ще е свързано с пристигането на нови гости. Това може би ще бъде последната ни възможност да прегледаме програмата ти на спокойствие. Освен това извънземните посетители могат бързо да научат много неща за Земята на място като това. Ще бъда обаче откровен — всъщност горд съм, че го притежавам, и обичам да се хваля с него.

Приближаваха се към висока каменна стена, която отиваше на стотици метри в двете посоки. Дънкан се опита да прецени какво ли количество труд е било вложено навремето в нея, ако приемеше, че всички тези странно оформени каменни блокове са били подреджани на ръка... че как иначе би могло да бъде? Сметката излезе толкова фантастична, че той не повярва.

Ами тази огромна врата не беше ли направена от... истинско дърво. Да, не беше боядисана и текстурата на материала се виждаше

прекрасно. Тя автоматично се отвори, колата мина през нея, Дънкан прочете надписа и изненадан се обърна към професора:

— Но аз мислех...

Джордж Вашингтон видимо се притесни и призна:

— Не, това е моя шега — призна той. — Истинското имение Маунт Върнън^[1] е на петдесет километра източно оттук. Трябва на всяка цена да го видиш.

Пътят — вече посипан с добре уплътнен чакъл — пое право напред през шахматно поле от малки ниви. Някои бяха изорани и в една дори се виждаше работещ трактор, при това управляван от човек. На Дънкан му се стори, че се е върнал назад във времето.

— Между другото, познаваш ли някоя от тези култури? — обърна се към него професорът.

— Опасявам се, че не — призна Дънкан. — Но онова май е трева, нали така?

— Ами... чисто технически погледнато, всичко тук може да се нарече така. Тревата, така да се каже, включва зърнените култури: ечемик, ориз, пшеница, овес — тук отглеждаме всичко без ориз.

— Но защо... искам да кажа, има ли някаква друга причина освен чисто научния и археологически интерес? Каква е ефективността на това производство? Нали уж с тази система един квадратен километър изхранва един човек?

— Ако говорим за околностите на Сатурн, да — при това опасявам се, че твоята оценка е силно занижена. Но тук, ако трябва, тази малка ферма може без затруднение да издържа петдесет души, макар че храната им ще е малко еднообразна.

— Нямах представа... Боже мой, какво е *това*?

— Шегуваш се... не го ли позна?

— О, знам, че е кон. Но е толкова огромен!... Мислех...

— Е, не мога да те обвинявам, макар че ми е любопитно какво ще кажеш, когато видиш слон. Карл Велики е може би най-големият жив кон днес — той е от породата „першерон“ и тежи над един тон. Неговите деди са издържали рицари с пълно въоръжение. Искаш ли да се запознаеш с него?

И преди Дънкан да каже „Не, по-добре не“, вече бе късно. Вашингтон спря колата и гигантското създание бавно се приближи към тях.

До този момент лимузината бе останала затворена и те бяха пътували, наслаждавайки се на климатика. Но сега прозорците бавно се смъкнаха и всички миризми на първичната Земя удариха Дънкан право в носа.

Професор Вашингтон се пресегна през страхливо свития си гост и протегна отворена ръка, на чиято длан абсолютно мистериозно се бяха появили две бучки захар. Нежно като целувка на девица устните подушиха дланта и подаръкът изчезна, сякаш бе вдишан. Спокойното око, което от това разстояние изглеждаше огромно като юмрук, погледна право в Дънкан, който нервно се разсмя, а привидението бавно се отдалечи.

— Кое беше смешното? — поинтересува се Вашингтон.

— Ами, постави се на мое място. Току-що се сблъсках с първото си извънземно чудовище. И слава Богу, че беше приятелски настроено.

[1] Така се е наричал домът на Джордж Вашингтон в щата Вирджиния, на 25 километра южно от Вашингтон, построен през 1743 г. от брат му Лорънс и наречен в чест на адмирал Едуард Върнън, под чието командване Лорънс служил в английската флота — Б.пр. ↑

ГЛАВА 20

ВКУСЪТ НА МЕДА

— Надявам се, че си спал добре — каза Джордж Вашингтон, когато излязоха да се поразходят на другата сутрин. Денят беше слънчев — прекрасен летен ден.

— Съвсем прилично, благодаря — отговори Дънкан, потискайки прозявката си. Искаше му се това да бе истината.

Всъщност спа почти толкова лошо, колкото първата нощ на „Сириус“. С тази разлика, че там звуците бяха с механичен произход, докато тук ги издаваха... различни живи *същества*.

Беше оставил прозореца си отворен и това бе голямата му грешка, но кой би могъл да предположи? „През този сезон не изпитваме нужда от климатици — му бе обяснил Джордж. — Кое е чудесно, защото и без това нямаме. Регентите не се зарадваха и на идеята да има електрическо осветление в къща на четиристотин години. Както и да е — стане ли ти студено, ето ти допълнителни одеяла. Примитивно е, съгласен съм, но затова пък върши работа.“

На Дънкан не му беше станало студено — нощта се бе оказала приятно мека. И в допълнение на това, запълнена с какво ли не.

Чуваха се например далечни тупкания, за които накрая реши, че може да се дължат на преместващия някъде из нивите своите хиляда килограма мускули Карл Велики. Под прозореца му се разнасяха странни цвъркания, съпроводени от непонятно шумолене, а веднъж се разнесе и тънък писък, прекъснат по средата, който би могъл да бъде само на някакъв дребен гризач, намерил неочаквано края си.

Накрая, изглежда, все пак се бе унесъл... колкото да бъде събуден доста безцеремонно от възможно най-неприятното изживяване, което може да се случи някому в абсолютната тъмнина на непознатата спалня. *Нещо* се движеше из стаята.

Правеше го почти безшумно, но с изумителна скорост. Чуваше се само шепотът от пърхане във въздуха и съвсем нарядко едва доловимо писукане, толкова високо — почти в обхвата на ултразвука, — че Дънкан се запита дали не си внушава. Няколко минути по-късно с

нежелание осъзна, че не му се присънва. Едно бе ясно — каквото и да бе нещото, то определено летеше. Но какво създание можеше да се движи с такава скорост в пълна тъмнина, не просто без да се блъска, а дори без да докосва предметите и мебелите в стаята?

Докато обмисляше този проблем, Дънкан направи онова, което би сторил всеки разумен човек на негово място. Зави се през глава и не след дълго установи, че летящото създание — този шепнещ фантом — след няколко пронизителни изцвърквания излетя навън в нощта. Възстановил душевното си равновесие, Дънкан скочи от кревата и мигновено затвори прозореца. Трябваше му цял часа, за да се успокои.

Когато се съмна, под ярката утринна светлина нощните му страхове изглеждаха глупави, каквито сигурно бяха, и той реши да не задава на Вашингтон никакви въпроси за евентуалния си нощен посетител, който сигурно беше някаква нощна птица или едро насекомо. Общозвестно бе, че на Земята вече няма опасни животни, освен в добре охраняваните резервати.

Но въпреки тази успокоителна мисъл създанията, с които Джордж бе решил да го запознае, изглеждаха доста застрашителни. Още повече, че за разлика от Карл Велики, те разполагаха с дадено им от природата оръжие.

— Предполагам — с известно съмнение в гласа започна Вашингтон, — че можеш да ги разпознаеш?

— Естествено... аз все пак имам известни познания по земна зоология. Ако има по един крак в четирите ъгъла, но има също и *рога*, значи не е кон, а крава.

— Не бих оценил този ти отговор с отличен. Не всички крави имат рога. А понеже стана дума за това, ще спомена, че е имало и рогати коне. Които изчезнали, когато изчезнали и девиците, които единствени можели да ги яздят.

Докато Дънкан се чудеше дали това е шега, вниманието му беше рязко отклонено — нещо невероятно летеше право срещу него.

Беше малко — размахът на крилете му не надвишаваше десетина сантиметра — и се движеше по зигзагообразна линия, като често изглеждаше сякаш се готви да кацне на нисък храст или на тревата, но всеки път се разколебаваше в последния момент. Подобно на летящ брилянт, то бе оцветено във всички цветове на дъгата и красотата му

буквално го порази. Но едновременно с обхваналото го възхищение той се питаше каква цел стои зад подобна бликаща красота.

— Какво е това? — шепнешком попита той спътника си, докато летящото създание безцелно пърхаше на метър-два над тревата.

— Пеперуда.

Но Дънкан не го чу. Многоцветното насекомо, реещо се с такава лекота из въздуха, го накара да забрави за жестокото гравитационно поле, чийто пленник бе станал. Той понечи да се затича към него... с неизбежния и предвидим резултат.

За щастие падна на меката трева.

След половин час, чувствайки се отлично, макар и малко глупаво, Дънкан седеше в стария фермерски дом, поставил бинтования си глезен на ниско столче, докато госпожа Вашингтон и двете ѝ млади дъщери приготвяха обяда. Две яки момчета, работници във фермата, от които лъхаше характерната миризма, долавяща се и около Карл Велики, го бяха пренесли с откровено пренебрежение към теглото му в къщата, така както някога сигурно са били пренасяни ранените воители от бойното поле.

Сигурно е странно, мислеше си Дънкан, да живееш в подобен музей, та макар и само като хоби през свободното време. Той например непрестанно би се страхувал да не повреди някой безценен артефакт като например онзи чекрък, който му бе демонстрирала госпожа Вашингтон. В същото време добре съзнаваше, че цялата тази дейност съвсем не е лишена от смисъл. От една страна, това сигурно бе най-добрият начин да се разбере миналото, а от друга — несъмнено на Земята имаше много хора, които намираха този живот за привлекателен. Имаше например двайсетина работници във фермата, които бяха тук постоянно — както през лятото, така и през зимата. Той се затрудняваше да си ги представи в каквато и да било друга роля — дори след като старателно се измиеха.

Кухнята обаче бе безукорно чиста и от нея се разнасяха неопикуемо вкусни миризми. Дънкан можеше да разпознае само някои от тях, но в една бе абсолютно сигурен, макар носът му да я вдъхваше за пръв път — това беше ароматът на топъл, току-що изпечен хляб, от който устата се изпълваше със слюнка.

Няма страшно, уверяваше той все още деликатния си стомах. Налагаше се да забрави за факта, че всичко на масата е израсло от почва, обработена с естествен тор, вместо да бъде синтезирано от хубави химикали в чиста фабрика. Нали именно така бе живяла цялата човешка раса в продължение на почти цялата си история и само през последните няколко „секунди“ от нея — съпоставено към хилядите изтекли години — се бе появила алтернатива.

За един кратък миг се изплаши, че може да му сервират истинско месо, но Вашингтон разсея съмненията му. Оказа се, че такова все още можело да се намери и че засега не съществувал закон против използването му въпреки многобройните опити да се прокара. Онези, които се противопоставяли на забраната, изтъквали, че опитите да се наложат морални норми чрез законодателство винаги са изигравали отрицателна роля и че ако месото бъде забранено, всички ще го искат, та макар и от него да им става лошо. А и дори яденето му да бъде обявено за перверзия, тя поне е напълно безобидна... Не било съвсем така, контрирали привържениците на забраната — този навик определено нанасял непоправими поражения на безброй беззащитни животни, да не говорим, че така се възраждала отвратителната професия на касапин. Дебатите продължавали все в този дух, без никаква надежда за скорошно сближаване на гледните точки.

Уверил се, че макар обядът да крие някои тайни, те поне не са ужасни, Дънкан се отпусна с желание да си достави максимално удоволствие. Общо взето успя, опитвайки смело от всичко, отказвайки се от една трета от блюдата след първата хапка, примирявайки се с втората трета и наслаждавайки се на всичко останало. Оказа се, че няма нищо, което да го отврати, макар да имаше няколко сложни ястия, чийто вкус му се стори прекомерно странен. Сиренето, например — то беше една от абсолютните новости. Имаше шест вида и той опита всичките. Замисли се и реши, че ако се постарее, два от тях може и да му харесат. Но пък от собствен опит знаеше, колко трудно е да бъдат убедени титанските химици да препрограмират синтезаторите на храна.

Някои продукти му бяха познати — оказа се, че картофите и доматиите имат еднакъв вкус из цялата Слънчева система. Вече ги беше срещал под формата на луксозна продукция на хидропонните ферми,

макар че досега му бе трудно да ги включи в списъка на любимите си зеленчуци при цена няколко солара на килограм.

Основното блюдо беше... хм, интересно. Наричаха го „Пай с пържола и бъбреци“^[1] и може би неудачно измисленото му име предварително го настрои срещу него. Знаеше отлично, че съдържанието му се основава на соя с високо съдържание на протеини — Вашингтон бе казал, че това е единственото блюдо на масата, което не е продукт на фермата, главно поради прекалено сложната технология.

Десертът не беше проблем — богат асортимент плодове, повечето от които Дънкан не познаваше дори и по име. Някои бяха тръпчиви, други бяха доста приятни на вкус, а и нещо му подсказваше, че всички са напълно безопасни за консумация. Ягодите много му харесаха, макар да отказа предлаганата към тях сметана, след като установи — след няколко внимателно и тактично зададени въпроса — как точно се произвежда тя.

Беше се натъпкал до гуша, когато госпожа Вашингтон извади последната изненада — малка кутийка, в която имаше парче пчелна пита. Още от малък Дънкан знаеше, че структурата на пчелната пита има общо с някои леки строителни конструкции, но му бе необходимо известно време, за да направи умственото салто, което му помогна да разбере, че вижда пред себе си истинския продукт, създаден от земни насекоми.

— Решихме да гледаме пчели — обясни професорът. — Невероятно интересни създания, но още не сме сигурни, че си струват главоболията. Мисля, че медът ще ти хареса — опитай го със зальк топъл хляб.

Наблюдаваха го с безпокойство, докато мажеше кехлибарената течност, която му приличаше на машинно масло. Той се надяваше, че вкусът ѝ ще е по-добър, но вече беше готов да очаква почти всичко.

Настъпи дълга пауза. След това той отхапа нова хапка... след нея трета.

— Е? — не издържа Джордж.

— Това е... просто... чудесно! Най-великолепното нещо, което съм вкушал.

— Радвам се — въздъхна госпожа Вашингтон. — Джордж, моля те, погрижи се да изпратят господин Маккензи в хотела.

Господин Маккензи безкрайно бавно продължаваше да вкухва от хляба с меда. Лицето му бе унесено и радостните домакини отдаваха това на изживяваното гастрономичеко удоволствие. Разбира се, изобщо не можеха да се досетят за истинската причина.

Никога досега Дънкан не бе проявявал особен интерес към храната и не бе правил никакво усилие да се добере до редките кулинарни новости, неизвестно как намиращи път до Титан. Няколкото пъти, когато едва ли не насила го бяха принуждавали да ги опита, той не бе изпитал никакво удоволствие. А мисълта за набедения за деликатес хайвер и досега бе способна да извика гримаса на отвращение върху лицето му. Така че той беше абсолютно сигурен, че никога през живота си не е вкусвал мед.

Но въпреки това го позна веднага, което беше само половината от загадката. Също като име, което ти е на езика, но се изплъзва на всякакви опити да бъде изречено, споменът за една по-раншна среща с меда блуждаеше малко под прага на съзнанието му. Да, той бе опитвал мед преди много време... но къде и кога се бе случвало това? За миг съвсем сериозно му мина мисълта за прераждане — „Ти, Дънкан Маккензи, сигурно си бил пчелар в предишния си живот на Земята...“

А може би се заблуждаваше, че този вкус му е познат, и странната асоциация в мозъка му се дължеше на някакво „късо“ между нервните пътища. Както и да е, това едва ли имаше някакво значение.

Но нещо дълбоко в него му казваше, че този факт е изключително важен.

[1] Steak and kidney pie (англ.) — със заливка като за мусака — Б.пр. ↑

ГЛАВА 21

КАЛИНДИ

Бяха доставили пратката в стаята му, докато той беше на лекции. Малък, старателно опакован цилиндър. Нямахме ни най-малка представа какво може да съдържа.

Подхвърли го няколко пъти, опитвайки се да определи тежестта му, и установи, че е доста тежък, но недостатъчно, за да съдържа метал. Почука по него с пръст, и чу само глух, неопределен звук.

Накрая изостави всякакви опити да се досети и разкъса опаковката.

„Ферма «Маунт Върнън»

Скъпи Дънкан,

Съжалявам за закъснението, но тук имаме малък инцидент. Една нощ Карл Велики се опита да мине през пчелните кошери. За щастие — или обратно, в зависимост от гледната точка, — нашите пчели не могат да жият. Обаче производството ни сериозно пострада.

Ние с Клара помним реакцията ти и решихме, че този сувенир от гостуването ти при нас сигурно ще ти допадне.

С най-добри пожелания,

Джордж.“

Колко мило от тяхна страна! Когато най-сетне се справи с опаковката, той откри под нея прозрачен пластмасов буркан, пълен с гъста златиста течност. Капачката беше с ключалка, която го затрудни в началото, докато открие, че трябва да я натисне надолу.

Ароматът беше изумителен... и за пореден път той изпита усещането, че вече го познава отнякъде. Също като дете, той не издържа на изкушението да топне пръст и да го оближе.

В мозъка му определено се бе задействала със закъснение някаква верига: дълбоко в съзнанието му най-примитивното, но и най-

силното от всички чувства отваряше врати, останали затръшнати години наред.

Тялото му си бе спомнило преди съзнанието. Той удовлетворено се отпусна в креслото, оставяйки се на волята на постепенно обхващащата го чисто животинска страст... и тогава споменът изплува.

Вкусът на меда му напомняше за Калинди...

Рано или късно той, разбира се, щеше да се свърже с нея. Трябваше му време да свикне, да се пренастрои и да се почувства на Земята като у дома си, доколкото това беше възможно. Така си казваше, но това не бе единствената причина.

Някаква логически мислеща страна на мозъка му отказваше да го остави доброволно да бъде въвлечен отново в онзи водовъртеж, който едва не го бе погълнал, когато беше момче. Но винаги щом е намесено и сърцето, логиката трябва да отстъпи. Единственото, което ѝ остава, е някога да каже: „Предупреждавах те!“ Но тогава обикновено вече е много късно.

Той беше опознал тялото на Калинди, но тогава бе прекалено малък, за да опита и от любовта ѝ. Сега обаче беше мъж и Карл вече не можеше да стори нищо, за да му попречи.

Първата задача бе да открие Калинди. Установи, че е малко разочарован, задето тя не го бе потърсила, понеже новината за пристигането му бе широко разгласена. Дали не бе безразлична... или може би изпитваше някакво притеснение? Налагаше се да рискува.

Застана пред конзолата, докосна мястото за включване и екранът оживя. Той седеше пред магическа кутия, надминаваща всички мечти на поетите и откриваща тайните на далечни земи и морета. През този отворен прозорец до него щеше да стигне всичко, което човекът бе научил за Вселената, всеки предмет на изкуството, спасен от неумолимото Време. Скъпоценностите на музеи и библиотеки щяха да се изсипят като от рог на изобилието през този екран и милионите други навсякъде по Земята. Дори най-безчувственият човек би се развълнувал от мисълта, че може да седи пред тази комзола в продължение не на един, а на хиляди човешки живота, и само да се докосне до огромното познание, записано и тройно подсигурено на

възможно най-обезопасените места в дълбоки пещери, охранявано по-зорко от всичкото злато на света. Имаше известна ирония във факта, че две от тези хранилища на знанието навремето са били командни пунктове за изстрелване на ядрени ракети.

Но в момента Дънкан не мислеше за това безценно наследство на човечеството — беше си поставил много по-скромна задача. Пръстите му въведоха *INFO* и на екрана мигновено се изписа:

МОЛЯ ВЪВЕДЕТЕ КАТЕГОРИЯ:

01. Общо
02. Наука
03. История
04. Изкуство
05. Забавления
06. География
07. Раздел „Земя“
08. Раздел „Луна“
09. Раздел „Планети“

и така нататък, повече от трийсет теми.

Той въведе 07 и си спомни първия си сблъсък със системата на земните комзоли. Категориите бяха почти като тези на Титан, но клавишът АКТИВИРАНЕ се намираше отляво на клавиатурата и заради необичайното му разположение той забрави да го натисне. Поради тази причина цели пет секунди не стана нищо, после на екрана се появи едно красиво момиче и с глас, който Дънкан бе готов да слуша цял живот, каза:

— Изглежда, имате проблем. Дали не забравихте да натиснете АКТИВИРАНЕ?

Той не помръдна, докато образът и не избледня на екрана, оставяйки в съзнанието му спомен за усмивка, за която му липсваше подходящо сравнение. Макар съзнателно да повтори грешката си пет пъти поред, тя не се появи повече — всеки път беше друго момиче. „Я стига — каза си той. — Те и без това сигурно са умрели преди години.“

Когато най-сетне се появи основният екран на раздел „Земя“, от него бе поискано да въведе „фамилно име“, „Собствено име“, „Личен номер“ и „Последен известен адрес“, което на свой ред включваше:

„Регион“, „Страна“, „Провинция“, „Пощенски код“. Но точно това беше проблемът му — той не бе получавал никаква поща от Калинди вече пет години, а и никога не бе знаел какъв е личният ѝ номер. Беше му трудно дори да си спомни фамилното ѝ име и ако то бе Смит, Уонг или Ли, задачата сигурно щеше да бъде безнадеждна.

Накрая набра името ЕЛЕРМАН, КАТРИН ЛИНДЕН, а в останалите полета чистосърдечно си призна невежеството с няколко „Неизвестно“. Комзолата мигновено изстреля нов въпрос: „Каква информация искате?“, а Дънкан отговори: „Адрес и код за видеовръзка“.

Ами ако Калинди си бе сменила името? Това не беше много вероятно, тя не изглеждаше от онези жени, които биха се оставили да бъдат доминирани от някакъв мъж, който и да е той, дори ако бе стигнала дотам, че да влезе в дългосрочна връзка с такъв. Дънкан бе по-скоро склонен да повярва, че въпросният мъж си е сменил името, отколкото обратното.

Тези мисли едва бяха успели да се оформят в съзнанието му, когато за негова огромна изненада екранът отговори:

ЕЛЕРМАН, КАТРИН ЛИНДЕН

СЕВЕРЕН АТЛАН

НЮ ЙОРК

НЮ ЙОРК

Личен номер: 373:496:000:000

Видео: 99:373:496:000:000

Скоростта, с която системата бе открила Калинди, бе толкова смайваща, че изминаха няколко секунди преди съзнанието на Дънкан да регистрира два още по-изненадващи факта.

Първият бе, че Калинди е успяла да се сдобие с доста рядък — едно на милион в буквалния смисъл на думата — личен идентификационен номер, завършващ на шест нули, а вторият — че неизвестно как бе съумяла да си издейства неговото включване в кода за избиране на видеотелефона си. Дънкан просто не искаше да повярва. Карл веднъж се бе опитал да постигне същото, но дори и той не бе успял. Дънкан познаваше невероятната убедителност на

Калинди, но едва сега осъзна в каква степен е подценявал тази ѝ способност.

Значи тя се намираще тук — не само на тази планета, но и на този континент... на някакви си петстотин километра. Достатъчно бе само да набере номера ѝ и пак щеше да погледне в онези очи, които толкова често му се бяха усмихвали от стереоснимката.

Знаеше, че ще го направи — изключено бе да се откаже. Но изпитваше странно колебание, наслаждавайки се на сладостния момент на очакване, и едновременно с това се питаше какво ще ѝ каже. Още не беше решил, когато пръстите му някак сами набраха четиринайсетте цифри, отварящи пътеката към миналото.

Когато образът ѝ се появи на екрана, Дънкан осъзна, че никога не би я познал, ако се бяха срещнали на улицата — беше забравил какво могат да сторят годините живот под въздействието на земната сила на тежестта. Остана загледан в нея няколко дълги секунди, неспособен да отрони и дума. Накрая тя малко нетърпеливо наруши мълчанието:

— Е? Какво има?

Дънкан установи, че преди да отговори, трябва да си поеме дълбоко дъх.

— Калинди — каза накрая той, — не ме ли помниш?

Изражението в неповторимите ѝ очи едва доловимо се промени. Устните ѝ потрепнаха в лека предпазлива усмивка. „Бъди разумен — каза си Дънкан, — как е възможно да те познае след петнайсет години! С колко ли хиляди хора се е запознала през тези години в този пренаселен свят, където никога няма спокойствие? (И колко ли любовници е имала след Карл?)“

Но тя, върна на себе си, го изненада.

— Разбира се, Дънкан. Радвам се да те видя. Знаех, че си на Земята, и се питах кога ли ще ми се обадиш.

Той се притесни, макар да подозираше, че точно такава бе намерението ѝ.

— Съжалявам — извини се той. — Бях невероятно зает. С церемонията по честването, нали се досещаш?

Продължаваше да се взира в образа на екрана и все повече и повече познати черти изникваха в лицето на непознатата, която го гледаше оттам. Годините не бяха оставили толкова дълбок отпечатък, както му се бе сторило в първия момент — непознатото имаше най-

вече изкуствен произход. Тя бе променила цвета на косата си, която сега не беше черна, а кестенява и напръскана със златни точки. Овалът на лицето ѝ обаче си беше все същият, а матовата ѝ кожа с цвят на слонова кост бе все така идеална. Колкото повече я гледаше, толкова повече избледняваше споменът за лицето от стереоснимката и толкова повече той се убеждаваше, че точно това е истинската Калинди — върно, по-зряла, но и много по-съблазнителна.

Едва сега видя, че тя седи в някакъв доста оживен офис, ако се съдеше по неясните силуети, минаващи зад и покрай нея. Подаваха ѝ някакви документи. Кой знае защо, досега не си бе представял Калинди като висш администратор, но беше сигурен, че стига да пожелае, тя би могла да пожъне голям успех и в тази роля. Беше повече от очевидно, че моментът не е подходящ за сърдечни излияния и най-доброто, на което можеше да се надява, бе да разчита на среща колкото се може по-скоро.

Беше дошъл тук чак от Сатурн и едва ли щеше да е проблем да прекоси и петстотинте километра, разделящи Вашингтон от Ню Йорк. Но, изглежда, имаше някакви затруднения и му се стори, че долавя у Калинди странно колебание, дори неохота да се видят. Тя направи справка с графика на заетостта си, който явно бе претоварен, предложи му няколко дати и не скри облекчението си, когато Дънкан със съжаление установи, че те съвпадат със собствените му вече насрочени срещи.

Беше се обезсърчил, когато тя неочаквано възкликна:

— Почакай малко... свободен ли си следващия петък?

— Мисля, че да... да, мога да се освободя. — Беше след цяла седмица и не знаеше как ще изтърпи дотогава.

— Прекрасно! — Лицето ѝ разцъфна в палава усмивка и за миг отново го погледна старата Калинди. — Много е подходящо... Не знам дали бих могла да го организирам нарочно, дори да бях поискала.

— Какво да организираш? — недоумяващо попита Дънкан.

— Свържи се с Ван Хаят на този номер — те живеят в покрайнините на Вашингтон — и направи *точно* каквото ти кажат. Кажим им, че „Енигма“ иска от тях да те вземат като мой личен гост. Те са чудесни хора и съм сигурна, че ще ти харесат. Сега трябва да прекъсна... ще се видим следващата седмица. — Тя замълча за момент, после добави: — Трябва да те предупредя: ще бъда толкова заета, че

едва ли ще разполагаме с много време дори тогава. Но едно мога да ти обеща — ще ти хареса.

Дънкан я изглежда със съмнение. Въпреки уверенията ѝ той определено беше разочарован. На всичко отгоре никак не обичаше да бъде замесван в нещо, над което няма контрол. Маккензи организираха другите хора — за тяхно добро, разбира се, дори в случаите, когато жертвата не беше съвсем съгласна. Това обръщане на стандартната процедура не му беше по вкуса.

— Ще дойда — каза накрая той, скачайки в неизвестността. — Но поне ми кажи за какво става дума.

Калинди обаче го погледна с онова упорито изражение, което му бе толкова добре познато.

— Не — непоколебимо отговори тя. — Ще наруша мотото на моята организация, а дори нейният вицепрезидент няма право на това.

— Каква организация?

— О? — удиви се тя, а после доволно се усмихна. — Мислех, че „Енигма Асошиейтс“ е добре известна, но твоето неведение прави нещата още по-забавни. Е, всеки жител на Земята ще ти каже нашия девиз... — Тя замълча за момент, за да вземе документите, подавани ѝ от някакъв забързан помощник. — Довиждане, Дънкан... трябва да бързам. Ще се видим.

— Девизът ви! — почти извика той.

Но тя само го дари с въздушна целувка.

— Попитай Ван Хаят. Обичам те.

И екранът изгасна.

Дънкан не се свърза с въпросните Ван Хаят, а изчака няколко минути, позвъни на своя домакин и съветник по всички въпроси и попита.

— Джордж, чувал ли си за компания „Енигма Асошиейтс“?

— Да, разбира се. Какво те интересува?

— Техният девиз.

— „Ние изумяваме.“

— Моля?

Вашингтон повтори фразата бавно и отчетливо.

— Хм... добре тогава, аз вече съм изумен. Какво означава това?

— Може да се каже, че това са хора, които доставят възможно най-изтънчени развлечения, при това работят на индивидуална основа.

Човек се обръща към тях, когато му доскучае и търси някакво разнообразие. Те разчитат основно на елемента изненада. Но как научи за тях? Надявам се, че на *теб* поне не ти е доскучало!

Дънкан се засмя.

— Не, наистина нямах време за подобен лукс. Но се свързах с една стара позната, която, както изглежда, е вицепрезидент на организацията, и тя ме покани да се присъединя към някаква група следващия петък. Ти какво би ме посъветвал?

— Каквото и да е мероприятието, на което те е поканила, гарантирам, че ще е напълно безопасно. Имаш чудесни шансове за оцеляване.

— Благодаря ти — каза Дънкан. — Това исках да знам.

Когато малко по-късно се представи на семейство Ван Хаят, те можаха да му кажат повече подробности. Оказаха се симпатична, но доста аристократична възрастна двойка, което само по себе си беше успокояващо.

— Нашите инструкции — обясни Бил Ван Хаят — са да отидем на среща на Хъдсън Ривър и да сме облечени в стари дрехи. В писмото се споменава още, че, ако е нужно, ще ни бъдат осигурени каски. Питам се за какво, по дяволите, може да ни послужат тия каски?

Дънкан направи необходимото за срещата с Ван Хаят край реката следващия петък, след което се отпусна в креслото и се запита дали е постъпил както трябва.

Измина известно време, преди да се сети за един доста странен пропуск от страна на Калинди — нещо, което едновременно го изненада и натъжи. Тя така и не го бе попитала за Карл.

ГЛАВА 22

ПРИЗРАКЪТ ОТ ГРАНД БЕНКС

Брегът на реката беше осеян с множество вили, кафенета и магазини. Имаше и малки пристани, с най-различни съдове за увеселителни плавания. Макар морският транспорт практически да не съществуваше вече от два века, водата все още очароваше по необясним начин голяма част от човешката раса. Дори в този момент един ярко оцветен кораб, съоръжен не с винт, а с гребни колела, с увиснали по бордовете гирлянди от пасажери, плаваше покрай крайбрежието на Ню Джърси. Дънкан за миг се зачуди дали е истинска антика, или съвременна реконструкция.

В компанията на семейство Ван Хаят той се отправи към огромен полупрозрачен, разрязан по дължината на оста си цилиндър, опънал се на повече от триста метра върху плажната ивица. Конструкцията му изглеждаше лека, временна и някак съобразена — по мащаб и външен вид — с елегантността и добрия вкус във всичко останало наоколо.

Заедно с още хора, които очевидно също бяха част от групата на „Енигма“, те влязоха в малка пристройка, която много приличаше на въздушен шлюз и създаваше впечатлението, че им предстои излизане в открития космос. Всъщност тя наистина се оказа своеобразен въздушен шлюз, понеже в нея имаше най-разнообразно защитно облекло, анораци, гумени ботуши и... естествено каските, които бяха разпалили въображението на Бил Ван Хаят. Никой не смееше да говори високо и всички поглеждаха с плаха усмивка промяната във външния вид на съседите си. Не след дълго групата премина през вътрешния шлюз.

Дънкан бе очаквал да види кораб. Поне в това не бе изненадан. Но определено се стресна от размерите му — съоръжението почти изпълваше цялата огромна конструкция, издигната около него. Той знаеше, че към края на съществуването си петролните танкери са достигнали гигантски габарити, но досега не бе предполагал, че и пасажерските лайнери не са им отстъпвали. Защото, ако се съдеше по

множеството илюминатори и палуби, този кораб беше построен, за да транспортира хора.

Панорамната платформа, на която се озоваха, беше на едно ниво с главната палуба и малко по-напред от командния мостик. Отдясно Дънкан виждаше огромна, но прерязана мачта и съвсем истинска плетеница от кранове и други подежни съоръжения, вентилатори и люкове — чак до самия нос. Отляво и към скритата от погледите им кърма се простираше безкрайна стоманена стена, перфорирана от кръглите отвори на безброй илюминатори. Над тях се издигаха три грамадни комина, които почти докосваха тавана на хангара. Разположението им издаваше, че е имало и четвърти.

Този и много други признаци показваха, че плавателният съд е претърпял някакво крушение. Стъклата на илюминаторите бяха напукани, част от палубите изглеждаше просто откъсната, а когато погледна надолу, Дънкан видя грамадна метална кръпка, дълга поне стотина метра, точно под ватерлинията.

Едва в този момент всички елементи на мозайката се наместиха. Той си спомни онзи ден от своето детство — тогава, разбира се, беше на един далечен свят, — но съзнанието му бе запечатало в някакво свое кътче спомена за голямото събитие: триста и петдесет години след пускането си на вода „Титаник“ най-сетне беше стигнал до Ню Йорк.

— Друг такъв кораб няма, така че „Титаник“ отбелязва края на цяла една епоха — епоха на богатство и изтънченост, пометена само след две години от Първата световна война. О, през следващия половин век били построени други — както по-големи, така и по-бързи, — а след това въздушният транспорт затворил тази глава от историята завинаги. Но нито един от тях не могъл да се сравнява с лукса, който виждате пред очите си. Потъването му било голяма трагедия за мнозина.

Дънкан все още не можеше да повярва на очите си и му се струваше, че сънува. Величественият „Голям салон“ с огромните си огледала, позлатените колони, меките килими, в които краката потъваха до глезените — разкошът надминаваше всичко, което бе виждал, а диванът, в който се отпусна, го накара да забрави за земната гравитация. Но най-невероятното бе, че всичко, което виждаше и

можеше да докосне сега, бе лежало цели триста и петдесет години на дъното на Атлантика.

Не му се бе случвало да се замисля над факта, че морското дъно е също така безвременно, както космосът.

— Всички поражения — продължаваше обясненията си екскурзоводът — били нанесени на първата сутрин. Корабът потънал два и половина часа, след като остър ръб на айсберг отворил пробойна в десния борд, и се спуснал към морското дъно почти вертикално, с носа напред. Всичко незакрепено полетяло напред и надолу и или се разбило в преградните стени, или било спряно от тях. По някакво чудо — този факт сам по себе си говори за качеството на изработката — и трите корабни двигателя останали на местата си. Ако и те са се били откачили, корпусът вероятно е щял да пострада толкова тежко, че да обезсмисли всякакви усилия по реставрацията... Но достигайки дъното на три километра дълбочина, корабът останал консервиран за векове. Температурата на водата там е само два градуса над нулата, а комбинацията от студ и високо налягане потиска всякакви процеси на разлагане и прави ръждясването невъзможно. В хладилниците намерихме месо, толкова свежо, колкото е било в Саутхамптън на 4 април 1912 година, а всичко друго, което е било консервирано или бутилирано, все още е в идеално състояние... След като затворихме пробойната — не особено сложна в техническо отношение задача, макар че се наложи да закърпим всички дупки и да подсилим слабите места, — ние издухахме водата със специалните безоткатни ракетни сопла, използвани от екипите за дълбоководна работа, които изваждат потънали кораби на повърхността. Естествено метеорологичните условия бяха важни, но за щастие благоприятната прогноза за 15 април 2262 година се сбъдна и корабът излезе на повърхността триста и петдесет години след като бе потънал. Атмосферните условия бяха идентични с онези от деня на трагедията — пълно безветрие, температура под нулата и... може би няма да повярвате, но ни се наложи да заобикаляме айсберг, когато започнахме тегленето! Докарахме го в Ню Йорк, напълнихме трюмовете му с азот, за да предотвратим ръждясването, и бавно го изсушихме. Тази фаза протече без никакви проблеми — нашите подводни археолози са реставрирали кораби десеткратно по-стари от „Титаник“. Операцията продължи четиринайсет години най-вече заради мащабите. Според някои оценки

ни трябва още десет. Налага се да сглобяваме поотделно хиляди натрошени на парчета мебели, трябва да изнесем стотици тонове разпръснати навсякъде въглища — едва ли не буца по буца... Понякога ни питат: „Защо правите всичко това, защо влагате години време и милиони солари, за да спасите миналото?“ Е, добре, аз мога да ви изложа някои съвсем практични съображения. Този кораб е част от нашата история и ние ще можем да разберем по-добре самите себе си и нашата цивилизация, ако го изследваме подробно. Някой някога е казал доста удачно, че потъналият кораб е като капсула на времето, защото в него са запазени всички предмети от ежедневието на епохата, точно такива, каквито са били в мига на потъването. А „Титаник“ е като напречно сечение на едно цяло общество в онзи уникален момент от неговата история, когато то започва да се разпада... Ние разполагаме с апартамента на Джон Джейкъб Астор, с всички лични вещи, които най-богатият човек на своето време е носел със себе си за Ню Йорк. Сам той е можел да купи „Титаник“, а дори и десет като него. Имаме и куфарчето с инструменти на Пат О'Конър, качил се на борда в Куинстаун, надявайки се да намери по-добър живот в една земя, която така и не му било писано да види с очите си. Намерихме даже петте златни лири, които той успял да спести след години тежък труд, какъвто никой от нас даже не би могъл да си представи... Давам ви два крайни примера, но в спектъра между тях има най-различни съдби — това е безценна съкровищница за историка, икономиста, художника, инженера. Но над всичко витае магията точно на този кораб, чието име не е било забравено векове наред. Историята на първото и последно плаване на „Титаник“ се разказва и разказва на всяко следващо поколение, за да не забравят хората ролята на шанса и съдбата.

Дънкан беше така захласнат, че за миг не можа да познае жената, която влезе в Големия салон и застана до една от орнаментирани врати.

Макар да бе с каска и облечена във водонепроницаемо облекло от шията до коленете, Калинди изглеждаше стегната и елегантна. Той стана и се отправи към нея, игнорирайки погледите на спътниците си. Все така мълчаливо протегна ръце, прегърна я и я целуна по устните. Не му се стори толкова висока, колкото я беше запомнил — а може би той самият бе израсъл, — защото му се наложи да се наведе.

— О! — възкликна тя, когато най-сетне успя да се освободи от прегръдката му. — След цели петнайсет години!

— Не си се променила ни най-малко.

— Лъжец. Надявам се, че съм се променила. Защото на двацет и една години бях безотговорно дете!

Разговорът им заглъхна, но те не откъсваха поглед един от друг, а всички останали гледаха в тях. „Сигурен съм — кисело си помисли Дънкан, — че според тях сме стари любовници.“ Хубаво би било да беше истина...

— Дънкан, *скъпи*... извинявай, аз винаги говоря в стила от двацети век, когато вляза в този салон... господин Маккензи, моля ви, извинете ме за няколко минути, докато кажа няколко думи на гостите... а след това ще разгледаме кораба заедно.

Той остана да я гледа как преминава от една групичка към друга — олицетворение на деловия администратор, дошъл да се убеди, че всичко се развива според плана. Дали и сега играеше поредната от ролите си, или това беше истинската Калинди... ако такова нещо изобщо съществуваше?

Пет минути по-късно отново беше при него, заедно с всичките си помощници, които услужливо се тътреха подире й.

— Дънкан, сигурна съм, че не си се запознавал с капитан Инес, който знае повече за този кораб от хората, които са го построили. Той ще ни разведе наоколо.

Двамата се ръкуваха и Дънкан каза:

— Впечатлен съм от вашето изложение.

През следващия час изследваха „вътрешностите“ на кораба и Дънкан беше благодарен на защитното си облекло. Цялата палуба „G“ все още бе покрита с тиня и машинно масло, а на няколко пъти той удари глава в намиращи се на най-неочаквани места первази, ръбове и краища на вентилационни шахти. Но усилията и неудобствата си струваха, защото това бе единственият начин, по който човек можеше да оцени по достойнство уменията и гениалността, вложени в този плаващ град. Най-трогателна от всичко бе възможността да докосне извитите навътре ръбове на зловещата пробойна и да си представи ледените води, нахлули в трюмовете през онази трагична нощ.

Беше капнал от умора, когато най-сетне се върнаха обратно на азбучния ред от палуба „G“ до палуба „A“ (един ден, обеща капитан

Инес, асансьорите отново щели да заработят) и бе преизпълнен с благодарност, когато седнаха да обядват в пушалнята на първа класа.

Когато се опита да изкопчи от Калинди обещание за нова среща при по-нормални обстоятелства, тя беше странно уклончива. Не че се държеше враждебно, защото радостта ѝ от срещата им беше очевидна. Но *нещо* я безпокоеше и образно казано тя се държеше на една ръка разстояние от него. Сякаш някой я бе предупредил, че Дънкан носи на Земята смъртоносни микроби. Единственото, което успя да изтръгне от нея, преди да се разделят, бе мъглявото обещание да му се обади „веднага след края на сезона“, каквото и да означаваше това.

„Енигма Асошиейтс“ не го разочарова, но Калинди го остави объркан и тъжен. Дънкан мисли върху проблема през всичките трийсет минути на пътя към Вашингтон в тръбата на пневматичното метро. (Слава Богу, че семейство Ван Хаят остана в Ню Йорк, защото той едва ли би могъл да понесе компания в това настроение).

Накрая осъзна, че просто няма какво да направи. Ако, подобно на влюбен ухажор, продължеше да досажда с обаждания на Калинди, това положително само щеше да влоши нещата. Някои проблеми намираха разрешение само с времето, ако изобщо можеха да бъдат разрешени.

Чакаше го много работа и със сигурност нямаше да му е до Калинди.

Ако се постаряеше, щеше да може да я забрави... поне за кратко.

ГЛАВА 23

АХЕНАТЕН И КЛЕОПАТРА

Сър Мортимър Кейнс седеше в креслото си в своя кабинет на Харли Стрийт от другата страна на Атлантика и разглеждаше с клиничен интерес Дънкан Маккензи.

— Значи вие сте последната издънка на прословутия род Маккензи? И искате да се подсигурите, че няма да останете последен.

Фразата прозвуча утвърдително, а не като въпрос. Дънкан не направи опит да отговори и просто продължи да разглежда изучаващо човека, който в буквалния смисъл на думата беше неговият създател.

Мортимър Кейнс бе над осемдесетте и изглеждаше като рошав и грохнал светски лъв. Въпреки това цялото му същество излъчваше усещане за сила и власт, но едновременно с това — примирение и отреченост. След половин век като първи генетичен хирург на Земята, той беше престанал да очаква от живота нови изненади, но може би все още не бе загубил изцяло интерес в изучаването на човешката комедия.

— Кажете ми — продължи той, — защо дойдохте чак от Титан? Защо просто не изпратихте необходимите проби за биотипа?

— Имам и друга работа тук — отговори Дънкан. — Освен това, поканен съм да взема участие в честванията по повод годишнината. Възможността беше прекалено удобна, за да се откажа.

— Но все пак можехте да ми изпратите материала предварително. Сега ще трябва да чакате девет месеца — казвам „ще трябва“, ако искате да вземете сина си с вас.

— Посещението ми бе организирано набързо и почти без предизвестие. Както и да е, имам с какво да си запълня времето. Все пак това е единственият ми шанс да разгледам Земята — само след десетина години вече няма да съм в състояние да издържа на гравитацията.

— Но защо за вас е толкова важно да възпроизведете нов и гарантирано стопроцентов Маккензи?

Нищо чудно и Колин да бе водил подобен разговор с Кейнс, но разбира се, това е било преди трийсет години и Бог знае колко хиляди клонирания бе направил хирургът оттогава. Едва ли помнеше броя им, но от друга страна, несъмнено притежаваше всички необходими медицински данни и най-вероятно точно в този момент ги преглеждаше на невидимия върху екрана на бюрото си допълнителен дисплей.

— За да отговоря на въпроса ви — бавно започна Дънкан, — ще трябва да ви разкажа историята на Титан за последните седемдесет години.

— Не мисля, че се налага — прекъсна го хирургът, преглеждайки извадката от базата данни на екрана. — Това са стари истории, в които се променят само незначителни подробности. Чували ли сте за Ахенатен?

— Не.

— А за Клеопатра?

— О, да... била е египетска царица, така ли беше?

— Царица на Египет, но не египетска. Любовница на Антоний и Цезар. Последната и най-велика представителка от рода на Птолемеите.

Какво, за Бога, го засягаше всичко това? Не за пръв път и сигурно не за последен се почувства смазан от тежестта и сложността на земната история. Колин, с неговите интереси към миналото, сигурно щеше вече да се е досетил накъде бие Кейнс, но Дънкан нямаше никаква представа.

— Говоря за проблема за наследяването. По какъв начин да си гарантираш, че твоята династия ще продължи и след смъртта ти, и то по начин, който ти би желал? Е, няма пълна гаранция, разбира се, но вероятността значително се увеличава като оставиш свое идеално копие... Египетските фараони положили героични усилия в тази насока и постигнали възможно най-доброто, лишени от шанса да използват съвременните постижения на науката. Понеже твърдели, че са богове и не можело да се женят за простосмъртни, наложило се да се съчетават брат със сестра. В резултат понякога се появявали гении, но имало и случаи на израждане. А конкретно с Ахенатен — и двете. Но те продължили тази традиция повече от хилядолетие, докато накрая всичко приключило с Клеопатра... Ако фараоните бяха имали

възможността да се клонират, несъмнено щяха да прибегнат до това. За тях това би било идеалната възможност, с което биха се избегнали опасностите от унаследяване на дефектите. Това обаче създава нови проблеми. Гените вече не се смесват, което образно казано спира еволюционния часовник. И слага край на целия биологически прогрес.

„Какво говори той?“ — нетърпеливо се питаше Дънкан. Диалогът изобщо не се развиваше както си го бе представял. Беше му се струвало, че е безкрайно просто да се организират нещата по същия начин, както при Колин и Малкълм, съответно три и седем десетилетия по-рано. А сега изглеждаше като че ли човекът, направил повече клонинги от всеки друг на Земята, се опитва да го разубеди. Почувства се объркан, и се ядоса.

— Нямам никакви възражения да клонирам — продължаваше междувременно хирургът, — ако и когато това се комбинира и с генетична корекция... което, както ви е известно, във вашия случай не е възможно. Когато вие бяхте клониран от... Колин, това не беше нищо повече от опит да се продължи династията. Не стана дори дума за някакво лечение, а единствено за политика и лична суетност. О, аз съм напълно сигурен, че вашите предшественици са убедени, че го правят за доброто на Титан, и дори допускам, че са абсолютно прави. Но се страхувам, че вече се отказах да играя ролята на Бог. Съжалявам, господин Маккензи. Сега, ако ме извините... надявам се, че ще прекарате тук приятно. Сбогом.

Дънкан остана загледан с отворена уста в празния екран. Дори не му бяха дали възможност и той да каже някоя фраза за сбогом, да не говорим, че не бе успял да предаде поздравите на Колин, както бе имал намерение, до човека, създал ги и двамата.

Беше изненадан, разочарован и... наранен. Без съмнение сигурно имаше и други начини да се уредят нещата, но на него не му бе и хрумвало да предпочете друго място пред онова, където се бе появил на бял свят. Чувстваше се като син, прогонен от собствения си баща.

Нещо му подсказваше обаче, че тук има някаква загадка, и изведнъж в блясъка на прозрение Дънкан помисли, че е намерил обяснението: сър Мортимър бе клонирал сам себе си... но с трагични последици.

Тази теория беше доста оригинална и нелишена от известна поетична правдоподобност. Само дето нямаше нищо общо с истината.

ГЛАВА 24

ИНТРИГИ

Малко по малко Дънкан престана да гледа със страхопочитание на най-хвърлящите се в очи свидетелства за култура. Не че вече не се впечатляваше, напротив, но в никакъв случай не се чувстваше уязвен. Прекалено силният колониален комплекс за малоценност със сигурност би му развалил удоволствието от радушния прием тук.

Откакто бе пристигнал, вече няколко пъти го бяха канили на различни приеми, но сегашният определено надминаваше всички предишни. Беше спонсориран от Националното географско дружество — не, не, това май беше за утре... от Конгресната фондация, каквото и да означаваше това, и в момента той се намираше в компанията на още над хиляда гости, бавно циркулиращи из мраморните салони.

— Ако сега падне таванът върху главите ни — каза самодоволно някой — Земята ще остане като пиле с отрязана глава.

Нямаше никакви основания за подобни опасения — Националната художествена галерия си седеше непоклатимо на мястото от четиристотин години. Много от съкровищата, които се съхраняваха тук, разбира се, бяха много по-стари: никой не можеше да фиксира стойността на различните картини и скулптури, изложени из залите. Леонардовата „Джиневра де Бенци“, реставрираната по магически начин бронзова статуя на Микеланджеловия „Давид“, „Ули Моам, ескуайър“ на Пикасо, „Марсианска зора“ на Левински — това бяха само най-известните измежду чудесата, събирани в продължение на векове. Дънкан прекрасно знаеше, че може да изучи на холограма всяко от тези произведения на изкуството в безкрайно по-големи подробности, отколкото при обикновеното разглеждане тук... но съвсем не беше същото. Макар копията да бяха технически съвършени, това тук бяха *оригиналите*, уникални веднъж и завинаги. Той имаше чувството, че над главите им витаят духовете на отдавна умрелите художници. Когато се върнеше на Титан, щеше да може да се хвали пред приятелите си: „Да, стоях само на метър от оригинала на Леонардо“.

Беше му забавно да осъзнава, че се движи сред тълпа, каквато на Титан не би могла да се събере на едно място, и да остава напълно анонимен. Съмняваше се, че тук биха могли да се намерят и десет души, които го познават по лице. Както сполучливо се бе изразил Джордж Вашингтон, той бе една от „водещите неизвестни знаменитости на Земята“. И ако не се случеше нещо необичайно, щеше да си остане такъв до обръщението си към света на 4 юли. А може би и след това.

Самоличността му обаче можеше съвсем лесно да бъде разкрита от всеки с изключение на най-късогледите гости тук: той носеше на гърдите си табелка, на която с едри букви бе изписано „ДЪНКАН МАККЕНЗИ, ТИТАН“. Беше решил, че не е съвсем вежливо да повдига въпроса за транскрипцията — също като Малкълм, той се бе отказал да спори за тези неща още преди години.

Подобни табелки на Титан биха били напълно ненужни, но тук бяха абсолютно необходими. Развитието на микроелектрониката бе изпратило в историята два проблема, останали нерешени до самия край на двайсетия век: как можеш да установиш кои присъстват на голям прием и как да намериш нужното ти лице? Когато при пристигането си се регистрира във фойето, Дънкан се озова изправен пред огромно табло, на което бяха изписани стотици имена. По същество това беше списъкът на гостите или по-точно казано списъкът на онези, пожелали да обявят за присъствието си тук. Той прекара няколко минути, преглеждайки имената, и си избра половин дузина, с които искаше да разговаря. Джордж, разбира се, също беше тук, както и посланик Фаръл. Нямаше никакъв смисъл да издирва тъкмо тях — виждаше ги всеки ден.

Срещу всяко име имаше бутон и малка лампичка. Когато бутонът бъдеше натиснат, табелката на госта издаваше нисък мелодичен звук, достигащ само до неговото ухо, а лампичката му започваше да мига. Тогава пред него се разкриваха две алтернативи.

Можеше да се извини пред групата, в която се намираще в момента, и да тръгне към централната зона за срещи. Когато пристигнеше там — а това можеше да му отнеме от една минута до половин час след подаването на сигнала в зависимост от това с колко души щеше да се спре за няколко думи по пътя си — повикалият го можеше още да чака, но можеше вече да се е отказал и да си е отишъл.

Втората възможност бе да натисне бутончето на самата табелка и да прекъсне сигнала. В този случай лампичката на таблото щеше да престане да мига и да светне непрекъснато, информирайки света, че виканият не желае да бъде безпокоен. Само най-настойчивият или най-зле възпитаният гост би игнорирал подобен намек.

Макар някои организатори да намираха тази система за прекалено механична и да отказваха да я използват, тя съвсем съзнателно беше оставена не съвсем свършена. Всеки, който пожелаеше, можеше да се откаже да сложи идентифициращата го табелка и да подлъже по този начин останалите, че изобщо не се е появил на приема. В допълнение към този заблуждаващ ход се предлагаха значителен брой фалшиви значки, без да се излиза от предписанията на протокола. Всеки, който видеше познато лице над невинен надпис като ДЖОН ДОУ или МЕРИ СМИТ, знаеше, че е нетактично да задава повече въпроси, фактът, че понякога се използваша и имена като ИИСУС ХРИСТОС или ЮЛИЙ ЦЕЗАР, не променяше нещата.

Дънкан не виждаше основания да присъства анонимно — беше щастлив да се срещне с всеки, който пожелаеше да го види лично, така че остави своята табелка включена, докато правеше опустошителни набези към богатия бюфет, за да се върне бързо при някоя от множеството малки масички. Макар вече да свикваше с притеглянето, той все още се възползваше от всяка възможност да седне. А конкретно в случая това бе препоръчително и за самите земяни, освен за онези, които бяха в състояние да жонглират с три чинии и една чаша.

Беше дошъл измежду първите — недостатък, от който така и не успя да се отърси през цялото си пребиваване на Земята — и след като опита по веднъж разнообразните вкуснотии и непознатите деликатеси, стомахът му вече не можеше да поеме нищо повече. Затова реши да се поразходи сред останалите гости, за да не бъде идентифициран като онова, което всъщност представляваше: един самотен и изгубен пришълец.

Не, не би могло да се каже, че съзнателно се опитва да подслушва, но всички Маккензи се отличаваха с превъзходен слух, а земяните — поне онези, които посещаваха приеми — изглеждаха решени да споделят своята информация с колкото може повече хора.

Като свободен електрон в полупроводник Дънкан се преместваше от една група на друга, разменяйки понякога няколко приветствени думи, без да се задържа на конкретно място за повече от минута-две. Беше предоволен от ролята си на пасивен наблюдател. Деветдесет процента от разговорите, които дочуваше, бяха скучни или безсмислени. Но съвсем не всички...

— Мразя подобни приеми, а ти?

— Това трябва да е единственият екземпляр оригинална надуваема мебел на света. Разбира се, че няма да ти позволят да *сядаш* на нея.

— ... да купуваш на сто и петдесет и продаваш на сто и осемдесет. И можеш ли да повярваш, че зрели хора някога са прекарвали *целия* си живот, вършейки точно това?

— Съкровеното желание на Бил е да бъде застрелян на двестагодишна възраст от ревнива съпруга.

— Как върви Революцията? Ако имате някаква нужда от пари от Комитета за цели и средства, обадете ми се.

— Храната трябва да се приема под формата на хапчета, каквато е повелята на Господ.

— Питам се дали в този салон има човек, с когото още да не е спала. А, май с онази статуя на Зевс.

— Пускам петиция за спасяване на лунната пустош.

— Мислех, че беше за пояса на Ван Ален.

— Не, това беше миналата година.

В този момент табелката на Дънкан леко иззвъня. Това го стресна — той съвсем бе забравил, че тя е част от общата пейджинг-система. Огледа се да открие с поглед зоната за срещи, за която не се бе погрижил да попита при идването си. Накрая забеляза дискретен надпис с малки букви, от който от мястото, където се намираще, се четеше: ... ТУК, МОЛЯ. Естествено беше в другия край на салона и му трябваха пет минути, за да си пробие път през тълпата.

Под надписа търпеливо чакаха дузина непознати. Той огледа лицата им с надежда, надявайки се да събуди някакъв спомен в главата си. Но когато се приближи достатъчно, за да могат да четат взаимно имената на табелките си, един от тях пристъпи към него с разперени ръце.

— Господин Маккензи... колко ви благодаря, че дойдохте! Ще ви отнема само няколко минути.

Дънкан знаеше от горчив опит, че това е една от най-заблуждаващите фрази на земяните. Огледа внимателно непознатия, опитвайки се да си състави някакво мнение за това какво представлява и с какво се занимава: беше възнисък, много спретнат, с козя брадичка, облечен в традиционната китайско/индийска *шервани*, закопчана до последното копче. Не изглеждаше нито досадник, нито фанатик... но те рядко могат да бъдат разпознати от пръв поглед.

— Няма нищо, господин... тъ... Манделщам. Какво мога да направя за вас?

— Имах намерение да се свържа с вас. Какъв късмет да открия името ви в списъка на гостите — знаех, че може да има само един Маккензи. Всъщност какво стои зад това „Д“? Доналд, Дъглас, Дейвид?

— Дънкан.

— А, да. Нека отидем до онова канапе — там е по-спокойно, а и аз обожавам „Попътен вятър“ на Уинслоу Хоумър, макар тази изобразителна техника да е толкова груба... но човек сякаш наистина може да долови миризмата на риба, провираща се из водата около лодката... а, и какво съвпадение!... картината навършва *точно четиристотин години!* Не мислите ли, че тези съвпадения са очарователни? Колекционирам ги вече цял живот.

— Никога не съм се замислял — призна Дънкан, който усещаше, че от толкова приказки вече се задъхва. Започваше да се опасява, че ако послуша още малко нескончаемия поток, изливащ се от устата на господин Манделщам, сам ще започне да говори безсмислици. Какво всъщност искаше от него този индивид? И всъщност съществуваше ли изобщо начин да се разберат намеренията на човек, чиято реч изглежда задействана от случайни импулси?

За щастие в мига, в който седнаха, Манделщам започна да говори съвсем свързано. Той затворнически се огледа, за да се убеди, че не могат да бъдат подслушани от никой друг, с изключение на рибарчетата на Уинслоу, след което продължи с напълно различен тон.

— Обещах да ви отнема само няколко минути. Ето ви моята картичка — можете да я използвате, за да наберете кода ми за свръзка. Да, наричам себе си специалист-антиквар, но в това понятие са

включени множество грехове. Основният ми интерес са камъните — аз притежавам една от най-богатите частни колекции на света. Вероятно вече сте се досетили защо толкова много искам да се запозная с вас.

— Продължавайте.

— *Титанит*, господин Маккензи. На Земята могат да се намерят не повече от една дузина камъни и пет от тях са в музеите. Дори в „Смитсониън“ нямат екземпляр, от което техният петрограф — високият мъж ето там — е безкрайно нещастен. Предполагам известно ви е, че титанитът е един от малкото минерали, които не могат да бъдат възпроизведени в изкуствени условия.

— Доколкото знам — отговори Дънкан, който беше станал крайно предпазлив. Манделщам може и да беше споделил интересите си, но до момента не бе обелил нито дума за намеренията си.

— В такъв случай разбирате, че ако пред мен се появи един смугъл рогат джентълмен, от когото мирише на дим, и ми предложи договор за няколко грама титанит в замяна на подписа ми, поставен с кръв, аз няма да чета изписаните с дребни букви условия на сделката.

Дънкан не беше съвсем уверен, че интерпретира правилно думите за рогатия джентълмен, но общата идея бе ясна, така че той необвързващо кимна.

— Е, добре, нещо подобно се случи преди три месеца — не така драматично, разбира се. Към мен конфиденциално се обърна дилър, който ми заяви, че разполага с титанит за продажба, в партиди от по десетина грама. Какво бихте казали на това?

— Бих се отнесъл с безкрайно подозрение. Защото най-вероятно е фалшив.

— Не е възможно да се изработи фалшив титанит.

— Добре, да го наречем синтетичен.

— Сетих се и за тази възможност. Идеята е крайно интересна, но предполага голям брой научни открития, направени *някъде*, а това едва ли може да бъде запазено в тайна. За каквато и технология да става дума, едно е ясно — тя в никакъв случай не би могла да е така проста, като изработването на диамантите. Никой няма представа как би могло да се произвежда технически титанит. Има поне четири теории, доказващи, че такъв не може да съществува.

— Виждали ли сте някога титанит?

— Естествено — онова парче в нюйоркския Природонаучен музей и чудесния екземпляр в Геологическия музей, Южен Кенсингтън.

Дънкан се въздържа да спомене, че има и още по-красив образец в „Хотел Сентениъл“ на не повече от десет километра оттук. Докато не разгадаеше мистерията и не научеше повече за този Манделщам, щеше да бъде най-добре да запази тази информация само за себе си. Не вярваше, че е възможно да е обран, но щеше да бъде глупаво да се подлага на ненужен риск.

— Не виждам как бих могъл да ви помогна. Щом сте сигурен, че титанитът, който ви се предлага, е истински, и ако не е придобит по незаконен път, какъв е вашият проблем?

— Ще го кажа съвсем просто: не всичко рядко е ценно, но всичко ценно е рядко. Ако някой открие десетина килограма титанит, това само ще направи от този минерал обикновен скъпоценен камък, като опала, сапфира или рубина. Аз, естествено, не бих желал да инвестирам значителни суми, ако съществува опасността цената му изведнъж да се сгромоляса. — Той видя озадаченото лице на Дънкан и бързо допълни: — Разбира се, понеже в наши дни понятието „печалба“ е лишено от смисъл, аз правя всичко това заради тръпката. Така че в случая най-важна за мен е собствената ми репутация.

— Разбирам ви. И все пак, ако подобна находка съществува, аз съм сигурен, че бих научил за нея. Уверен съм, че моето правителство щеше да узнае своевременно.

Манделщам повдигна вежди.

— Може би. А може би не. Особено ако минералът е бил открит... не на вашата планета. Досещате се, че говоря за теориите, утвърждаващи, че не е задължително титанитът да съществува само при вас.

„Доста добре си информиран — призна Дънкан в себе си. — Всъщност започвам да си мисля, че знаеш за титанита много повече от мен.“

— Предполагам имате предвид теорията, че е възможно съществуването на жили титанит на външните луни?

— Да, на вас не може да не ви е известно, че следи от титанит са били открити на Япет.

— Това е новост за мен, но аз едва ли бих научил, освен ако там не бъде разкрито голямо находище. Предполагам, че именно такива са вашите съмнения.

— Да, покрай другите неща.

Дънкан замълча, обмисляйки чутото. Ако беше истина — а той не можеше да си представи по каква причина Манделщам би го лъгал — той беше длъжен като служител на титанската администрация да разследва случая. От друга страна, последното, от което имаше нужда точно в този момент, бе допълнително натоварване, особено такова, което, по всичко личеше, че щеше да доведе до маса неприятни усложнения. Ако някой хитрец контрабандира титанит, Дънкан предпочиташе да остане в блажено неведение. Имаше много по-важни задачи, за които си струваше да се главоболи.

Манделщам вероятно разбра причината за колебанието му, защото тихо добави:

— Тук вероятно става дума за значителни суми. Това вече излиза извън сферата на *моите* интереси, разбира се, но доколкото ми е известно, повечето правителства биха били благодарни на всеки, който посочи вратичките за изтичане на техния доход. Ако мога да ви помогна да заслужите тази благодарност, ще се радвам да го сторя.

„Нямаш представа колко прекрасно те разбирам — каза си Дънкан на ум, — и това прави предложението ти още по-привлекателно.“ Той не знаеше кои закони на Титан имат отношение към конкретния случай и дори не беше уверен, че има някакви основания да се говори за парично възнаграждение, но беше наясно, че ще бъде крайно неуместно да се появи Специалният помощник на Главния администратор и да поиска такова. Задачата му обаче щеше значително да се облекчи, ако — както вече започваше да се опасява, че ще се наложи — му потрябваха повече земни солари, докато се намираще тук.

— Ще ви кажа как ще постъпя. — Той погледна Манделщам. — Утре ще изпратя съобщение до Титан, с което ще поискам разкриването на процедура по разследване на случая — съвсем дискретно, разбира се. Науча ли нещо, ще ви уведомя. Но не очаквайте много... не знам има ли смисъл изобщо да очаквате нещо.

Манделщам обаче беше щастлив от развоя на събитията и преди да си тръгне го обсипа с многословни благодарности. Дънкан реши, че

е време да напусне приема — беше останал на крака повече от два часа и всичките му прешлени роптаеха в един глас. Отправяйки се към изхода, той затърси с поглед Джордж Вашингтон и за свой късмет успя да го открие — въпреки ниския му ръст, — без да използва пейджъра.

— Наред ли е всичко? — поинтересува се Джордж.

— Да... прекарах много интересно. Натъкнах се на уникален образ, който нарича себе си експерт по скъпоценните камъни...

— Айвър Манделщам. И какво поиска тази стара лисица?

— О... информация. Държах се вежливо с него, но не му дадох големи надежди. Трябва ли да го възприемам сериозно и може ли да му се има доверие?

— Айвър е най-големият експерт на света по скъпоценните камъни. В неговия бизнес човек не може да си позволи дори и сянката на съмнение. Можеш да му вярваш абсолютно.

— Благодаря... това беше всичко, което исках да знам.

Когато след половин час се прибра в хотела, Дънкан отвори куфарчето си и извади комплекта фигурки за пентамино, който му бе дала баба му — не се беше докосвал до него, откакто бе стъпил на Земята. Сега внимателно взе титанитовия кръст и го повдигна на ТОНИ видял камъка за пръв път у баба си Елън, но естествено не помнеше точно деня. Понеже Калинди бе дошла с него, това означаваше, че е бил на шестнайсет години. Не помнеше и как се бе стигнало до самото посещение — като се имаше предвид неприязънта на баба Елън към всякакви непознати (че и към някои от роднините), тогавашната им визита сигурно е била върхът на дипломацията. Но помнеше, че Калинди страшно искаше да се запознае с известната стара дама и даже бе пожелала да вземе със себе си свои приятели — нещо, което ѝ бе твърдо забранено.

Денят се оказа един от онези редки случаи, когато координатната система на Елън Маккензи имаше общи точки с тази на външния свят, така че тя се отнесе към Калинди като към съществуващ човек и забеляза присъствието ѝ. Несъмнено зад необичайната ѝ дружелюбност се криеше фактът, че имаше за показване необичайната новост, която ѝ бе попаднала в ръцете.

Това не бе първият открит образец титанит — по-скоро бе втори или дори трети, — но със сигурност бе най-едрият, с обща маса от близо петнайсет грама. Имаше неправилна форма и Дънкан осъзна, че

кръстът, който сега държеше в ръцете си, сигурно е бил изрязан от него. В онези дни никой не гледаше на титанита като на камък с голяма стойност — тогава той беше само екзотичен предмет.

Баба му беше шлифовала малка площ от няколко квадратни милиметра и образецът сега лежеше под обектива на бинокулярен микроскоп, през който минаваше лъч псевдобяла светлина от насочения към него трихроматичен лазер. В стаята цареше полумрак, но по стените играеха светлинни петна в трите основни цвята на лазера и пълзяха по най-невероятни ъгълчета и труднодостъпни места. Стаята изглеждаше като лабораторията на магьосник или алхимик, макар че ако човек се замислеше, тя едва ли беше нещо много различно. Няколко века по-рано Елън Маккензи би била обявена за вещица.

Калинди остана загледана в микроскопа задълго, докато Дънкан чакаше своя ред, едва сдържайки нетърпението си. Прошепвайки накрая: „Това е прекрасно... никога не бях виждала подобно нещо!“, тя неохотно се отдръпна.

Първото, което той видя, бе шестостенен коридор от светлина, отиващ към безкрая и очертан от блестящи точки, подредени в геометричен мотив. Променяйки фокуса, Дънкан полетя напред и надолу по този коридор, чийто край не се виждаше. Каква невероятна Вселена се криеше в това парче камък, дебело не повече от милиметър!

Достатъчно бе малко поместване и блестящият шестоъгълник изчезваше — той можеше да бъде видян само под определен ъгъл на осветяване и подходяща ориентация на кристала. Комбинацията от тези два фактора бе толкова деликатна, че дори на опитните ръце на баба му бяха необходими минути, за да го нагласи отново.

— Уникално — каза тя щастливо (Дънкан никога не я бе виждал толкова весела), — но нямам никакво обяснение... освен половин дузина теории. Дори не съм сигурна дали виждаме истинската му структура или някаква вълнообразна тримерна суперпозиция, ако такова нещо изобщо е възможно.

Това беше преди петнайсет години — време, през което бяха предложени и отхвърлени стотици нови теории. Всички обаче бяха съгласни, че перфектната кристална решетка на титанита дължи съществуването си на комбинацията от свръхниска температура и

нулева гравитация. И ако това предположение бе вярно, този минерал просто не можеше да съществува на никоя масивна планета или по-близо до Слънцето от орбитата на Нептун. На тази база някои учени създадоха сложната теория на така наречената „междузвездна кристалография“.

Имаше, разбира се, и доста по-фантастични предположения. Странната природа на титанита не можеше да не докосне някаква струнка във въображението на Карл.

— Не вярвам, че произходът му е естествен — сподели той веднъж с Дънкан. — Подобен минерал просто няма как да се появи на бял свят. Според мен той е продукт на по-висша цивилизация, който представлява... да речем, нещо като кристална памет.

Дънкан беше впечатлен — това бе една от онези теории, които звучаха достатъчно налудничаво, за да бъдат верни, и през няколко години някой за пореден път я преоткриваше. Но понеже споровете продължаваха, без да се стигне до общо мнение, обществеността скоро загуби интерес. Само геолози и гематолози не се уморяваха да намират в титанита източник на несекващо очарование, както му бе демонстрирал и Манделщам преди малко.

Маккензи държаха на дадените от тях обещания, дори когато ставаше дума за дреболии. Дънкан щеше да изпрати на Колин съобщение веднага след като станеше на следващата сутрин. Нямахме за какво да бърза, още повече че очакваше и се надяваше с това да бъде сложен край на цялата история.

Много внимателно той постави обратно титанитовия кръст на мястото му между елементите F, N, U и V. Някой ден трябваше да си запише това решение.

Ако кутийката се изсипеше, сигурно щяха да му потрябват часове да я нареди отново.

ГЛАВА 25

СЪПЕРНИЦИТЕ

След разговора си с Мортимър Кейнс Дънкан близа раните си, без да каже нищо в продължение на няколко дни. Не му се искаше да обсъжда въпроса с обичайните си довереници Джордж Вашингтон и посланик Фаръл. И макар да не се съмняваше, че Калинди би била в състояние да отговори на всичките му въпроси — или най-малкото би могла много бързо да научи отговорите им, — колебаеше се да се свърже и с нея. По-скоро инстинктът, а не логиката, му казваше, че идеята не е особено добра. Всеки път, когато надникнеше в сърцето си, Дънкан с известна горчивина трябваше да признае *сам* на себе си, че макар определено да желаше Калинди, и може би дори да я обичаше, той не изпитваше доверие към нея.

Дори разделът „Обяви“ на комзолата не можа да му бъде в помощ: когато поиска информацията относно клиниките за клонинг, получи няколко имена, никое от които не му бе познато. Не се изненада да види, че Кейнс отсъства от списъка, а когато от любопитство пожела да провери личната информация за професора, на екрана се появи разочароващото „Излязъл в пенсия“. Разбра, че е могъл да си спести неудобните моменти, които му се бе наложило да изживее, ако бе направил тази справка по-рано, но кой би могъл да предположи това?

Подобно на много други деликатни проблеми и този намери своето разрешение съвсем изненадващо. Един ден, докато пъшкеше под здравите ръце на Бърни Патрас, неочаквано му хрумна, че човекът, който би могъл да му помогне, точно в този момент се намира на една крачка от него.

Човек може да има тайни от своя прислужник, но определено не и от своя масажист. Взаимоотношенията между Дънкан и Бърни бяха достигнали фазата на весело, изпълнено с шеги и закачки общуване, без това да пречи на професионалното провеждане на терапията, благодарение на която Дънкан постоянно укрепваше физически.

Бърни беше непоправим клюкар, пълен със скандални истории, но Дънкан отдавна бе забелязал, че той никога не споменава имена и пази източниците на своята информация с грижовността на репортер от скандалната хроника. Въпреки че беше бърлив, той внушаваше доверие, а освен това имаше широк достъп до медицинската професия. Така че просто беше идеалният човек за тази задача.

— Бърни, има нещо за което бих желал да те помоля.

— С удоволствие. Само ми кажи момченца или момиченца, по колко от двете, с каква форма и какви размери. Подробностите остави на мен.

— Говоря ти *сериозно*. Знаеш, че съм клониран, нали?

— Да.

Дънкан вече се бе досетил, че е така — тайната му не можеше да се причисли към една от най-добре опазваните в Слънчевата система.

— Оох... чувал ли си за Мортимър Кейнс?

— Генетическия хирург ли? Разбира се.

— Добре. Той е човекът, който ме е клонирал. Тъ... преди няколко дни му се обадох, просто така... да му кажа „здравей“. А той се държа доста резервирано с мен... всъщност беше направо груб.

— Да не си се обърнал към него с „докторе“? Защото доста хирурзи се намръщват като чуват това.

— Не... поне така мисля. Но според мен не става дума за нищо лично. Просто се опита да ме убеди, че клонирането е лоша идея и че той вече е против него. В края на разговора ми се искаше да се извиня, че съществувам.

— Разбирам чувствата ти, само не ми е ясно какво очакваш да сторя аз? Хонорарът ми за убийство е доста висок, но можем да се споразумеем.

— Преди да стигнем до това, искам да те помоля да поразпиташ деликатно сред твоите приятели лекари. Много ми се ще да узная какво е накарало сър Мортимър така да промени разбиранията си. Ако, разбира се, някой знае причината.

— Ще я науча, не се безпокой... но може да ми отнеме някой и друг ден. — Бърни видимо бе възбуден от предизвикателството, но се оказа и че е бил ненужно предпазлив в оценката си, защото позвъни на Дънкан още на следващия ден.

— Никакъв проблем — тържествуващо заяви той. — Оказа се, че всички знаят историята, и не мога да си обясня как аз сам не си я спомних. Готов ли си да записваш? Изпращам ти няколко килобайта от „Уърлд Таймс“...

Трагикомедията бе разнасяна по всички земни медии в продължение на няколко месеца преди петнайсетина години и ехото ѝ още отекваше тук-там. Историята бе стара — стара като човешката история... е, под една или друга форма. Дънкан прочете няколко абзаца и вече беше в състояние да си представи останалото.

Имало едно време един гениален, но застаряващ хирург, и неговия не по-малко гениален, но млад асистент, комуто предстояло след време да наследи своя учител. Двамата имали своите триумфи и несполуки и били толкова тясно свързани, че светът свикнал да гледа на тях като на един човек.

Но ето че един ден се скарали по повод на нова методика, разработена от младия. Той твърдял, че вече не се налагало да се чакат извечните девет месеца от момента на зачатия до деня на раждането и основание за това бил здравият контрол, упражняван над целия този процес. Ако се вземели някои предпазни мерки за здравето на майката, избрана да „износи“ оплоденото яйце, нямало никакви основания бременността да продължава повече от два-три месеца.

Излишно е да се обяснява, че подобно заявление привлякло вниманието на широката общественост — някои дори започнали веднага да говорят за незабавно получаване на клонинги. Мортимър Кейнс не се опитал да оборва техниката на своя колега, но решително осъдил всякакви опити тя да получи практическо разпространение. С консерватизъм, изглеждащ на моменти безнадеждно остарял, той твърдял, че Природата е имала своите сериозни основания да избере девет месеца за тази цел и че е най-добре човешката раса да не се намесва в тези неща.

Много критици не пропуснали да отбележат колко странна изглеждала неговата позиция, отчитайки насилието над естествения ред на човешкия репродукционен цикъл със самата поява на клонингите. Тези намеци обаче само допълнително втвърдили становището на сър Мортимър, но четейки между редовете, Дънкан беше повече от сигурен, че изразяваните от известния хирург възражения само крият истинската причина. По някакви неизвестни и

може би неустановими съображения, той явно бе страдал от угриzenia на съвестта, защото постепенно бе започнал да се противопоставя не само на скъсяването на периода на износване на плода, но и на целия процес на клониране.

Младежът естествено изразил пълното си несъгласие. Дебатите се разгорещавали и придобивали все по-голяма публичност, може би защото умело били разпалвани от търсеци сензация странични наблюдатели, които искали да се повеселят за сметка на воюващите помежду си специалисти. Един неуспешен опит за помирение завършил с пълно разпадане на сътрудничеството и те повече не си проговорили. Основна грижа на организаторите на медицински конгреси през последното десетилетие била как да направят така, че двамата да не се засекат, посещавайки едно и също мероприятие.

Това сложило край на активната кариера на Мортимър Кейнс и известната му клиника била закрыта, макар той да запазил кабинета си на Харли Стрийт и да продължил да дава консултации. Бившият му партньор, който проявил завидна дарба да събира средства в частни и обществени фондове, бързо установил нова база и продължил експериментите си.

Дънкан четеше с нарастващо любопитство и възбуда, защото неочаквано за себе си бе разбрал, че точно това е човекът, който му трябва. Дали щеше да се възползва от предимствата на свръхускореното клониране беше въпрос, чийто отговор можеше да изчака, но определено бе интересно да научи за съществуването на тази техника, която му даваше възможност да се върне на Титан месеци по-рано, отколкото бе планирал.

Оставаше само да намери бившия колега на сър Мортимър. Истинско щастие бе, че при търсенето не трябваше да разчита само на името, защото то се появяваше половин милион пъти в раздела „Свят“. Необходимо бе само да направи справка в раздел „Обяви“.

Така Дънкан откри Ел Хадж Йехуди бен Мохамед на един малък остров край източното крайбрежие на Африка.

Точно бе приключил с приготовленията за полета до Занзибар, когато от Титан пристигна малка съобщителна бомба. Макар да носеше идентификационния номер на Колин, тя му изглеждаше

случаен набор от цифри и букви, докато не осъзна, че е веднъж зашифрована и после кодирана с личния код на Маккензи. Но дори след декодирането и разшифроването, съдържанието ѝ си оставаше малко загадъчно:

ПРИОРИТЕТ „ААА“ СТЕПЕН НА СЕКРЕТНОСТ „ААА“
НЯМА РЕГИСТРИРАНА ТИТАНИТОВА ПРАТКА В БЮРОТО
НА РЕСУРСИТЕ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ ДВЕ ГОДИНИ ТОЧКА
ВЪЗМОЖНО Е НАРУШАВАНЕ НА ФИНАНСОВИТЕ РАЗПОРЕДБИ
АКО СЕ УСТАНОВИ ЧАСТНА ПРОДАЖБА СРЕЩУ
КОНВЕРТИРУЕМИ СОЛАРИ БЕЗ ОДОБРЕНИЕТО НА БАНКАТА
НА ТИТАН ТОЧКА ИМА УПОРИТИ СЛУХОВЕ ЗА ОТКРИВАНЕ НА
ГОЛЯМО НАХОДИЩЕ НА ВЪНШНИТЕ ЛУНИ ТОЧКА ПОИСКАХ
ХЕЛМЪР ДА РАЗСЛЕДВА ТОЧКА ЩЕ ИНФОРМИРАМ ПРИ
ВЪЗМОЖНОСТ ТОЧКА КОЛИН

Дънкан прочете известието няколко пъти, без да знае какво да мисли. Тогава парчетата на мозайката започнаха бавно да се пренареждат по свършено друг начин и оформящата се картина вече имаше смисъл. Смисъл, който никак не харесваше на Дънкан.

Колин естествено бе отишъл при Арман Хелмър, Контрольор на ресурсите — експортът на минерали беше в неговия ресор. Освен това Арман бе и геолог — всъщност той сам бе открил един малък къс титанит и това бе факт, с който страшно се гордееше.

Беше ли възможно да е замесен самият Арман? Тази мисъл се стрелна в съзнанието на Дънкан, но той решително я прогони. Познаваше Арман отдавна. Имаха с него много политически и лични разногласия, но той нито за миг не можеше да повярва, че Контрольорът би се забъркал в нещо незаконно, особено когато става дума за дейност, имаща отношение към неговото Бюро. А и с каква цел? Само за да натрупа няколко хиляди солара в някоя земна банка? Арман вече беше прекалено възрастен и достатъчно свикнал с гравитацията на Титан, за да се върне някога на Земята, и не беше човек, който би нарушил закона за такава дреболия като внос на луксозни стоки от Земята. Още повече че подобни хитрини винаги се откриваха, защото никой контрабандист не може да устои на изкушението да се похвали с натрупаното богатство. Което щеше да

доведе до конфискация в полза на осиромашелия Музей на Титан, а на престъпника щеше да бъде наложена забрана да посещава всички похубави места поне за един месец.

Не, Арман можеше да бъде изключен, но отнасяше ли се същото и до сина му? Колкото повече мислеше Дънкан върху тази възможност, толкова по-вероятна му изглеждаше тя. Нямаше, разбира се, никакво *доказателство* — само няколко факта, сочещи до един в една и съща посока.

Например: Карл открай време си беше смел и търсец приключения младеж, готов да поеме риск, ако си струва (според неговите критерии). Още като малък с наслаждение бе заобикалял най-различни разпоредби освен, разбира се, онези основни правила за безопасност, срещу които не би се изправил нито един жител на Титан със здрав разум.

Ако на някой от външните спътници е бил открит титанит, Карл би бил в идеална позиция да се възползва от това. Беше взел участие в половин дузина изследвания на околностите на Сатурн. Доколкото Дънкан знаеше, той бе един от малцината, посетили Енцелад, Тетида, Диона, Рея, Хиперион, Япет, Феба, Кронос, Прометей. А ето че сега се намираще и на далечната Мнемозина.

Дънкан вече бе в състояние да напише правдоподобен сценарий. Дори Карл да не бе открил находището сам, той със сигурност е могъл да види донасянето на образците на борда на малкия изследователски кораб, след което е пуснал в действие неотразимия си чар. От друга страна, истинският откривател може и да не бе разбрал на какво се е натъкнал, защото хората, виждали необработен титанит, бяха малко и беше много трудно той да се идентифицира като такъв преди да е шлифован.

Останалото бе съвсем просто: изпращане на малко пакетче на Земята, може би чрез един от корабите за зареждане, които не кацаха на Титан. (Какви правни нюанси поражда това? Този прост въпрос можеше да се окаже с много сложен отговор. Титан имаше юрисдикция над всички *постоянни* сателити, но претенциите му над доказано временните като Феба^[1] и сие бяха все още дискуссионни. Кой знае, може би никакви закони не бяха нарушени...)

Но всичко това си беше най-обикновено предположение. Той не разполагаше с нито едно твърдо доказателство. И защо всъщност се бе

сетил за Карл в такъв контекст?

Той препрочете съобщението, което все още стоеше на екрана. ГОЛЯМО НАХОДИЩЕ НА ВЪНШНИТЕ ЛУНИ ТОЧКА ПОИСКАХ ХЕЛМЪР... Да, точно това бе насочило мислите му в тази посока. Както се казва, „виновен по асоциация“, макар че подобно стечение на обстоятелствата можеше да се окаже и чиста случайност. Но понеже Маккензи можеха да четат мислите си, Дънкан знаеше, че тази фраза не е никак случайна. Нямаше защо Колин да споменава просто така името на Хелмър, следователно той му изпращаше ранен предупредителен сигнал.

Глупаво бе да трупам едно предположение връз друго, но Дънкан не можа да се противопостави на следващото допускане. Такаа... ако приемем, че Карл е замесен... тогава *защо?*

Карл можеше да поема риск, можеше дори да се забърква в дребни нарушения на законите, но правеше всичко това с определена ясно поставена цел. Ако — едно голямо „ако“ — се опитваше да натрупа състояние на Земята, той сигурно действаше в рамките на своя дългосрочна стратегия. Най-очевидното от всичко би било установяването на лостове за влияние — точно онова, заради което бе дошъл и Дънкан.

Но в такъв случай сигурно имаше тук агент — човек, на когото можеше да се довери без уговорки. Това едва ли беше трудно — Карл познаваше лично толкова много земни жители...

— О, Боже мой! — прошепна Дънкан. — *Това вече обяснява всичко...*

За миг се запита дали не следва да отмени пътуването си до Занзибар, после размисли и се отказа — не, тази задача бе с най-висок приоритет, освен, разбира се, речта, заради произнасянето на която бе пропътувал милиарди километри. Във всеки случай той не виждаше какво повече би могъл да свърши тук във Вашингтон, докато не получи по-подробни новини от дома.

Засега разполагаше само с предположения без нито атом материално доказателство. Но в сърцето му се бе настанил студеният камък на увереността и изведнъж, без никаква конкретна причина, Дънкан се сети за онзи самотен айсберг, понесен от скритото течение на юг, към неумолимата съдба.

[1] Този спътник отстои на 13 милиона километра, обикаля в посока обратна на останалите и е много малък, което дава основание да бъде разглеждан като захванат астероид — Б.пр. ↑

ГЛАВА 26

ОСТРОВЪТ НА ДОКТОР МОХАМЕД

Заместникът на Ел Хадж бе един от онези лекари, които някак необяснимо излъчват около себе си атмосфера на увереност. Това беше странно предвид на относителната му младост и непринуденото му поведение. Всичките му колеги го наричаха просто Суини.

— Съжалявам, че този път няма да можете да се запознаете с доктор Ел Хадж — каза той извинително. — Наложил му се непредвидено да замине за Хавай, за да вземе участие в спешна операция.

— Изненадан съм, че подобни пътувания му се налагат...

— Съвсем рядко. Но Хавай се намира точно от противоположната страна на земното кълбо, което означава, че би се наложило да се използват последователно два комуникационни спътника, а по време на телехирургия дори и най-малкото закъснение на реакцията може да се окаже от критично значение.

Значи и на Земята бавната радиовръзка можеше да поразда проблеми. Половинсекундно закъснение не може да бъде забелязано по време на обикновен разговор, но когато става дума за синхронизация между ръката на хирурга и неговите очи, то може да бъде фатално.

— Преди двайсет години — обясняваше доктор Тод — това бе известна лаборатория за морска биология. Така че тук получихме част от оборудването, което ни трябваше... включително усамотението.

— А то за какво е необходимо? — учуди се Дънкан. Не можеше да разбере защо клиниката се намира на толкова неудобно място, далеч от центровете на живот.

— Към работата ни съществува значителен емоционален интерес и ние трябва по някакъв начин да възпираме множеството посетители. Оказва се, че това е по-лесно изпълнимо на остров, отколкото където и да било другаде. Най-важно за нас е да защитим нашите майки. Те може и да не са особено интелигентни, но са крайно чувствителни и никак не обичат някой непрекъснато да ги наблюдава.

— Досега не видях нито една.

— Наистина ли искате?

На този въпрос бе трудно да се отговори, защото Дънкан бе в плен на разкъсващите го емоции. Само преди трийсет и една години и той се бе родил на подобно място, макар едва ли толкова красиво. Ако го бяха износили през пълния срок — той предполагаше, че тогава това се е отнасяло до всички клонинги — някаква неизвестна жена го бе носила в тялото си поне осем месеца след имплантацията. Беше ли още жива? Бяха ли записали името ѝ някъде, или тя бе останала само като число в компютърен файл? А може би дори не и това, защото самоличността на износващата майка нямаше ни най-малко биологическо значение. Дори напълно механична утроба би свършила същата работа, но не се бе появила необходимост да създават един толкова сложен апарат. В свят, където репродукцията беше стриктно контролирана, винаги можеха да се намерят множество доброволци, така че единственият проблем бе правилното им подбиране.

Дънкан нямаше никакъв спомен нито за тази, останала неизвестна негова майка, нито за няколкото месеца, които сигурно бе прекарал на Земята като бебе. Никога досега не бе успявал да разсее мъглата, обгръщаща самото начало на неговото детство, и не беше сигурен дали това е нормално и трябва да бъде така, или най-ранните мигове от неговия живот са скрити благодарение на някаква специално индуцирана амнезия. Подозираше, че става дума по-скоро за второто, понеже изпитваше необяснимо желание да изследва тази тема в по-големи подробности.

Винаги когато съзнанието му формираше понятието „майка“, там изплуваше Шийла — жената на Колин. Именно нейното лице бе най-ранният му спомен, нейната обич бе първата му любов, по-късно разделена между нея и баба Елън. Колин бе избирал внимателно, помнейки грешките на Малкълм.

Шийла се бе отнасяла с Дънкан като със собствените си деца и той никога не бе гледал на Юри и Глин като не нещо по-различно от брат и сестра. Вече не помнеше кога за пръв път бе научил, че Колин не им е баща и че те нямат никаква генетична връзка с него, но това никога не бе имало значение.

Едва сега започваше да оценява незабележимите усилия, вложени в създаването на едно така сплотено семейство, чието

съществуване просто не би било възможно в по-ранна епоха, когато царуваше сексуалността и хората се женеха рядко или най-често само веднъж. Дори днес тази задача не беше толкова лесна и той се надяваше, че връзката му с Мариса ще бъде също така успешна и че Клайд и Карлийн ще приемат малкия Малкълм като свой брат също така всеотдайно, както навремето Юри и Глин бяха приели него...

— Извинявам се — сепна се Дънкан. — Замечтах се...

— Не мога да ви обвиня — това място наистина е дяволски красиво. Аз например понякога дори спускам завесите, когато искам да свърша нещо.

Беше лесно да повярва на тези думи, макар че не красотата бе първото впечатление на Дънкан веднага след кацането му на острова. Дори сега той бе в плен на някакво чувство на страхопочитание, примесено с не малка доза боязън.

Само на десетина метра от тях започваше огромна водна маса — повече от всичко, което можеше да си представи, — която стигаше до остро очертаната синя линия на далечния хоризонт. Вярно е, че бе наблюдавал на идване земните океани от космоса, но тази „олимпийска“ гледна точка се бе оказала неспособна да даде каквато и да е реална представа за истинските им мащаби, защото дори най-голямото море изглежда незначително, когато прелиташ над него за десетина минути.

Този свят беше погрешно наречен: трябваше да се казва Океан, а не Земя. Дънкан пресметна грубо наум — това бе едно от уменията, които Маккензи старателно бяха запазили и развиваха въпреки вездесъщите калкулатори. При радиус шест хиляди километра и височина на окоито шест метра над морската повърхност... това прави приблизително... шест по корен от две или почти осем километра. Само осем! Изглеждаше му невъзможно: ако не го бе сметнал сам, би повярвал, че хоризонтът е отдалечен на сто километра. Следователно погледът му стигаше на по-малко от един процент от разстоянието, отделящо ги от най-близката суша.

А онова, което виждаше, бе някаква двумерна „кожа“ на земната Вселена, гъмжаща от странни форми на живот, търсеци какво да изядат. За Дънкан тази мирна синева криеше под себе си свят повраждебен и по-ужасяващ дори и от Космоса. Даже Титан с неговите добре известни опасности изглеждаше благ в сравнение с това.

А ето че там имаше деца, които шляпаха в плиткото, но и изчезваха под водата за обезпокоително дълги интервали от време. Едно от тях — Дънкан бе готов да се закълне в това — бе останало под повърхността вече повече от минута.

— Не е ли опасно? — неспокойно попита той, правейки знак към лагуната.

— Не ги пускаме в близост до водата, докато не се научат да плуват. А и ако някой ще се дави, това е най-подходящото място, съоръжено с най-прецизното оборудване на света. За петнайсет години имаме само един смъртен случай. Дори тогава можехме да го съживим, но след цял час под водата пораженията на мозъка бяха необратими.

— Ами акулите и другите едри риби?

— Досега не е имало нито едно нападение зад рифа и само едно извън него. Това е ниска цена за достъп до страната на приказките. Утре ще излезем с големия тримаран... защо не дойдете с нас?

— Ще помисля — уклончиво отговори Дънкан.

— О... сецам се: вие май никога не сте били под водата.

— Никога не съм бил дори *върху* нея — освен в плувен басейн.

— Е, ще ви е интересно. Макар изследванията ви да приключват след четиридесет и осем часа, аз съм сигурен, че ще можем да клонираме от генотипа, който ни предоставихте. Така че смятайте вашата застраховка за безсмъртие вече направена.

— Много ви благодаря — сухо каза Дънкан. — Това, разбира се, коренно променя нещата.

Дечицата очевидно се наслаждаваха на водата и тяхната увереност беше като студен душ върху мъжкото му самочувствие. Тук ставаше дума за честта на Маккензи. Той мрачно погледна ужасяващата водна маса и разбра, че ще трябва да направи нещо по въпроса преди да напусне острова.

Но никога досега не бе пристъпвал към каквото и да било с по-малко ентузиазъм.

Нощта бе прекрасна и небето бе обсипано с повече звезди, отколкото можеха да се видят от повърхността на Титан. Макар да бе само седем часът вечерта — прекалено рано за вечеря, да не говорим за спане — слънцето бе изчезнало така, сякаш никога не бе

съществуващо — толкова пълна бе спусналата се тъмнина, нарушавана единствено от осветлението на централната сграда и малките светлинки, очертаващи пътеките, посипани с натрошен корал.

Някъде от далечината се носеше музика — ритмични удари по барабани, нанасяни повече с ентузиазъм, отколкото с умение. Над равномерния ритъм се издигаха откъслечни фрагменти от песен и тогава му се струваше, че някакви женски гласове си подвикват. Гласовете накараха Дънкан да се почувства самотен и обхванат от носталгия, което го подтикна бавно да тръгне по тясната пътека в посоката, от която идваха.

След като поблужда из разни затворени алеи — а веднъж попадна в малка градинка и бързо я напусна, извинявайки се на двойката, която явно не си губеше времето — той излезе на една поляна, където се бяха събрали хора. В центъра ѝ имаше голям огън, над който към звездите се издигаше колона от дим и пламъци, а двайсетина фигури танцуваха около него, като жрици на някаква примитивна религия.

Нямаше нито грациозност, нито жизненост в техния танц — по-прецизно би било да се каже, че те просто обикаляха, поклащайки се достолепно. Но въпреки видимата им напреднала бременност това определено им доставяше удоволствие и те се движеха толкова енергично, колкото бе препоръчително в това им състояние.

Спектакълът беше живописен и същевременно някак трогателен. Той събуди в душата на Дънкан смес от жалост и нежност... донякъде безлична и напълно нееротична. Нежността бе онова, което всички мъже изпитват, предчувствайки приближаващото раждане и замисляйки се за чудото на своето съществуване, а жалостта имаше съвсем друга причина.

Грозотата и уродливостта бяха редки на Титан, а и още по-редки на Земята, защото и двете лесно могат почти винаги да бъдат коригирани. Почти... но не винаги. И той виждаше доказателството пред очите си.

Много от тези жени бяха съвсем невзрачни, няколко бяха грозни, а имаше и една-две наистина отвратителни. И макар Дънкан да забеляза, че две или три могат да минат дори за хубави, трябваше му само един поглед, за да се увери, че са умствено недоразвити. Ако

отдавна умрялата му „сестричка“ Анитра бе стигнала до зряла възраст, тя сигурно би се чувствала уютно в тази странна компания.

Ако танцьорките — и останалите, които просто седяха край огъня и удряха с длани по барабаните или „стържеха“ с лъкове по цигулките — не бяха толкова очевидно щастливи, гледката определено щеше да е тягостна, а може би и зловеща. Но тя не разстрои Дънкан — макар да бе изненадан от нейната внезапност, в известен смисъл той беше подготвен за нея.

Знаеше как подбират майките за износване. Първото изискване, разбира се, беше да нямат никакви гинекологични увреждания. Но това бе по-лесното, много по-трудно бе примиряването с психологическия фактор, който сигурно би поставил непреодолима преграда в дните преди населението на Земята да влезе „на отчет“ в компютрите.

Винаги щеше да има жени, които отчаяно искат да родят деца, но по една или друга причина не могат да осъществят тази си мечта. Порано повечето от тях щяха да бъдат осъдени да останат самотни и наистина, дори в света на 2276 година много от тях оставаха такива. Имаше повече потенциални майки, отколкото позволяваше контролът над раждаемостта, но тези, които се намираха в особено тежко положение, можеха да потърсят известна компенсация тук. Губещите в лотарията на съдбата получаваха шанса за утешителна печалба и можеха поне за няколко месеца да познаят щастието, което иначе би им било отнето.

Така световният компютър се оказваше програмиран като инструмент за състрадание и дори само този акт на човечност бе направил повече от всичко останало, за да застави всички противници на клонирането да замълчат.

Разбира се, имаше и други проблеми. Всички тези майки трябваше да узнаят, колкото и трудно да бе да се обясни това на някои от тях, че скоро след раждането ще бъдат завинаги разделени с детето, появило се на тоя свят благодарение на тях. Това чувство на печал не би могло да бъде разбрано от никой мъж, но жените са по-силни от мъжете и тези тука можеха да преодолеят скръбта си... най-често като отново вземеха участие в създаването на човешки живот.

Дънкан остана скрит в сянката, защото не желаше да го видят, а още по-малко да се замесва по какъвто и да било начин — някои от

тези бъдещи майки можеха да го смачкат на пихтия, ако го сграбчеха с намерение да се завъртят с него в танц. Едва сега забеляза, че шепа мъже — най-вероятно санитарии или лекари от клиниката — обикалят около огъня с майките и без задръжки се отдават на забавлението.

Питаше се дали тук няма друг психологически фактор в действие, защото повечето от мъжете изглеждаха крехки, почти женствени, и се отнасяха към партньорките си с нещо много близко до сестринска обич. Явно беше, че са близки приятели, но че между тях не е писано да има нещо по-сериозно.

Никой не можеше да забележи усмивката му. Той си спомни — кой знае откога не се бе сещал за това — как едно момче се бе влюбило в него в юношеските му години. Беше много трудно да отблъснеш някой, който толкова искрено те обича, но макар един-два пъти Дънкан да допусна ласките на Ники, в крайна сметка успя да обезкуражи своя почитател, въпреки потоците от сълзи. Жалостта не е добра основа на нито една връзка между двама души, а Дънкан бе така устроен, че никога не би могъл да бъде напълно щастлив с някой, който живее заради секса. Какъв контраст с агресивната нормалност на Карл, който не се интересуваше дали има повече връзки с момчета, отколкото с момичета, или обратното. Или поне така бе до появата на Калинди...

Тези спомени, така неочаквано изплували от мъглата на миналото, накараха Дънкан да почувства сложните емоционални течения, които кръстосваха из това място. И той изведнъж се сети за обезпокоителния разговор — по-точно казано монолог — със сър Мортимър Кейнс.

Дънкан винаги бе смятал за свое предопределение да върви по стъпките на Колин и на Малкълм. Но сега осъзна, с известно закъснение, че всичко си има цена, която той трябва много внимателно да обмисли, преди да подпише договора окончателно.

Клонирането не беше нито добро, нито лошо — единствено важна в него бе целта му. И тази цел не трябваше да бъде нито тривиална, нито егоистична.

ГЛАВА 27

ЗЛАТНИЯТ РИФ

Яркозеленият пояс от палмови дръвчета и ослепително белият полумесец на идеалния плаж сега бяха на повече от километър. Гледката беше почти болезнено ярка дори през тъмните очила, които той не смееше да сваля макар и за миг, а погледнеше ли към слънцето или ако случайно зърнеше някой отразен от величествено полюшващите се води на океана лъч, Дънкан биваше напълно заслепен. Това бе дреболия, разбира се, но засилваше чувството му на изолация от останалите му спътници. Вярно че повечето от тях също носеха слънчеви очила, но в техния случай това беше въпрос повече на удобство, отколкото на необходимост. Въпреки изцяло земните му гени, на Дънкан му се струваше, че вече необратимо се е адаптирал към светлината на един свят, десетократно по-отдалечен от Слънцето, отколкото Земята.

Водата, блискаща гладкия корпус, беше толкова чиста и прозрачна, че допълваше чувството му на неувереност. Яхтата изглеждаше като увиснала във въздуха, без никакви видими опори, над леко набразденото пясъчно дъно, намиращо се на пет или може би десет метра под тях. Изглеждаше странно, че това е в състояние да го обезпокои, след като бе разглеждал Земята от орбита на стотици километри извън атмосферата.

В този миг го изненада неочакван и силен шум в далечината, нарушил идиличното спокойствие на тази тиха утрин. Идваше откъм морето и Дънкан се извърна точно навреме, за да види облак пръски, които бавно падаха обратно във водата. Странно, той бе убеден, че едва ли някой бе успял да получи разрешение за извършването на подводни експлозии в акваторията на острова.

И докато умуваше над необяснимото явление, на същото място под наклон спрямо повърхността се издигна струя пара, увисна за миг под яркото слънце и се разпръсна като в каданс.

През следващата минута не се случи нищо особено. И тогава...

Дънкан се парализира от изумление. Неправдоподобно бавно, но с неумолимостта на континент, издигащ се от бездната на праисторическо море, от морето излетя огромно сиво тяло. Няколко секунди по-късно чудовищно голяма перка плесна през вълните, вдигайки нов облак пръски. А невъобразимо голямото тяло продължаваше да се издига, сякаш отправяйки предизвикателство към гравитацията, за да увисне за миг над синия перваз на хоризонта. А после, все така бавно, като че ли разделяйки се неохотно с чуждата му среда, то падна обратно в океана, за да изчезне сред нов гейзер от пръски. Стори му се, че грохотът продължава да ехти, без да спира.

Никога досега съзнанието на Дънкан не му бе предлагало картината на подобна фантазия, но той нямаше нужда от обяснения. „Моби Дик“ бе една от хилядите земни класически книги, за които той бе чувал само благодарение на репутацията ѝ, но едва сега разбираше какво е почувствал Херман Мелвил, когато за пръв път в живота си е видял порецото морските води блестящо тяло, грамадно като корпус на преобърнат кораб, подтикнало го да превърне белия кит в символ на силите, на които се крепи Вселената.

Дънкан остана загледан няколко минути, но гигантът не пожела да изскочи пак, макар от време на време да изхвърляше струи пара, които всеки път излизаха все по-далече и по-далече, за да се скрият накрая съвсем.

— Защо прави това? — попита той доктор Тод с тих глас, все още смаян от отдалечилото се величествено създание.

— Никой не знае. Може да е най-обикновена радост от живота. Може да иска да впечатли партньорката си. А може би така се освобождава от паразитите по тялото си, защото по китовете обикновено има безчислено множество полепнали ракообразни и миноги.

„Колко нелепо“ — помисли си Дънкан. Струваше му се направо възмутително, че едно толкова божествено създание може да страда от „въшки“.

Тримаранът забавяше ход, но абсолютната необичайност и невероятната красота на току-що преживяното до такава степен бяха обзели вниманието на Дънкан, че той напълно забрави колко са се отдалечили от брега, фантастичните форми на коралите и разкошните цветове на множеството риби, сновящи безстрашно около тях, бяха

като откровение свише. Вече се бе изненадал от многообразието във формите на живот на сушата, а сега виждаше, че то е нищо в сравнение с разточителното разнообразие на морето.

Нещо подобно на античен реактивен самолет бавно мина под тях, с грациозно разперени пъстри хриле. Никоя от рибите не му обърна никакво внимание и за изненада на Дънкан нямаше дори намек за кръвопролитната сцена, на която той очакваше да стане свидетел, след като знаеше, че в този свят всеки се хранеше с някой от себеподобните си. Всъщност беше му трудно да си представи мирна сцена — няколкото риби, които преследваха други, очевидно го правеха само за да защитят правата си над своята територия. Оказваше се, че е получил напълно превратно впечатление от книгите и филмите. Тук, на рифа, изглежда, царуваше атмосфера на сътрудничество, а не на съперничество.

Тримаранът спря и хвърлиха котва, последвана незабавно от две надуваеми гумени лодки с четирима лекари, пет сестри и цял куп оборудване за гмуркане. На Дънкан му се стори, че над мирната сцена се спуска пълен хаос, но трябваше да признае, че всичко е много по-добре планирано, отколкото бе предполагал, и е организирано до най-малките подробности. Плувците делово се разпределиха в групички от по трима и всяко трио отплава с една от лодките, отправяйки се съвсем целенасочено към определени места, които очевидно бяха набелязани предварително.

— Щом е толкова безопасно — отбеляза Дънкан, когато всички се скриха под водата, — защо носят ножове и тези доста злоещо изглеждащи копия?

Тримаранът беше опустял и сега на него се намираха само Дънкан, застанал до шкипера, който без да губи ценно време, бе задрямал на руля, инженера, скрил се някъде под палубата, и доктор Тод.

— Това не са оръжия, а градинарски сечива.

— Тук май има доста кръвожадни плевели. Не бих искал да се срещна с тях.

— О — подметна Тод, — всъщност някои от тях доста енергично се съпротивляват. Но защо не се спуснете да разгледате? Ще съжалявате за пропуснатата възможност.

Това беше вярно, но Дънкан все още се колебаеше. Водите бяха плитки... всъщност тук едва ли бе по-дълбоко от плувния басейн в „Хотел Сентениъл“.

— И аз ще дойда с вас — можете да поседите на стълбата за слизване, докато свикнете с маската, а що се отнася до дишането през шнорхел, това, струва ми се, е елементарно за човек, използвал космически скафандър.

Дънкан сметна за излишно да пояснява, че никога не е обличал истински скафандър, но трябваше да признае, че опитът със системата за поддържане на живота, използвана на повърхността на Титан, би следвало да е достатъчна тренировка. И освен това какво чак толкова би могло да му се случи в някакви си няколко метра вода. Тук имаше места, където би могъл да се изправи с глава над повърхността. Суини Тод беше прав: той никога нямаше да може да си прости, ако отклонеше сега тази уникална възможност.

Десет минути по-късно вече пляскаше неопитно с ръце по повърхността. Макар да изглеждаше необичайно, че човек облича дрехи, за да се спусне под водата, Тод бе настоял той да се облече в лек комбинезон от някаква ефирна материя. Облеклото почти не ограничаваше свободата на движенията му, но все пак му се искаше да е без него.

— Някои от тези корали жилият — беше му обяснил лекарят. — Дори лекото докосване до тях може да отрови деня ви, а във вашия случай не бива да изключваме възможността и за алергична реакция.

— Има ли още нещо, с което да ме изплашите?

— Не... това май е всичко. Наблюдавайте ме и всеки път, когато се изморите и имате нужда от малко отдих, хванете се с ръка за въжетата на лодката.

Дънкан обаче бързо трупаше увереност и не след дълго вече изпитваше страхотно удоволствие. Ясно бе, че няма никаква опасност, още повече че той плуваше зад носената от лекото течение лодка, стиснал пуснатото във водата въже. А и доктор Тод се държеше в непосредствена близост до него, на една ръка разстояние, проявявайки притеснителна свръхзагриженост. Дори от дълбините да изскочеше акула, Дънкан вече бе уверен, че ще съумее да се прехвърли в лодката, въпреки земната сила на тежестта.

След малко, овладял несложната техника на дишане с шнорхел, той задържа глава под водата и дори се осмели да изпробва няколко плитки гмурвания, по време на които се наложи да спира дишането си за значителен интервал от време. Но панорамата долу бе толкова завладяваща, че на няколко пъти той забрави за необходимостта да диша, което го накара да изскочи на повърхността глупаво пуфтейки.

Първата табела се намираше на пет метра дълбочина и на нея с флуоресциращи жълти букви бе написано: ЗАБРАНЕНО НАВЛИЗАНЕТО БЕЗ РАЗРЕШЕНИЕ ОТВЪД ТАЗИ ТОЧКА. Второто предупреждение представляваше мигаща холограма, която сигурно бе силно озадачаваща за рибите. Тя заплашително предупреждаваше: ТОЗИ РИФ Е ПОД НАБЛЮДЕНИЕ. Дънкан се огледа, но не видя никаква следа от камери — те, изглежда, бяха изкусно замаскирани.

Тод му посочи напред, където подредените в една линия гмурци работеха по самия край на рифа. Значи не се бе шегувал: те наистина извършваха онези специфични движения, с които градинарите плевят вредните плевели. Всеки от тях беше заобиколен от малък облак яркоцветени дребни рибки, които явно се възползваха от тази добре дошла за тях дейност.

Коралите бавно променяха формата си. Дори за неопитното око на Дънкан те изглеждаха чудати, даже анормални. Той бе израснал с представата, че големите корали имат разклонени „рога“, че са сложни лабиринти, напомнящи гигантски мозъци, и крехки гъбообразни структури, достигащи понякога метри в диаметър. Всичко това го имаше тук, но бе странно деформирано.

И тогава зърна някакъв метален отблясък, след това пак, после отново. С приближаването синята мъгла на разстоянието постепенно се изчисти и пред очите му се разкриха всички подробности на този подводен свят. Едва сега Дънкан разбра защо този риф е така грижливо охраняван.

Навсякъде, където погледнеше, рифът блещукаше с блясъка на злато.

Преди двеста години той се бе превърнал в един от триумфите на биологическото инженерство, донасяйки световна слава на своите създатели. По ирония на съдбата успехът бе дошъл, когато никой вече

нямаше нужда от него, така че онова, което бе замислено да отговори на фундаментална нужда, всъщност се бе превърнало в задънена технологическа улица.

От столетия бе известно, че някои морски организми могат да извличат за нуждите на своите организми елементи, присъстващи в морската вода в микроскопични количества. Щом миди и други подобни низши организми вършеха подобни химически чудеса с йод или ванадий, спореха химиците на двацет и втория век, защо да не бъдат научени да правят същия номер с по-ценни елементи?

И тъй, с героичните усилия на генното инженерство, няколко вида корал бяха убедени да се превърнат в миньори на злато, като някои от тях можеха да заместват до десет процента от варовиковите си скелети със скъпоценния метал. Това постижение обаче можеше да бъде наречено успех само от гледната точка на човека. Понеже златото обикновено не взема участие в никакви биохимически реакции, последиците за корала бяха катастрофални — златоносните рифове никога не бяха здрави, така че се налагаше да бъдат зорко охранявани от хищници и пазени от болести.

Така бяха извлечени само стотина тона злато, защото превръщането на елементите бе престанало да е хилядолетен блян и цялата идея вече бе загубила икономическата си целесъобразност. За известно време по-леснодостъпните рифове бяха поддържани като туристически атракции, но търсачите на сувенири успяха набързо да се справят с тях. Сега бе останал само един и персоналят на доктор Мохамед бе твърдо решен да го запази.

В резултат лекари, сестри и санитарии отделяха с ентузиазъм от свободното си време, прекарвайки по някой от почивните си дни в интензивен труд на рифа. Работата им се състоеше в донасяне и разпределение на значителни количества внимателно подбрани торове и антибиотици с цел да се подобри състоянието на живите корали и да се обяви война на техните врагове — основно морската звезда от вида, известен като „Корона от тръни“, и по-малкия ѝ родственик морския таралеж.

Дънкан плуваше, напълно отпуснат, във възтоплата вода, така че да остава в сянката на надуваемата лодка. Сега вече разбираше предназначението на зловещите ножове и остриета — нежеланите противници бяха не по-малко бодливи.

Само на два-три метра под него един от гмурците мушкаше безразборно в цяла колония от малки черни сфери, всяка разположена в геометричния център на забележителна корона от остри като игли бодли. От време на време някоя от сферите биваше разсичана и всички риби наоколо вкупом се нахвърляха върху късчетата бяло месо, които се пръсваха навън. За тях това очевидно бе деликатес, на който не биха могли да се насладят без човешката намеса.

Гмуркачът — едва сега Дънкан различи, че това е една от медицинските сестри — забеляза двамата наблюдатели, реещи се над нея, и направи знак на Дънкан да се приближи. Той бе толкова захласнат, че го стори автоматично, без да се замисли. Пое няколко дълбоки вдишвания, изпусна малко въздух след последното и предпазливо се придърпа надолу по въжетото на котвата.

Разстоянието се оказа по-голямо, отколкото си бе представял — по-скоро към пет метра, а не три, както бе изглеждало отгоре — тъй като явно бе забравил за пречупващите оптически свойства на водата. Някъде по средата лявото му ухо тревожно изпука, но доктор Тод го бе предупредил за този ефект, така че той не спря спускането си. Когато стигна котвата и се хвана за правата ѝ централна част, изпита дълбоко удовлетворение от постигнатото. Беше станал морски гмуркач и бе проникнал на забележителната дълбочина от пет метра! Или поне на четири и половина...

Около него всичко блестеше в златни отблясъци. Нямахше бучки или парчета, а по-скоро малки люспи, не по-големи от песъчинки, но те бяха навсякъде — целият риф беше покрит с тях. На Дънкан му се струваше, че плува покрай фантастично произведение на побъркан бижутер, решил да създаде бароков шедьовър, независимо от цената. Но всички тези кулички, плата и извити шпилове бяха дело на лишените от всякакво съзнание полипи, а не — освен косвено — продукт на човешкия разум.

Нуждата от въздух го накара неохотно да изплува на повърхността. Колко лесно се бе оказало всичко — сега дори го бе срам за неотдашните му страхове. Вече разбираше реакцията на много от новодошлите на Титан: следващия път, когато някой вежливо отклонеше поканата за разходка навън, той щеше да се отнесе към отказа с повече толерантност.

— А какви бяха онези черни неща? — попита той доктор Тод, който неотклонно бдеше край него, без да го изпуска от наблюдателния си поглед.

— Морски таралежи. Някаква *Diadema*... забравил съм точното название. Когато видиш толкова много на едно място, това е сигурен знак за замърсяване или най-малкото за нарушено екологично равновесие. Истината е, че те не могат да навредят на корала — за разлика от *Acanthaster*, — но са грозни и досадни. Ако се натъкнеш гърбом на някое от тях — не виждам кой би го направил, докато са пред очите му — понякога трябва да мине цял месец, преди бодлите сами да излязат от кожата. Ще слезете ли пак?

— Да.

— Добре, но не прекалявайте. И внимавайте с бодлите!

Дънкан отново се придърпа по котвеното въже и гмуркачката го приветства с махване, когато се приближи до нея. После му подаде един доста зловещ на вид нож и му посочи малката групичка морски таралежи. Дънкан кимна, хвана оръжието и започна да мушка безразборно, внимавайки да избягва застрашителните бодли.

Чак сега с изненада осъзна, че низшите морски животни по някакъв начин са доловили присъствието му и не разчитат само на статична отбрана. Дългите им бодли се извиха към него, ориентирайки се в посоката на максималната опасност. Това може да беше прост автоматичен рефлекс, но той го накара да спре за миг. Тук имаше нещо повече, отколкото изглеждаше на пръв поглед... може би бледото подражание на зараждащ се разум.

Ножът му бе по-дълъг от бодлите и той отново енергично замушка. Черупката беше изненадващо устойчива, но в крайна сметка се предаде и неспокойно чакащите рибки се нахвърлиха на внезапно показалото се бяло месо.

В същия миг Дънкан с нарастващо безпокойство осъзна, че жертвата му не умира в мълчание. От известно време чуваше някакви звуци във водата — ударите на другите гмурци, епизодичното издрънчаване на котвата в камъните по дъното. Но източникът на този звук беше съвсем близко пред него, а самият звук бе много особен... дори тревожен. Беше някакво провлачване, триене едно в друго, и макар тази аналогия да изглеждаше просто нелепо, можеше да бъде сравнен само с едновременното скърцане на хиляди ситни зъби в

пристъп на ярост, а може би и агония. Нещо повече, вече нямаше никакво съмнение, че идва от „изкормените“ морски таралежи.

Слабият, но напълно нечовешки звук на смъртта, беше толкова неочакван, че Дънкан спря атаката си и увисна нерешително във водата. Напълно беше забравил за необходимостта от въздух и съзнанието му бе игнорирало засилващите се симптоми на настъпващо задушаване като несъществени... като нещо, на което можеше да обърне внимание по-късно. Но накрая Дънкан не можеше повече да ги пренебрегва и задъхан изскочи на повърхността.

Абсолютно смаян и дълбоко засрамен, Дънкан осъзна, че токущо е унищожил живо същество. Никога не беше допускарал, а най-малко от всичко на Титан, преди да потегли на път, че може да му се наложи да изживее подобно нещо.

И макар да съзнаваше, че не бива да изпитва кой знае какви угризения от смъртта на обикновен морски таралеж, Дънкан знаеше, че за пръв път в живота си е извършил убийство.

ГЛАВА 28

ДЕТЕКТИВ

Когато Дънкан се върна във Вашингтон, в „Хотел Сентениъл“ вече го чакаше второто бомбено сведение, изпратено от Колин. То отново бе толкова загадъчно написано, че би било почти неразбираемо за някой не-Маккензи, дори да би успял да го разшифрова.

ПОТВЪРЖДАВАМ, ЧЕ ТВОЯТ СТАР ПРИЯТЕЛ ИМА НЕОТОРИЗИРАНА БАНКОВА СМЕТКА 65842 В ЖЕНЕВСКИЯ КЛОН НА „ПЪРВА БАНКА НА АРИСТАРХ“ С ТЕКУЩ БАЛАНС НЯКОЛКО ДЕСЕТКИ ХИЛЯДИ СОЛАРА ТОЧКА ТАЗИ ИНФОРМАЦИЯ НЕ БИВА ДА СТАВА ЧУЖДО ДОСТОЯНИЕ ПРИ НИКАКВИ ОБСТОЯТЕЛСТВА ТОЧКА ПРЕДПОЛАГАЕМ ИЗТОЧНИК НА СУМАТА Е ПРОДАЖБАТА НА ТИТАНИТ ТОЧКА ПРОВЕЖДАМ РАЗСЛЕДВАНЕ НА МНЕМОЗИНА ТОЧКА ПРЕПОРЪЧВАМ ДА БЪДЕШ НАЩРЕК ТОЧКА ПОЗДРАВИ КОЛИН

Дънкан отлично разбираше защо „тази информация не бива да става чуждо достояние“ — лунните банки пазеха тайните си зорко и един Бог знаеше какви средства за убеждение или нежен натиск бе използвал Колин, за да се добере до номера на сметката на Карл. Но дори при това положение той не бе успял да научи точната сума, която без съмнение беше значителна. Десетки хиляди солара бе не само много повече от необходимото на всеки, който си бе поставил за цел да купи някои луксозни вещи от Земята — това неколнократно надвишаваше личното богатство на самите Маккензи, което, разбира се, бе напълно законно придобито. Подобна сума не можеше да е просто повод за завист — тя бе обезпокоителна със своето ясно предназначение за някаква тайна цел.

Дънкан си позволи няколко минути мечти какво би могъл да купи с двайсет или трийсет хиляди солара, след това решително изгони изкусителните видения от главата си и насочи цялото си внимание върху проблема. Докато участието на Карл бе само смътно

подозрение, той не бе изпитвал особено желание да анализира въпроси като „как“, „кога“ и най-вече „защо“. Но сега, когато съмненията бяха отстъпили място на пълната увереност, вече не можеше да се прави на незаинтересован.

Колко жалко, че директният подход бе изключен! Защото той естествено не можеше да позвъни в „Първа банка на Аристарх“ и да поиска извлечение по сметка 65842. Дори Световното правителство не би могло да постъпи така освен при неопровержими доказателства за злоупотреба или по-сериозно престъпление. Даже най-деликатният опит да научи нещо повече би могъл да предизвика експлозия, да доведе до нечие уволнение и да изправи Колин пред необходимостта да отговаря на възможно най-неудобни въпроси.

Един гръцки философ някога мъдро бе казал, че единственият истински проблем в живота е какво да правиш по-нататък. Все още нямаше никаква връзка нито с Калинди, нито с някого друго. Не му допадаше перспективата да играе роля в някаква евтина стара детективска или шпионска мелодрама, а дори да искаше, нямаше ни най-малка представа откъде да започне. Колин сигурно би се справил много по-успешно на негово място — той единствен от тримата Маккензи имаше вкус към планирането на хитри ходове, отклоняване на чуждото внимание и потайност. Сигурно би изпитал истинско наслаждение в подобна ситуация, още повече че никога не бе обичал Карл и бе един от шепата хора на Титан, неподатливи на неговия чар.

Но Колин, който бе свършил чудесна работа с разследванията си до момента, се намираще на повече от един милиард километра оттук, в другия край на досадно тричасово изчакване при разговор по радиото. На Земята нямаше друг човек, на когото Дънкан можеше да се довери, защото случилото се бе вътрешнотитанска работа, за която все още съществуваше надеждата да се окаже най-обикновена буря в чаша вода. А ако наистина ставаше дума за нещо по-сериозно, колкото по-малко хора знаеха за това, толкова по-добре.

Дънкан обмисли и отхвърли възможността да говори с посланик Фаръл. Не изключваше вероятността да го привлече в по-късна фаза, но не и сега. Не вярваше много, че ще е дискретен — все пак той си бе обикновен земен жител. Нещо повече — ако посолството по някакъв начин откриеше, че около Земята обикаля огромна сума безстопанствени пари, това несъмнено щеше да сложи началото на

борба за контрола върху тях. Вярно, че някой трябваше да плаща за наема на офисите на Уайоминг Авеню, но нуждите на Титан бяха още по-големи.

От друга страна... може би все пак имаше един земянин, комуто би могъл да се довери — човекът, повдигнал този въпрос, който бе не по-малко заинтересуван да намери отговора. Дънкан набра номера на комзолата.

— Господин Манделщам? Обажда се Дънкан Маккензи. Имам някои новини за вас. Къде бихме могли да се срещнем за разговор на спокойствие?

— Напълно сигурен ли сте, че никой не може да ни подслуша?
— тревожно се осведоми Дънкан.

— Вие май сте гледали прекалено много исторически филми — отговори Айвър Манделщам. — Вече не сме в двайсети век, а и уверявам ви, че не живеем в чак толкова полицейска държава, която да подслушва всеки авионет. В интерес на истината аз винаги върша бизнес, докато кръжа над пазарския комплекс. Не се притеснявайте за нищо.

— Добре тогава... просто исках да съм сигурен, че това, което ще ви кажа, ще си остане между нас. Вече съм почти убеден, че знам кой е източникът на титанита. Нещо повече — имам доста ясна представа и кой е неговият земен агент, който очевидно е реализирал значителни продажби.

— Последното ми е известно — мрачно отбеляза Манделщам. — Но имате ли представа в каква степен „значителни“?

— Няколко десетки хиляди солара.

За изненада на Дънкан лицето на Манделщам забележимо просветна.

— О, само толкова ли? — възкликна той. — Това определено ме успокоява. И казвате, че можете да ми дадете името на основния агент? Искам отново да ви успокоя — досега действах, ползвайки услугите на крайно дискретен посредник.

Дънкан се поколеба.

— Правилно ли съм ви разбрал, че не е имало никакво нарушаване на земните закони до момента?

— Напълно. Не съществува вносно мито върху скъпоценни камъни и от тази гледна точка всичко е напълно легално... освен, разбира се, ако титанитът е бил откраднат, а земният агент е съучастник.

— Не, не, сигурен съм, че това е изключено. Виждате ли — но искам да подчертая, че тук изобщо не става дума за случайност, — въпросният агент е мой приятел.

На лицето на Манделщам се появи усмивка.

— Разбирам проблема ви.

„Нищо не разбираш“ — каза си Дънкан. Ситуацията всъщност бе неприятно сложна. Сега той вече знаеше защо Калинди го отбягва. Карл сигурно я бе предупредил, че Дънкан идва на Земята, и несъмнено я бе посъветвал да се държи настрана. Да, намиращият се на далечната Мнемозина Карл, навярно бе доста обезпокоен, че неговият приятел може да надуши аферите му тук.

Беше страшно важно да остане незамесен. Калинди в никакъв случай не биваше да заподозре, че той знае нещо.

Дънкан се колебаеше като grosмайстор над критично важен за изхода на партията ход. Анализираше мотивите си и се опитваше да вникне в гласа на съвестта си, защото в момента както личните му, така и официалните му интереси бяха невъобразимо преплетени.

Искаше да разбере с какво се е захванал Карл и ако е необходимо — да го спре. Искаше също да накара Калинди да се засрами от собственото си участие и някак да се възползва за своя изгода от нейното притеснение (съзнаваше, че не бива да залага много на тази си надежда, защото Калинди не бе от онези, които се притесняват лесно, ако изобщо бе способна на това...). Най-вече искаше да помогне на Титан, а по този начин и на фамилията Маккензи. Лошото бе, че всички тези цели не бяха много съвместими и Дънкан вече започваше да съжалява, че титанитът изобщо е открит. От друга страна, долавяше с инстинкта си, че ситуацията предоставя отлична възможност, стига да е достатъчно съобразителен да изиграе ходовете си както трябва.

Авионетът планираше напълно безшумно с „главозамайващата“ скорост от двайсетина километра в час над района между Капитолия и Конгресната библиотека. Гледката напомни на Дънкан за другите му задължения, защото вече бе последната седмица на юни, а речта му все още представляваше само някакви две-три страници

несистематизирани бележки. Всички Маккензи страдаха от желанието за свръхподготвеност и бяха напълно неспособни да претупат работата в последната възможна нощ. Но макар да съзнаваше предимствата на този общо взето техен ценен общ недостатък, Дънкан вече започваше да изпитва първите пристъпи на лека паника.

Проблемът бе прост, но диагнозата не подсказваше лесно лекарство. Колкото и да се стараеше, Дънкан не можеше да се спре на някаква основна тема и бе неспособен да изрази някакво послание извън общите поздравителни фрази с нулева информационна стойност.

Авионетът прелетя над високата повече от сто метра музейна реликва на ракетата-носител „Сатурн V“, оставена на мястото, където някога се бе разполагал командният център на НАСА. Така можеха да обикалят цял ден над централните части на Вашингтон. Дънкан въздъхна.

— Искам вашето обещание, че името, което ще ви кажа, няма да изплува при никакви обстоятелства.

— Добре.

— И че няма риск... моят приятел... да има неприятности?

— Не мога да ви гарантирам, че няма да загуби пари. Но не мисля, че ще се появят проблеми от правен характер... поне не съгласно земното законодателство.

— Не е „той“. Ще оставя подробностите на вас, но мисля, че трябва да проведете някои деликатни проучвания относно дейността на вицепрезидента на „Енигма Асошиейтс“ Катрин Линдън Елерман.

ГЛАВА 29

ЗВЕЗДЕН ДЕН

Макар да се опитваше да убеди сам себе си, че е постъпил както трябва — имаше ли в действителност някакъв избор? — Дънкан все пак изпитваше известно неудобство. Дълбоко в себе си той чувстваше вина, че е предал едно старо приятелство. Беше доволен, че подчинявайки се на някакъв импулс, не бе споменал и името на Карл, и вътрешно се надяваше Манделщам — и Колин — да се натъкнат на стена, която да спре всякакви по-нататъшни разследвания.

Междувременно беше затрупан с работа, а и имаше толкова много места, които искаше да разгледа, че за дълго забрави угризенията си. Изглеждаше му все по-смешно да пропътува цялото това разстояние до Земята и да се затвори с часове в някаква хотелска стая (при хубаво време навън!), разговаряйки единствено с комзолата.

Но всеки път, когато се справеше с поредната от многото поръчки, с които го бяха натоварили на тръгване от дома, той неизменно получаваше следващо съобщение, което или подновяваше молбата, или я допълваше със свежи усложнения. Официалните му задължения бяха достатъчно времеотнемащи, но ситуацията все повече и повече се влошаваше от нескончаемите искания на приятели, роднини и дори напълно непознати, които вероятно мислеха, че той няма с какво друго да се занимава, освен да се свързва със загубени познати, да търси снимки на фамилни къщи, да издирва редки книги, да изследва земни родословни дървета, да открива забравени произведения на изкуството, да действа като агент за прохождащи титански писатели и художници, да се моли за стипендии и да се бори за безплатни билети до Земята. Върхът бяха молбите да благодари за изпратените преди десет години по повод Звездния ден поздравителни картички, чиито получатели до момента бяха проявявали пълно безгрижие.

Това поне напомни на Дънкан, че още не е изпратил своите картички по повод половинхилядолетната юбилейна годишнина. Трябваше да ги получат всичките му земни приятели — посланик

Фаръл, семейство Вашингтон, Калинди, Бърни Парнас и още половин дузина други. Що се отнасяше до Титан — за там нямаше нужда да бърза. Дори да закъснееха с шест месеца, картичките с техните великолепни златни марки (Господи, по пет солара всяка, та макар и само по второкласната космическа поща) щяха несъмнено да зарадват получателите си.

Въпреки всички тези проблеми Дънкан се възползваше от всяка удобна възможност да се разсее. Например направи пълна телеобиколка на Лондон, Рим и Париж, която заместваше личното разглеждане на тези градове. Седнал в удобна тъмна кабинка с панорамен висококачествен звук и образ, той имаше чувството, че наистина ходи по улиците на древните градове. Можеше дори да задава въпроси на своя гид, да разговаря с хората, с които се разминаваше по улиците, да избира сам маршрута си, за да разгледа по-подробно нещо, привлякло по някаква причина вниманието му. Единственото, което отсъстваше, бяха миризмата и осезанието, но дори и тези сетива можеха да бъдат телезадоволени за онези, които можеха да си позволят цената на услугата. За Дънкан това удоволствие бе недостъпно, но той не съжаляваше.

Бърни Патрас както обикновено беше доволен да му помогне с всичко според силите си и дори му организира няколко запомнящи се срещи. Едната бе с любвеобилна и доста талантива млада дама — лична приятелка на Бърни, ако се вярваше на клетвите му, — която „прави това само когато много хареса хората, с които се вижда“. Момичето наистина показва жив интерес към Титан и проблемите му, но когато и Бърни се заинтригува и пожела да вземе участие в забавленията, Дънкан егоистично го изгони.

Това се случи преди Айвър Манделщам — този път авионетът летеше над района Пенсилвания — Масачузетс — напълно да унищожи последните остатъци от спокойствието му. Малко след като излетяха той без предисловия каза:

— Имам някои интересни новини за вас, но не знам какво означават. Може би вие ще можете да ми ги разтълкувате.

— Ще направя каквото е по силите ми.

— Без много да се хваля, мога да заявя, че съм в състояние да се справя с всекиго на Земята отведнъж. Но понякога в интерес на деликатността това се налага да стане на два пъти и именно така

постъпих с госпожица Елерман. Не ми се бе случвало да имам лично нещо общо с нея — или поне така си мислех, — но се оказа, че имаме общи приятели. Свързах се с един от тях — знаех, че мога да му вярвам без уговорки, и го помолих да ѝ се обади... Кажете ми, вие опитвали ли сте се да разговаряте с нея напоследък?

— Не от... от около седмица. Реших, че е по-добре да не усложнявам нещата. — Дънкан не допълни към това напълно правдиво обяснение, че го бе срам да погледне Калинди в очите.

— Тя отговорила на позвъняването на моя приятел, но по много странен начин. Не пожелала да включи видеото.

Това определено беше крайно необичайно. Всъщност нормалната практика изобщо не предполагаше ръчно изключване на видеосистемата освен поради съществена причина, разбира се. Тази практика често ставаше повод за възникване на най-различни притеснителни ситуации — любима тема, разработена във всички варианти в безчислен брой комедии. Но каквато и да бе причината, добрите обноси изискваха някакво обяснение. Да кажеш, че видеото ти е повредено, означаваше опит да пробуташ евтина лъжа, макар че в някои много редки случаи и това се случваше.

— И как се извинила? — попита Дънкан.

— По доста правдоподобен начин. Обяснила, че паднала доста лошо и не искала да показва лицето си в този вид.

— Надявам се да не си е счупила нещо.

— Явно не, макар че гласът ѝ звучал доста нещастно. Както и да е, приятелят ми провел кратък разговор с нея и отворил дума за Титан — съвсем елегантно и по начин, който не би могъл да събуди ничие подозрение. Подметнал, че знае за нейното посещение там и я попитал дали може да го свърже с някой титанец, който в момента се намира на Земята. Казал, че има изгодна експортна оферта.

— Не е много убедително. Всеки бизнес минава през Търговския отдел на посолството, и той би следвало да се свърже с него.

— Знаем, че за вас нещата стоят така, господин Маккензи, но все още ви предстои много да учите. Мога да ви измисля половин дузина основания да не се обръщам към посолството — поне не още първия път. Приятелят ми също знае това, а можете да сте сигурен, че и госпожица Елерман го знае.

— Щом твърдите... приемам, че сте прав. И каква е била реакцията ѝ?

— Опасявам се, че ще останете разочарован. Казала, че наистина има добър приятел от Титан, който би могъл да помогне. Той току-що бил пристигнал за честванията и все още бил във Вашингтон...

Дънкан се засмя. Развързката се бе оказала съвсем нелепа.

— Е, значи вашият човек просто си е загубил времето. Върнахме се там, откъдето започнахме.

— Да, по тази линия на разследване. Допусках, че случилото се ще ви развесели. Но още не съм свършил.

— Продължавайте — подкани го Дънкан. Доверието му в Манделщам бе поразклатено от това поражение.

— Опитах да подходя от друга страна, но стигах до задънена улица. Мина ми мисълта лично да се обадя на госпожица Елерман и направо да ѝ заявя, че знам за участието ѝ в търговията с титанит и ми е известна ключовата ѝ роля... без да я обвинявам в нищо, разбира се.

— Радвам се, че не сте го направили.

— О, подобно обаждане не би било чак толкова нелогично — според мен тя едва ли ще се изненада, ако един ден аз науча за тази дейност. Но ми хрумна по-добра идея — не знам защо не бях започнал с нея. Реших да проверя кои са я посещавали през последния месец.

— И как бихте могли да узнаете това? — с недоумение запита Дънкан.

— Е, това е най-евтиният номер на света. Никога ли не сте гледали стари френски детективски филми? Не, предполагам, че не сте. Просто попитах портиера.

— Кого?

— Нямате ли портиери на Титан?

— Не разбирам за какво говорите.

— Може би така е по-добре за вас. Защото на Земята тези хора са досада, без която не може. Предполагам ви е известно, че госпожица Елерман живее в много луксозния квартал Дийп Тен, южно от Маунт Рокфелер? Всъщност тя е наемателка на най-дълбокия луксозен апартамент — за мен тази мода е непонятна: колкото по-надолу отивам, толкова по-силна клаустрофобия ме обхваща. Както и да е, във всеки комплекс има човек на входа, който информира идващите кой си е у дома и кой не, приема съобщения и пратки и допуска онези, за

които е уведомен, до съответните апартаменти. Ето, това е ролята на портиера.

— И успяхте да се включите към паметта на пропускателната система?

— Удивително е колко много неща са възможни, ако познавате когото трябва. О, не ме разбирайте неправилно. Не става дума за нищо незаконно, но бих предпочел да не се разпростирам върху подробностите.

— Ние на Титан строго преследваме всяко нарушение срещу правото на лична тайна.

— Същото се отнася и за Земята. Всъщност всеки, който особено държи на анонимността си, може лесно да заобиколи услугите на портиера. Кое то всъщност доказва, че госпожица Елерман не се чувства виновна в нищо, нито е искала да скрива каквото и да било. Но кажете ми, господин Маккензи, вие знаехте ли, че при нея е отседнал гостенин от Титан?

Дънкан зяпна, но бързо се овладя. Разбира се... Карл сигурно бе изпратил свое доверено лице като куриер. Това вероятно е било преди месеци... последният пътнически кораб преди „Сириус“ бе пристигнал шест седмици по-рано. Но кой би могъл да бъде той?

Отговорът можеше да почака, сега имаше нещо по-важно.

— Казахте „отседнал“. Това означава ли *в момента*?

— Във всеки случай преди два дни е бил още там.

Това вече обясняваше всичко... или почти всичко. Нищо чудно, че Калинди го бе избягвала. Но Дънкан чувстваше ревност, разочарование... и известно облекчение, че странното ѝ поведение най-сетне бе намерило някакво обяснение.

— Кой е този титанец? — попита той мрачно. — Питам се дали го познавам.

— Точно това ме интересува най-много. Нарича се Карл Хелмър.

ГЛАВА 30

СЪОБЩЕНИЕ ОТ ТИТАН

— Това е абсолютно невъзможно! — избухна Дънкан. — Аз оставих Хелмър край Сатурн... и пристигнах тук с най-бързия кораб в Слънчевата система.

Манделщам сви рамене.

— В такъв случай, някой друг използва името му по причини, известни само на него. Портиерът на госпожица Елерман не е особено умен — това качество е доста рядко сред портиерите, — а и ние проникнахме в системата малко преди извършваната в края на всеки месец профилактика, която между другото изчиства и паметта. Така че разполагаме със запис на негово позвъняване — ето ви реконструкцията на записа.

Той подаде разпечатка с не особено добро качество, в която Дънкан разпозна крайния продукт на системата за разпознаване на образи.

Без никакво съмнение това беше Карл.

— Виждам, че го познавате — отбеляза Манделщам.

— Много добре — едва чуто изрече Дънкан. Мислите му се въртяха във вихрушка — дори изправен пред фактите, той все още не можеше да повярва на очите си. Щеше да му трябва доста време, за да обмисли всички следствия от това изумително разкритие.

— Предположихте, че сигурно вече не е при Кал... госпожица Елерман. Знаете ли къде се намира в момента?

— Не, честно казано, надявах се вие да ме наведете на някои идеи. Но сега, след като знаем вече името му, ще мога да го откроя... макар че това ще ми отнеме известно време.

„И без съмнение ще те вкара в разноски“ — помисли Дънкан.

— Кажете ми, господин Манделщам... защо са ви всички тези главоболия? Просто не разбирам какво ще спечелите от цялата тази история.

— Така ли? Хм... добър въпрос. Всичко започна от абсолютно чистата ми и откровена страст към титанита и аз се надявам в крайна

сметка усилията ми да получат своето адекватно възнаграждение. Но нещата вече отидоха доста по-далеч от това. Защото единственото нещо на този свят, по-ценно от скъпоценните камъни или произведенията на изкуството, е забавлението. А нашата малка „история“, както я нарекохте, е много по-интересна от всичко, което съм виждал на екрана на видеото от седмици насам.

Въпреки тревожните си мисли Дънкан не сдържа усмивката си. В началото на взаимоотношенията си с Манделщам той бе доста сдържан към него, но напоследък този човек определено му беше станал много по-симпатичен. Беше проникателен и може би в известен смисъл хитър и Дънкан вече не изпитваше никакви съмнения, че е труден при преговорите за сключване на сделка. Но се бе убедил във верността на преценката на Вашингтон — на Айвър Манделщам можеше да се вярва абсолютно.

— Мога ли да направя едно скромно предложение?

— Разбира се — сепна се Дънкан.

— Имате ли някакви специални съображения в този момент, които ви карат да се въздържате от обаждане на госпожица Елерман? Защото според мен вие просто бихте могли да ѝ позвъните и да споменете, че току-що са ви съобщили от Титан, че вашият общ приятел господин Хелмър е на Земята... и да подпитате дали на нея ѝ е известно нещо.

Дънкан обмисли идеята — тя беше толкова очевидна, че само поради смайването си сам не бе стигнал до нея. Но не беше сигурен дали може да прецени всичките ѝ плюсове и минуси.

Обаче развитието на нещата вече бе излязло от сферата на безличната тактика и стратегия и не бе възможно да гледа на него като на търсене на достоен финален ход. За да съхрани собственото си достойнство и да опази душевното си равновесие, той трябваше да се изправи очи в очи с Калинди.

— Прав сте — призна той. — Няма никакво извинение да продължавам да я отбягвам. Ще го направя веднага щом се върна в хотела. Свалете ме на Юниън Стейшън и оттам ще взема експреса...

Когато пристигна в хотела, той се сблъска с втората си изненада за деня, макар че след вече наученото тя не бе в състояние да го развълнува особено. Най-дългият факс от Колин досега го чакаше в комзолата.

Дънкан бързо го прегледа и първата му мисъл беше „Този път вече съм една крачка напред“. Но след като размисли, осъзна, че това не е съвсем вярно. Като се имаше предвид, че посланието на Колин бе напуснало Титан преди два часа, можеше да се говори само за фотофиниш.

ПРИОРИТЕТ „ААА“ СТЕПЕН НА СЕКРЕТНОСТ „ААА“

НАПРАВЕНИТЕ ПРОУЧВАНИЯ РАЗКРИВАТ, ЧЕ КАРЛ Е НАПУСНАЛ МНЕМОЗИНА В СРЕДАТА НА МАРТ С ИЗВЪНРЕДЕН ПОЛЕТ ДО ЗЕМЯТА И Е ПРИСТИГНАЛ ТАМ ОКОЛО ДВЕ СЕДМИЦИ ПРЕДИ ТЕБ ТОЧКА АРМАН РАЗИГРАВА ИЗНЕНАДА И ДЕМОНСТРИРА ПЪЛНО НЕВЕДЕНИЕ, МАКАР ЧЕ ТОВА МОЖЕ ДА Е ИСТИНА ТОЧКА ВАЖНО Е ДА НАМЕРИШ КАРЛ ДА РАЗБЕРЕШ С КАКВО СЕ ЗАНИМАВА И АКО Е НЕОБХОДИМО ДА ГО ПРЕДУПРЕДИШ ЗА ПОСЛЕДИЦИТЕ ТОЧКА ДЕЙСТВАЙ КРАЙНО ВНИМАТЕЛНО ТОЧКА ИЗБЯГВАЙ ВСЯКАКВА ПУБЛИЧНОСТ И УСЛОЖНЕНИЯ В ИНТЕРПЛАНЕТНИТЕ ОТНОШЕНИЯ ТОЧКА СИТУАЦИЯТА МОЖЕ ДА СЕ ОБЪРНЕ В НАША ПОЛЗА, НО ДИСКРЕТНОСТТА СТОИ НА ПЪРВО МЯСТО ТОЧКА КАЛИНДИ МОЖЕ БИ ЗНАЕ КЪДЕ СЕ НАМИРА ТОЧКА КОЛИН И МАЛКЪЛМ

Дънкан препрочете съобщението по-бавно, обръщайки този път внимание на нюансите. В него не се съдържаше нищо, което вече не му бе известно или за което да не се бе досетил и сам, но безкомпромисният тон не му допаднаше. Подписите на Колин и Малкълм го правеха пряка заповед за изпълнение — нещо крайно рядко в отношенията между Маккензи. Макар в себе си да признаваше, че в това има смисъл, Дънкан долавяше и някаква нотка на удовлетворение. За момент в съзнанието му се появи образът на двамата му близнаци като лешояди, надушили трупа на жертвата.

Същевременно той с мрачно задоволство отбеляза, че Колин явно е писал факса много набързо. Имаше поне половин дузина излишни думи — нещо недопустимо за изповядваните от Клана принципи на максимална икономичност и съдържаност.

Може би все пак той не бе роден за политиката — чувстваше все по-засилващо се разочарование от всички тези машинации. Изглежда,

въпреки генетичната им идентичност, между отделните Маккензи имаше някои разлики и една от тях бе, че той не е толкова твърд... и амбициозен... като своите предшественици.

Във всеки случай поне първата му стъпка бе очевидна, особено след като и наставниците му го съветваха да я направи. Втората... за нея щеше да мисли по-нататък.

Не се изненада, когато Калинди не се появи на екрана на неговата комзола. Знаеше, че подобен избор може да се разглежда като демонстрация на лошо възпитание, освен ако нещо не налага изключването на видеосистемата. И все пак изпита странно чувство на безсилие, усещайки, че Калинди може да го вижда, а той нея — не. Гласът не бе в състояние да предаде всички нюанси на изпитваните емоции и имаше много случаи, когато едно трепване в погледа можеше да придаде съвсем друг смисъл на изречената дума.

— О, какво има, Калинди? — престорено се изненада Дънкан. Той наистина би изпитал съчувствие, ако тя бе пострадала сериозно, но си запазваше правото да промени мнението си в зависимост от обстоятелствата.

Гласът ѝ — внушаваше ли си или наистина бе така? — леко ѝ изневеряваше. Чувстваше се, че е изненадана да го види, а може би и леко объркана.

— Ужасно се извинявам, Дънкан... но бих предпочела да не показвам лицето си в този момент. Паднах и си нараних окото, така че сега изглеждам зле. Но не се безпокой, след някой и друг ден ще се оправя.

— Много съжалявам за това, което ти се е случило. Няма да те безпокоя, ако не се чувстваш добре в момента.

Той изчака, надявайки се Калинди да види в лицето му загрижеността, която се бе постарал да изобрази.

— О, това изобщо не е проблем. Аз дори продължавам да работя, само престанах да ходя за една седмица в офиса и сега върша *всичко* чрез комзолата.

— Е, радвам се да го чуя. А сега пригответи се за новина: Карл е на Земята.

Настъпи дълга пауза. Когато Калинди накрая отговори, Дънкан трябваше да признае, че изобщо не е играч от нейната класа. Никога не би могъл да я надхитри за дълго.

— Дънкан — каза тя примирено, — ти *наистина* ли не знаеше, че той е отседнал при мен?

Дънкан направи всичко, на което бе способен, да предаде изумлението, смайването и обидата си — в изброената последователност.

— Защо не ми каза? — възкликна възмутено той.

— Защото той ме помоли да не ти казвам. Това ме постави в много деликатна ситуация, но какво можех да сторя? Каза ми, че вече не сте в добри отношения... и че работата, по която е дошъл, била много деликатна.

Дънкан се досети, че Калинди му казва простата истина, ако беше възможно истината да е проста. Част от раздражението му — само част — се изпари.

— Е, няма да скрия, че съм разстроен и разочарован. Не знам защо, но мисля, че е трябвало да ми се довериш. Както и да е... потайностите вече са неуместни... след като знам, че той е тук. Всъщност имам спешна вест за него. Би ли ми казала къде се намира?

Нова дълга пауза, след която Калинди отговори:

— Не знам. Тръгна си без предупреждение и не ми съобщи къде отива. Откъде да знам... може дори да се е върнал на Титан?

— Без да се сбогува? Хайде де! Освен това кораб за Титан ще има след не по-рано от месец.

— Тогава предполагам, че е още на Земята или поне не по-далече от Луната. Просто нямам представа.

Без сам да знае защо, Дънкан ѝ повярва. В гласа ѝ звучеше струнката на истината, макар той да не се заблуждаваше, че стига да поиска, тя би го излъгала с лекота.

— В такъв случай ще се наложи да го търся по друг начин. Много е важно да се срещна с него.

— Не бих те посъветвала да го правиш, Дънкан.

— И защо не?

— Той... той много ти е ядосан.

— Не мога да си представя защо — гневно отвърна Дънкан, бързо представяйки си поне няколко причини. В гласа на Калинди бе прозвучала истинска загриженост и той се почувства неудобно, че не е сдържал яда си.

Въпросът беше изчерпан, поне засега. Знаеше, че няма никакъв смисъл да спори с Калинди и да я убеждава. Със смесено настроение той изрази надежди за скорошното ѝ оздравяване и прекъсна разговора. Надяваше се тя да интерпретира поведението му като дължащо се на едновременно изпитвани гняв и печал и се разкайваше за моментния изблик на чувства.

Минута по-късно гледаше — с известно облекчение — в екран, който вече не бе празен и който бе в състояние да предава реакциите на събеседника отсреща.

— Известно ли ви е — попита той посланик Фаръл, — че Карл Хелмър е на Земята?

Негово превъзходителство примигна.

— Естествено, че не. Изобщо не ми се е обаждал, но мога да проверя дали знаят в правния отдел. — Той натисна няколко бутона и беше напълно ясно, че нищо не последва. Посланикът погледна Дънкан с досада: — Бих искал най-сетне да можем да си позволим нов интерком! — произнесе той с обвинителна нотка. — Който би струвал нищожна част от brutния вътрешен продукт на Титан.

Дънкан реши, че е най-разумно да не се заяжда, и за щастие при втория опит посланикът успя да се свърже, измънка няколко неразбираеми фрази, изчака минута, после погледна Дънкан и поклати глава.

— Никаква следа от него — дори не е оставил адрес, на който да му препращаме пощата. Много *странно*.

— Не би ли било по-редно да кажете *безпрецедентно*?

— Хм... може би да. Никога досега не бях чувал някой да пропусне да се обади в посолството веднага щом кацне на Земята. Най-често ние, разбира се, сме уведомени за пристигането седмици предварително. Всъщност... няма закон, който да *принуждава* хората да се обаждат... но аз си мислех, че това е въпрос на уважение, да не кажа удобство.

— Това е и моето мнение. Добре, ако ви се обади, моля ви да ме уведомите.

Посланикът го изгледа мълчаливо в продължение на няколко секунди, после на лицето му се появи възможно най-загадъчната усмивка. Накрая подхвърли:

— Интересно какво ли предполагат Малкълм и Колин, че прави той тук? Може би подготвя държавен преврат с контрабандно внесени пушки?

Преодолял бързо слисването си, Дънкан се засмя на шегата:

— Дори Карл не е *толкова* откачен. Честно казано, просто не знам какво да мисля... но твърдо съм решен да разбера. На Земята може и да има половин милиард души, но той не е неоткриваем. Надявам се пак да се чуем, а засега довиждане.

Два провала и още само една възможност. Всичко пак опираше до Айвър Манделщам, доброволно нагърбил се с малко неочакваната, но добре приета роля на частен детектив.

Но комзолата на Манделщам отговори: **МОЛЯ, НЕ БЕЗПОКОЙТЕ. ОСТАВЕТЕ СЪОБЩЕНИЕ.**

Дънкан се подразни — напираше да разкаже наученото и определено не желаше да разговаря с безжизнената комзола. Щеше да изчака Манделщам да му се обади.

Изминаха цели два часа, през които той бе неспособен да се съсредоточи върху каквато и да било друга работа. Сетне дилърът се отзова на поредното му позвъняване, при което най-учтиво се извини.

— Опитвах една малко вероятна възможност — беше неговото обяснение. — Зададох си въпроса дали този човек не е купувал нещо в Ню Йорк с кредитна карта. Задачата не се оказа чак толкова сложна и компютърът на службата за проверка на валидността на представяните за плащане карти претърси наличната информация за по-малко от час... Уви, изглежда е пазарувал с налични. Е, това не би могло да се нарече федерално престъпление. Но за честни детективи като нас е доста досадно.

Дънкан се изсмя.

— Добра идея. Аз обаче регистрирах малко по-голям успех... ако мога да нарека така елиминирането на няколко възможности.

Той разказа накратко на Манделщам за разговорите си с Калинди и посланик Фаръл и завърши с въпрос:

— Оттук накъде?

— Не съм сигурен. Но не се притеснявайте... все нещо ще измисля.

Дънкан му повярва — вече изпитваше напълно необяснимо доверие в изобретателността на дилъра, да не говорим, че вече ни най-

малко не се съмняваше в неговата влиятелност и информираността му за всичко, което става на Земята. Ако някой можеше да намери Карл — изключвайки полицията или пускането на частна обява в „Уърлд Таймс“ — това бе именно Манделщам.

Беше прав. Оказа се, че за целта са му достатъчни само трийсет и шест часа.

ГЛАВА 31

ОКОТО НА АЛЛАХ

— Открих го — късо заяви Манделщам. Изглеждаше изморен, но доволен.

— Знаех, че ще успееш — отговори Дънкан, забравяйки за досегашната официалност в отношенията им и неспособен да скрие възхищението си. — Къде е?

— Не бъди толкова нетърпелив... и аз имам право да се наслажда на резултата. Заслужил съм си го.

— Добре... чий портиер изработи този път?

Манделщам леко се засегна.

— Ничий. Първо се опитах да науча всичко възможно за твоя приятел Хелмър, благодарение на гениалното хрумване да го потърся в справочника „Интерпланетарен Кой кой е“. Предположих, че трябва да е включен в него, и се оказах прав — имаше цели сто реда. Между другото потърсих и теб — ти си заслужил сто и петдесет, ако това може да е повод за задоволство.

— Знам — каза Дънкан. Търпението му започваше да се изчерпва. — Давай нататък.

— Запитах се дали няма да се натъкна на някои негови земни контакти или по-особени интереси и отново имах късмет. Той е член на Института на електроинженерите, на Кралското астрономическо дружество, на физическия институт и на Института по астронавтика... както и на редица титански професионални сдружения, разбира се. Установих още, че е автор на половин дузина научни публикации и съавтор на още няколко. „Йоносферата на Сатурн“, „Произход на електромагнитното излъчване в обхвата на свръхдългите вълни“... и други любопитни екзотики, само дето не ни вършат работа... Астрономите естествено са в Лондон, но инженерите, астронавтите и физиците са все в Ню Йорк и се запитах дали не си струва да им се обадя. В крайна сметка позвъних на друг от моите полезни приятели — този път учен, многоуважаван, способен да отвори всякакви врати, без някой да посмее да му задава въпроси. Надявах се, че посещението

на колега от Титан ще бъде достатъчно рядко събитие, за да остане незабелязано... и се оказа, че съм бил прав.

Манделщам направи нова от любимите си пълни със съдържание паузи, давайки на Дънкан възможност да се поизмъчи още малко, след което продължи:

— И тогава се натъкнах на нещо, което ме изненада. Като изключим необаждането в посолството и предупреждението към госпожица Елерман да мълчи, този човек не бе сторил нищо, за да скрие следите си. Аз пък не мога да разбера как някой, който има толкова много за криене, би се държал по този начин... Всичко се оказа съвсем просто. Електричарите с желание ми услужиха. Казаха ми, че е напуснал Северен Атлан и че връзката с него можела да стане чрез посредничеството на помощник-главния инженер, Отдел „С“, Главно управление за световна комуникация, Техеран. Не бих казал, че това е типичен адрес на човек, занимаващ се с контрабанда на скъпоценни камъни и интерпланетарни интриги... Та значи Техеран. Изпуснах го за малко, но се оказа, че няма повод за тревога: щял пак да се върне там след няколко дни. По-важно е другото: изхождайки от неговото минало, най-сетне разполагаме с нещо, което има смисъл... Защото в Отдел „С“ на Главното управление за комуникация работят момчетата, които отговарят за „Проект Циклоп“. А даже и аз съм чувал за него...

Проектът беше заченат в първата светла зора на космическата ера и в него вземаше участие най-големият най-скъп и потенциално най-обещаващ научен инструмент, създаван някога. Макар да бе възможно да се използва за много цели, една от тях бе основна и най-важна — търсенето на разум във Вселената.

Една от най-старите мечти на човечеството бе останала наистина само мечта до създаването на радиоастрономията през втората половина на двайсети век. И тогава, за късото време от някакви си две десетилетия, комбинираните усилия на учени и инженери бяха дарили на човечеството възможността да изучава междувездните пространства... ако е готово да плати цената за това.

Първите мънички радиотелескопи с няколко десетки метра в диаметър с надежда се бяха вслушвали в сигналите, долитащи откъм

звездите. Нито някой бе очаквал успех при тези пионерски усилия, нито такъв бе постигнат. На базата на някои правдоподобни допускания за разпределението на разума в Галактиката беше лесно да се изчисли, че откриването на радиоизлъчваща цивилизация ще изисква телескопи с апертура^[1] не десетки метри, а по-скоро километри.

Съществуваха само един действителен метод за постигане на този резултат — поне когато ставаше дума за съоръжение, намиращо се на повърхността на Земята. Построяването на една-единствена гигантска чиния бе изключено, но същият ефект можеше да бъде постигнат с помощта на комплекс от стотици по-малки антени. „Циклоп“ означаваше антенна „ферма“ от стометрови антени, равномерно разположени в кръг с диаметър около пет километра. Слабите сигнали, постъпващи от всеки елемент в този антенен масив, се сумираха, а след това биваха подлагани на сложна обработка от мощни компютри, програмирани да вършат само едно: да издирват на фона на космическия шум подредена структура, говореща за разум.

Цялата система щеше да струва горе-долу колкото някогашния проект „Аполо“, но за разлика от него, инвестициите сега можеха да бъдат направени в по-разтеглен период от време — няколко години или дори десетилетия. Веднага щом започнеше изработването на индивидуалните антени, „Циклоп“ щеше да отбележи своето начало и да се превърне в безценен инструмент за радиоастрономите. С годините броят на свързаните антени щеше да се множи, докато накрая щеше да бъде запълнена цялата определена за целта площ. През това време „Циклоп“ щеше да разширява възможностите си и да прониква все по-дълбоко във Вселената.

Благородна идея, макар някои да се плашеха от нейния успех в същата степен, в която се опасяваха и от провала ѝ. Епохата на проблемите, с която бе завършил дваисети век — никой не изпитваше носталгия за него — не даваше никакви надежди за финансирането на начинание от подобен мащаб. Неговото разглеждане стана възможно едва след настъпването на политическа и финансова стабилност, така че на „Циклоп“ бе писано да остане на хартия цели сто години след възникването на идеята.

Рожба на краткотрайния, но светъл мюсюлмански възход, този проект усвои значителна част от богатствата, натрупани в страните от

арабския свят по време на петролната ера. Милионите тонове метал, необходими за реализирането му, дойдоха от неограничените ресурси, съдържащи се в солените води на Червено море, просмукващи се нагоре през разломите на Великата долина. Тук кората на Земята просто се разкъсваше по шевовете си в местата, където плочите на континентите бавно се разделяха, отваряйки достъп до изобилие от метали и минерали, достатъчни да бъде забравен за векове напред страхът от бъдеще без суровини.

В идеалния вариант „Циклоп“ трябваше да бъде разположен на екватора, което би позволило прослушване на небосвода от полюс до полюс. Останалите изисквания включваха добър климат, спокоен в сеизмично отношение район, отдалеченост от възможните източници на други природни катаклизми и ако е възможно скриване в радиосиянката на планинска верига, която да изиграе ролята на щит от евентуалните радиосмущения. Разбира се, такава идеална площадка не бе намерена, което наложи примиряването с някои политически, географски и инженерни компромиси. След няколко десетилетия ожесточени дебати бе избран пустинният „Празен район“ на Саудитска Арабия — за пръв път някой бе намерил за какво да използва тази забравена от всички местност.

Дивото място бе прорязано от прави трасета, позволяващи минаването по тях на десетхилядитонни товарносачи на въздушна възглавница, които да донесат компонентите, изработени в заводите на брега на Червено море — по-късно на тяхно място се появиха товарни самолети. Първата фаза на проекта предвиждаше монтирането на шейсет параболични антени, подредени във формата на гигантски кръст, чиито петкилометрови рамене се простираха в посоките север-юг и изток-запад. Някои от вярващите възразиха срещу този символ на чужда религия, но им бе обяснено, че това е само временно състояние на нещата. Когато „Окото на Аллах“ бъдеше завършено, оскърбителният знак щеше напълно да се загуби в общия масив от седемстотин огромни чинии, разположени на равно разстояние една от друга върху кръг с диаметър осемдесет километра.

Краят на двайсет и първи век обаче видя монтирани само половината от планираните седемстотин антени. Двеста от тях запълваха централната зона на определеното място, а останалите образуваха нещо като ограда, очертаваща периферията на грамадния

инструмент. Тази редуция беше спестила милиарди солари, влошавайки заложените параметри само незначително. Иначе „Циклоп“ отговаряше на поставените изисквания и в течение на целия двайсет и втори век бе довел до такава революция в астрономията, каквато бе наблюдавана само след пускането преди двеста години в действие на рефлекторите при Маунт Уилсън и Маунт Паломар. Към края на този век обаче „Циклоп“ се беше натъкнал на затруднения — макар и не такива, произтичащи по вина на строителите или обслужващата армия от инженери и учени.

„Циклоп“ не можеше да се състезава със системите, вече построени на обратната страна на Луната и идеално екранирани от земните електромагнитни смущения благодарение на трите хиляди километра плътна скала. В продължение на доста десетилетия те бяха работили съвместно с тях, защото двата големи телескопа в двата края на така наречената „база“ Земя-Луна образуваха грамаден интерферометър, който можеше да наблюдава най-фините детайли в планетни системи на стотици светлинни години разстояние. Но наскоро се бяха появили първите мощни радиотелескопи и на Марс и лунната обсерватория можеше да постигне много повече с тяхното сътрудничество, отколкото много по-близката Земя. База от двеста милиона километра позволяваше изследването на околното междузвездно пространство с подробности, считани преди за недостижими.

И както често се случва с някои важни научни инструменти, техническият напредък подмина „Циклоп“. Към средата на двайсет и трети век той беше изправен пред нов проблем, който този път можеше да се окаже фатален. *„Празният район“ вече не беше пустиня.*

„Циклоп“ бе разположен в местност, където бе обичайно да не вали по пет години — край Ал Хабида бяха намерени метеорити, лежащи неръждясали в пясъка от времето на Пророка. Сега всичко това се променяше от станциите за контрол на климата — за пръв път от ледниковия период пустинята отстъпваше. И в „Празният район“ бе започнало да вали на ден повече, отколкото досега се бе събирало в продължение на години.

Създателите на „Циклоп“ не бяха предвидили това и съвсем логично бяха заложили в своите проекти постоянното наличие на горещ, сух климат. По тази причина групите за поддръжка вече водеха

постоянна борба с корозията, овлажняването на коаксиалните кабели и всички други злини, които сполитат електронната апаратура, ако им бъде даден и най-малкият шанс за изява. Някой от стометровите антени бяха изцяло ръждясали, така че вече не можеха да бъдат насочвани, което наложи изключването им от системата. От двайсет години насам системата работеше, постепенно влошавайки параметрите си, докато инженери, администратори и учени водеха тристранен спор, неспособни да се убедят едни други в нищо. Струваше ли си влагането на милиарди солари за възстановяването на пълната работоспособност на системата, или бе по-добре тези пари да се вложат в обратната страна на Луната? Беше невъзможно да се стигне до ясно и еднозначно решение, защото никой не може да оцени в пари стойността на чисто научни изследвания.

Но независимо от сегашните си проблеми „Циклоп“ помнеше близко минало на големи успехи, помогнали на човека да преосмисли възгледите си върху строежа на Вселената не веднъж, а многократно. Този гигантски проект бе тласнал познанията към само една секунда след Големия взрив и бе уловил електромагнитно излъчване, съществувало през цялото време от възникването на Вселената досега. Беше дал възможност да се изследват повърхностите на далечни звезди, да се намерят скрити в сиянието им планети, да се открият странни обекти като звездите от неутрино, антитахионите, гравитационните лещи, космотресенията, най-сетне бе помогнал да започне изследването на трудноразбираемите светове на отрицателната вероятност, призрачните състояния и инверсната материя.

Но имаше едно нещо, което не бе съумял да постигне. Въпреки множеството фалшиви тревоги, той така и не бе успял да регистрира сигнали от други разумни същества във Вселената.

Човекът или бе сам, или никой друг не използваше радиопредавания. И двете обяснения изглеждаха неудовлетворителни.

[1] Величина, определяща ефективния отвор на приемаща система (оптична или радио) — Б.пр. ↑

ГЛАВА 32

СРЕЩА ПРИ „ЦИКЛОП“

Знаеше какво да очаква или поне така си мислеше, но реалността наистина се оказа внушителна. Дънкан се чувстваше като дете сред гора от гигантски метални дървета, простираща се във всички посоки, докдето му стигаше погледът. Всяко от тези абсолютно идентични „дървета“ имаше постепенно изтъняващ ствол, издигащ се на петдесет метра височина, обвит със спираловидна стълба, стигаща до сервизна платформа, на която бе монтиран двигателят на механизма за насочване. Над платформата се разтваряше огромната и удивително крехка на външен вид стометрова „чиния“ на самата антена, обърната към небето и сякаш вслушваща се за сигнали от дълбините на космоса.

Антена 005, както можеше да се разбере от табелата с номера ѝ, се намираше в близост до центъра на комплекса. Но това, разбира се, бе невъзможно да се разбере просто така. Накъдето и да погледнеше, Дънкан виждаше все същата геометрично подредена плетеница от стоманени кули, سماляващи се в далечината, за да се превърнат в плътна стена от метал.

Целият този огромен комплекс бе чудо на прецизното инженерство, осъществено в мащаб, непознат на друго място на Земята. Беше напълно разбираемо, че много от компонентите са изработени в космоса, особено пенометалите и кристалните влакна, които можеха да бъдат получени само в условията на нулева сила на тежестта, съществуваща единствено в орбиталните заводи, и пак само те можеха да съчетаят в едно необходимата на параболичните рефлектори лекота и издръжливост на конструкцията. Така че проект „Циклоп“ бе свързан с космоса и по родство.

Дънкан се обърна към екскурзовода си, превел го с малкия задвижван с химическо гориво автомобил през лабиринта от тунели за достъп.

— Не видях никого — оплака се той. — Сигурен ли сте, че е тук?

— Трябва да е в кабинката на предусилвателя — там горе на платформата. Ще трябва да викате... нали се досещате, че тук е

забранено използването на радио.

Дънкан се поусмихна на поредното доказателство за фанатичните предпазни мерки срещу всякакви източници на електромагнитни смущения, към които прибягваше ръководството на проект „Циклоп“. Бяха го помолили дори да предаде ръчния си часовник, за да не би слабите му електрически импулси да бъдат погрешно възприети за сигнали на чужда цивилизация, отстояща на неколкостотин светлинни години. Спътникът му носеше механичен пружинно задействан часовник — Дънкан досега не бе виждал такъв.

Той вдигна ръце пред устата си, изви глава към извисяващата се метална кула и извика:

— Карл!

Гласът му отекна от съседната антена и много по-слабо от другите зад нея. Настъпилата тишина изглеждаше по-дълбока отпреди и му се стори, че е неуместно да я нарушава с нови крясъци.

За щастие не се наложи да го прави. Петдесет метра над главата му някаква фигурка се приближи до перилата на площадката и отгоре надзърна глава, оброчена в познатия му златен ореол.

— Кой е?

„Интересно кой според теб може да бъде“ — помисли си Дънкан. От друга страна, той съзнаваше колко е трудно да разпознаеш някого, гледайки го вертикално отгоре, а и гласовете звучаха странно изопачени в това място, изглеждащо по-подходящо за обитаване от гиганти.

— Дънкан.

Настана пауза. Стори му се безкрайна, макар вероятно да бе не по-дълга от няколко секунди. Карл явно бе изненадан, макар най-вероятно вече да се бе досетил, че Дънкан знае за пребиваването му на Земята. И тогава се чу:

— В момента не мога да сляза. Качи се ти, ако искаш.

Поканата в никакъв случай не прозвуча като приветствие за добре дошъл, но в гласа му нямаше враждебност. Единствената емоция, която Дънкан успя да долови от разделящото ги разстояние, бе своеобразно уморено примирение, но не бе изключено да си го внушаваше.

Междувременно Карл отново бе изчезнал, несъмнено решен да продължи с работата, която го бе довела чак тук. Дънкан погледна със

съмнение спиралната стълба, обикаляща по външната страна на цилиндричната основа на антената — петдесет метра не бяха нищо за земните представи... но не и когато става дума за земната сила на тежестта. Те бяха еквивалентни на двеста и петдесет метра височина на Титан, а на него никога досега не му се бе налагало да се изкачва на четвърт километър в родния си свят.

За Карл, разбира се, това едва ли изглеждаше толкова впечатляващо, понеже той бе прекарал годините на ранното си детство на Земята, така че мускулите му сигурно доста по-бързо бяха успели да възвърнат първоначалната си сила. За момент Дънкан се поколеба дали да възприеме тази покана като съзнателно отправено предизвикателство — това би било напълно в стила на Карл, — в който случай на него просто не му оставаше избор.

Стъпи на първото стъпало от перфориран метал и водачът му с надежда в гласа подхвърли:

— Горе на платформата няма много място. Ако не държите на присъствието ми, аз ще остана тук.

Не бе необходима особена проникателност, за да разпознаеш човешката леност, но Дънкан с облекчение прие извинението. Не искаше да води предстоящия разговор в присъствието на външни лица. С удоволствие би избегнал този сблъсък, но естеството на задачата му правеше невъзможно прехвърлянето ѝ на друго лице... дори ако инструкциите на Колин и Малкълм бяха оставили място за подобно бягство от отговорност.

Качването се оказа не чак толкова трудно, макар че перилата бяха по-нестабилни, отколкото би му се искало. На всичко отгоре някои участъци от стълбата вече бяха силно ръждясали и сега, когато бе в близко съприкосновение с метала, той можеше да види, че конструкцията е в доста лошо състояние. Беше повече от очевидно, че ако не започне незабавен основен ремонт, проект „Циклоп“ едва ли ще завари зората на двайсет и четвърти век.

Когато завърши една обиколка около основата на антената, водачът му извика:

— А... забравих да ви кажа, че след около пет минути ще се насочим към нов обект. Опасявам се, че може да ви се стори доста стряскащо.

Дънкан вдигна поглед към грамадната „чиния“, напълно блокираща небето над него. Мисълта, че след малко всички тези тонове метал ще се завъртят над главата му, беше доста обезпокоителна и той бе благодарен, че поне го бяха информирали навреме.

Спътникът му забеляза това и го разбра.

— Не, няма основания за тревога. *Тази* антена е фиксирана поне от десетина години. Двигателят се претовари и не си струва да се поправя.

Думите потвърдиха първоначалното подозрение, оформило се в главата на Дънкан, който го бе отхвърлил като оптическа илюзия. Голямата парабола над него, изглежда, наистина се намираще под ъгъл спрямо посоката, в която бяха насочени съседните, и следователно вече не беше активна част от комплекса, а бе оставена сляпо насочена към произволен участък от небето. Загубата на един, а може би дори на дузина компоненти сигурно можеше да доведе само до леко влошаване на параметрите на системата — факт, който добре се връзваше с констатацията му за тукашната обща занемареност.

Оставаше му още една обиколка и щеше да стъпи на площадката. Дънкан поспря да си поеме дъх — беше се качвал много бавно, но краката вече започваха да го болят от това изключително за него усилие. Карл повече не се бе показал. Интересно какво ли правеше в това фантастично място на забравени триумфи и неосъществени мечти.

А още по-интересно бе как щеше да реагира на неочакваното и несъмнено нежелано разобличаване, когато се изправеха лице в лице. Малко късно Дънкан се сети, че една малка площадка на петдесет метра над земята в условията на *ужасна* гравитация едва ли следва да се възприема като най-подходящото място за провеждането на разгорещен спор. Но той само се усмихна на непослушния образ, напирал да изплува в съзнанието му: каквито и да бяха несъгласията им, не можеше да става и дума за физическа разправа!

Е, не беше съвсем невъзможна... нали тази мисъл сама се бе родила в главата му.

Беше стигнал до тесния пръстен от перфориран метал, представляващ пода на площадката. Отворът над него бе изрязан почти в цялата широчина и позволяваше на стълбата да излезе на нивото на

платформата. С искрена въздишка на облекчение Дънкан се изтегли с ръце — едва сега обърна внимание на почервенелите си от ръжда длани, — изправи се и видя, че се намира сред смълчани хидравлични мотори, замотани кабели и сложна мрежа от ребра, крепящи вече безполезната стометрова парабола.

Нямаше и следа от Карл, така че Дънкан предпазливо се отправи в обиколка по платформата. Лентата на пътеката бе широка около два метра и перилата стигаха до височината на кръста, така че реална опасност не съществуваше. Въпреки това той се държеше по-навътре и избягваше да поглежда в петдесетметровата пропаст.

Едва бе успял да направи половин обиколка, когато настъпи истински хаос. Разнесе се внезапно едновременно изръмжаване на мотори, последвано от застрашителния тътен на задействана мощна механика, разкъсвана нарядко от протестиращия писък на лагери и зъбни колела, които не искаха да бъдат обезпокоявани.

Огромните чинии край тях започнаха да се завъртат на юг в пълен синхрон. Само тази над главата му оставаше все така неподвижна, подобно на сляпо око, неспособно вече да реагира на външни въздействия. Грохотът наоколо беше невероятен и продължи няколко минути. После спря също така внезапно, както бе започнал: „Циклоп“ вече бе втренчил пронизателния си взор към нова цел.

— Здравей, Дънкан — внезапно каза Карл. — Добре дошъл на Земята.

Дънкан осъзна, че докато вниманието му бе отвлечено, приятелят му се бе измъкнал от малка кабинка в дъното на параболичната антена и сега слизаше към него по безкрайно подозрителна система от свързани една с друга паянтови стълби. Спускането му изглеждаше страшно опасно и това до известна степен се дължеше на факта, че той се придържаше само с едната си ръка, може би понеже в другата стискаше голям бележник или скицник. Дънкан се успокои едва когато Карл стъпи в безопасност на платформата на няколко метра от него. Направи му впечатление, че остана там, без да покаже, че има намерение да се приближи. Гледаше го загадъчно с абсолютно непроницаем поглед — нито враждебен, нито приятелски.

Настана една от онези потискащи паузи, когато никой не желае да заговори пръв, и докато тя продължаваше, Дънкан за пръв път долови някакво слабо бръмчене около тях. Комплексът явно се бе

събудил за живот и стотиците насочващи мотори работеха в синхрон. Не се забелязваше никакво движение, но несъмнено грамадните антени се въртяха макар и едва доловимо със скорост от милиметри в секунда. Безчислените фасети на окото на „Циклоп“, фиксирани вече върху някоя най-вероятно безименна звезда, се преместваха, за да компенсират околоосното въртене на Земята.

Колко глупаво изглеждаше — сред този храм на космоса двама мъже да се държат като деца, опитващи се да накарат другия да мигне пръв! Дънкан бе дошъл с двойното предимство на изненадата и чистата съвест — той не можеше да загуби нищо, ако започнеше разговора. Понеже не желаше да поема инициативата и може би да разсърди с някоя фраза Карл, той реши да захване с няколко общи думи.

Не, *само* не за времето — времето, загубено от земните жители в празни приказки от този род, просто бе неизчислимо! — но може би нещо също толкова неутрално.

— Това е най-тежката работа, която съм вършил, откакто съм тук. Трудно ми е да повярвам, че хората *наистина* се катерят по планините на тази планета.

Карл анализира гениалния му гамбит за възможни скрити клопки, после сви рамене и отговори:

— Най-високата планина на Земята е *двеста* пъти по-висока от тази кула. И има хора, които я изкачват всяка година.

Поне ледът най-сетне беше разчупен и установяването на някаква комуникация бе възможно. Дънкан си позволи въздишка на облекчение, но в същото това време сега, когато вече бяха един срещу друг, се изненада от вида на Карл. Златните му къдри бяха започнали да посивяват, а и вече не бяха толкова гъсти. За годината, през която не се бяха виждали, Карл изглеждаше остарял с десет. В ъгълчетата на очите му се забелязваха бръчиците на тревога, а и веждите му бяха смръщени. Освен това изглеждаше някак *смален* и затова едва ли можеше да бъде обвинявана само земната гравитация, защото Дънкан бе още по-уязвим към нея. Едно време на Титан на него винаги му се бе налагало да *вдига* поглед към очите на Карл, а ето че сега стояха един срещу друг и очите им бяха на едно ниво.

Но Карл отбягваше погледа му и някак неспокойно запристъпва напред-назад, все така стиснал здраво бележника, с който бе слязъл.

Накрая отиде до самия край на тясната платформа и с почти демонстративна безгрижност се облегна на перилата.

— Недей! — обади се Дънкан. — Хваща ме страх. — Което според него беше и целта на изпълнението.

— Че какво те интересува?

Резкият отговор натъжи Дънкан повече, отколкото бе смятал, че е възможно, и той можа само да отговори:

— Ако наистина не знаеш причината, тогава вече е късно да ти обяснявам.

— Добре. Знам, че не си се отбил тук просто така, за да поговорим. Предполагам, че си се видял с Калинди?

— Да. Видяхме се.

— И какво се опитвате да направите?

— Не мога да говоря от името на Калинди. Тя дори не знае, че съм тук.

— Имах предвид какво се опитват да направят *Маккензи*. За доброто на Титан, както обикновено.

Дънкан бе наясно, че е безсмислено да спори. Изненада се, че нарочната провокация не е в състояние да го подразни.

— Онова, което аз се опитвам да сторя, е да потуля скандала... стига вече да не е късно.

— Не разбирам за какво говориш.

— Разбираш прекрасно. Кой е упълномощил идването ти на Земята? Кой плаща разноските ти?

Дънкан бе очаквал, че тези въпроси ще събудят някакво чувство на вина у Карл, но се бе излъгал.

— Имам приятели тук. А и доколкото си спомням, самите Маккензи никога не са се отнасяли с особено уважение към разпоредбите. Например как според теб Малкълм е успял да получи прословутия си първи договор за зареждане с гориво на окололунна орбита?

— Това е било преди сто години, по времето, когато той се е опитвал да изгради икономическите основи на колонията на Титан. Сега... днес... няма никакво извинение за финансови машинации. Особено за лична изгода.

Това естествено бе изстрел напосоки, но изглежда, успя да докосне някакъв оголен нерв. Защото Карл за пръв път се подразни и

се сопна:

— Ти дори нямаш представа за какво говориш! Един ден Титан...

„Циклоп“ тихо, но решително го прекъсна. Двамата съвсем бяха забравили за бавното преместване на антените около тях и дори бяха престанали да обръщат внимание на лекото бръмчене на стотиците двигатели. Само допреди няколко секунди платформата на антена 005 бе стояла в сянката на обърнатата нагоре чиния на съседната антена, но тази сянка се бе преместила, което бе сложило край на малкото изкуствено слънчево затъмнение и сега тропическото слънце изливаше върху им лъчите си с всичката си ярост.

Дънкан затвори очи, изчакайки тъмните му очила да се адаптират към блясъка. Когато ги отвори отново, вече се намираше в един нов свят, строго разделен на ден и нощ. Всичко от едната му страна бе ясно видимо, докато сянката само няколко сантиметра встрани правеше невъзможно да различи каквото и да е било в нея. Контрастът между светло и тъмно, подсилен и от очилата, бе така рязък, че Дънкан без напрежение можеше да си представи, че е на лишената от въздух Луна.

Освен това изведнъж стана нетърпимо горещо... нетърпимо за титанец.

— Ако не възразяваш — обади се Дънкан, твърдо решил да не изоставя вежливия тон, — нека се преместим на сянка. — Очакваше Карл да се противопостави, ако не от желание да демонстрира превъзходството си, то поне от най-обикновен инат. Той не си бе сложил слънчевите очила и сега държеше бележника над главата си като козирка.

За негова изненада Карл мекушаво го последва зад носещата колона на антената, където цареше благодатна прохладна сянка.

— Та както се опитвах да обясня — продължи Дънкан, — правя възможното, за да избегна всякакви конфузни ситуации, които биха поставили и Земята, и Титан в трудно положение. Не влагам в това нищо лично и честно казано, бих предпочел да оставя тази работа на някой друг... повярвай ми.

Карл не отговори веднага. Вместо това се наведе и внимателно остави бележника си на възможно най-свободната от ръжда част от платформата, която успя да намери. Кой знае защо, това напомни на

Дънкан за миналото и още по-необяснимо — трогна го до сълзи. Карл никога не можеше да изрази емоциите си както трябва, ако ръцете му не бяха свободни, а този бележник явно го затрудняваше.

— Чуй ме, Дънкан — започна Карл. — Каквото и да ти е казала Калинди...

— Не ми е казвала нищо.

— Но явно ти е помогнала да ме откриеш.

— Дори не и това. Тя даже не знае, че съм тук.

— Не ти вярвам.

Дънкан сви рамене и не каза нищо. Стратегията му, изглежда, започваше да дава плодове. Намеквайки, че знае повече, отколкото знаеше в действителност — а то бе съвсем малко, — той се надяваше да разколебае увереността на Карл и да го подтикне към някакви разкрития. Все още нямаше никаква представа как ще постъпи тогава и му оставаше единствено да се надява на девиза на Колин за уелото използване на непредсказуемостта.

Междувременно Карл пак бе започнал да крачи неспокойно напред-назад и този път бе толкова развълнуван, че за пръв път от началото на срещата им Дънкан изпита безпокойство. Спомни си предупреждението на Калинди и отново му мина през ум, че мястото изобщо не е подходящо за спречкване с противник.

Изведнъж Карл, изглежда, стигна до решение. Той спря да крачи по тясната пътечка и се извърна на пети толкова рязко, че Дънкан се сепна и неволно се отдръпна. Но в следващия миг осъзна, че протегнатите ръце на Карл се израз не на заплаха, а на молба.

— Дънкан — продума той, вече с напълно променен глас, — ти можеш да ми помогнеш. Онова, което се опитвам да направя...

И в следващия миг слънцето сякаш експлодира. Дънкан рефлекторно вдигна ръка пред очите си, за да спре нетърпимия блясък. Карл неволно извика и в следващата секунда се блъсна в него и веднага отскочи назад.

Блясването бе продължило за някаква част от секундата. Възможно ли бе да беше светкавица? Дори и да бе така, защо тогава не се чуваше гръмотевицата? След толкова ярък блясък тя би трябвало да изтрещи веднага.

Дънкан набра кураж да отвори очи и установи, че отново може да вижда, макар и през пелена от розова мъгла. Но Карл — и това бе

повече от очевидно — изобщо не виждаше. Той сляпо се блъскаше насам-натам, силно притиснал ръце върху очите си. А очакваната гръмотевица така и не се разнасяше...

Ако не бе парализиран от изненада, Дънкан може би щеше да успее да реагира своевременно. Защото онова, което се случи, изглеждаше като в каданс и той просто не можеше да повярва, че наистина става.

Видя как Карл ритва скъпоценния си бележник с такава сила, че той излетя през перилата и се понесе надолу, пърхайки със страниците си като някаква странна бяла птица. Колкото и да бе заслепен, Карл, изглежда, разбра какво се е случило, направи безуспешен опит да сграбчи празния въздух и се блъсна в перилата. В този момент Дънкан посегна да го задържи, но вече беше много късно.

Дори и да го бе хванал, това едва ли щеше да промени нещо, защото годините и ръждата бяха свършили работата си. Изгнилият метал се разкъса и на Дънкан му се стори, че в последната секунда на своя живот Карл извиква неговото име.

Но никога нямаше да е сигурен, че наистина е било така.

ГЛАВА 33

РАЗСЛЕДВАНЕ

— Не си задължен — обясни му посланик Фаръл. — Ако желаеш, дори мога да ти издействам дипломатически имунитет. Но подобен ход би бил неразумен и навярно ще доведе до някои... хм... затруднения. Във всеки случай разследването на обстоятелствата е в интерес на всички замесени. *Ние* искаме да научим какво се е случило не по-малко от тях.

— И кои са *те*?

— Дори да знаех с точност, пак едва ли бих ти съобщил. Но нека кажем... Земната служба за сигурност.

— Още ли се занимавате с тези глупости тук? Мислех, че и шпиони, и агенти са изчезнали поне преди двеста години.

— Бюрокрацията е система, която самообезпечава безсмъртието си — би следвало да го знаеш. Цивилизацията винаги трябва да се помирява със съществуването на недоволни — натъкнах се на тази мисъл някъде. И макар повечето случаи да минават през полицията, както например е на Титан, понякога възникват и такива, които изискват... по-специално отношение. Между другото, помолиха ме да те известя, че нищо от онова, което ще кажеш, няма да бъде публикувано без твое съгласие. А сега ако искаш, готов съм да те придружа за морална подкрепа и като съветник.

В този момент Дънкан не беше сигурен кого точно представя посланик Фаръл, но предложението му бе разумно и той с радост го прие. Не виждаше нищо лошо в провеждането на една конфиденциална среща и съзнаваше, че има неща, които следва да се изяснят. Същевременно бе убеден, че колкото по-деликатно бъде направено това, толкова по-добре ще е за всички.

Бе очаквал да го вземат в кола със затъмнени прозорци и да го откарат след дълго и изморително пътуване в огромен подземен комплекс, скрит някъде из Вирджиния или Мериленд, така че бе откровено разочарован, когато се озова в малка стаичка в сградата на стария Държавен департамент, за да проведе разговор с помощник-

държавния секретар, представил му се с невероятно елементарното име Джон Смит. Макар по-късната проверка да потвърди, че това е истинското му име, за момента бе очевидно, че тази стаичка е нещо повече от обикновено помещение с бюро и три удобни стола.

Подозренията на Дънкан по отношение на огледалото, покриващо по-голямата част от едната стена, бързо се потвърдиха. Неговият домакин — не му се искаше да го възприема другояче — проследи погледа му и го дари с откровена усмивка.

— С ваше позволение, господин Маккензи, бихме желали да запишем нашата среща. Освен това от другата страна има още няколко присъстващи — те може от време на време да се намесят в разговора ни. Ако не възразявате, ще се въздържа да ви ги представям.

Дънкан вежливо кимна към огледалото.

— Нямам нищо против записването — каза той. — Предполагам и вие ще позволите да използвам моя минисек.

Настъпи неловка пауза, след която господин Смит отговори:

— Бихме предпочели да ви предоставим накрая пълна разпечатка на разговора. Обещавам, че от нея няма да липсва нищо.

Дънкан реши да не настоява. Досещаше се, че евентуалното прослушване на записа може да бъде притеснително за някои от участниците, чиито гласове можеха да бъдат разпознати. За него писмената форма на документиране бе напълно приемлива и той разчиташе на паметта си, ако се наложеше да коригира някои реплики или неточности.

— Е, добре, тогава всичко е наред — с видимо облекчение въздъхна господин Смит. — Да започваме.

В следващия миг настъпи нещо странно. Акустиката рязко се промени — стаята сякаш внезапно се бе разширила. Макар видимо да нямаше никакви изменения, Дънкан изпита неприятното усещане, че около тях се настаняват невидими присъстващи. Никога нямаше да е сигурен дали наистина се намираха във Вашингтон, или на обратната страна на Земята, и изпита неприятното усещане на пълно разголване пред невидими слушатели... и наблюдатели.

В следващия миг във въздуха точно пред него се разнесе глас:

— Добър ден, господин Маккензи. Беше много учтиво от ваша страна да ни отделите от времето си и ви молим да ни извините за нашата потайност. Ако мислите, че това е някаква шпионска

мелодраматичност, остатък от двайсети век, приеете извиненията ни. В деветдесет и девет случая от сто тези предпазни мерки се оказват напълно излишни. Но нали никога не можем да предскажем кой ще е стотният случай?

Гласът звучеше благожелателно, беше силен, плътен и звучен, но в него се долавяше и нещо необичайно. Дали не бе компютър? Подобно предположение бе напълно допустимо, още повече, че беше невъзможно да се направи разлика между компютърно генерирана и нормална човешка реч, особено с вмъкването на известен брой запъвания, оставяне на част от изреченията недовършени и дори включването на програмирани граматически грешки — всичко с цел да се почувства човекът-събеседник комфортно и да се отпусне. На него обаче му се струваше, че в момента слуша човек, говорещ през устройство за промяна на гласа.

И докато се опитваше да реши дали онова, което му бяха казали, изисква отговор, се намеси друг участник, чийто глас прозвуча на около половин метър от лявото му ухо:

— Според нас, редно е да ви успокоим, господин Маккензи. Доколкото ни е известно, не са нарушени никакви закони на Титан. Ние не сме тук, за да разследваме престъпление, а само да разрешим една загадка и да намерим обяснение за една трагедия. Надявам се, че ни разбирате?

— Напълно — отговори Дънкан. — Дойдох тук, изхождайки от същите предположения, но се радвам да чуя и вашите уверения.

Казаното наистина бе прозвучало успокоително, но Дънкан знаеше, че е рано да се отпуска. Може би учтивите фрази бяха точно онова, което създаваха впечатление, че са — приятелска молба за сътрудничество. Но можеха да се окажат и клопка.

Докато се чудеше, зад него се разнесе женски глас и той с мъка се противопостави на инстинктивното желание да се обърне и да види говорещата. Дали тази непрестанна смяна на посоките не беше целенасочен опит да бъде объркан? Възможно ли бе да го вземат за чак толкова наивен?

— За да спестим време, господин Маккензи, нека ви кажа, че разполагаме с пълно досие относно миналото на господин Хелмър. — „И моето“ — мина през ума на Дънкан. — Вашето правителство бе крайно услужливо, но ние не изключваме вие да притежавате

неизвестна за нас информация, като се има предвид, че двамата сте били близки приятели.

Дънкан кимна, без да отговаря. Тези хора несъмнено знаеха всичко за тяхната дружба и нейния край.

Сякаш подчинявайки се на невидим сигнал, Смит отвори куфарчето пред себе си и внимателно положи на бюрото малък предмет.

— Познавате това, разбира се — продължи женският глас. — Семейство Хелмър помоли да ви го предадем на отговорно пазене заедно с останалите вещи на починалия.

Неочакваната поява на минисека на Карл — той беше от същия модел като неговия — бе толкова стряскаща, че Дънкан пропусна края на фразата. После се сепна и помоли:

— Повторете, ако обичате!

Настана необичайно дълга пауза — индикатор, че говорещата положително се намира поне на Луната (разговорът по-нататък потвърди това впечатление на Дънкан). Всички останали участници реагираха практически мигновено, само при жената имаше все едно и също, значително по продължителност закъснение.

— Семейство Хелмър помолиха вие да се погрижите за вещите на сина им, докато не бъде организирано тяхното връщане.

Това бе несъмнен жест на примирие, направен над гроба на всичките им надежди, и Дънкан почувства в очите му да напират парещи сълзи. Той свали поглед върху миниатюрното микроелектронно устройство върху бюрото и изпита страх да го докосне. Тук бяха съхранени всички тайни на Карл... щяха ли Хелмърови да молят да го пази, ако имаха какво да крият от него? Но Дънкан бе уверен, че Карл е скрил много неща от своето семейство и че минисекът съдържа тайни, известни само на него. Достъпът до тях несъмнено щеше да бъде блокиран с най-различни пароли, някои от които положително програмирани да задействат команди за изтриване при опит за неправомерен достъп.

— Естествено — продължи гласът от Луната (ако това бе Луната) — ние се интересуваме от онова, което е записано в този минисек. В частност бихме искали да получим списък на лицата, с които е било контактувано на Земята: адреси или лични идентификационни кодове.

Да, Дънкан не се съмняваше в това. Сигурен бе дори, че биха опитали сами да си ги прочетат, но ги е спрял страхът от евентуалното изтриване на записаната информация.

Загледа се замислено в малката кутийка с многобройни бутончета върху лицевия панел и притъмнелия в момента индикаторен дисплей. Това беше устройство, чиято сложност надвишаваше всякакви мечти на миналите епохи — практически един микромодел на човешкия мозък. В него се съхраняваха милиарди битове информация, записани в безчет комбинации на атомите и чакащи своето активиране посредством подаването на верния сигнал... или своето изтриване, ако сигналът е грешен. Устройството в момента бе безжизнено, инертно, подобно на съзнание, скрито под пелената на дълбок сън. Но не съвсем бездейно: веригите, осъществяващи функциите на часовника и календара, несъмнено продължаваха да работят, отмервайки секундите, минутите, часовете и дните, които вече не означаваха нищо за Карл.

Намеси се нов глас, този път отдясно:

— Попитахме господин Арман Хелмър дали неговият син му е оставил някакви пароли, както често се постъпва. Така че не изключваме скоро да ви се обадят. Междувременно нашето мнение е да не се предприемат никакви опити за извличане на информация. С ваше разрешение бихме желали да задържим засега въпросния минисек.

На Дънкан започваше да му дотяга това нескончаемо вземане на решения с „негово разрешение“, а и Хелмърови бяха заявили ясно желанието си *той* да поеме грижата за вещите на Карл. И все пак не си струваше да се заяжда, още повече че дори да го направеше, тайнствените гласове без съмнение щяха да му цитират правни основания за исканията си.

В този момент се намеси и Смит.

— Има и още нещо... сигурен съм, че ще разпознаете и това.

— Да, Карл обикновено носеше със себе си бележник. Този същият ли е — дето беше в него, когато...

— Същият е. Искаме да ви помолим да го прегледате и да видите дали в него се съдържа нещо, което ще привлече вниманието ви — нещо необикновено, което би могло да има отношение към провежданото разследване. Но дори да ви се струва абсолютно

тривиално и несъществено, моля ви, не се колебайте да го споделите с нас.

Каква огромна технологическа пропаст имаше между двата предмета. Минисекът — връх на неоелектронната епоха, и бележникът — съществувал непроменен от поне хиляда години, заедно с молива, закрепен към него. Изглежда, бяха истина думите на историка, че човечеството никога не изоставя напълно своите древни инструменти и сечива. Бележниците на Карл бяха нещо, с което той не бе в състояние да се раздели: можеше да прави грамотни и подробни чертежи, но така и не бе показал, че притежава и някакъв артистичен талант.

Дънкан бавно запрелиства бележника, чувствайки буквално с кожата си внимателно наблюдаващите го скрити очи. Нямахше ни най-малко съмнение, че всички страници са вече старателно записани, с използване на всевъзможните известни техники за проявяване на невидими следи, бележки и изтривания. Беше му трудно да повярва, че ще може да допълни нещо, което разследващите вече да не са забелязали и анализирали.

Карл бе нахвърлял бележки от всякакъв характер, бе водил диалози със себе си и дори бе изразявал емоциите си. Погледът на Дънкан се плъзгаше по най-различни загадъчно звучащи думи, числа, изписани със ситния му прецизен почерк, фрагменти от формули и уравнения, математически чертежи...

После дойде ред на космическите пейзажи — очевидно груби наброски на изгледи от външните луни, придружени от неизменния стилизиран пресечен от пръстените си диск на Сатурн в небето...

След това идваха всевъзможни електрически схеми, заградени от изчисления, изпъстрени с ламбди и омеги, означения на вектори, смътно познати на Дънкан, макар да не можеше да ги разбере... и съвсем неочаквано от страниците с безлични бележки и не чак толкова умело изпълнени чертежи изскочи нещо, което бликаше от живот, нещо, достойно за ръката на *истински* творец — портрет на Калинди, нарисуван с любов и старание.

Трябваше да го разпознае на мига, но Дънкан го гледа с неразбиране близо секунда. Това не беше онази Калинди, която той познаваше отпреди няколко дни, защото истинската жена напълно бе изличила образа от миналото. Това беше другата Калинди, каквато я

помнеха двамата — момичето, застинало завинаги в стереокуба извън досега на Времето.

Остана загледан в рисунката още няколко секунди, преди да обърне следващата страница. Беше изпълнена превъзходно, в рязък контраст с всички останали скици. Но от друга страна... колко ли пъти през изминалите години я бе рисувал и прерисувал Карл?

Никой не проговори, нито направи нещо, което би прекъснало потока на мислите му. Той премина нататък.

... Нови сметки... мозаечни мотиви, изпълнени с шестоъгълници, смаяващи се поради перспективата в далечината... но, да, разбира се!

— Това е кристалната решетка на титанит, но числото отстрани не ми говори нищо. Струва ми се, че е номер за видеовръзка.

— Прав сте. Оказа се, че това е номерът на един експерт-гемолог, тук във Вашингтон. Не, *не* е Айвър Манделщам, ако си задавате този въпрос. Въпросното лице ни увери, че господин Хелмър не е установявал контакт с него и ние му вярваме. Този номер вероятно е бил научен по страничен канал, бил е записан за всеки случай, но така и не е бил използван.

... И пак сметки, този път комбинирани с множество честоти и фазови ъгли. Информация, имаща отношение към комуникацията — част от ежедневната работа на Карл...

... Геометрични мотиви, повечето свързани по един или друг начин с шестоъгълници...

... Отново Калинди — но само скица на лицето ѝ този път, без никакви следи от любовта, излъчвана от предишната рисунка...

... Подобие на пчелна пита от малки кръгчета, подредени в равнина и едно над друго. Само няколко от тях бяха нарисувани с подробности, но бе повече от очевидно, че става дума за стотици. Интерпретацията им не будеше съмнение.

— Комплексът „Циклоп“, да, но е допълнил броя на елементите и общите размери.

— Според вас защо това го е интересувало толкова много?

— Намирам го за напълно естествено — става дума за най-големия и известен радиотелескоп на Земята. Често си говорехме за него.

— Споменава ли е за намерението си да го посети?

— Сигурно... но не си спомням. Все пак всичко това беше преди много години.

Следващите чертежи, макар доста груби и схематични, бяха съвсем определено детайли от проект „Циклоп“ — антенни фидери, механизми за насочване, неясни електрически схеми и много пресмятания. Един от чертежите беше започнат и оставен недовършен — Дънкан тъжно го погледна и обърна на следващата страница. Както и бе очаквал, тя бе празна.

— Съжалявам, че ще трябва да ви разочаровам — каза той, затваряйки бележника, — но всичко това не ми говори нищо. Кар... господин Хелмър беше специалист в областта на комуникациите и взе участие в проектирането на интерпланетарната система за свързка на Титан. Това, както изглежда, е част от неговата работа — интересът му към нея е съвсем разбираем и аз не виждам в него нищо необичайно.

— Може би е така, господин Маккензи. Но вие не разгледахте докрай.

Дънкан изненадано вдигна поглед в празния въздух. Помощник-секретарят Смит посочи към бележника.

— Никога не приемайте нещо за дадено — меко го укори той. — Започнете отзад напред.

Чувствайки се доста глупаво, Дънкан отново отвори бележника, пак го прелисти, този път изцяло, и разбра, че Карл го бе използвал и от двата края.

Вътрешната страна на задната корица бе празна, но на страницата под нея беше изписана една-единствена загадъчна дума: АРГУС. Тя не говореше нищо на Дънкан, но събуди в съзнанието му някаква асоциативна връзка с историята. Той обърна страницата и... изживя най-големия шок в живота си.

Гледаше неразбиращо рисунката пред себе си и споменът го върна обратно на Златния риф. Не можеше да има грешка, макар Карл никога да не бе проявявал дори най-малък интерес към подробностите на земната зоология. Самата идея, че някой титанец може да се заинтригува от морската биология, изглеждаше нелепа.

Но на отворената страница с възможно най-старателно претворена аксонометрична перспектива и с научен подход, за който говореха едва видимите тънки линии на координатните оси x , y и z , беше нарисувана подробна схема на морския таралеж, известен с

латинското име *Diadema*. Бяха маркирани само дузина от тънките му, радиално излизащи игли, но беше ясно, че ставаше дума за стотици.

Дори само това бе изумително, но имаше нещо още по-забележително. Рисунката носеше всички следи от неколкочасов труд. Карл бе вложил в невзрачното безгръбначно — което със сигурност никога не бе виждал през живота си! — цялата любов и грижовност, с които бе нарисувал портрета на Калинди.

Когато пак излязоха под яркото слънце край старата сграда на Държавния департамент, Дънкан и посланикът трябваше да изчакат пет минути следващата совалка, която плавно и безшумно се насочи към тях откъм Вирджиния Авеню. Никой не можеше да ги подслуша, така че Дънкан нетърпеливо попита:

— Говори ли ти нещо думата „Аргус“?

— Да, макар че проклет да съм, ако виждам някаква връзка. Доколкото си спомням от класическата литература и ако не бъркам сериозно, Аргус е старото куче на Одисей. То го познало, когато се завърнал в Итака след двайсет години странствания, и издъхнало.

Дънкан се замисли за няколко секунди, после сви рамене.

— Прав си, и аз не виждам как това би ни помогнало. И все пак бих искал да знам защо тези хора — с които впрочем не съм сигурен запознах ли се, или не — толкова силно се интересуват от Карл. Както сами казаха в началото, няма никакви основания да се търси нещо незаконно, поне в светлината на земните закони. А по мое скромно мнение, той може леко да е заобиколил някои титански разпоредби, но не може да се говори за тяхното нарушаване.

— Момент... момент! — възкликна посланикът. — Хрумна ми нещо. — Той се огледа заговорнически, видя, че наблизко няма никого и че таймерът, отмерващ времето до кацането на совалката, показва още цели три минути. — Мисля, че се досещам за отговора, но ще ти бъда благодарен, ако не свързваш името ми с него. Какво ще кажеш за следното налудничаво предположение... Всеки организъм има своя защитна система. Ти току-що се сблъска с една такава — част от системата за сигурност на Земята. Конкретно тази група, каквито и да са задълженията ѝ, вероятно се състои от малък брой важни личности. Сигурно познавам някои от тях и дори мисля, че единия от гласовете... не, това няма значение... Та тази група може да се нарече примерно „комитет за наблюдение“. Несъмнено той си има някакво име, което е

секретно. В курса на моята работа понякога ми се случва да узная подобни факти и винаги се старая да ги забравя... Както и да е, Аргус е бил куче-пазач. Е, има ли според теб по-уместно име за такава група? Имай предвид, че не твърдя нищо с положителност. Но какво ще кажеш, ако една тайна организация намери името си грижливо изписано при крайно загадъчни обстоятелства?

Теорията звучеше доста правдоподобно и Дънкан бе уверен, че посланикът едва ли би я споделил с него без сериозни основания. Но тя още не обясняваше почти нищо.

— Отлично, готов съм да приема твоето предположение. Но какво общо има това, по дяволите, с рисунката на морския таралеж? Чувствам, че полудявам!

Совалката меко кацна пред тях и посланикът му махна с ръка да се качи.

— Ако това може да те утеши, Дънкан, помни, че не си сам. Готов съм да пожертвам значителна част от средствата, натрупани в пенсионния ми фонд, стига да мога да подслушам какво си говорят в този момент господин Смит и неговите невидими приятели.

ГЛАВА 34

РАБОТА И УДОВОЛСТВИЯ

Дънкан стоеше на прозореца в апартамента на Калинди, гледаше надолу към оживения трафик по 57-а улица, проследяваше с поглед първите снежинки, които се топяха в мига, в който докоснеха плочите на тротоара, и си мислеше, че няма никакъв начин, по който да познае, че навън не е ясна мразовита зимна нощ. Удивлението му не беше лишено от основания, защото от една страна бе лято, а не зима, а от друга — дори лимузината на президента Бърнстейн не беше толкова стара, колкото колите, безшумно плъзгащи се долу в нощта. Знаеше, че наблюдава миналото, може би холограма от края на дваисети век, и макар прекрасно да съзнаваше, че всъщност се намира дълбоко под земята, му беше трудно да убеди сетивата си в този факт.

Най-сетне беше насаме с Калинди, благодарение на обстоятелства, за които дори не би помислил само преди няколко дни. Колко иронично, че сега, когато му се бе открила бленуваната възможност, той не чувстваше ни най-малко желание да се възползва от нея!

— Какво е това? — попита той, поглеждайки подозрително издължената висока чаша с няколко сантиметра кървавочервена течност в нея, която Калинди му поднесе.

— Дори да ти кажа, името едва ли ще ти бъде познато, а ако ти призная колко струва, сигурна съм, че едва ли ще събереш кураж да опиташ. Моят съвет е да отпиваш много бавно, защото друг шанс няма да имаш, а ще ти бъде много приятно.

Напитката наистина беше превъзходна — хомогенна, леко сладка и — Дънкан бе напълно убеден в това — заредена с мегатонове дремеща в нея енергия. Той отпиваше едва-едва и наблюдаваше Калинди.

Апартаментът ѝ донякъде го бе изненадал. Беше подчертано семпло обзаведен, но просторен и с добро вътрешно разпределение, с гълъбовосиви стени, син куполообразен таван, наподобяващ небе, и зелен мокет, създаващ впечатлението, че едно малко море от трева тихо

плиска вълните си в стените. Нямаше много мебели: четири меки кресла, два дивана, прибрано сгъваемо бюро, шкаф за стъклария, пълен с фини порцеланови съдове, ниска маса, върху която бе оставена малка кутия, великолепна книга за примитивистите от двајсет и втори век и естествено вездесъщата комзола, на чийто екран бавно се разливаше някаква абстрактна картина, много далеч от всякакъв примитивизъм.

Даже ако можеше да извади от мислите си измъчващата го земна сила на тежестта, Дънкан едва ли щеше да забрави, че е на Земята. Съмняваше се, че е възможно да съществува частно жилище на която и да е друга планета, подредено с подобно изящество. Но усещаше, че не би могъл да живее тук. Всичко бе... прекомерно идеално и някак натрапчиво демонстрираше подчертаната земна привързаност към миналото. Неочаквано той си спомни думите на посланик Фаръл по повод въпроса му дали на Земята настъпва упадък: „Не, но не бих казал същото и за следващото поколение“. Това се отнасяше за поколението на Калинди и сега той започваше да разбира, че посланикът може да се окаже прав...

Отпи нова малка глътка, все така мълчаливо наблюдавайки безцелно обикалящата из стаята Калинди. Очевидно неспокойна, тя премести на няколко милиметра едно от креслата, после също така внимателно и почти незабележимо помръдна една картина. След това се върна при дивана и седна до него.

Вече не така разсеяно се наведе към ниската масичка и взе кутията върху нея.

— Познато ли ти е това? — попита го тя и повдигна капака.

Вътре върху подложка от кадифе лежеше нещо подобно на едро сребърно яйце, може би двойно по-голямо от истинските яйца, които Дънкан бе виждал в „Хотел Сентениъл“.

— Какво е? — поинтересува се той. — Някаква скулптура?

— Взemi го... но внимавай да не го изпуснеш.

Въпреки предупреждението той едва не го изпусна. Не че яйцето беше изненадващо тежко, но то... изглеждаше *живо* и дори... се сви в ръката му, макар да не се забеляза никакво видимо движение. Но когато го погледна отблизо, той видя плавното преливане на някакви леко мътни ивици, които пълзяха по идеално шлифованата му

повърхност. Изглеждаха като топлинни вълни, но ръцете му не долавяха никаква топлина.

— Обхвани го в шепи — посъветва го Калинди — и затвори очи.

Дънкан се подчини, потискайки немирния импулс да наблюдава какви промени стават със странния предмет. Почувства се напълно дезориентиран, може би защото изненадващо за него осезанието му — най-надеждният посредник между човека и заобикалящата го Вселена — му играеше номера.

Самата текстура на яйцето непрекъснато се изменяше. То изведнъж престана да изглежда метално и колкото и да бе невероятно, на него му се стори, че вече е покрито с *козина*. Струваше му се, че гали малко мъхесто животинче... котенце или нещо такова.

Но това продължи само няколко секунди. Яйцето потръпна, ствърди се и повърхността му стана грапава, като че ли бе облепено с гласпапир, който немилостиво драскаше кожата...

... но миг по-късно се превърна в сатен, толкова гладък и копринено нежен, че той почувства неистово желание да го глади, без да спира. И вече беше готов да се подчини на този импулс, когато...

... яйцето се втечни в желатиноподобна маса, която застрашително започна да се просмуква между пръстите му и Дънкан с мъка се съдържа да не го захвърли от отвращение. Единствено твърдото му убеждение, че това просто не е възможно, му даде сила да се противопостави на рефлекса...

... а междувремежно яйцето вече изглеждаше направено от дърво и този път в това нямаше никакво съмнение — толкова ясно усещаше жилките на дървесината под пръстите си...

... преди да се разтвори в облак от бодли, всеки толкова остър, че буквално пронизваше кожата му...

И последваха усещания толкова странни, че му липсваха имена за тях — някои чудесни, други неутрални, а трети тъй отблъскващи, че той с мъка овладяваше погнусата си. А накрая, когато дойде ред и на неповторимото и с нищо несравнимо усещане, че докосва човешка кожа, любопитството и удивлението взеха връх над волята му. Той отвори очи — яйцето изглеждаше непроменено, макар в този момент да бе готов да се закълне, че е направено от сапун.

— Какво е това чудо? — извика той.

— Казва се тактоид. Не си ли чувал за тях?

— Не.

— Невероятно забавно, нали? Прави с осезанието онова, което калейдоскопът прави със зрението. Не, не ме питай как работи — знам само, че става дума за нещо като контролирана електрическа стимулация.

— И за какво го използват?

— Нима всичко трябва да съществува с някаква конкретна цел? Това е само играчка... съвсем нова при това. Но аз имах сериозна причина да ти я покажа.

— Да, знам. „Последните достижения на Земята“.

Калинди тъжно се усмихна — спомни си старата бойка фраза от рекламите. Това сякаш за миг върна времето назад — към онези дни в далечното минало, когато тримата бяха заедно на Титан.

— Дънкан — тихо го попита тя, толкова тихо, че думите ѝ едва се чуваха, — мислиш ли, че за всичко съм виновна аз?

Седяха само на метър един от друг и той трябваше да се извърти, за да я погледне. Виждаше нещо много по-различно от онази самоуверена делова жена и импресарио на борда на „Титаник“ — сега пред него се намираше по-скоро едно нещастно и неуверено момиче. Запита се колко ли дълго ще продължи този момент на смиреност и разкаяние.

— Какво бих могъл да ти отговоря? — каза той. — Самият аз съм все още в пълно неведение. Нито знам с какво се е занимавал Карл на Земята, нито можах да разбера защо е дошъл тук.

Това не беше съвсем вярно — минисекът на Карл малко по малко бе започнал да разкрива своите тайни. Но Дънкан още не беше готов да ги обсъжда с никого, а най-малко с Калинди.

Тя го погледна изненадано:

— Да не би да твърдиш, че той нищо не ти е казал... цели петнайсет години?

— Какво да ми каже? — не разбра Дънкан.

— Какво се случи онази последна нощ на борда на „Ментор“?

— Не — бавно отговори Дънкан, защото тази тема му причиняваше болка. — Той никога не обели и дума за това.

Колко години бяха изминали, а горчивият спомен за онова предателство още беше жив. Сега вече разбираше колко абсурдно е било да са надява, че двама младежи като Карл и Калинди ще отделят

и секунда време да се сетят за едно момче, което ги обожава. Да, сега знаеше, че няма основания да ги обвинява, но дълбоко в сърцето си така и не им беше простил.

— Значи не знаеш, че използвахме машина на радостта?

— О, не!

— Точно така беше. Идеята не бе моя. Карл настоя, а аз тогава нищо не разбирах. Поне проявих достатъчно разум да не я използвам. Е, само малко, на минимална мощност...

— Но те бяха забранени още тогава. Как е било възможно да има такава машина на борда на „Ментор“?

— На „Ментор“ имаше най-различни неща, за които много хора изобщо не подозираха.

— Сигурен съм, че е било така. И какво се случи?

Калинди отново стана и нервно закрачи напред-назад. След малко продължи разказа си, но без да поглежда Дънкан в очите:

— Не обичам да се сещам за това — дори днес се плаша и чудесно разбирам защо някои хора безнадеждно се пристрастяват. Сигурна съм, че пръстите ти никога до днес не бяха докосвали нещо... нещо толкова осезаемо, така ли се казва, като този тактоид. Машината на радостта е същото — тя прави реалния живот да изглежда блед и безпътен, а Карл, както би могъл да се досетиш, я използваше на пълна мощност. Казах му да се откаже, но той само се изсмя. Беше уверен, че ще се справи...

Напълно в стила на Карл. Макар никога да не бе виждал така наречения усилвател на емоциите, в Централната болница на Оазис държаха един под ключ. Той представляваше изключително ценен психиатричен апарат, но когато някъде към средата на века се появиха евтините портативни версии, набързо кръстени „машини на радостта“, тяхното разпространение по колонизираните светове можеше да се сравни само с чумна епидемия. Едва ли някой някога щеше да може да пресметне колко несъзрели млади мозъци бяха безвъзвратно погубени от тях. „Прегаряне на мозъка“ — това бе образното название на тази болест на 60-те. Епидемията бавно загуби силата си, но остави хиляди емоционални развалини. Карл бе имал късмета да се спаси...

Макар че... май дори той не бе успял. Изглежда, това бе истината за неговия нервен припадък. Дънкан усети в него да се надига вълна на тих студен гняв към Калинди. Изобщо не вярваше на опитите ѝ да се

изкара невинна, но дори да бе такава, длъжна бе да предвиди последиците. И все пак част от възмущението му се основаваше на чисто морални съображения: той обвиняваше Калинди просто защото тя бе останала жива, а Карл лежеше замразен в моргата на Аден, като великолепа антична мраморна статуя, пострадала от изтеклото време и небрежно реставрирана. Която така и щеше да си остане там, докато не бъдеха изгладени всички правни усложнения, свързани с процедурата по освобождаването на труп на гражданин от друг свят. Това бе новото задължение, стоварено на плещите на Дънкан, и той щеше да изпълни всички необходими задължения, преди да каже последно „сбогом“ на своя приятел, когото беше загубил много преди преждевременната му смърт.

— Мисля, че започвам да разбирам — каза Дънкан с неочаквано рязък глас и Калинди изненадано го погледна. — Но разкажи ми и останалото — какво се случи после?

— Карл започна да ми изпраща дълги налудничави послания или може би речи — запечатани, с доставка на ръка. Казваше, че никога нямало да може да обича някоя друга. Аз го увещавах да не става глупав и да ме забрави колкото е възможно по-бързо, защото ние никога повече няма да се видим. Какво друго можех да му кажа? Изобщо не разбирах колко абсолютно безполезен е подобен съвет... все едно да кажеш някому да спре да диша. Не ми беше удобно да го попитам направо, така че едва години по-късно научих какво прави машината на радостта с мозъка... Не знам дали разбираш, Дънкан, но той казваше истината, когато заявяваше, че не би могъл да обича друга. Когато машината въздейства върху съществуващи силни емоции, тя създава *неунищожим* комплекс от страсти. Психолозите наричат това електрозапечатване и доколкото ми е известно, вече са разработени техники за разрушаването на подобни вериги в мозъка, но те са съвсем нови — само допреди петнайсет години ги нямаше дори и на Земята. Да не говорим за Титан... Както и да е, след известно време престанах да му отговарям — просто няхах какво повече да му кажа. Но Карл продължаваше да ми напомня за себе си по няколко пъти в годината — твърдеше, че рано или късно ще дойде на Земята, за да ме види пак. Не възприемах уверенията му насериозно.

„Сигурно — мислеше си Дънкан, — но съм убеден, че и не ти е било особено неприятно да чуваш подобни думи. Колко ли ласкателна

е била мисълта, че държиш в ръката си душата на човек така красив и талантлив като Карл — та макар и заробването му да е станало случайно и с помощта на машина...“

Едва сега разбираше защо всички следващи връзки и бракове на Карл се бяха разпадали така бурно. Били са обречени от самото начало. Образът на Калинди неизменно е изплувал като недостижим идеал между Карл и щастието. Колко ли самотен се е чувствал той! И колко недоразумения можеха да бъдат изгладени или дори предотвратени, ако се знаеше причината за неговото поведение.

А може би нищо не би се променило. Имаше ли смисъл да разсъждава за пропуснатите възможности? Кой беше старият философ, казал: „Човешката раса няма да познае щастие, докато произнася думата «Ако...»“.

— Значи си се изненадала, когато един ден той се е появил?

— Не съвсем — той ми беше намекнал за намеренията си и аз в известна степен го очаквах близо година. И тогава ми позвъни от порт „Ван Ален“, каза, че току-що бил пристигнал с извънреден полет и че иска да ме види веднага щом приключи с гравитационната си адаптация.

— Било е с товарен земен кораб, който се е връщал празен и е бързал. Но дори и така, полетът му е отнел петдесет дни.

И едва ли е пътувал особено комфортно, допълни за себе си Дънкан — петдесет дни в един от онези космически „камиони“, с минимално необходимата система за поддържане на живота. Какъв контраст със „Сириус“! Вече съжаляваше членовете на екипажа, които така мекушаво се бяха поддали на чара на Карл и го бяха допуснали на борда, и се надяваше предстоящото дело в съда да не навреди на кариерите им.

Калинди беше повъзвърнала част от самообладанието си. Тя спря неспокойните си разходки из стаята и отново седна на дивана до Дънкан.

— Не бях сигурна дали наистина искам отново да се виждам с него след всичките тези години, но от друга страна, знаех колко целеустремен може да бъде той. Щеше да е безполезно да се старая да го държа настрана, така че... би могло да се каже, че избрах линията на най-малкото съпротивление. — Тя успя да се усмихне с горчивина и продължи: — Безсмислено беше да упорствам — разбрах, че не

можеше да бъде иначе. И един ден видяхме, че и ти току-що си пристигнал на Земята.

— Това сигурно е било шок за Карл. Какво каза той по този повод?

— Нищо особено, но виждах, че е разстроен и много изненадан.

— Все е направил поне някакъв коментар.

— Единствено, че ако се свържеш с мен, аз не бива да ти казвам, че той е на Земята. Тогава за пръв път заподозрях, че нещо не е наред, и започнах да се безпокоя за титанита, който ме бе помолил да продам.

— Това е несъществено, забрави го, ако можеш. Мога само да ти кажа, че е било едно от многото средства, използвани от Карл, за да постигне целта си. Но искам да знам нещо друго — когато ти се обадох първия път, той още ли беше при теб?

Колебанието й бе очевидно и самото то бе половината от отговора. След това Калинди малко предизвикателно каза:

— Разбира се, че беше. И се ядоса, когато се съгласих да се видим. Скарахме се жестоко. Но не ни беше за пръв път. — Тя въздъхна, преигравайки леко. — Вече дори и Карл беше разбрал, че миналото не може да бъде върнато и че цялата ни по-нататъшна връзка е безнадеждна. Казвах му го много пъти, но той не искаше да повярва. Отказваше да се примири с факта, че онази Калинди отпреди петнайсет години, чийто образ бе неизличително запечатан в мозъка му, вече не съществува...

Дънкан не бе очаквал да види сълзи в очите на Калинди. Но дали тя плачеше за Карл, питаше се той, или за своята изгубена младост?

Опита се да бъде циничен, но не успя. Беше сигурен, че поне част от скръбта й е искрена, и въпреки че не го искаше, нещо в него трепна. Беше повече от съчувствие, защото за голяма своя изненада осъзна, че това не е единствената емоция, която Калинди можеше да събуди в него. Никога преди не бе подозирал, че споделената печал може да въздейства като афродизиак.

Нямаше нищо против това, но и не искаше да насилва нещата. Надяваше се да узнае още много неща, които само Калинди би могла да му каже.

— Той винаги се разочароваше, когато се любехме — продължи тя през сълзи, — само че в началото се опитваше да го скрие. Усещах го и... и не ми беше приятно. Караше ме да се чувствам... не знам...

неадекватна. Разбираш ли, аз вече бях научила достатъчно за електрозапечатването и знаех в какво се състои проблемът. Карл не беше единственият пострадал... Но неговата неудовлетвореност се засилваше, а заедно с това и склонността му към насилие. Понякога ме плашеше. Нали знаеш колко силен беше — погледни това. — Тя с театрален жест разтвори роклята си и му показа горната част на лявата си ръка... а покрай нея и цялата си лява гърда. — Удари ме толкова силно, че още е синьо. Нали виждаш?

Колкото и да се напрягаше, Дънкан не виждаше никакви следи от удар по млечнобялата ѝ гладка като сатен кожа. Но гледката не го разочарова.

— Значи затова беше изключила видеото — съчувствено предположи той и се премести по-близо до нея.

— Тогава ми се обади приятелят на Айвър с онова запитване за Титан. Съвпадението ми се стори странно... Знаеш ли, Дънкан, беше много нечестно от твоя страна да ми погаждаш подобни номера.

Изражението ѝ подсказваше, че е по-скоро натъжена, отколкото ядосана. Освен това не беше направила опит да се отмести от него. А почти половината от дивана зад нея беше свободна.

— И изведнъж започнаха да се случват най-различни неща. Известно ли ти е, че Земната служба за сигурност изпрати двама агенти да ме разпитат?

— Не, но се досещах. И какво им каза?

— Естествено всичко — те бяха крайно любезни и проявиха много разбиране.

— И забележителна непохватност — отбеляза Дънкан, без да скрива горчивината си.

— О, Дънкан, това си беше нещастен *случай*! Ти си важен гост и трябваше да бъдеш опазен. Щеше да се разрази интерпланетарен скандал, ако бяха допуснали нещо да ти се случи точно преди да произнесеш речта си пред Конгреса. Но и ти не би трябвало да отиваш при Карл, особено на толкова опасно място.

— Не беше опасно, а и ние имахме напълно приятелска дискусия. Откъде можех да знам, че онзи... онзи *невротик* ще реши да ме защитава от съседната антена?

— Какво друго му е оставало? Имал е заповед да те опази на всяка цена, а е бил и предупреден, че Карл проявява склонност към

насилие. Сторило му се е, че започвате да се биете, а изстрелът от лазерната пушка само е щял да заслепи Карл за няколко часа. Наистина всичко е един ужасен инцидент и никой не е виновен.

„Може би“ — помисли си Дънкан. Но чувстваше, че трябва да мине много, много време, преди да е в състояние да анализира безпристрастно случилото се. Дори да имаше нечия вина, тя бе вече фино разпределена между цели два свята. Подобно на повечето човешки трагедии и тази бе предизвикана не от зли намерения, а от грешки в преценката, от неразбирателство...

Защо трябваше Малкълм и Колин да настояват лично да се среща с Карл и да го разобличи с факти... защо бе решил да остави Карл сам да доказва своята невинност и дори хитро му бе дал възможността да го стори, може би подмамвайки го да се остави в неговите ръце — макар сега вече да бе сигурен, че го бе направил напълно несъзнателно? Кой знае, може Карл наистина да е бил опасен, но той никога нямаше да е сигурен в това.

Струваше му се, че са били заплетени в някаква зловеща паяжина на съдбата, от която изобщо не е било възможно да се измъкнат. И макар мащабите на катастрофата с „Титаник“ да бяха толкова по-големи, че всякакво сравнение да изглеждаше смехотворно, Дънкан неволно правеше съпоставки с нея. И „Титаник“ е бил обречен, сякаш самите богове бяха съзаклятничили, създавайки цяла верига от привидно случайни и маловажни събития, водещи все към неизбежното. Ако изпратените предупреждения не са били буквално погребани сред безбройни поздравления и делови радиограми... ако онзи айсберг не бе успял така коварно и невероятно да разпори обшивката на корпуса по цялата дължина на херметичните отделения... ако радиооператорът на кораба, отстоящ само на двайсет километра от мястото на трагедията не бе приключил дежурството си точно когато в ефир е бил излъчен първият от тревожните сигнали SOS... ако бе имало достатъчно спасителни лодки... Всичко представляваше необясним верижен отказ на цяла поредица предпазни мерки. В резултат — катастрофата от невъможна бе станала неизбежна.

— Може би си права — рече Дънкан, опитвайки се да утеша и Калинди, и себе си. — Не мога да обвинявам никого. Дори Карл.

— Бедният Карл. Той наистина ме обичаше. Като си представя как е решил да дойде заради мен чак тук, на Земята...

Дънкан не отговори, макар че му се наложи да потисне изкушението. Как бе възможно Калинди да вярва, че това е била единствената причина! Карл, човекът с „изгорен“ мозък, повреден от дяволските машини на радостта, бе тласкан и от нещо друго, а не само от страстта. А главната цел, която си бе поставил Карл, бе толкова внушителна, че дори сега на Дънкан му бе трудно да повярва на картината, бавно оформяща се на базата на материалите от бележника и защитените с пароли области в паметта на минисека.

Карл бе имал мечта — а може би кошмар — и Дънкан бе единственият жив човек, който макар и частично бе започнал да я разбира. Колко заблудени бяха в комитета „Аргус“! Самата тази мисъл даваше на Дънкан опияняващо чувство на сила, макар на моменти да му се приискваше товарът на това знание да бе стигнал до него по някакъв друг начин, ако изобщо беше необходимо да научава всичко това...

Защото властта и щастието са несъвместими. Карл бе посегнал и към двете и те естествено се бяха изплъзнали през пръстите му. Дънкан още не бе сигурен дали щеше да има полза от извлечената за чужда сметка поука, но знаеше, че никога няма да забрави скъпия урок.

Но ако щастието може би беше непостижимо, поне удоволствието бе по-достъпно и едва ли си струваше презрително да бъде отблъснато. Можеше да си позволи за няколко минути да забрави и държавните дела, и загадката, по-тайнствена от всички онези, с които Калинди забавляваше своите клиенти.

Беше странно как колелото незабелязано бе направило пълен кръг. Преди петнайсет години той и Карл се бяха обърнали един към друг, за да споделят скръбта си по загубата на Калинди. А ето че сега той и Калинди скърбяха за Карл.

Освен всичко останало Дънкан бе узнал какво бе хвърлило сянка върху онзи неутолим глад, който бе измъчвал Карл, и бе изпитал мъничка част от неговото разочарование. Наистина човек никога не може да върне миналото...

Всичко се бе развило, както си го бе представял, но едно нещо му липсваше.

Калинди беше загубила своя вкус на мед.

ГЛАВА 35

ARGUS PANOPTES^[1]

Оказа се, че бяха попаднали на погрешен Аргус — при други обстоятелства Дънкан би се смял от сърце на това недоразумение.

Всъщност на вярната следа го върна Колин, естествено с един от обичайните за него лаконични факсове. Колко странно, че се бе наложило тази информация да отиде чак до Титан и да се върне, само и само за да се изясни един толкова елементарен факт.

ЗА КОЙ АРГУС СТАВА ДУМА? — бе задал въпрос Колин, за да продължи: — ИМАЛО Е ТРИМА.

Само няколко секунди по-късно една бърза справка в раздел „Енциклопедия“ на комзолата бе потвърдила думите му. Както правилно си бе спомнил посланик Фаръл, Аргус наистина се казваше старото вярно куче на Одисей, познало господаря си, когато скиталецът се завърнал у дома. Името наистина бе подходящо за тайна разузнавателна организация, макар че след като Дънкан бе поразпитал за нея, се бе оказало, че комитетът „Аргус“ съвсем не е толкова таен, колкото може би се искаше на членовете му. Бърни Патрас (кой друг, естествено) бе чувал за него, както и Джордж Вашингтон, който бе признал с известно притеснение: „Разбира се, че ми зададоха някои въпроси. Но няма за какво да се безпокоиш.“

Айвър Манделщам се бе оказал по-словоохотлив, макар и доста саркастичен: „Работата ми е свързана с необходимостта да се пази тайна и аз бих могъл да науча тези момченца на едно-друго. Те не биха издържали и пет минути по времето на Сталин... или ако щеш, при старите царе. Не знам, допускам, че те може и да са необходими. Обществото има нужда от предупредителна система, макар и само за да открива недоволните, преди те да са в състояние да станат източник на истински неприятности. Само че според мен нито една система не работи както трябва, когато се наложи.“

Вторият Аргус се бе оказал строителят на митичния, а може би не чак толкова митичен — кораб на Язон „Арго“. Дънкан никога не бе

чувал за Златното руно, така че легендата го заинтригува силно. „Арго“ изглеждаше подходящо име за космически кораб. Но и тази асоциация нямаше нищо общо с бележките на Карл Хелмър.

Така и не можа да се досети по какъв начин Карл се бе натъкнал на третия Аргус, но в това едва ли имаше нещо необяснимо — вечно търсецният мозък на стария му приятел бе минал по множество тъмни пътечки не само на науката, но и на приказното. Едва сега, когато вече държеше ключа на загадката в ръцете си, Дънкан можа да разбере, че проектът, приковал вниманието на Карл през последните години, можеше да има наистина само едно име — това на всевиждащия, стоок бог Аргус, който можел да гледа едновременно във всички посоки. За разлика от нещастния Циклоп, който пък виждал само пред себе си...

Оказа се, че бяха нужни цели трийсет часа, преди компютърът на съдебната система на Титан да допусне отварянето на завещанието на Карл. Чак тогава Арман Хелмър съобщи — както Дънкан се бе надявал, — че в него има списък от очевидни пароли, които не можеха да бъдат нищо друго освен ключове за различни области от паметта на минисека.

Арман бе готов веднага да изпрати кодовете и Дънкан успя да го спре едва в последния момент. Благодарение на последните обрати и натрупания горчив житейски опит, *наивният* млад Маккензи, пристигнал на Земята само преди няколко седмици, бе развил лека форма на параноя. Искрено се надяваше това да не му остане за цял живот, както, изглежда, се бе случило с Колин. От друга страна... кой знае дали Колин не беше правият.

Така че Дънкан разреши на Арман да му изпрати кодовете от Титан едва след като комитетът „Аргус“, макар и крайно неохотно, взе решение да му върне минисека на Карл. Сега вече беше без значение дали паролите щяха да бъдат прехванати — само той можеше да ги използва.

Оказа се, че става дума за една дузина пароли, всички с идентичен формат. Всяка започваше с комбинацията *G/T* или инструкция *GO TO*^[2], последвана от двоичното число 101000. Макар да изглеждаше като случайно избрано, в него най-вероятно бе заложена някаква мнемоника. Най-простият номер бе да се използва нещо от датата на раждане и понеже Карл бе роден в 40-ата година, Дънкан не се изненада, когато установи, че това двоично число е равно

на 40 в десетична бройна система — елементарността на загадката го разочарова.

Въпреки това надеждността на паролите беше доста висока, защото никой не би могъл просто така да се досети за буквените комбинации, които следваха. Макар да бе лесно да се запомнят — поне от един титанец, — те в никакъв случай не можеха да бъдат набрани чрез случайно натискане на клавишите. Всяка представляваше дума, написана обратно — друг стар като света трик, който не бе загубил от ефикасността си.

В крайна сметка списъкът започваше с *G/T 101000 САМИМ* и продължаваше с *G/T 101000 АДИТЕТ*, *G/T 101000 СУНЯ*, *G/T 101000 АНОИД*, *G/T 101000 АБЕФ*. После на Карл явно му бе втръснало от луните на Сатурн, защото следващата парола беше очакваното *G/T 101000 НАМРА*. Тя явно пазеше ключа за лична записка, както несъмнено бе и с *G/T 101000 ИДНИЛАК...*

Е, нямаше *G/T 101000 НАКНЪД*. Макар да знаеше, че няма основания да очаква такава чест, Дънкан за миг изпита горчилката на разочарованието.

Следваха още няколко семейни имена, но той не им обърна никакво внимание, защото очите му вече бяха фиксирани последната парола *G/T 101000 СУГРА*. Това бе краят на дългото търсене.

Все още не можеше да се каже, че то бе завършило с успех, защото не бе изключено да има още едно, последно препятствие. Много хора имаха тайни, които не биха искали да бъдат разкрити даже и след смъртта им. Така че не бе изключена възможността да се задейства процедурата по изтриването на паметта, ако паролата не бѐдеше използвана крайно внимателно.

Възможност да, но тя бе доста малко вероятна. Карл явно бе имал желанието да освободи достъпа до тези свои записки, защото в противен случай едва ли щеше да остави паролата за тях в собственото си завещание без някакво недвусмислено предупреждение. Може би най-разумно щеше да бѐде отново да се свърже с Арман и изрично да го попита дали Карл не е оставил някакви допълнителни инструкции, които разстроеният му баща е пропуснал при първото прочитане на документа.

Това обаче със сигурност щеше да отнеме часове и отговорът едва ли щеше да разчисти всички съмнения. Дънкан отново прегледа

списъка, търсейки скрити ключове, но не намери нищо. Комбинацията 101000 би могла да означава и „Изтрий“, но подобни предположения нямаха край и не водеха доникъде.

В края на паролите отсъстваше знака # за изпълнение на командния ред, но и това не означаваше нищо, защото малко хора щяха да се главобоят с придържането към такава досадна прецизност на указанията. И все пак един от стандартните начини да се заобиколи скрита инструкция за изтриване, беше да се чукне бързо два пъти последователно клавишът #, а друг подход предполагаше това да стане през определен интервал от време. Дали пропускът на Карл беше нарочен, или той просто се придържаше към общоприетите правила?

Последва решението на проблема, макар че емоциите, а не разумът му подсказаха как да постъпи. Дънкан обмисли още веднъж идеята и не намери недостатъци в нея, въпреки че разгледа всички скрити възможности. После въздъхна и с известно чувство на вина набра *G/T 101000 ИДНИЛАК*, задържайки пръста си над клавиша # за част от секундата, преди да го натисне.

Ако бе сбъркал, Калинди никога нямаше да разбере какво бе загубила. От друга страна, последното послание на Карл до нея можеше да бъде изтрито, но това нямаше да застраши останалата част от паметта.

Страховете му се оказаха излишни. Дънкан чу началните думи „Здравей, Калинди. Когато чуеш това, аз вече няма да съм...“ и бързо натисна клавиша „Стоп“. Минисекът замълча послушно. Неговата цел в момента бе по-значима. Може би някой ден, когато имаше повече време, щеше да... не, това бе изкушение, на което трябваше да устои.

И така, в притихналия лукс на „Хотел Сентениъл“, окачил от външната страна на вратата табелката „Не безпокойте!“ и блокирал всички опити да му бъде позвънено отвън, Дънкан набра командата *G/T 101000 СУГРА #*. Развитието на нещата го накара да отмени срещите си за следващите два дни. Носеха му храната направо в стаята. От време на време се свързваше с едно или друго място, за да провери верността на някои технически подробности, но през по-голямата част от времето остана сам, общувайки с мъртвия.

Накрая беше готов отново да се срещне с комитета „Аргус“ — но този път той щеше да поставя условията. Беше разбрал всичко... да, с

едно изключение — най-голямата загадка. Трудно му беше да си представи колко щастлив би бил Карл, ако бе знаел за Златния риф...

Стаята не се бе променила, разбира се, а може и невидимата публика да си беше все същата. Но сега нямаше и следа от неуверения Дънкан Маккензи, който само преди няколко дни се бе питал дали все пак да не се възползва от дипломатическия си имунитет.

Бяха приели без никакви дискусии неговото обяснение на думата „Аргус“, макар той да не смяташе, че е успял да ги впечатли с неочаквано придобитите си широки познания по въпросите на класическата митология. Няколкото бързи въпроса, които му зададоха, го наведоха на впечатлението, че са разочаровани — може би комитетът би желал да намери друго основание за своето съществуване (всъщност имаше ли изобщо на Земята организирано нелегално движение, или това бе просто една шега? Моментът едва ли бе подходящ за подобен въпрос, но Дънкан се изкушаваше да запита).

И въпреки това известна не кой знае каква конспирация беше налице, при това в самата тази стая — конспирация, към която всички негласно се бяха споразумели да се придържат. Комитетът се бе досетил, че той вече е оценил значението на думата Аргус за земната сигурност — а той на свой ред знаеше, че *те* знаят. Двете страни се разбираха прекрасно, което помогна за бързото придвижване към следващата точка от дневния ред на срещата.

— Е, кой от всички е бил Аргусът на Карл Хелмър? — запита накрая жената, за която Дънкан бе решил, че се намира на Луната. — И как можете да обясните странното му поведение?

Дънкан отвори изцапания бележник, за да покаже отново онази изумителна скица на цяла страница, която бе спряла дъха му предишния път. Дори сега, когато вече разбираше истинския ѝ смисъл и мащабното ѝ значение, му беше трудно да я разглежда не като рисунка на морски таралеж, а като нещо друго. Но докато *Diadema* бе само някакви си трийсет-четиридесет сантиметра в диаметър, „Аргус“ щеше да бъде поне хиляда километра, стига анализът на Карл да бе верен. А в последното Дънкан вече нямаше никакви съмнения, макар че едва ли бе в състояние да се обоснове убедително.

— Карл Хелмър е имал мечта — започна той. — Ще се опитам да ви разкажа за нея, доколкото ми е по силите, макар това да не е в моята сфера на компетентност. Но аз познавам мисленето му, така че сигурно ще мога да ви помогна да осъзнаете какво се е опитвал да постигне.

„Което не гарантира, че отново няма да останете разочаровани — каза си той, — и да отхвърлите цялата концепция като болна фантазия на умопомрачен учен. Но няма да сте прави, защото това може да се окаже много по-важно отколкото поредната банална конспирация на мъничкия ви добре подреден свят...“

— Карл беше учен, който винаги се бе надявал да направи велико откритие... но така и не успя. Макар да притежаваше невероятно въображение, даже и най-дивите му Мечти здраво се опираха на реалността. Но той беше амбициозен.

— *Ако е било така, това е тежък грях* — прошепна невидим глас във въздуха зад гърба му. — *И Цезар прескъпо заплати за него.*^[3]

Цитатът не беше познат на Дънкан и той потисна раздразнението си от прекъсването, замълчавайки за няколко секунди.

— Интересуваше се от всичко — може би от прекалено много неща — но голямата му страст беше все още нерешеният проблем СЕТИ^[4]. Като малки сме спорили по този въпрос с часове и често ми беше трудно да позная кога говори сериозно, както ви говоря аз сега... Защо досега не сме открили радиосигнали от онези напреднали общества, които сигурно съществуват там някъде във Вселената? Карл имаше много теории, но накрая се спря на най-простата. Тя не е оригинална и аз съм сигурен, че сте я чували и преди... Самите ние сме излъчвали радиосигнали само в продължение на сто години, по голямата част от които през двайсети век. Към края на този период нашата цивилизация е преминала на кабелни, оптични и сателитни системи, концентрирайки произведената мощност там, където тя наистина е необходима, и ограничавайки до минимум разточителното ѝ прахосване в посока към звездите. Това най-вероятно се отнася и до всички цивилизации, технологически съпоставими с нашата. Те замърсяват Вселената с безразборно генериран радиошум в продължение на столетие, най-много две — нищожна част от продължителността на историята им... Така че дори в нашата Галактика наистина да съществуват милиони напреднали

цивилизации, има не повече от шепа други, намиращи се на нашия етап отпреди триста години, т.е. плискащи своите радиовълни във всички посоки. А според законите на теорията на вероятностите не си струва да се надяваме, че най-близката от тези неразвили се електронни култури е в нашия обсег на приемане. По-правдоподобно е да очакваме тя да отстои на хиляди светлинни години... И все пак преди да изоставим търсенето би трябвало да изследваме всички възможности... а има една, която никога не е била разглеждана сериозно, може би защото досега не сме били в състояние да направим за нея практически нищо. Вече три столетия изучаваме радиовълните в сантиметровия и метровите обхвати. Но почти напълно бяхме игнорирани свръхдългите радиовълни — онези с дължина десетки и стотици километри... Зад това пренебрежително отношение, разбира се, има няколко сериозни основания, най-важното от които е, че тяхното изучаване на повърхността на Земята е невъзможно — те не проникват през йоносферата, така че просто не стигат до нас. За да бъдат уловени, се налага да излезем в открития космос... Но когато става дума за най-дългите вълни, не е достатъчно просто да се излезе в орбита или да се отиде на обратната страна на Луната, където е построен „Циклоп-2“. Трябва да изминем поне половината от пътя до границите на Слънчевата система... Защото и Слънцето като Земята има йоносфера, само че тя, разбира се, е милиарди пъти по-голяма от нейната. Тя поглъща всички вълни с дължина над десетина-двайсет километра. Така че ако държим да ги уловим, трябва да отидем чак до Сатурн... Подобни вълни вече са наблюдавани, макар и само в редки случаи. Преди около четиридесет години бе съобщено, че са били детектирани от изследователска експедиция, която всъщност изобщо не се интересувала от радиовълни, а измервала интензивността на магнитните полета в пояса между Юпитер и Сатурн. Тази експедиция наблюдавала пулсации, които сигурно се дължали на кратковременни излъчвания с честота около петнайсет килохерца, което съответства на дължина на вълната дваайсет километра. Първоначално решили, че идват от Юпитер, който не спира да ни поднася електромагнитни изненади, но в крайна сметка този възможен източник бил елиминиран, така че произходът им все още е загадка... Оттогава има половин дузина наблюдения, като всички се характеризират с това, че уредите, които са регистрирали тези радиовълни, са се използвали за

други измервания. Никой не се е занимавал с целенасоченото им търсене и след малко ще разберете защо... Най-впечатляващият пример е отпреди десетина години, през 66-а, и за него сме задължени на екип, извършващ изследване на Япет. Те направили запис с голяма продължителност, като честотата на сигнала почти без изменения е останала девет килохерца — значи с дължина на вълната двайсет и три километра. Реших, че ще ви бъде интересно да чуете този запис...

Дънкан направи справка с листче хартия и внимателно набра дълга последователност от цифри и букви на клавиатурата на минисека. В поглъщащата всякакво ехо тишина на стаята се разнесе деловият глас на вече мъртвия Карл:

— „Това е пълният запис, демодулиран и ускорен шейсет и четири пъти, така че двата часа са компресирани в две минути. Започва така.“

В този момент в паметта на Дънкан изплува детският му спомен. Видя се заслушан през онази титанска нощ в писъка, дошъл от границите на космоса, и за кой ли път отново се запита дали това наистина е гласът на някакво чудовищно създание, неспособен да повярва в собствената си фантазия, макар Карл още да не я бе разгромил. Ето че същата фантазия се връщаше днес, по-силна от всякога.

Този звук — или по-скоро инфразвук, защото оригиналната му модулация бе много под прага на чуваемост на човешкото ухо — приличаше на бавното пулсиране на могъщо сърце или биенето на камбана, толкова голяма, че би могла да побере под себе си цяла катедрала, вместо обратното. Или може би на непроменящи ритъма си морски вълни, вечно разбиващи се в далечен бряг на свят, толкова стар, че макар Времето още да съществуваше, Промяната там вече бе умряла...

Записът както винаги досега накара кожата на Дънкан да настръхне и по гърба му да полазят мравки. И автоматично събуди друг спомен — образа на най-величественото от всички земни животни, скачащо със смразяваща мощ в небето над Златния риф. Възможно ли бе в междузвездното пространство да съществуват създания, за които човек е толкова незначителен като въшка на гърба на кит?

Той посрещна с облекчение края на записа, когато изненадващо лишеният от всякакви емоции глас на Карл се обади пак:

— „Обърнете внимание на забележително постоянната честота: оригиналният период е 132 секунди и отклоненията от него са по-малко от нула един процента. Което предполага доста висок качествен фактор, от порядъка на...“

— Останалото е технически коментар — обясни Дънкан и изключи записа. — Искях само да чуете със собствените си уши донесеното от изследователската експедиция, още повече че става дума за нещо, което е невъзможно да се улови в района на орбитата на Земята.

В този момент зад гърба му се разнесе глас, който досега не се бе обаждал — младежки и доста самоуверен.

— Но това е стар материал, добре познат за всички специалисти, които работят в тази област. Сандеман и Коралски доказаха, че тези сигнали почти сигурно са така наречените „релаксационни осцилации“, излъчени от облак плазма, разположен в околността на една от трояновите точки на Сатурн.

Дънкан усети как цялата му фасада на новоизпечен експерт се напуква. Трябваше да се досети, че сред слушателите му ще има и някой, който да е по-добре запознат с предмета на разговора от него, а кой знае, може би дори и от Карл.

— Не се чувствам достатъчно компетентен да обсъждам това — отговори той. — Просто ви запознавам с убежденията на доктор Хелмър. Той вярваше, че тук се крие една цяла нова наука, която само чака някой да положи основите ѝ. В края на краищата всеки път, когато изследваме някой нов обхват на спектъра, това ни довежда до изумителни и абсолютно неочаквани открития. Хелмър беше убеден, че отново ще се случи... Но за изучаването на тези гигантски вълни — милиони пъти по-дълги от онези, които са обект на класическата радиоастрономия — ние трябва да използваме и съответните гигантски антенни системи. Те са ни нужни както за да приемаме вълните — които са много слаби, — така и за да определяме посоката, от която са дошли... Точно това е същността на Хелмъровия „Аргус“. Неговите записки и скици дават достатъчно подробности за проекта му и аз ще оставя на другите да се произнесат за степента на тяхната практическа реализуемост... Идеята е „Аргус“ да наблюдава във

всички посоки едновременно, подобно на грамадните радарни от двайсети век за ранно откриване на противников ракетен удар. Това е своеобразен триизмерен еквивалент на „Циклоп“, при това стотици пъти по-голям в мащаб, защото е необходимо диаметърът му да е поне хиляда километра. По-добре е, разбира се, да бъде десет хиляди километра, за да обезпечи достатъчна разрешаваща способност за тези вълни със свръхниски честоти... От друга страна, за създаването му ще бъдат необходими много по-малко материални ресурси, защото той ще бъде построен в дълбокия космос в състояние на пълна безтегловност. Хелмър е избрал за негово местоположение спътника Мнемозина, най-външната от всички луни на Сатурн, и изборът му изглежда доста логичен. Всъщност бих казал, че е единствен... защото Мнемозина обикаля на двайсет милиона километра от Сатурн, далеч от рехавата йоносфера на планетата, където ефектът на приливните сили е нищожен. Но най-важен измежду всички фактори е почти нулевата скорост на околоосно въртене на този спътник. Достатъчно е да се използва относително малка ракетна тяга, за да се направи тази „почти нулева“ скорост „точно нулева“. Така Мнемозина ще бъде единственото небесно тяло в цялата позната ни Вселена, което не се върти, и според Хелмър това го превръща в идеалната лаборатория за най-разнообразни космологични експерименти.

— Като например проверка на валидността на принципа на Мах^[5] — подметна същият уверен младежки глас.

— Да — съгласи се Дънкан, още по-впечатлен от невидимия си критик. — Той сам споменава за тази възможност. Но нека се върна на „Аргус“... Мнемозина би могла да служи като ядро на комплекса. Хиляди елементи — всеки от тях практически само малко повече от обикновен твърд проводник — ще излизат от спътника като... като иглите на морски таралеж. Така той ще може да прочесва цялото небе за сигнали. Между другото, температурата на повърхността на Мнемозина е толкова ниска, че позволява използването на евтини свръхпроводници, което ще повиши значително ефективността на цялата система... Няма да навлизам в подробностите, свързани с превключването на различни масиви от елементи, нито с тяхната синхронизация и обирането на фазовите разлики в приеманите сигнали — проблеми, чието решаване би позволило на „Аргус“ да разтвори антените си електрически — без да ги помръдва физически,

— така че да може да се насочва към строго определен участък от небето. Всичко това, а и много повече, е подробно разработено в бележките на Хелмър чрез прилагането на изчислителните методики, появили се ведно с „Циклоп“ и другите радиотелескопи... Може би се питате — също като мен — как се е надявал да постави началото на толкова грандиозен проект. Той е планирал проста демонстрация и е бил уверен, че тя ще му даде нужното доказателство за неговите теории... Възнамерявал е да изведе в космоса две еднакво масивни тела, изстрелвайки ги в строго противоположни посоки, като към всяко от тях е щяла да бъде прикрепена тънка жица, дълга неколкостотин километра. След пълното разпъване на проводника тежестите щели да бъдат откачени и от този момент нататък той е щял да разполага с обикновена диполна антена, дълга може би към хиляда километра. Надявал се е да убеди ведомството на „Слънчеви изследвания“ да финансира експеримента, който е щял да излезе доста евтино, но сигурно е щял да донесе някакви резултати. В плановете му са влизали по-сериозни начинания, като например разполагането на двата проводника под прав ъгъл и така нататък, и така нататък... Но аз мисля, че ви разказах достатъчно, за да ви дам възможност справедливо да прецените сами. Разполагам с още данни, които не ми остана време да дообработя. Надявам се да проявите търпение и да изчакате поне до след отпразнуването на юбилея. Защото, както сигурно ви е добре известно, аз съм тук именно заради честванията и имам достатъчно друга работа...

— Благодаря ти за моралната подкрепа, Боб — каза Дънкан, когато двамата с Негово превъзходителство посланика на Титан излязоха на обляната в ярка слънчева светлина Вирджиния Авеню.

— Та аз не казах дори и дума. През цялото време имах чувството, че съм попаднал не където трябва. И само се надявах някой да зададе въпроса, чийто отговор все още изгарям от желание да науча.

— Какъв въпрос? — подозрително попита Дънкан.

— Какво е давало на Хелмър основания да се надява, че ще му се размине?

— А, това ли — каза Дънкан, леко разочарован, защото този аспект на цялата история вече не му изглеждаше съществен. — Мисля,

че разбирам каква е била стратегията му. Преди четири години, когато отклонихме проекта му за проста система за детектиране на свръхдълги вълни — не поради друга причина, а защото не можехме да си я позволим, а той тогава изобщо не спомена какво стои зад предположението му, — той е решил, че ще трябва да дойде тук, на Земята, и да спечели за делото си големите учени. Това е означавало събиране на необходимите средства. Според мен е разчитал, че ще бъде оправдан набързо и ние няма да се заяждаме с дребни нарушения на законите за експорт. Това си е било чиста проба гамбит от негова страна, но голямата му цел е била толкова важна за него, че е бил готов да поеме известни рискове.

— Хмм... — Посланикът явно не бе убеден. — Знам, че Хелмърти е бил приятел, и не бих искал да използвам остри думи, но според мен ще е справедливо да го охарактеризираме едновременно като научен гений и... криминален психопат.

Изненадващо и за себе си Дънкан установи, че настръхва от възмущение. И все пак чувстваше вътрешно, че в тази характеристика има нещо вярно: една от най-типичните особености на психопата — термин все още популярен сред лаиците въпреки тривековните опити на професионалистите да го извадят от речника — е моралната слепота по отношение на всичко противостоящо на собствените му интереси. Разбира се, Карл винаги можеше да измъкне като фокусник от ръкава си убедителни аргументи, например че *неговите* интереси са изгодни за всички заинтересовани. В този момент Дънкан с известно притеснение осъзна, че и Маккензи доста ловко използват подобна аргументация.

— Ако в поведението на Карл има някои ирационални елементи, те поне отчасти са свързани с нервната му криза отпреди петнайсетина години. Но това никога не е замъглявало чистотата на научното му мислене и всички, с които говорих относно „Аргус“, са на мнение, че проектът е солиден.

— Не се съмнявам, че е така... но защо се счита, че е и *важен*?

— Надявам се — меко отговори Дънкан, — че успях да изясня донякъде този въпрос пред нашите невидими приятели.

„Или поне пред един от тях“ — допълни той наум. Най-проницателният му слушател явно беше един от големите радиоастрономи на Земята. Той несъмнено щеше да разбере, а на това

ниво бяха достатъчни дори няколко верни съюзници. Дънкан беше сигурен, че един ден двамата щяха да се срещнат очи в очи, без никой да споменава за някаква предишна среща.

— Питаш защо е важно, Боб. Ще ти кажа нещо, което не споменах пред Комитета и което съм сигурен, че не е хрумвало на Карл, защото той е бил твърде зает със собствените си дела. Разбираш ли какво би представлявал проект като „Аргус“ за икономиката на Титан? Той ще ни донесе милиарди и ще ни превърне в научен център на цялата Слънчева система. И може в голяма степен да разреши финансовите ни проблеми, когато търсенето на водород през 80-те години започне да спада.

— Сега разбирам — сухо отговори Фаръл — и съм доволен, че е така, защото и собствените ми данъци ще помогнат за реализирането на идеята. Не бива да допускаме нищо да пречи на свободния марш на Науката.

Дънкан се засмя. Харесваше Боб Фаръл, който много му бе помогнал. Но започваше все по-силно да се съмнява в лоялността на посланика и не изключваше, че в скоро време може да се наложи да му търсят подмяна. За нещастие поради тази ужасна гравитация това пак можеше да бъде само земен жител, но този проблем Титан нямаше как да реши иначе.

Толкова пъти в миналото Карл се бе оказвал прав, откривайки свои истини извън всякаква логика и здрав разум, че Дънкан вярваше в правилността на последния полет на неговата интуиция.

Тук, по улиците на този чудесен град, окъпан в слънце и потънал в история, изглеждаше по-трудно да се приемат сериозно последните коментари на Карл относно произхода на загадъчните вълни. Не, едва ли дори самият Карл бе вярвал на всички свои мисли, записани в тайната памет на минисека по време на дългото пътуване към Земята...

Но гласът му звучеше адски убедително и в аргументите му се съдържаше непоколебима логика. А дори и той сам да не си вярваше, това не изключваше възможността да е прав.

— „Съображение първо — шепнеше той едва чуто (сигурно се бе оказало трудно да се усамоти на онзи товарен кораб, защото Дънкан чуваше механичните шумове на кораба, а дори и стъпките на другите членове на екипажа): — тези килохерцови вълни имат ограничен

обхват на разпространение, поради поглъщането на междузвездната среда. Те не биха могли да изминат разстоянието от една звезда до друга, освен ако плазмените облаци не действат като вълноводи, позволяващи разпространението им на големи разстояния. Следователно логично е да се приеме, че източникът им се намира близо до Слънчевата система... Всичките ми пресмятания сочат източник — или източници — не по-далече от една десета от светлинната година от Слънцето. Това може и да е една четиридесета част от разстоянието до Алфа Центавър, но е двеста пъти по-далече от Плутон — в ничията зона по границата на пропастта, разделяща звездите. Но това е точно мястото, където се раждат кометите — там, в онази невидима черупка, обгръщаща Слънчевата система. Където има достатъчно материал за създаването на милиони милиони от тези странни обекти, обикалящи из смразяващия студ на дълбокия космос... Какво ли става в онези огромни облаци от хелий, водород и всички останали елементи? Там няма много енергия... но онова, което така или иначе достига, може да е напълно достатъчно. А където има вещество и енергия... и Време... рано или късно се появява Редът... Ще ги нарека *Звездни същества*. Живи ли са те? Не... тази дума едва ли е приложима. Да кажем, че представляват... «организиранни системи». Размерите им сигурно достигат стотици и хиляди километри и може би живеят — имам предвид съществуват индивидуално — милиони години... Хм, хрумна ми една мисъл. Дали кометите, които наблюдаваме, не са трупове на Звездни създания, изпратени към Слънцето за кремация? Или екзекутирани престъпници? Май започвам да разсъждавам по абсурдно антропоморфен начин... но възможно ли е да съм друг?... Следващ въпрос — разумни ли са те? И какво всъщност означава тази дума? Разумни ли са например мравките... или клетките на човешкото тяло? Възможно ли е Звездните създания около Слънцето да образуват един организъм... и известно ли му е на Него за нашето съществуване? Или това изобщо не Го вълнува!... А може би Слънцето ги плаши и държи на разстояние, така както в древността огънят е държал на разстояние вълците и саблезъбите тигри. Само че ние вече се разпростряхме доста надалеч от Слънцето и рано или късно ще се срещнем с тях. Така че колкото повече научим предварително, толкова по-добре... И един последен въпрос, над който

дори се страхувам да се замисля... Богове ли са те? ИЛИ СЕ ХРАНЯТ С БОГОВЕ?“

[1] Аргус Всевиждащия (гр.) — Б.пр. ↑

[2] Оператор в повечето езици за програмиране от високо ниво, указващ на програмата да направи преход на определен адрес, прекъсвайки хода на последователното ѝ изпълнение (обикновено се пише слято) — Б.пр. ↑

[3] От надгробното слово на Антоний, трето действие, втора сцена на „Юлий Цезар“, У. Шекспир — Б.пр. ↑

[4] Съкращение от Communication with Extra Terrestrial Intelligence (връзка с извънземен разум) — Б.пр. ↑

[5] Австрийският физик и философ Ернст Мах (1836–1916), критикувайки Нютоновата концепция за абсолютното пространство, формулирал следния принцип: инерциалното движение на едно тяло не се определя от свойствата на пространството само за себе си, а от съвкупното взаимодействие на това тяло с всички останали тела във вселената. Според Айнщайн този принцип в първо приближение се съдържа в уравненията на гравитационното поле. Днес се счита, че е съвместим само с предположението за пространствена ограниченост на вселената — Б.пр. ↑

ГЛАВА 36

ДЕНЯТ НА НЕЗАВИСИМОСТТА

(„Конгресен архив“ за 4 юли 2276 година: Обръщение на Достопочтения Дънкан Маккензи, Специален помощник на Президента, Република Титан)

Господин Председател, членове на Конгреса, уважаеми гости... позволете ми най-напред да изразя дълбоката си благодарност към Комитета по честване на юбилея, чиято щедрост направи възможно пристигането ми на Земята и в Съединените щати. Поднасям на всички ви приветствия от Титан, най-голямата от многото луни на Сатурн и най-далечният засега свят, обитаван от човечеството.

Преди петстотин години и тези земи са били граница — не само географска, но и политическа. Само преди двайсетина поколения вашите предци са създали първата демократична конституция, която дори днес все още работи, и то на светове, каквито те дори не са сънували.

Много от вече изказалите се говориха за наследството, оставено ни преди половин хилядолетие от основателите на Републиката. Оттогава са чествани четири вековни юбилея и аз накратко бих искал да се спра на всеки от тях, за да си припомним уроците, които са ни завещали.

В самото начало, през 1876 година, Съединените щати все още се възстановявали от опустошителната Гражданска война. Но вече се поставяли основите на технологическата революция, която скоро щяла да преобрази Земята. И може би не е съвсем случайно, че точно в годината на стогодишния юбилей тази страна е станала родина на изобретението, с което започнало овладяването на космоса.

Защото през 1876 година Александър Греъм Бел направил първия практически използваем телефон. Днес ние възприемаме електронните комуникации като даденост и изобщо не сме в състояние да си представим обществото без тях, защото ако тези „удължители“ на нашите сетива изчезнат, ние ще оглушеем и онемеем. Затова нека си

спомним, че точно преди четиристотин години телефонът започна да унищожава разделящото ни пространство... поне на тази планета.

Един век по-късно, през 1976 година, този процес вече беше практически завършил, а завладяването на космическото пространство още предстоеше. Първите хора вече бяха стъпили на Луната, използвайки техника, която по нашите понятия е била невероятно примитивна. Макар всички историци днес да са съгласни, че проектът „Аполо“ утвърждава превъзходството на Съединените щати, бидейки един от върховните триумфи на тази страна, нека не забравяме, че зад него стои политическа мотивация, която ни изглежда комично нелепа... не, по-скоро абсолютно неразбираема. Това, разбира се, няма отношение към факта, че постиженията на онези първи инженери и астронавти, независимо от неоспоримите им заслуги на първооткриватели, са представлявали технологически задънена улица. По тази причина сериозните космически полети започват едва няколко десетилетия по-късно, с появата на нови конструкции на космическите кораби и нови системи за реактивна тяга.

Още един век по-късно, през 2076 година, ние вече сме разполагали с всички средства, необходими ни за заселването на планетите. Налице са системи за обезпечаване на живота, а след няколко катастрофи в началото е опитомен ракетният двигател, използващ процеса на термоядрен синтез. Но човечеството е изтощено от титаничното усилие за възстановяване след Епохата на проблемите, а драстичното намаляване на земното население обяснява временната липса на ентузиазъм относно идеята за колонизирането на нови светове.

Въпреки тези проблеми човечеството вече е стъпило на Пътя към звездите, от който няма да слезе никога. През двайсет и първи век Лунната база затваря цикъла на своето съществуване и става независима от доставките от Земята, Марсианската колония отброява първите години на своето съществуване, а на Меркурий е установен аванпост на Човека. Венера и газовите гиганти ни се противопоставят — всъщност те успешно продължават да се съпротивляват на нашите усилия да ги покорим, — макар вече да сме посетили всички големи луни и астероиди на Слънчевата система.

Към 2176 година, нови сто години по-късно, една значителна част от човешката раса вече не е родена на Земята. За пръв път се

появява увереността, че каквото и да стане с майчиния свят, културното ни наследство няма да се изгуби. То е надеждно защитено, поне докато съществува Слънцето, а може би и след това...

Столетието, което оставихме зад гърба си, е по-скоро епоха на консолидация, отколкото на нови открития. Горд съм, че моят свят изигра съществена роля в този процес, защото без леснодостъпния водород от атмосферата на Титан междупланетните полети сигурно все още щяха да бъдат абсурдно скъпи.

Така отново сме изправени пред стария въпрос: накъде отук нататък? Звездите са все така недостъпни, както преди — макар да ги изстреляхме преди двеста години, на първите ни междузвездни сонди все още предстои да достигнат системата на Проксима Центавър — най-близката съседка на нашето Слънце. Въпреки че телескопите ни виждат до границата на Вселената, все още нито един човек не е пресякъл орбитата на Плутон. И все още ни предстои да стъпим на далечната Персефона, което можехме да направим през изтеклото столетие.

Истина ли е, както подмятат някои, че пред нашето развитие отново се издига граница? Тази мисъл е била изричана от велики мъже в миналото, но те винаги досега са се оказвали неправи. Сега можем да се усмихваме на онези песимисти от началото на дваисети век, които се оплаквали, че повече няма какво да се открива — и то по времето, когато Годард, Корольов и фон Браун са изобретявали първите си примитивни ракетни модели. А ако се върнем още по-назад, точно преди Колумб да открие пътя към този континент, народите на Европа са смятали, че бъдещето не може да им предложи нищо съпоставимо със славата на миналото.

Аз не вярвам, че сме стигнали до края на историята и че ни очаква само доуточняване на вече откритото и екстензивно развитие в посока увеличаване на енергийните ресурси, намиращи се на наше разположение по всички светове, на които вече сме стъпили. От друга страна, не би могло да се отрече, че подобно мислене се радва на широк прием и резултатите от това са все по-лесно забележими в най-различни сфери на живота. Съществува едно нездраво прехласване по миналото и многостранни опити то да бъде реконструирано или изживяно по някакъв начин. Бързам да уточня, че това невинаги е лошо — и днешният празник доказва, че е така.

Трябва да уважаваме миналото, но не и да го превъзнасяме. Когато обърнем поглед назад към предходните четири столетия, дължни сме да помислим и за онези, които ще бъдат чествани в бъдещето. Какво да кажем за предстоящите 2376, 2476... 2776 — когато ще приключи първото хилядолетие от създаването на Републиката? С какво ще ни запомнят хората от тези години? Ние помним Съединените щати главно с „Аполо“, но в състояние ли сме да оставим на бъдещето нещо също толкова значимо?

Има много проблеми, които предстои да бъдат решени, и то на всички планети. Нещастията, болестите... дори бедността все още съществуват. Ние сме все така далеч от Утопия и може би никога няма да стигнем в тази страна. Но ние знаем, че всички тези проблеми могат да бъдат решени, и то със средствата, с които разполагаме в момента. Не се налагат никакви пионерски усилия и никакви велики открития. Днес, след като сме изкоренили най-големите злини на миналото, ние можем с чиста съвест да отправим взор в друга посока към нови задачи, които представляват предизвикателство пред нашия интелект и са способни да ни въодушевят.

Цивилизацията се нуждае от своите дългосрочни цели. Някога те бяха свързани със Слънчевата система, днес трябва да погледнем по-надалеч. Не говоря за пилотирани полети към звездите — за тях сигурно ще трябва да изчакаме няколко века, — а по-скоро имам предвид търсенето на разум във Вселената, което започна с големи надежди преди близо триста години и поне досега не стигна до успех.

Всички вие, разбира се, знаете за проекта „Циклоп“ — най-големия радиотелескоп на Земята, построен най-вече с идеята да намери доказателство за съществуването на високоразвити цивилизации. Той бе постижение на астрономията, но въпреки няколкото фалшиви тревоги, така и не успя да улови нито едно послание на извънземен разум. Този провал в значителна степен е отговорен за това, че много хора извърнаха поглед от голямата Вселена и концентрираха енергията си върху дребните оазиси на Слънчевата система.

Но дали обяснението не е, че гледаме не където трябва? Говоря, разбира се, не за някакво конкретно място, а за безкрайно широкия спектър на излъчванията, които се носят между звездите.

Всичките ни радиотелескопи претърсват обхвата на късите вълни — сантиметровия и най-много метровия. Но какво да кажем за дългите и свръхдълги вълни — онези с дължина дори не километри, а *мегаметри*? Радиовълни с честота толкова ниска, че биха звучали като музикални ноти, стига ушите ни да можеха да ги регистрират.

Знаем, че подобни вълни съществуват, но тук на Земята никога не сме били в състояние да ги изследваме. Те биват спирани далеч зад пределите на Слънчевата система от урагана електрони, излъчвани от Слънцето. За да разберем какво ни казва Вселената с тези величествено бавни трептения, трябва да построим радиотелескопи с огромни размери и да ги разположим отвъд границата на разпростиращата се на близо един милиард километра слънчева йоносфера — с други думи, поне на орбитата на Сатурн. Това най-сетне е възможно. За пръв път ние разполагаме с истинска мотивация да го сторим.

Понеже проявяваме склонност да преценяваме Вселената спрямо собствените си физически размери и като използваме нашата скала на времето, на нас ни изглежда естествено да работим с вълни, чиято дължина не надвишава размаха на ръцете ни или дори на пръстите ни. Но космосът е построен в друг мащаб и аз съм склонен да повторя тези думи и за другите същества, реещи се между звездите.

Гигантските радиовълни са по-близки до мащабите на Млечния път, а свръхниските им честоти са по-добра мярка за продължителността на Галактическата година. И може би те са в състояние да ни кажат много неща, когато започнем да дешифрираме посланията, които носят.

Представям си колко ентузиазирано биха прегърнали идеята за подобен проект учени-държавници като Франклин и Джеферсън! Те несъмнено биха могли да оценят ако не технологията, то поне мащабността на замисъла, защото са се интересували от всички сфери на познанието, започвайки със земята и свършвайки с небето.

Проблемите, пред които са били изправени, отдавна и винаги са забравени. Епохата на конфликти между народите безвъзвратно е приключила. Но ние стоим пред други предизвикателства, които могат да ни затруднят максимално. Нека бъдем благодарни, че Вселената винаги е в състояние да ни постави нови по-далечни цели, за

постигането на които да се налага да заложим живота си, състоянието си и честта си.

Дънкан Маккензи затвори великолепно изработената книга — шедьовър на полиграфското изкуство, надминаващ всичко създадено през вековете. Бяха изработени само петстотин копия — по едно за всяка една от честваните години. Той с радост щеше да отнесе своето на Титан, където то със сигурност щеше да остане едно от най-ценните му притежания.

Много хора бяха дошли да го поздравят за речта му, увековечена върху тези страници и записана в много по-достъпен вид в най-различни библиотеки и бази знания в различните кътчета на Слънчевата система. Но той бе приел хвалебствията с известно притеснение, защото знаеше в сърцето си, че не ги заслужава. Онзи Дънкан отпреди няколко седмици никога не би могъл да напише това обръщение, така че той само бе изиграл ролята на медиум, предал посланието на един покойник. Думите може и да бяха негови, но мислите бяха на Карл.

Колко ли смаяни са били приятелите на Титан, докато са наблюдавали церемонията! Може би наистина беше малко неуместно да използва подобен висш форум за пропагандни цели в името на своите интереси, на всичко отгоре със специалното отбелязване на ролята, която малкият му свят би могъл да изиграе. Но съвестта на Дънкан беше чиста, а и досега никой не си бе позволил открито да го критикува. Дори онези, които сигурно бяха озадачени от представената теза, в крайна сметка най-вероятно са били благодарни, че случилото се раздвижи прекалено официалната церемония.

Дори речта му да останеше „чудо за три дни“ в съзнанието на публиката, тя нямаше да бъде забравена. Той бе посял семето и един ден то щеше да поникне... на далечната Мнемозина.

Междувременно оставаше един малък, чисто практически проблем, който за щастие не изискваше спешно решение. Великолепният том с плътните си страници и прекрасно изработените корици тежеше поне пет килограма...

Всички Маккензи мразеха прахосничеството и екстравагантността. Щеше да му бъде много приятно да вземе със себе

си книгата, но свръхбагажът до Титан струваше по сто солара на килограм...

Така че томът щеше да пътува по бавния начин — най-вероятно на някой от празните танкери на път за Титан с лепнат върху опаковката етикет **НЕПРИДРУЖАВАН БАГАЖ. МОЖЕ ДА СЕ ПРЕВОЗВА ВЪВ ВАКУУМ...**

ГЛАВА 37

ОГЛЕДАЛНОТО МОРЕ

Доктор Йехуди бен Мохамед не приличаше на служител в съвременна болница, макар да бе заобиколен от примигващи екрани на монитори и индикации на комзоли. Облечен в безукорно бяла роба, пристегнал бурнуса си със златотъкана нишка, на него много повече му подходеше да председателствува съд в палатка сред пустинята или да оглежда хоризонта от гърба на своята камила, търсейки следите на оазис.

Дънкан си спомни коментара на един от младите лекари по време на първото му идване тук: „Ел Хадж се мисли за превъплъщение едновременно на Саладин^[1] и Лорънс Арабски^[2]“.

Макар да не бе разбрал солта на сравнението, той беше почувствал, че думите са казани повече с любов, отколкото като критика. Дори сега му бе трудно да реши дали хирургът не носи белите си одежди и в операционната зала. Това едва ли би изглеждало неприемливо тук, а от друга страна, облеклото му несъмнено не пречеше на хищническата грациозност в движенията му.

— Доволен съм — каза доктор Йехуди, играейки си с обсипания със скъпоценни камъни кинжал, поставен на украсеното с фини орнаменти писалище (две антики сред обкръжението на два̀сет и трети век), — че най-сетне се решихте. Закъснението... хм... създаде известни проблеми, но ги преодоляхме. Сега разполагаме с четири напълно жизнеспособни ембриона, първият от които ще можем да трансплантираме в рамките на една седмица. Останалите ще запазим като резерва, в случай на отхвърляне... макар че това се случва изключително рядко.

„А какво ще стане с нежеланите три?“ — запита се Дънкан и бързо изхвърли натрапващия се отговор от главата си. Създадено бе човешко същество, което при други обстоятелства не би имало шанс да се появи на този свят. Това беше несъмнено положителната страна. И май беше най-добре да забрави за трите фантома, които макар и за малко само се бяха докоснали до границите на реалността. Но колко

трудно е да бъдеш безпристрастно логичен, когато става дума за такива неща. Загледан в сложната изработка на арабските, Дънкан се удивляваше на психиката на спокойния човек пред себе си и на изящните му ръце, които бяха решили толкова много чужди съдби. Е, и Маккензи играеха в известен смисъл ролята на Бог на малкия си свят, но това бе нищо в сравнение със случващото се тук.

Да, човек винаги можеше да потърси спасително убежище за разсъдък си в студената математика на възпроизводството. Майката Природа в ни най-малка степен не се вълнуваше от категории като етика или чувства. В рамките на своя живот всеки мъж създаваше достатъчно сперматозоиди, за да бъде заселена, и то многократно, цялата Слънчева система, но с изключение на двама-трима всички останали евентуални потомци бяха предварително обречени. И въпреки този факт никой досега не се бе почувствал като масов убиец при гледката на собствената си еякулация. А може би имаше и такива — неслучайно последователите на някои стари религиозни учения отказваха да погледнат през микроскопа...

Всъщност всеки човешки акт неизбежно е свързан с морална отговорност, съпътствана от принципната невъзможност да се преценят в детайли възможните последици, така че в крайна сметка човек може да се подчинява само на вътрешния глас на онова странно нещо, наричано „съвест“, и да се надява, че резултатите от това вслушване няма да се окажат катастрофални. Още повече че никой никога ни би могъл да предвиди какъв ще е крайният резултат от едно или друго негово действие.

„Странно — помисли си Дънкан, — как намерих решение на съмненията си от преди първото ми идване на този остров.“ Неусетно за себе си се бе научил да гледа на проблемите по-нашироко и да поставя надеждите и аспирациите на фамилия Маккензи в рамките на един по-общ контекст. Обяснението за това израстване може би се криеше във факта, че бе видял опасностите в преследването на свръхамбициозна цел, и макар поуката от съдбата на Карл все още да му изглеждаше двусмислена, тя щеше да бъде постоянен източник на размисъл за остатъка от неговия живот.

Дънкан се сепна и с изненада установи, че незабелязано за себе си е подписал документите, оформящи правната страна на въпроса, и ги подава на доктор Йехуди. Не че това имаше някакво значение — той

вече ги бе прегледал внимателно и знаеше какви са отговорностите му: „Аз, Дънкан Маккензи, жител на Титан, понастоящем в орбита около планетата Сатурн... — (интересно кое бе накарало адвокатите да допуснат, че това състояние на нещата би могло да бъде временно) — ... с настоящето поемам опекунство над едно клонирано дете от мъжки пол, идентифицируемо по хромозомната карта, представляваща неразделна част от този документ, и се задължавам колкото ми позволяват силите да сторя всичко... и прочее, и прочее, и прочее.“ Светът сигурно би бил по-добър, ако всички родители на нормално заченати деца биваха принуждавани да подпишат подобни документи, макар че тази мисъл може би идваше доста късно, след като до момента се бяха родили поне стотина милиарда деца.

Хирургът плавно се изправи в цялата си двуметрова височина като знак, че Дънкан може да си върви — нещо, което, направено от някой друг, би било доста нетактично. Не и тук, разбира се, защото Ел Хадж си имаше предостатъчно грижи на главата. През цялото време на разговора той не бе отделил поглед от пулсиращите линии на живота и смъртта, извиващи се по екраните, които закриваха напълно една от стените на кабинета му.

Когато отново се озова в централното фоайе, Дънкан поспря за миг пред гигантския бавновъртящ се модел на двойната спирала на ДНК, увиснал над входа. Погледът му пробяга по свързващите звена на извитата стълба, мозъкът му се замисли за безбройните възможности, скрити в нея, и мислите му неизбежно се насочиха към пентаминото, с което баба му Елън го бе запознала преди много години, формичките бяха само дванайсет, а на човек не би стигнало времето на съществуване на Вселената, за да изчерпи пълния набор от комбинациите. А тук ставаше дума не за някаква си нищожна дужина елементи, а за милиарди и милиарди позиции, които можеха да бъдат запълнени от буквите на генетичния код. Броят на *тези* комбинации дори не можеше да смае някого, защото човешкият мозък не е създаден, за да добие макар и само представа за големината на това число. Дори броят електрони, необходими да запълнят цялата Вселена, плътно прилепени един до друг, би бил практически нула в сравнение с необозримостта на това число.

Дънкан излезе навън под ослепителната дневна светлина, изчака слънчевите си очила да се адаптират и тръгна да търси доктор Тод. До

заминаването му оставаха още четири часа, а той имаше да свърши нещо много важно.

За щастие, както обясни „Суини“, не се налагаше да излизат чак до рифа.

— Не мога да разбера защо се интересуваш от тези грозни създания. Но в края на плажа има един мъртъв корал, край който ще ги намериш. Просто нищо друго не може да живее там. Водата е дълбока до кръста — значи няма да ти трябват плавници и е достатъчно само да носиш обувки. Защото ако стъпиш на каменна риба, писъците ти ще бъдат достатъчно силни, за да дойдем и да те извадим, но повярвай ми, ще съжалиш, че не сме те оставили да свършиш по-бързо там, във водата.

Подобно предупреждение не можеше да се нарече особено окуражително, но въпреки него, само след десет минути Дънкан внимателно пристъпваше в плитките води и наведен се вираше през дадената му на заем маска.

Тук липсваше красотата, която го бе изумила при приближаването към Златния риф. Водата беше кристалночиста, но морското дъно представляваше подводна пустиня. Покрито бе основно с бял пясък, в който бяха размесени парчета натрошен корал, стърчащи като оглозганите кости на дребни животни. Няколко малки рибки, оцветени в избелели цветове, сновяха напред-назад, а други го наблюдаваха с неспокоен, недружелюбен поглед иззад заоблените бразди на пясъка. Веднъж яркосиньо създание като сплескана змиорка се стрелна изневиделица към него и го изненада безкрайно като болезнено го захапа, преди той да успее да го прогони. Беше поне три сантиметра дълго и Дънкан, който не бе и чувал за почистващи симбионти, в продължение на няколко минути тревожно очаква първите признаци на отрова. Понеже не почувства нищо подобно на приближаваща смърт, продължи напред през възтоплата морска вода.

Бетонният вълнолом, посочен му от доктор Тод — част от защитата на острова срещу несекващата ерозия, — се простираше на стотина метра, тръгвайки почти от брега, и малко по-нататък изчезваше под повърхността. В близост до далечния му край Дънкан се натъкна на купчина безразборно струпани един връз друг камъни. Явно стояха заедно от много години, защото бяха циментирани един за

друг с прилепящи се ракообразни и малки миди с назъбени черупки. И точно тук, сред малките дупки, Дънкан намери онова, което търсеше.

Изглежда, всеки морски таралеж бе издълбал своя дупка сред твърдите камъни и Дънкан не можеше да си представи как тези малки създания бяха съумели да се окопаят така успешно. Вкопчили се в пукнатините и обърнали към останалия свят само иглите си, леко покращащи се от подводното течение, те изглеждаха неуязвими за всичките си врагове... с изключение на Човека. Но Дънкан не бе дошъл с лоши намерения и този път дори не бе въоръжен с нож. Беше се нагледал на смъртта им и единствената му цел сега беше да потвърди за себе си — или да отхвърли — впечатлението, което го преследваше от мига, в който бе видял онази рисунка в скицника на Карл.

Както и предишния път дългите черни бодли започнаха бавно да се завъртат в посока на приближаващата му сянка — примитивните създания, въпреки привидното отсъствие на осезателни органи, знаеха, че той е тук, и реагираха на присъствието му. Бяха започнали да сканират мъничката си Вселена, така както „Аргус“ щеше да прослушва звездите...

Разбира се, антените на „Аргус“ нямаше да помръдват физически — това, първо, не би било необходимо и, второ, щеше да бъде невъзможно за крехките им конструкции, дълги по няколко хиляди километра. Но електронното им вслушване в небето щеше поразително да наподобява защитната реакция на *Diadema*. И ако някакво чудовищно създание с размерите на планета можеше да наблюдава работата на „Аргус“, онова, което би видяло, нямаше много да се различава от този невзрачен обитател на рифовете.

За миг Дънкан се отпусна и позволи на фантазията си да полети. Представи си, че той е въпросното митично създание, наблюдаващо силуета на „Аргус“, изправен на фона на галактическия радиошум. Това би изглеждало като... като хиляди тънки черни линии, излизащи от общ център — повечето от тях статични, но няколко люлеещи се бавно, сякаш като реакция на сянка, заплашително приближаваща откъм звездите.

Знаеше го, но му беше трудно да осъзнае факта, че дори някога „Аргус“ да бъде построен, едва ли човешкото око щеше да е в състояние да го обхване в неговата цялост. Конструкцията щеше да

бъде толкова грамадна, че тънките ѝ елементи щяха да са необозрими от каквото и да било разстояние. Може би, както бе предложил Карл в бележките си, щяха да бъдат поставени сигнални светлини, покриващи милионите квадратни километри на сферичната повърхност и прикрепени по дължината на шестте основни оси. За приближаващия космически кораб това сигурно щеше да изглежда като блестяща украса за Звездния ден.

Или — и това сравнение май бе по-подходящо — като играчка, изхвърлена от детската ясла на Боговете...

Вечерта приближаваше и докато чакаше совалката за връзка с материка, Дънкан намери усамотено ъгълче в бара с изглед към лагуната. Седеше замислен и отпиваше от време на време от своето голямо откритие — земната напитка, наречена кой знае защо „Том Колинс“. Не беше разумно да се отдава на пороци, които не можеше да вземе със себе си на Титан, но от друга страна, глупаво бе да се отказва от уникалните удоволствия, достъпни само на Земята, та макар и да му предстоеше съвсем скоро да се лиши от всички тях.

Едно такова удоволствие беше да наблюдава играта на вятъра по водната повърхност, защитена от бариерата на вътрешния риф. Имаше участъци, абсолютно спокойни и отразяващи като идеално огледало безоблачното синьо небе. В други места, по нищо неотличими от първите, повърхността трептеше, набраздена от безброй мънички вълни, високи не повече от сантиметър. Зад това явление, изглежда, стоеше някакво непонятно съотношение между променливата дълбочина на лагуната и скоростта на вятъра. Каквото и да бе обяснението, гледката бе приказно красива, защото безбройните отражения на слънцето в танцуващата вода създаваха блестящи геометрични мотиви, бягащи подгонени от вятъра и някак необяснимо оставащи все на същото място.

Никой никога не се бе опитвал да хипнотизира Дънкан, а освен това той едва ли бе изпитвал съзнателно потапяне в повече от едно-две от деветте състояния на съзнанието между максималната концентрация и дълбокия сън. Изглежда, и алкохолът оказваше своето влияние, но несъмнено за настроението, в което бе изпаднал, основна роля играеше именно блестящото море. Беше съвсем буден — и дори

съзнаваше, че мозъкът му работи с необичайна яснота — но се чувстваше издигнат над законите на логиката, управлявали целия му досегашен живот. Струваше му се, че се намира в един от онези сънища, в които се случват най-фантастични неща, възприемани като нещо напълно обичайно и естествено.

Знаеше, че е изправен пред загадка, при това точно от вида, който бе табу за смятаните за коравосърдечни хора Маккензи. Ставаше дума за нещо, което никога нямаше да може да обясни на Малкълм или Колин. Не че те щяха да му се присмеят — надяваше се това наистина да не се случи, — но и нямаше дори да помислят да възприемат думите му сериозно.

Идеята беше действително банална. Не беше осенен от заслепяващо откровение, като древния пророк, получил словото Божие. Случило се бе само това, че се бе натъкнал на една и съща фигура в два коренно различни и напълно независими един от друг контекста, което естествено можеше да бъде най-обикновено съвпадение, а осенилото го чувство на *déjà vu* — чиста проба самовнушение. Такъв беше простишкият логичен отговор, който сигурно би бил задоволителен за всички останали.

Но който никога нямаше да задоволи Дънкан. Той бе изживял онзи неописуем шок, който се случва само веднъж в живота, когато човек се чувства в плен на трансценденталното и усеща устоите на своя свят и своята философия да се разтреперват под краката му.

Когато бе видял онази внимателно изработена рисунка в скицника на Карл, Дънкан я бе познал веднага. Но сега му се струваше, че споменът бе изплувал не само от миналото, а и от бъдещето. Чувстваше се като надникнал за миг в огледалото на времето и зърнал в него нещо, което предстои да се случи. И едновременно с това нещо невероятно важно, защото бе успяло да обърне посоката на причинно-следствената връзка.

Проектът „Аргус“ бе част от съдбата на човечеството — в това Дънкан бе толкова уверен, че не чувстваше нужда да търси за себе си рационални доказателства. Дали щеше да бъде от полза — това бе съвсем друг въпрос, защото знанието е като двуостър кинжал и не бе изключено посланията от звездите никак да не се понравят на човешката раса. Дънкан помнеше протестните писъци на умиращите морски таралежи, които собственоръчно бе убил на Златния риф. Бяха

ли тези едва доловими, но зловещи роптания напълно лишени от смисъл и следваше ли да се разглеждат като страничен продукт? Или съдържаша по-дълбок смисъл? Инстинктите му бяха неспособни да му дадат ключа за правилното тълкуване.

Но Дънкан бе закърмен с дълбока вяра, която неотклонно бе следвал през досегашния си живот: страхливост е да не погледнеш истината в очите, каквато и да е тя и където и да те отведе това. Следователно ако приближаваше моментът човечеството да се изправи лице в лице със силите, скрити зад звездите, значи просто така трябва. Той специално не се терзаеше от съмнения и в момента бе потънал в състояние на спокойна удовлетвореност — дори ако това беше спокойствие в окоето на циклон.

Дънкан гледаше трепкащата по морската повърхност светлина, докато слънцето бавно се спускаше към скрития от погледа му бряг на Африка. От време на време му се струваше, че различава в присветващите мотиви сигналните светлини на „Аргус“ като колове, маркиращи златоносен парцел — парцел от примерно един милиард кубически километра. Светлинки, които щяха да се появят след петдесет или сто години...

Променяйки формата си пред очите му, слънцето целуна хоризонта и се разля в алена камбанообразна форма над повърхността. Сега му приличаше на атомната гъба от старите документални филми, но прожектирана обратно, така че адските пламъци безобидно се стопяваха в океана. След малко и последната тънка златна дъга на сбогуващия се диск увисна за един последен миг и се скри, блясвайки за частица от секундата в зелено.

Дънкан гледаше и знаеше, че никога повече в живота си няма да види тази разкъсваща сърцето красота. Това бе спомен, който щеше да отнесе със себе си на Титан — спомен от острова, на който бе взел най-великото решение в живота си и бе отворил следващата глава в историята на далечните светове.

[1] Мюсюлмански водач (1138–1193), отвоювал обратно Ерусалим от кръстоносците — Б.пр. ↑

[2] Томас Едуард Лорънс (1888–1935) — английски търсач на приключения, войник и писател, застанал начело на арабския бунт

против Отоманската империя по време на Първата световна война —
Б.пр. ↑

IV ТИТАН

ГЛАВА 38

ЗАВРЪЩАНЕ У ДОМА

Краят бе дошъл. Беше се сбогувал с екипажа и пасажерите, бе приключил с формалностите по пристигането и всичко, което бе донесъл със себе си от Земята, вече бе поело по лентата за багажа. Или по-точно казано всичко, с изключение на най-важния подарък.

Виждаше пред себе си вратата с надпис **ЖИТЕЛИ НА ТИТАН** и знаеше, че мине ли през нея, ще си бъде у дома. Вече бе забравил смазващата гравитация на Земята; тя и още много други неща постепенно избледняваха в миналото като отдавнашен сън. Тук бе мястото, на което той принадлежеше, тук трябваше да завърши делото на живота си. Никога вече нямаше да пътува към вътрешността на Слънчевата система, макар че щеше да има моменти — знаеше това със сигурност, — когато споменът за красотата на майчиния свят щеше да забива кинжала си в сърцето му.

Там, от другата страна на вратата, сигурно го чакаше неговото семейство и сега, когато го делиха секунди от момента на присъединяването към тях, Дънкан за миг изпита страх да се изправи пред клана Маккензи. Затова пусна другите пътници пред себе си, неуверено притиснал малкия скъпоценен пакет до гърдите си. Накрая направи крачката напред, мина под арката на прохода и излезе на рампата.

Бяха толкова много! Малкълм и Колин (естествено), Мириса (по-красива и по-желана, отколкото я бе виждал и в най-неспокойните си сънища, сега завинаги изчистени от образа на Калинди), Клайд и Карлийн (как бе успяла да порасне толкова много за толкова кратко време?). И поне двајсетина племенници и племеннички, чиито имена (включително и своето) не можеше да си спомни в момента.

Не... това вече беше невъзможно! Но очите му не го лъжеха — тя беше там, застанала малко встрани от другите, подпряла се тежко на бастуна си, но външно непроменена и все такава, каквато я помнеше от последния път в жилището ѝ върху скалите над Адското езеро. Всичко

друго бледнееше пред завръщането на баба Елн в Оазис... за пръв път от петдесет години.

Тя улови смаяния поглед на Дънкан и се поусмихна. Това беше повече от приветствие за добре дошъл — беше опит да го окуражи. „Тя вече знае — досети се Дънкан. — Знае и одобрява. И когато цялата ярост на всички Маккензи се стовари върху бедната ми глава, аз ще мога да разчитам на нея...“

За миг мислите му бяха прорязани от една стара земна фраза, чийто автор и произход бе забравил: **Моментът на истината**. Е, той бе настъпил...

Те бавно се събраха около него и той внимателно дръпна пелената настрана. За миг, за един кратък миг, изпита угризения: може би все пак някак трябваше да ги предупреди. Не, така наистина беше по-добре. Сега те щяха да разберат, че той е пълноценен мъж, а не пешка в нечии ръце — каквото и да им дължеше и колкото и да се чувстваше част от тях.

Детето още спеше, но вече естествен сън, а не индуцирания електронен транс, който го бе предпазвал по време на дългото пътуване от Земята. Изведнъж то измъкна пухкавата си ръчичка и малките пръстчета стиснаха ръката на Дънкан с неочаквана сила — изглеждаха като бледите пипалца на морска анемона на фона на тъмнокафявия загар на неговата кожа.

Малката главица все още бе празна дори и от сънища, а лицето бе лишено от изражение и форма, както е с лицата на всички едномесечни бебета. Но вече се виждаха първите косъмчета на косицата — златната коса, която скоро щеше да върне на Титан загубеното величие на далечното Слънце.

ПОСЛЕСЛОВ

Подобно на повечето любители и аз се запознах с полиминото от книгата на Мартин Гарднър „Математически развлечения“^[1]. Авторът обаче коварно се въздържа да даде отговора на задачата за правоъгълно поле 3×20 . В своята изчерпателна книга „Полимино“ Соломон Голомб е по-милостив към своите читатели и вярвайки, че с това ще предотвратя нечия нервна криза, аз възпроизвеждам неговия отговор:

UXPILNFTWYZV

Всеки, който желае да пресъздаде този правоъгълник от дванайсетте пентамино, не би трябвало да има проблеми с идентифицирането им спрямо буквите, които те (понякога приблизително) наподобяват. Лесно се вижда, че второто решение (от само двете съществуващи) се получава след завъртане на централния блок от седем елемента.

Доктор Голомб, професор по електроинженерство и математика към Университета на Южна Калифорния, е патентовал и доста увлекателна игра, наречена пентамино (тя се разпространява в Северна Америка от „Холмарк Кардс“, а в Европа — от „Зимпфер Пъзълс“). Началните ѝ ходове са повече от тези на шаха. Във филма „2001: Космическа одисея“ Стенли Кубрик е заснел компютъра „ХАЛ“ да играе тази игра срещу един от астронавтите на борда.

Дължа благодарност на доктор Робърт Форуард от Изследователската лаборатория „Хюз“, Малибу, за това, че ме запозна със замайващата концепция за миниатюрните черни дупки, както и за окуражителните му коментари относно възмутителната двигателна система на „Сириус“, която едва ли не вече смятам да патентовам...

Доктор Грот Ребер — баща на радиоастрономията и конструктор на първите радиотелескопи — ме накара да се замисля за размерите на хелиосферата и възможните последици от това. Благодарен съм му за коментарите относно граничните честоти, но искам да подчертая, че

той ни най-малко не е виновен за доста свободните ми екстраполации на неговите идеи. Доктор Адриан Уебстър от Обсерваторията за радиоастрономия „Мълард“ към Кавендишовата лаборатория също ми даде много ценна информация, но и той също не носи вина за начина, по който я използвах.

Особено съм задължен на доктор Бърнард Оливър, вицепрезидент и ръководител на Изследователския сектор към „Хюлет-Пакард“, не просто за оказаното ми в Пало Алто гостоприемство, но и за предварителното копие на проучвателния проект „Циклоп“ (*NASA/Ames CR 114445*), осъществен под негово ръководство. Надявам се Барни да ми прости за волното ми допускане — което самият аз смятам за доста невероятно, — че „Циклоп“ няма да открие сигнали на извънземна цивилизация дори след двеста години работа.

Възмутените конструктори на антени, които мислят, че „Аргус“ не би могъл да работи по описания начин, нека се замислят за радарите за далечно откриване на балистични ракети и след това да отпуснат въображението си. Всичко, което мога да добавя, е, че елементите на „Аргус“ ще бъдат свръхпроводящи, активни и разпределени в множество гъвкаво организирани подсекции, може би с кръстосани връзки между носещите ребра. Оставям дребните практически подробности (същото се отнася и за „Асимптотичния двигател“) като упражнение за интересуващите се.

Дълбоко съм благодарен на стария ми приятел Уилям Маккуити, продуцент на „Една запомняща се нощ“, за материала, отнасящ се до „Титаник“.

Някои читатели могат да сметнат, че случайностите — или „съответствията“, — които играят ключова роля в сюжета, са прекалено невероятни, за да им се повярва. Но аз пък ще кажа, че те са подсказани от много по-чудовищни събития в собствения ми живот и искам да насоча всеки, съмняващ се, че подобно нещо може да се случи, към книгата на Артур Кьостлер „Корените на случайността“. Прочетох тази завладяваща книга едва след като свърших работа над „Земя имперска“, макар самият този факт сега да ми изглежда в известна степен невероятен.

Загадъчното акустично поведение на бодливия морски таралеж *Diadema Setosum* наблюдавах лично на рифа Унауатуна, край южното

крайбрежие на Шри Ланка. Никога не съм срещал упоменаване в литературата на това явление, така че то може да се превърне в моя единствен оригинален принос към морската биология.

И накрая, предположенията ми за условията на Титан се основават на серия публикации, които доктор Карл Сейгън бе така любезен да ми изпрати. Излишно е да споменавам, че съм задължен на Карл и за много други идеи, които всяка правилно създадена Вселена не би пренебрегнала. „Защото ако не са истина, поне са добре измислени...“

Артър Кларк

Синамън Гардънс, Коломбо, януари 1974 — януари 1975

[1] Том 1, стр.98, изд. Наука и изкуство, 1975 — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.